

CODEX TRACTATVVM SS.

ET

LEGENDARVM

VETERO-HVNGARICVS

E BIBLIOTHECA C. R. SCIENT. VNIV.

PESTHINENSIS

NVNC PRIMVM EDITVS.

QVEM

EA OCCASIONE,

DVM

AVGVSTISSIMVS AC POTENTISSIMVS

PRINCEPS

FRANCISCVS IOS. I. IMP. REX AP.

SERENISSIMAQVE EIVS CONIVNX

ELISABETHA IMP. REGINA

PATRIAM EIVSQVE METROPOLIM

AVSPICATA PRAESENTIA SVA ILLVSTRARENT,

INITIO MENSIS MAII A. M.DCCCLVII.

CVLTVS SVI HOMAGIALIS

MONIMENTVM ESSE VOLVIT

FIDELISSIMA SCIENT. VNIVERSITAS H. PESTHINENSIS.

THE
UNIVERSITY OF
THE STATE OF
NEW YORK
IN SENATE
JANUARY 1, 1901
REPORT
OF THE
COMMISSIONER OF
THE LAND OFFICE
IN RESPONSE
TO A RESOLUTION
PASSED BY THE SENATE
JANUARY 1, 1899
ALBANY: J.B. LIPPINCOTT & CO. PRINTERS
1901

NÁDOR-CODEX.

A PESTI EGYETEMI KÖNYVTÁR

EREDETIÉBŐL

BEVEZETÉSSSEL ÉS SZÓTÁRRAL.

AZON CS. K. EGYETEM MEGBIZÁSÁBÓL

KIADTA

TOLDY FERENC,

A PESTI EGYETEMI KÖNYVTÁR IGAZGATÓJA.

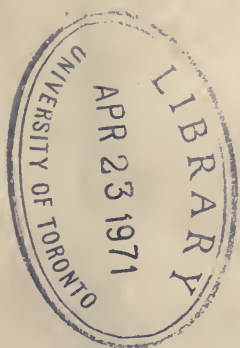
B u d a n ,

A PESTI CS. K. EGYETEM BETŰIVEL ÉS KÖLTSÉGÉN.

1857.

THE UNIVERSITY OF TORONTO

Z
6605
H8C6

TARTALOM.

BEVEZETÉS.

SZÖVEG.

I. FEJEZET. <i>A Nádor-codex általános ismertetése</i>	3
1. §. Annak külső állapota és kora	3
2. §. Hasonmás	4
II. FEJEZET. <i>Az első fő rész különös ismertetése</i>	8
3. §. Az áldozásról tanítások	8 j — ix
4. §. A „Bínnék zsoldja“	10 ix — xix
III. FEJEZET. <i>A második fő rész különös ismertetése</i> 12	
5. §. A Passio	12 xix — xl
6. §. Kettős elmélkedés a világi dolgok állhatat- lanságáról, s a gonoszok veszedelméről	17 xl — xlv
7. §. „Mária Siralma“	19 xlv — lj
IV. FEJEZET. <i>A harmadik fő rész ismertetése</i>	22
8. §. Szent Euphrosina élete	22 lj — lx
9. §. Szent Orsolya élete	25 lx — lxij
10. §. Szent Apalín élete	29 lxij — lxviij
11. §. Szent Adviga élete	31 lxviij — lxx
12. §. Szent Adorján martíromsága	32 lxx — lxxiv
13. §. Szent Elek élete	34 lxxiv — lxxviij
14. §. Szent Zsófia asszony élete	35 lxxviij — lxxxiv
15. §. Egyiptomi szent Mária élete	42 lxxxiv — lxxxv
16. §. Szent Forsecus püspökről	43 lxxxv — lxxxviij
V. FEJEZET. <i>A negyedik fő rész különös ismertetése</i> 45	
17. §. A szizeknek koronája	45 lxxxviij
18. §. Bünlajstrom	46 lxxxix
19. §. Három szent ének	47 xcj — xcij.
SZÓTÁR. — Elavult szók, formák és beszéd módok tára	3 — 39.

B E V E Z E T É S.

ELSŐ FEJEZET.

A NÁDOR-CODEX ÁLTALÁNOS ISMERTETÉSE.

1. §.

Annak külső állapotja és kora.

Azon becses nyelvemlék, mely itt egészben először lát világot, néhai Winkler Mihály pécsi kanonok ajándékából az egyetemi könyvtár egyik dísze. Iratott az finom szövetű, erős, és kellemes fejrőségű papirosra, kerekbe átmenő újgot írással, melynek első lapi hasonmása, úgy számjegyei is (a 689. 690. lapok szerint) a tulsó oldalon láthatók; tintája barnás, a címek, nagybetűk, s pont és vesszőféle jelek cinóberrel írvák (a hasonmáson a vörös betűk vonalokkal jelölvék). Elül, továbbá a 4. 8. és 454. lapok után egy-egy vagy tán egypár levél hiányzik, a meglevő levelek száma, az üresen maradtakat is ide tudva, 353; ehez képest az ónnali (új) lapozás 706 lapot mutat. Kötése még az eredeti, az úgynevezett lapörök levágatása dacára, mik oly mélyen irattak a lapok vég sorai alá, hogy megvoltuk nyomai csak helyenként láthatók. Állt pedig táblája fa deszkácskákból, mik tömött, de szinte egészen lekopott zöld bársonynyal voltak bevonva; az elülső

Kiról ig Jol cristus az Soltar
 Kőbe / monduan Engemet
 megkőriközener söt ebek
 Monga ebekner az Zent
 iras mind az ireskietem
 Zent ha az ires embor
 cristosnac Zent testet hozza
 vezi / olan nag bint val
 benne ha vtet az ebner vet
 neie / Azert meltan filia xps
 es Zent segner vetelet az ires
 gyotol. es a haragosotol
 monduan Nem venne
 fiaknac keizeret. es vetni az
 ebekner Harmad gonossag
 Kiról emborner iggyi ket

1 2 3 4 7 6 1 8 9 10
 11 12 13 14 17 16 15 18 20 22 30

táblán két réz köldök, melybe az elenyészett két szíjkapocs akasztatott; szélei jól meg voltak aranyozva és különféle rajzú vak nyomatokkal ékesítve. A codex, kétség kívül kezdet óta, a sz. Ferenc szerzetebeli klarissza-szűzek óbudai klastromáé volt, kik a mohácsi vészkor Pozsonyba futván, könyvtárukat is oda mentették. Ehez képest az első tábla bellapján a következő beírás olvasható: „*Pro Sorore Conuent. Posonien. Eben az Könu-ben uagion Sz. Eufrusina Elete, Sz. Apoloniaj* (értsd: Apollóniáé), *Sz. Aduigai, Sz. Adoriani, Sz. Sofiay, Sz. Alexiusi, Sz. Maria Egipcziakay*“; mely kéz egy azon klarissza fejedelema-szszonyéval, kitől az egri érseki lyceum könyvtárában „Az szent Clara szerzetében élő szerzetes szűzek Elöljáróinak avagy Abbatissáinak Tisztek szerént való Rendtartások“ című XVII. század-beli kézirat származik ¹⁾; s mely kéznek több más codexben is fenlevő nyoma azok eredeti közös rendeltetését tanúsítja.

A Nádor-codex iratási éve annak 658. lapján kétszer je-gyeztetett fel, t. i. szókkal és számmal kiírva. Az évszám hason-mása a jelen kiadásban az idézett lapon látható. Az ötösnek alakja összevethető a 689. és 690 lapokról vett ötösökkel, mik e beve-zetés 2. lapján láthatók; a zérus kis karika alakban jobbról az ötös felett áll, mint az a régi iratokban gyakran előfordul. A kiírt év-számban egy nevezetes hiba fordul elő. „Irták ez könyvet — mond a 657—8. lap — istennek szíletése után ezer *kilenc* száz nyolc esztendőbe“; s azon kéz, melyet *harmadik*nak fogunk nevezni, jónak látta az oldal szélén ily szócskával eszméltetni a leíró: *er-ras*, s e hibát „1508“ számjegyekkel megigazítani. Ez évszámot

¹⁾ L. tölem: *Egri Szűnnapok*, az Új M. Muzeum 1853-ki X. füzetben, az 533. s 534. ll.

azért is emlékezetben kell tartanunk, mert az nyújt kulcsot a sz. Ferenc élete némi töredékét foglaló Simor-codex ¹⁾, úgy a debreceni codex ötödik része ²⁾ leiratási korának meghatározására: mely mindkettő azonegy kéztől, a Nádor-codexétől, származik.

S ezt értem *első* kéz alatt.

Egy *második*, de kétségkívül egykoru kéz, a három első legenda némely helyein (399. 401. 425. 455. 476. 477. ll.) pótlásokat tett, jelölve annak, hogy azokat egy régibb kézirattal összevetette.

Egy *harmadik*, minden esetre férfi s jóval későbbi, kéz igazította meg a 214. lapon a „Judít könyvében“ ejtett hibát *Judicum*-ra, s a 658. lapon az évszám-beli hibát.

Egy *negyedik*, szinte későbbi (XVII. századbeli) kéz a legendákon ment keresztül, s itt ott az archaismusokat váltotta fel újabb formákkal; így: a 402. l. *marhával* és *megjegyzé* helyett írta: *gazdaghsaggal* és *eljegyzé*; 420. l. száz *pénzt* helyébe tette száz *forintot*; 487. l. a helyes *eneim* (ma: enyéim) helyébe tette *enímek* (roszúl!); 491. l. *felmagasztassonk* helyébe szinte rosszúl: *felmagasztassék*; 506. l. *menybelől* h. tette *meniből*; 510. l. *íngyen* sem helyébe *imígyen* sem; és *félem* (főnév) helyébe: *félelem*; 518. l. kitörölte e formát: *ércbelől*; több más helyeken a régi *z*, *q*, *c* betűket *cs*, *ö*, *k*-ra változtatta; a 413. l. e kitételben: „kitől engem szüle“ a *től*t kitörölte; ellenben a 418. l. kétségkívül egy régibb kéziratból a következő helyet pótlotta: „leesék öelőtte az ifju *konyoroghuēn* az Apáturnak *hogj* fogadná bé *eőket* az ka-

¹⁾ V. ö. Mátray Gábor jelentését az Akad. Értesítő 1850-ki füzetében.

²⁾ L. M. Irodalmi Történetem II. kötetében, a 98. §. 21. pontját.

lastromban.“ Ily részenkénti megújító változtatásokon mentek által magok az okoskodó leírók által is régi codexeink, innen benők azon gyakori egyenlenség, mely a kor meghatározásában sokszor annyi nehézséget szül.

Ötödik kéz az említett XVII. századbeli klarissza fejedelem-asszonyé, ki azt kétségkívül újra iratván le, a 454. l. alján hibásan azt jegyezte meg, hogy ott sz. Eufrosina élete végződik. Még világosb intő utasításokat az érsekujvári, a Cornides-, s egyéb codexek mutatnak.

Azon névtelen *klarissza szűz*, vagy *ha* férfiu írta, *ferenci barát* — mert több mint hihető, hogy ilyen s nem más szerzetbeli készítette azt a sz. Ferenc reguláján élő klarissza apácák számára — kitől ez és az imént említett két codex származik, nem szerzője, hanem csak le- és összeírója a vegyes és, részben aggrégi, *tartalomnak*, melynek darabjai így következnek:

Az *első fő részben*, mely elülről a 134-dik lapig terjed, több, a *buzgalmi* életre serkentő és oktató, úgy nevezett *tractatus* foglaltatik, ugymint tanítások az áldozás körül s a bűnnek jutalmáról. — Több üres levél után, a 143-d. lapon:

A *második fő rész* kezdődik, mely urunk kínszenvedését és halálát (a *passiót*), két elmélkedést, és Mária siralmát tartalmazva, a 388-d. lapig terjed. — Ismét több üres levél után

A *harmadik fő rész legendákat* tartalmaz, szám szerint kilencet, a 397. lapról a 681-dikig, hol, s a 682-diken, mintegy lappótlékul, egy *ima* áll „Isten teste felemelésekoron.“ — Végre

A *negyedik fő részben* 683—706. némi vegyes tárgyak.

Mind ezeket részletesen a következő fejezetek tárgyalják.

MÁSODIK FEJEZET.

AZ ELSŐ FŐ RÉSZ KÜLÖNÖS ISMERTETÉSE.

3. §.

Az áldozásról tanítások.

Ezek nyitják meg a codexet, és négy összefüggő tractatusból állanak. Az *első*, hiányozván a codex első levele vagy levelei (kezdeté: . . . *kiről így szól Krisztus* . . .), maga is elül csonka; de zársorai így adják címét (l. a 6. lapot): „*Mind eddig szól ez irás az méltatlan comonicálónak keserűségös mérgéről.*“ A 4-d. lap után is hiányzik egy vagy egypár levél, s így e darab merő töredék. A *második* tractatus, mely így kezdődik: „*Immár kedeg ede alá szól, az méltán comonicálónak édességös mézéről, és ű szentségös nagy használatjáról*“ a 6. laptól a 33. lapig terjed, s egy levél hián a (8. l. után) egész. A *harmadik* a 34. lapon így kezdődik: „*Immár leszön tanuság arról miképpen esmerheti meg embör azt, ha méltán járul ez szentségnek vételére avagy nem*“, s tart a 41-d. lapig. A *negyedik* végre: „*Úrnak nevébe jelöntetik immár ede alá mene használatosságos gyimölcse legyen ez szentségös kénnek gondolatjának*“ foly a 63-kig, s ily apprecációval végződik: „*Dicsértessék uristen és ő szent anyja.*“

Ezen értekezés, melyet tiszta erkölcsi irány, s élénk, nyomos előadás tüntet ki, kétség kívül deákból fordított. Eredetie

nem régibb s alig újabb a XIV. századnál *), mert mind azon írók, kik idézletnek — mint Hilarius és Chrysostomus (IV. száz.), nagy Gergely (VI.), Bernát (XII.), nagy Albert, Bonaventura és Aquinói Tamás (XIII.), s végre Lyrai Miklós — a XIV. század közepe előtt virágoztak, s a mű által van azon mysticus szellemtől hatva, mely a XV. század vége előtt a terjedő classicismustól feloldva, mindinkább világias iránynak hátrált. A magyarság is irányunk fejlődésének azon phasisára mutat, melybe az, irodalmunk harmadik időszaka virágzóbb éveiben, a XV. század utolsó negyedében, lépett. A szép eredeti viszi t. i. s emeli ugyan a magyar író, de egészben ez mégis annyi önállóságot s oly uralkodást fejt ki az eredeti felett, hogy szabályos szép nyelve, bő és kerek mondatalkotása, nyomos és folyó előadása mellett csak oly latinismus is, milyen péld. a 21. lapon: „kik *jöllehet* az napnak hőségén *fekgyenek*“, vagy a 34. l.: „*jöllehet* ezt senki nyilvánvaló bizonyossággal meg ne *esmerhesse*“, igen gyér foltot ejt, s általán azon gondosságot érezteti, mely ama kort bélyegezte. Ide mutat az archaismusok ritkasága is (alig leljük még egypárszor benne a *-belől -balól* ragokat, mint: szádbalól, ezükből, mennybelől).

A figyelmes olvasó kedvéért a *codex* némely leírási hibáit ki kell jelelnem, miután a diplomatikai hűség követelménye a szövegben nem engede javítást. Ilyek: a 13. lapon, hol „am *meghol* mivelküdet“ helyett *meghol*nak kell állnia; 15. l. arany *száju*, a 23. l. *megvelágosítja* olvasandó; a 30. lapon e helyt: „minden jó, kit embörnek kívánnia“ világosan kimaradt a *lehet* ige; a 31. lapon: „itt vagyon Krisztusnak kedves

*) Sőt ha Bonaventura, ki itt a 45. lapon már „szent“-nek neveztetik (szentesített pedig, mint megjegyzé *Döbrentei* is a Régi M. Nyelvm. IV. k. bevezetése XXIV. l., 1482-ben), az eredetiben is sanctusnak fordul elő, csakugyan bizonyosságra van emelve e magyar dolgozatnak is újsága.

jelőnvolta“ olvasandó kétségkívül „voltán“ helyett; a 33. l. szentőket helyett szentőknek áll; a 40. l. vételének kell, vételére helyett; a 46. l. végén: „nem lehet oly nagy háboruság“ kell, háboruságot helyett; a 49. l. elején: „ennálam neki!“ olvasandó, mely utóbbi szót a leíró kifejtette; végre az 58. l. „vigasáról“ áll vigaságáról helyett.

Megemlítendő itt, hogy a második, harmadik és negyedik tractatus a magyar akadémia által kiadott Régi M. Nyelvemlékek IV. kötete I—XXII. lapjain is lenyomatott Nádor-codexünkben.

4. §.

A „Bínnnek zsoldja.“

E tractatus, mely a 64. laptól a 142-kig terjed, élénk képzelő tehetséggel és kiáltó színekkel festi azon kínokat, melyek a hűnöst pokolban várják. Aligha mind eredeti szerzője, mind magyar fordítója, vagy tán inkább átdolgozója, nem ugyanaz, ki az elébbieké. Az idézett írók közt Seneca (XIII. sz.) és Holcot (XIV.) a legujabbak. A magyarság az elébbi elmélkedésekével igen analóg, szabályos és nyomos; de feltűnő, hogy míg amott Chrysostomus *aranysszájúnak*, itt (74. l.) *aranyas beszédűnek* mondatik. Archaismus itt is kevés; a *-belől* rag egypárszor fordul még elő.

Itt is kijegyezem a' *codex leirási* hibáit. A 65. lapon kell vala írnia: *Ez* oly igön nagy stb.; a 69-ken jelöntethetől; a 73-kon kihagyás van, melyet talán így kell pótolni: hogy mindennemű ként *kell* övelők szenvednie; 74. l. és azokat helyett kell: *en*; ugyanott: gyűléségébe *lennie* helyett hihetőleg: *lesznek* olvasandó; 81. l. hideoség áll hidegség helyett; 97. l. elviselhetetnek áll elviselhetetlen helyett; így a 98. l. végén is *dögnék* *dögnél* hely.; 105. l. kell: „bolondsága ez emböröknek“, bár a régieknél gyakrabban találjuk a birtokragot elhanyagolva; 109. l. kell: szörnyűségöst; a 113. l. alján: vége; a 119. és 120. lapokon két rendbeli

kihagyás van, miket a Guary-codexből így pótolhatunk: sok irigységgel, sok gyűlöséggel . . . ; és: megösztvérődik, más embörnek egészségéből megbetegödik . . . ; 124. l. olyék áll ölék hely.; 130. l. vagy „embörnek lelke“ olvasandó, vagy pusztán „embör“: e hiba már a Guary-codexben megvan; végre 142. l. az „ország“ hibásan van ly-lyel írva. *)

A „Bínnék zsoldja“ csonkán, és kevés, a leirók önkényétől függő, lényegtelen változattal a magyar akadémiai könyvtárban őrzött Guary-codexben is föltalálható, s azért a Régi M. Nyelvemlékek IV. kötetében, *Nádor-codexünk*ből kiegészítve, jelent meg.

*) Az igazság szeretete kívánja a kiadótól a következő vallomást. Midőn 1846-ban a codex kiadásához fogott, szeme kevesbbé éles volt még régi codexeink graphikai csínjai megérzésére, de bizony a' nyomdai javítéknymatok rendszerinti tisztátalansága is nem mindig engedte a finom vonalokkal toldott fractúrketűket tisztán kivenni. És így az első három íven (a, b, c) maradt hibákat csak akkor vette észre, midőn azokból sajátban kinyomott tiszta íveket kapott. Ekép figyelmessé levén, gondja volt, hogy a többi ívek hibátlanul kerüljenek ki; s a mi még is pár helyen benmaradt, meg van e bevezetés folytán említve. Az első három íven maradt, többnyire lényegtelen, hibák ilyenműek: nagy s kis kezdőbetű felcserélése; kerek s és v a szók közepén hosszú f és u helyett; k a szók végén c helyett; vonásos és vonástalan betűk (péld. ō, l', és l, o, t' és t felcserélése; szók össze- vagy szét-írása; végre vesszők v. pontok elmaradása: de nem minden ily hiba a codex írásmódjának szabálya ellen sajtóhiba: sok magáé a leiróé, mint a többi hibátlan ívekből kitűnik. Ezek megjegyzése után azonban kötelességemnek tartom mind azon hibáknak itt megigazítását, melyek nem ily merő adiaphorok. Ilyen pedig tíz van; 5. l. olv. bancodnioc; 8. l. olv. Azert; 20. l. olv. öregületit; 39. l. elején olv. esmerhőd azaz esmerhőd; a 66. lapon Döbrenteivel együtt botlottam (l. R. M. Nyelveml. IV. a szöveg XIII. l.) e szót mag'arsaga (azaz magyarázata, értelme) magasságának olvasván; 77. l. olv. gyojtott; 80. l. olv. es igen bidős; továbbá: velágossága; végre a negyedik íven, 94. l. ol' áll ql helyett, a 116. l. alján pedig: halálnak markába olvasandó.

HARMADIK FEJEZET.

A MÁSODIK FŐ RÉSZ KÜLÖNÖS ISMERTETÉSE.

5. §.

A Passio.

Egyik fénypontja e codexnek a Passio, mely néhány beiratlan levél után a codex 143-ik lapján kezdődik, s a 307-kig tart. Deák ennek is az eredetie kétség kívül, de melyiket követte magyar írónk a számos latin szerkezetek közül, meg nem határozhatom. A benne idézett néhány írók nem nyújtanak az eredeti korának meghatározására támpontokat, csak a mennyiben sz. Bernátra is levén hivatkozás, azt a XII. századnál minden esetre újabbnak hirdetik. A magyar dolgozat korát is csak közelítőleg állapíthatjuk meg a nyelv jelleméből. T. i. dacára azon nem közönséges nyelvbirtoknak, melyet a magyar szerző mind szóbősége, mind választékossága s helyenkénti szép fordulataiban tanusít, nagyon is gyakran elárulja azon küzdést, melybe neki eredetiének kifejezése kerül; melynek békóit sokszor egyáltalán nem bírja lerázni: jeléül annak, hogy oly korban dolgozott, midőn azon irányi megállapodás még hiányzott, mely a XV. század második felében már némi egyenlőséget éreztet az irodalmi szüleményeken. De ha egyéninek tekintenők is e biztosság hiányát: megvan szófűzésén s kifejezésmódján azon aggrégi szín, mely a második időszakot, t. i. a régi bibliafordítások korát, bélyegzi; s ha a XV. század közepén már végkép kiavult nyelvtani formák és szók (milyek

az utóbbiak közül a *monnó*: mindkét, mindkettő, *ambo*; a *csucs*a, melyet már a Winkler-codex leirója is *lanchával* cserélt fel; az *am em*-mel képzett igenevek stb.) csak elvétve találhatunk nála, ezt kétségkívül a gyakori leírók változtató, újító, stilizáló szokásának kell tulajdonítanunk, melytől e darabnál is a Nádor- s a Winkler-codexben előforduló szövegek összehasonlítása minden nyomon tanúskodik. Sőt maga e nádor-codexi szöveg számos megromlott s hol egy hol más helyt kihagyásokkal csonkult helye is a gyakori leírás, s ez viszont a régiség, mellett szól.

Következnek a *codex hibái*. Mindjárt az első (143, 144.) lapon ily csonka helylyel találkozunk: „Mert a sok csodát, kit teszen vala, és jellenen Lázárnak feltámasztásaért.“ Így áll az már a Winkler-codexben is, s hogy itt „csodát“ helyett csodák olvastatik, nem világosítja azt fel. A 145. l. olv. Winkl. szerint: „jövendőt mondott vala, és jól mondotta vala“ „azt“ helyett; de nyomban ez után, 145, 146. l., mint Winklernél is, esmét csonka hely következik: „de embörnek fiai, kik eloszlottak vala, egybe gyűttené“, talán így pótlendő: de *hog*y embörnek fiait. Pár sorral utóbb teendő Winkl. szerint: *de* gymölös nekil; s e phrasis: „mert jegyözi vala zsidó népet csak beszéddel levelestől tetemény nekil és idvességnek gymölöcse nekil“ ismét a Winkler-codexből felvilágosítható, hol így áll: „kinek jegye ez vala: *mert* az zsidó népek *leveleztek* csak beszéddel, tetemények neköl és idvességnek gymölöcse neköl.“ Alább a 147. l. „jő vala oliuetim hegyén“ helyett a Wcodex szerint *öl* (azaz ül) olvasandó. A 148. lapra átmenő phrasis csonka, s a Wcodexből sem pótolható. A 149. l. „fél~~ti~~k vala a népet“ helyett világosan „fél~~ik~~k vala“ olvasandó. A 153, 4. l. utolsó phrasisa a Wcodexben így áll: „azért istennek ő személyével *vön* igazat az harmic pénzről magának. A 154. l. alján „néminemü“ után teendő a Wcodexből: *mestör*. A 155. l. „f~~ia~~ elhagyván“ ugyanabból így javítandó: „fiam“ azaz fiamat. A 159. l. a codexben „bocsátnat“ áll, bocsátnat helyett. A 162. l. alján hibásan „binben fogattal“ (értsd: fogadtal azaz fogadva, a Wcodexben

fogadtatott, foganva vagy fogantatott helyett) áll, mit a Wcodexből így kell javítanunk: „bín *neköl*“; és „eladtál“ *eladtad* helyett. A 164. l. elején mártvám áll a codexben mártván helyett, s mindjárt utána Wcod. szerint olvasandó „János *nem* monda.“ A 167. l. elején olv.: „Immár megdicsőült embernek *fia*“ a Wcod. szerint. Ugyanott: „tön nekik oly édös beszédöt, és szöla nekik szeretetröl, való barátságért és atyafiuságról“, világosan így olvasandó: való barátságról (e záradék egyébiránt a Wcodexből kimaradt). Ismét ott olvastatik: „*mineször* tanítványinak mondván“, hol némikoron, vagy némikort áll a Wcodexben. A 168. l. Azért helyett a Wcod. szerint olvasandó: Mert. L. 169—170. *mondott* vala áll *mondotta* helyett a Wcod. szerint. A 172. l. e helyet: „Mikoron Jézus Krisztus volna . . . a kenyves vérnek *vereeje* és szívének bánatjába“ így gondolom olvasandónak: vere-é-be azaz veritékébe (a Wcodexben kövnek vérnek *vereeje* és szívének bánatja, még hibásabban). L. 173. olv. atyádnak *felöle* a Wcod. szerint. Ugyanott a „*vigyázhatól*“ szóban hibásan áll *g* gy helyett. L. 174. elején *feljebb* áll „félök“ helyett (Wcod.). L. 176. elején „Ni nem“ helyett a Wcodexxal olvasd *Minem*. A 177. l. elején e mondatban: „és mind fogságban lesznek és siramban“ az „és“ kihagyandó (Wcod.). A 178. l. elején *hoszjabb* és *földe* helyett a Wcodexxal olvasandó: *hoszjabban* és *földre* (hacsak amott nem földdé-t kell olvasnunk). Ugyanitt, névszerint nyomtatványunk XXIII. levele fonákján, alulról a 7. sor végén a *vala* szóból kiesett az *l*. A 180. l. alján hibából kettőzteti meg codexünk az *Eliást*. A 181. lapon e hely: „esmeg *kéré* a fiu mindön *terömtönek kéré* atyját“ világosan hibás, mint a hol *terömtésnek* (creatura) kell állnia, s az ige kétszer van ok nélkül. Így u. ott a lap alján *nyerjed* van, szinte hibásan „nézjed“ helyett. A 182. l. is hadnod „*halnod*“ s annyánat áll *-nak* helyett. Ellenben a móvban felett megvan a codexben a kihagyott n-t pótló vonal, melyet a kiadásban elnéztem. Egyébiránt ez az egész hely a 181. laptól „Harmadszor stb.“ egész a 185-diken e szóig: „és gyorsan fegyverökkal“ hiányzik a Wcodexben; viszont a Nádor-codexben a „fegyverökkal“ szó után látszik valami hiányzani, mit a néha szundikáló barát vagy apáca elnézett. A 186. lap elején e hely: „embörnek elárultatik“, mint *feljebb* is egy párhuzamos helyben a Wcod.

után, így pótlendő: embörnek *fia*. A 188. l. eleje ekép pótlendő ugyanonnan: „Tehát eljövén *a sereg*.“ A 189. l. *apostolnak* áll codexünkben apostoloknak helyett. A következő romlott helyet: „... hetven ezör angyalt teszön, *ki számra* emböri nyelv velágot miá avagy velág szerte oszlott“ a Wcodexből sem igazíthatni meg. A 190. l. elején: fegyveszöket és Tizenkét a cod. könnyen megjavítható hibái; ellenben l. 191. a *midön* felett elmaradt rövidítő vonal (mindön) sajtóhiba. Alább a Wcodex szerint olv.: és *a* setétségnek hatalma; s a kevésssel utóbb következő romlott hely (mind a két codexben) így javítandó: „*nem* szégyönlöd vala“, s a Wcodexből hozzá teendő: *megapolni*, s: velágosságot olvasandó (Wcod.), vagy helyesben tán: velágosságét. Az e szót közvetlen követő „de setétségnek megtartottál“ nincs Winklernél. A 193. l. *esmeröm* *esmeröim* helyett sajtóhiba, úgy az emböruek is embörnek helyett. L. 195. gondolj helyett olv. gondol. A 195. lap csonkaságai a Wcodexből pótolhatók, miszerint e hely: „Cedron vize általa hertelenséggel vonván ütet, arcel leesék“ így kiegészítendő: „a Cedron vizére hogy jutottanak volna, úgy ránták ötet által, hogy a vízbe arcel beessék.“ L. 196. is a Wcod. szerint olvasandó: „Én (nem: és) nyilván *szóltam* nektök“, és „egyik az szolgálknak.“ Egyébiránt e birtokragtalan vonatkoztatása a birtoknak a birtokosra gyakori a régielnél. A 203. l. alján olv. a Wcod. szerint: „*elmene és igön* keserven *sira*.“ L. 207. a *te felesleges* e mondatban: „Ki az, a ki *te* tegödet üte?“ E szavak után egy lényeges hely maradt ki, melyet a Wcodexből irok által: „Ezenképpen éttén étszaka (éjten éjtszaka) ő szentségös szakálát kitiparják, ő ékességös hajait kinyövék, és egyébnemő szertelen kénokat rajta tevén, kiket szörnyiségért az evangelisták meg sem mértek írnia.“ A 209. l. elején „tanácsot“ hibásan áll kétszer, és fejedelnek, -mek helyett. A 212. l. első sora is a Wcodexből kiegészítendő így: „Kit *úrnak* jelönvolta stb. A 216. l. magyarul áll a lágyító ék nélkül (magyarul), s a 217-ken a „vádoltatnéjek“ szóban *t* a vég *c* (k) helyett. A 218. l. elején a Wcod. szerint olv.: „*ha* ő elfordító volt volna.“ A 220. lapon: „*Mínem* zsidó vagyok én“ *Nínem* helyett. A 224. l. a Wcod. szerint javítandó: *ők* ellenségek“ és: „Elő *oka*, mert...“ L. 226. e mondatban: „miképpen *a* nép-elfordítót“ a Wcod. szerint a

névelő kitörlendő; s kevés-sal alabb *embört* helyett „embörhöz“ olvasandó. L. 228. e két szó: „Mondának mind“ egyszerűen kihagyandó. L. 232. „míglén ártatlan vért *sem veret* kiöttetni“ a Wcod. szerint: „*szenvedtök* kiöttetni.“ A 233. l. elején „*kith*“ helyett *kik* teendő. L. 234. olvasandó a Wcodexx: *ál* itést, és feje *al* és *fejét* helyett. A 235. l. alján álló megromlott hely: „miképpen meheték házamhoz q alath ítef latni okollet verni. . .“ a Wcodexből sem javítható, hol így van: „Miképpen mehetek házamhoz *jöheték* mint ötet látám ököllet verni. . .“ L. 236. e hely: „emböröknek *ellenködöket* lenni“ Wnél valamivel jobban: *ellensége* lenni; s alabb: „*Mi* anyja“ így pótlendő a Wcod. szerint: *mikoron* . . L. 238. is a *nekö* neköd helyett íráshiba. L. 241.: akará *meghínia*“ olvasandó, azaz visszahíni, megakadályozni. A 243. lap közepén álló romlott hely a Wcod. után sem javítható, valamint a közvetlenül reá következő is hiányosnak látszik; *binne* (binné, bűnné, 244. l. elején) helyett Wnél *bönre* áll. E lap alján „*tivisk* koronát“ kell olvasni *tiviskbe* helyett. A 246. l. romlott helye: „azután elvivé a' kegyötlen császár *kötelen nyakán* von von“ Wnél is homályos: „császár kötele *nyakában* vonván.“ Ugyanott „*keresztfa*“ és „harangoztának“ kell. L. 247. „kapujának *kivil*“ helyett Wnél *kivele* áll, s alabb: *veretessenek*. L. 249. „kopasztó hegy“ áll, Wnél *koppasz hegy*, bár alább szinte: *koppasztó hel* (Calvaria). L. 252. „gonoszúl *tevöl*“ áll *tött* helyett a Wcod. szerint. A 252—3. lapok szövege zavaros, hol Mária vezettetik fel abban beszélve, hol az író szól; s a szigorú összefüggés hiánya Wnél is észrevehető. L. 255. olv. kemény kénzástok *leszen* (Wcod.). A 256. l. végén olv. *ruhaia* (ruhája) helyett (Wcod.), a 257-diken *kezec*, *temerdök* helyett *kezét*, *temerdök*; a 259-diken: *szaggathatnék* helyett *-nák* (a Wcod.: *szaggathatnájak*), s kevés-sal alabb a következő hely a Wcod. szerint így pótlendő: ő szent testét meg-szorítani *kezdék*. A 260. l. elején „*akarnáját*“ helyett olv. *akarnájak*, „*kezdenek*“ helyett: *kezde*, s l. 261. *temerdökök*. A 264. lapon a „*legristostol*“ quidproquót elfelejtette a jámbor leíró kitörleni. A 265. lapon is (mely e szóval: „*ellenségének*“ kezdődik) neű áll nev (név) helyett. L. 266. az első szó így olvasandó: „*feszitötték*“; az alján „háromszinő *zásztóval*“ *zászlóval* helyett, az utána vetett „*Avagy a zásztót* egyszerűen kitörlendő,

alul pedig: *ingatván* olvasandó, *ingantván*, s a 269. l. alján: *hiszönk*, „*hiszön*“ helyett. A 275. lap utolsó mondata a Wcodexből így pótlendő: „fogadjad anyádnak *imádságát*, *ne légy anyádnak kemén*, *ki mindönnek mindönkoron voltúl kegyelmes*, fogadjad *anyádat* veled öszve a keresztfán“ stb. A 277. l. első pontja is a Wcod. után pótlendő: „mindönöm *valál*“. A 279. l. első szavában hiányozván a rövidítési vonal, az így igazítandó: „*halattaimból*“; a 284. l. elején: *kezeimet*, a 285. lapon *velágok*, a 286. l. elején: *mezitelent* s utóbb: *segétségnekil*. Az utóbbi szó után következő hely: „ily *irégységgel* binősített“ hibás és hiányos egyszerűsmind, s tán azért hagyatott el a közös eredetiből a Wcod. írója által. L. 287. „*elegyítvén*“ olvasandó. A 290. l. elején e hely: „És hogy mindön testével *kénzák es nehezségöt* vallott volna“ Wnél így áll: „*kénnek nehezségét* vallotta volna.“ L. 291. e helyet: de a kiáltáshoz könyhullatást ada . . . és a nehezségnek szava, kiért mindön ez velági állatot *megfelelni láttatik*“ (mely Wnél még hibásabb: . . kiért mindönt ez velági állatot *megfesleni* láttatik) így kísérem megjavítani: a nehezségnek szavát, kiért mindön ez velági állat *megfélemni* láttatik“ (ez ige kevésbé alább a 293. lapon is előfordul: *megfélemének*). A 292. l. alján e szó: „*feltamadoknak* utána“ így értendő kétségekivül: *feltámadtoknak*; Wnél: *feltámadásoknak* áll. L. 298. olv. kit vött vala; l. 300. *gyilének*; l. 303. *kolcsolván*; 305. *keserüségén*: ezek helyett: *ki, gylének, csolcsolván, keserüségön*. A 306. lap két helye a Wcod. után ekkép megigazítandó: „*áldott legyen a tej* az kit neköd adtam, . . . és a munka kit *teveled töttem*“, s a lap alján: „*pusztulván* maradott vala *ő fiától*“; a 307. lapon pedig a teljesen megromlott végfohász szinte W. szerint így igazítandó meg: „*Azért ez anyát, azaz Krisztusnak keserves szülejét kérjök, hogy minket bínéseket ajánljon ő szerető szent fiának, ki áldott örökköl örökké Ámen.*“

6. §.

Kettős elmélkedés a világi dolgok állhatatlanságáról s a gonoszok veszedelméről.

E darab, mely a 307. lap alján kezdődik, s a 342-nek elején

végződik, két egyenetlen terjedelmű részből áll, melynek elsője négy lapon, *feddő beszéd* a kor megfordult gondolkozása ellen, miszerint hatalom és gazdagság többre becsülteték mint a keresztén bölcsesség; azért szerző a földi dolgok mulandóságára s a halálra emlékezteti a népet, mely után egészen másképp ítélte meg az ember, mint e földi életben. S itt átmegy a második részre, mely, harminc lapon, szent Jeromos szerint (értetik S. Hieronymi liber de vitis SS. Patrum, nálam Lugd. 1509) példázatúl *szent Filibert látását* beszéli el. Ez egy megholt földi hatalmas lelkének kettősbeszédét adja elő a maga testével, hol egyik a másikat vádolja bűneiért, míg végre az ördögök a lelket megragadván, örök kárhozatra viszik. A magyar íróé-e a szerkezet, nem merem meghatározni; de, bár azon ismeretesb egyházi íróknál, kik a világi dolgok hívságáról írtak, mint sz. Ambrus, Ágoston, Izidór, Bernát, III. Ince, Sienai Bernardín, Laurentius Justinianus stb., annak eredetiét nem sikerült feltalálnom, hajlandó vagyok a nem eléggé szabadon mozgó nyelvnél fogva is benne deák után készült fordítást tenni fel; a régies színnél pedig, és néha darabos, de még is hathatós tömörségnél fogva a munka szereztetését a XV. század első felébe tenni, midőn a nyelvi előadást az erő szépsége mellett a kifejelettség hiánnyal járó némi nehezkeség bélyegezte.

A codex írójának hibái: A 308. lapon áll: *csalárság*, csalárdság helyett. A 311. l. elején: *gondolkodit ik* helyett. A 317. l. alján *nássák* és *pénz*: násfák (fúlbevalók) és pénzt helyett. L. 318. *fégeknek* és *kedves*: férgeknek és *redves* helyett. L. 319. *szüleidbe* áll világosan születéskor helyett. L. 325. *ennekőn és nagokba*: enneköm és nagyobbban helyett, mely utóbbi ige határozó a régieknél gyakrabban, és csak e darabban is l. 327, 331, 336, 337. fordul elő. A 326. l. alján: *világra* alája vettetött: *világnak*

helyett. A 329. l. alján olv. nümös *nem*, mely utóbbi szó a leíró által hibából töröltetett ki, tán hogy más hason értelmű szóval cseréltessek fel, nehogy két azonos eredetű szó álljon egymás mellett. A 331. lap alján e romlott helyet: „tudod-e, ha *láltad*, avagy ha szól, valamikor al lélok *élet*“ talán így javítandó: tudod-e, ha *lát* (azaz: vajjon lát-e? t. i. a test) avagy ha szól, valamikor al lélok *nem* életé. L. 341. es áll: ez helyett, s a 342-ken: *ellenek*, *ellene* helyett.

7. §.

Mária Siralma.

Ezen, a szent anya fájdalmait szintoly lélektani mély és való, mint költői felfogással és égető hévvel festő darab, nem csak codexünknek, de öszves középkori irodalmunknak tán legszebb műve. A praesumptio itt is deák eredeti mellett van, bár a magyar szerző nyelve elég független és könnyen mozog, s ha netán némely párhuzamos helyek rokonsága tekintetéből *) s az irány sajátos jelleme után ítélve, őt a Passio írójával egynek volnánk hajlandók felismerni, azt azon okból későbbi művének kellene tartanunk, mikép a sokkal szabadabb nyelvkezelés hosszabb gyakor-

*) Ilyek

a Passióban:

Kérlek, hallgass meg engömet, és fogadj atté keresztfádra, hogy kik egy testből élnek és egy szerelmmel egymást szerették, egy halállal haljanak. 274. l.

Immár élök atyám nekil, jegyösöm nekil özvegyül, magzatomtól elpusztúlok. 277. l.

Olymely váltáság neköd, Mária! A János neköd adatik Jézusért, szolgál az úrért, tanítván a mestörért, Zebedeus fia az istennek fiaért, tiszta embör az istenért! 280. l.

a Mária Sirmában:

Tehozzád fohászokdom: kérlek, vedd el az anyát a fiuval, ne szenvedjed, uram, meghalni a fiat anyja nekil, hogy kiknek egy volt mindenkoron ez világba életök, ezenképpen legyön halálok es monnó félnek egy. 349, 50. l.

Imma árvája leszek en atyámtól, özvegygyé leszek en jegyösömtől, megpusztúlok en magzatomtól. 364. l.

Jaj enneköm, szerető fiam, minemű váltáságot töl ez napon! mert ime adaték neköm szolgál az úrért, tanéjtván a mestörért, Zebedeus fia az istennek fiaért, embör az istenért! 363. l.

latot teszen fel. Van benne hivatkozás szent Bernátra, kinek egy „Lamentatio B. Virginis“ tulajdoníttatik, mely e szentnek kezemenél levő kiadásában nem levén meg, nem tudhatom, mennyi vétetett abból; de ha, mint gyanítom, ez az, mit a jelen mű szerzője felhasznál, akkor Bellarminus ítélete, mely szerint az „indigna est, quae Sto Bernardo tribuatur, quippe, quae ineptias et falsa nonnulla continet“ *), theologiai tekintetben igaz lehet, de lelkesen felfogva hozzá mindenkép méltó, mint a melyről igen is mondhatni a tudós bíbornokkal, hogy „ad spiritum . . . S. Bernardi proxime accedit, ut eius foetus iudicari possit“ **), ha csak azon híres és nagy szépségű éneket is: „Rhythmica Oratio ad unum quodlibet membrum Christi patientis et a cruce pependens“ Mabillonnal nem vitázzuk el tőle, mely szintoly lángoló kegyeletet s költői avatottságot tanúsít, munkáiba felvéve állandó hiedelemmel neki tulajdonított, s melyet mi is, részben csodaszép, átdolgozásban birunk ***). Említetik még szent Anzelm (XI. száz.), „Ubertinos doctor“ (XII. száz.), és Sienai sz. Bernardín, ki 1380-ban születvén, s 1444-ben halván meg, a XV. század első felében virágzott, s így mind az eredetit, mind a magyar dolgozatot már ez időbe engedné tennünk, ha a neve elibe vetett „szent“ jelző (343. l.) nem látszanék azt tiltani, miután Bernardín csak 1450-ben iktattatott a szentek közzé. De nekünk itt nem autographphal, hanem kései másolattal van dolgunk, s nem kell felednünk, hogy

*) De Scriptoribus Ecclesiasticis Liber unus. Nálam Coloniae, 1684. p. 181.

**) U. ott p. 180.

***) L. azt a Czech-codexben, kiadva a Régi Magyar Nyelvmélekek II. köt. 24—30 ll., s részben Irod. Történetem I. köt. Példatárában; úgy a Thewrewk-codexben is.

e praedicatumot a későbbi másolók, az idejökbeli megszokásnál fogva régibb szövegekbe is igen könnyen becsusztathatták *). S így én, a régies szókötés és fordulatokon kívül már a darabban előforduló azon igen jellemző archaismusnál, a 350. lapon álló *monnó*-nál, fogva is, melyet az 1456-ban már nem élt Batori László s minden utódai oly gondosan kerültek, hajlandó vagyok a művet, vagy legalább magyar írója virágzását, egy ivadékkal elébbre, tehát a XV. század első negyedébe tenni.

A *codex hibái* a következőkre szorítkoznak: L. 351.: „es földön“ olv.: ez földön. L. 353. „szentségös kezét“ olv. kezek (így a Winkler-cod. is). A 362. l. elején olvasd: „E János, kit en neköd ajánlék“ Jánost helyett (Wnél is János áll, hibásan). A 363. l. vége felé: „tanejtvén“: tanejtvány helyett. A 364. végén: „O tizslendő“ helyett olv. tizstölendő. Ellenben a 367. l. vörös iratu címsorában az „idején“ szóban nyomtatványunkban kiesett az *i*, s az „epeség“ szóban letört a *p* lefelé nyúló ága. A 372. l. első szavában a codex másolója írta: „takagatának“ takargatának helyett, és: keezde keezbe azaz kézbe helyett (Wnél is a kézre kevesbbé helyes). Így a 373. l. alján is „veleg“ hibásan áll veled helyett (bár Wnél is veleg); s végre a 387. lapon e szóban: „ezöképpen“ kimaradt a kihagyó vonal, s így: ezönképpen olvasandó.

E darab előfordúl a *Winkler-codex*ben is, hol a 28—71. lapokon áll.

---

*) Ily eléggé kiáltó példát nyújt, hogy tovább ne menjünk, jelen codexirónk is, ki a 279. lapon *Jézussal* így szólíttatja meg szent anyját, János apostolra mutatva: „Ím te fiad, szent János“! mely naív szórakozottság az eredeti szerzőnek bizonyosan be nem tudható.

NEGYEDIK FEJEZET.

A HARMADIK FŐ RÉSZ KÜLÖNÖS ISMERTETÉSE.

8. §.

Szent Euphrosina élete.

Nyolc üres lap után, a 397-diken a legendárium „Szig szent Euphrosina életével“ kezdődik, mely a 454-diken szakadván meg, ötvennyolc oldalt tölt be. E regényes, és megható bensőséggel és egyszerűséggel írt életrajz eredetie a szent Jeromosnak — csak részben helyesen — tulajdonított „Vitae Patrum“ első részében áll, melynek, kevés kivétellel, s névszerint a mi legendánknak is, igazi szerzője a IV. században virágzott Evagrius Ponticus. A magyar fordító, a prologus hián, mely az Euphrosina név magyarázatát tárgyalja, az egészet nagy hűséggel adja, s bár e mellett, ha ritkábban is, vétkes és nem vétkes latinosságok vegyülnek beszédébe *), félre nem ismerhetni azon

---

*) Melyek helyenként szépek, mint péld. a *hogynak* kihagyása az igének határtalan módon ejtésével, mint: kéri vala beteljesedni az ő kívánságát 398. l.; és hogy te hagyj ilyen szépségnek szemérmet vallani 400.: et ut tradas talem pulchritudinem *pati* opprobrium; nem akarlak *te*göd *szorgalmaznod* te leányodért 448.: nolo *te* sollicitum relinquere pro filia tua, mely egyszersmind a ragozott határtalan időnek gyönyörű példája; ne hagyjad másnak az en testömet megfosztani 449.: corpus *meum* nudari stb.; a regimennekben: miképpen *mented* által ellenségeknek törít 451.: transisti insidias adversariorum stb.; az átvitt értelem visszaadásában: megadatik ő

lelkismeretes gondot, melyet a kifejezésre fordított. Különben e dolgozat nem igen régiebb a XV. század közepénél, mit a beszédnek szövése bizonyít leginkább, mely az e tekintetben szabályadó régi bibliától tetemesen eltér; egyes archaismusok, mint a birtokragozott határtalan mód, melyet helyenként igen szépen és hathatósan alkalmaz írónk (mint az *) jegyzet példája is mutatja), az igenévszó multban használása (mint szinte ott), az alanyeset tárgyeset helyett, némely régies formációk, mint a: bizlaltatik, fejedem, félem, könyöretös (mint szerelmetös), öbennette,

szöme 454.: *oculus eius ei restitutus est*, azaz: szeme világa stb., és számtalan más, különösen a beszéd szövésében észrevehető. — De vannak nem helyeseltető rabi, szó szerinti, helyek is, mint: tanítván ütet írásokra és olvasásokra 401.: *erudiens eam literis et lectionibus*; híre *elteríté* mind az várost, u. ott.; *opinio autem eius peragravit totam civitatem*; hogy ne legyen az akartnak dagályos nyájaskodása 408.: *ut non fiat conversatio contumax voluntatis*; de félők en atyámtól engedetlennek lennöm 408.: *sed timeo inobediens esse patri meo* (hol a fordító azonfelül ablativusnak vette a dativust); nagy örömmel hozzád jő 410.: *occurrit tibi*: „megteszi a mit kívánsz“ helyett; úgy hogy mind nehezeznének az apátra 422. (a nehezlik igétől), szószerint a deák után: *molesti* (moles: súly, nehézség) essent abbati, e helyett: úgy hogy mindnyájan sok bajt szereznének vagy alkalmatlankodnának az apátnak; minemű mélség fogván viszi a királyi nőmös orcát? 427.: *quale pelagus captivam ducit illam imperialem faciem?* itt csak a pelagus (mély tenger) egyik, átvitt, értelmét ismerve; ő vala nemzetségnek szerzője 428.: *illa generositatis constitutio*, hol a deák szót generatio értelemben vette; mi történék a te leányodnak 429. *quid accideret filiae*; mi lőtt legyen ammi barátónknak leányáról 430.: *quid factum sit de filia amici nostri*; alamizsnálkodásokhoz igyekszik vala 433.: *elemosynis intentus erat*; el nem viselhetöm az en leányomról való nagy bánatot 434.: *dolorem de filia mea*; ilyen a „bínéről kesergeni“ is 435., bár e helyt az eredetiben más szó van: *compunctum esse*; felvén hogy meg ne esmertetnék 437. *ne agnosceretur*; helyesen magyarul: *hogy megesmertetik*, vagy: *nehogy megesmertessék*. Több példát hoztam fel, hogy lássuk, mikép nyűgözte a latin eredeti néha a vigyázóbb és gondosb írókat is.

méltóltatik, sőt a harmic, holval, az áldomás, nyájaskodás, alkot: benedictio, conversatio, praeparat értelemben stb., átnyúlván a XV. század második felébe, sőt egyeseknél a XVI. századba is, kevesbbé biztos támpontokat nyújtanak.

Fordúlnak elő e darabban is *leirói hibák*, mik itt következnek: a 397—8 lapon „midön“ áll mindön helyett. L. 399. „ezönkppen „ezönképpen helyett, s legott: „betelesedésd“ *t* helyett. L. 404. „akarok mennie“ menni v. mennem helyett. L. 407. „attü szent életökre“ életökre helyett (előfordul e forma: élettök azaz életötök a 419. lapon is). L. 409. „kerván“ keván helyett. A 413. l. alján „keresztým“ áll keresztýn helyett. A 413-dikon „euött“ eiött vagyis éjött azaz éjjelt helyett. L. 414. „idvösségejét“ idvösségejért helyett. A 417. lapon kihagyás van e helyben: „ha en menendök az apácához“, mit a deákhöz képest: si ambulavero in *monasterio puellarum*, így kell pótlanunk: az apácáknak *kalastromába*, valamint lejebb a monasterium virorum így adatik: a férfiaknak kalastromába. L. 420. *neven* áll *nevem* helyett; 421. l. „ima“ ime helyett; 424. l. koroban korában helyett; 426. l. „siratták vala“ siratják vala helyett; s mindjárt ez után: „az ő menyét miként“ helyett teendő: az ő menyét *ipa*: socer nurum. A 427. lapon: „ki aszalta meg en erőimet“ áll eremet v. ereimet helyett: quis meam *venam* exsiccavit? A 429. l. *atte* leányodnak“ helyett: *az en* leányomnak teendő: filiae meae. L. 430: valahonnan *ütet* kérik“ helyett *üket* azaz őket. L. 431: „isten akkit szeret, *azt* megfegy“ helyett teendő megfegy. A 435. lapon áll: „Mikoron kedeg hertelen látta volna ő *atyja*“: vidisset *patrem suum*, mit már a bevezetésünk 6. lapján említett harmadik kéz ekép javított ki: *atyját*; közvetlenül utána csonka mondatrészt van: „és megesmervén ütet, nagy könyhullatással . . .?“ tota lachrymis *repleta est*. A 439. lapon is e hely: „es jó gyors“ a deák: „*operibus* bonis intentus“ után így pótlendő: es jó *mivellküdetekre* gyors. L. 440. „hogy en és (azaz: én is) . . . istent imádnám“ olvasandó. A 441. l. alján „sok *behelésért*“ áll *bejtelésért* (bőjtölésért) helyett. L. 447. „*megrrám*“ helyett teendő: megvárám. A 450. lapon e szók után: „es len miként megholt volna“ t. i. (Pafunciús)

hiányzanak az eredetinek következő szavai: „*Accurrens autem Agapitus, vidit quod defunctus esset Smaragdus*“ stb. A 451. l. enésztél és mentel áll enyésztél és mented helyett. Végre a 454. l. e helyett: „es ebből nagyon megépülvén . . .“ teendő: nagyon, az eredeti így szólván: *multumque confortati et aedificati*. E 454. l. után egy levél hiányzik, melyben a legenda utolsó tíz sora állott.

Megjegyzem még, hogy a másolatot átnéző második (egykoru) kéz (l. Bevez. 6. l.) iktatta be a 399. lapon előforduló e helyet: „ezönképpen az ő ura, könyörökvén keres vala ol istenfélő embört, ki ő imádságával nézhetné az ő kívánságának betelestedéséd“, valamint az javította ki a 401. l. a: *tíz* esztendőst *tizenkét*-re, s írta a lap aljára a 425-diknek elején e szók után: „éjjel látók ötet“ ezen, a leíró által kihagyottakat: „holval kedeg nem láttok ötet“. — Továbbá a *negyedik kéz* néhány újabbításán kívül, melyek a Bevez. 6. l. feljegyeztettek, a 418. lapon a szinte feljebb közlött beszúratot tette, mely az eredetiben (legálább nálam, Lugduni, 1509. fol. lj) nincsen meg.

Áll egy igen rövid legendája szent Euphrosinának a Debreceni codexnek 190—2. lapjain is, mely a jelen magyar dolgozattal rokonságban nincsen; Jeromosétól is, melyhez mint száraz kivonat viszonylik, annyiban eltávozik, hogy az apátot nevezi Agapitusnak, s a megholt Euphrosina testét a fráterekkel mosatja meg, mit a jelen legenda igen gyöngéd módon megelőz a szűznek atyjához ez iránt tett kérésével (449. l.).

9. §.

Szent Orsolya élete.

A codex 454. lapja után hiányzó levelen állott „Szent Ursol' asszony“ életének kezdete *), mely aztán a 455-diktől a

*) Melyet az elbeszélés kiegészítése végett ide iktatok: „*Undecim millium virginum passio hoc ordine celebrata fuit. In Britannia namque rex christia-*

482-dikig foly. Eredetie XIII. századbeli Jacobus a Voragine Lombardica Históriája-, vagyis a középkor legkedvesebb legendás könyve s azért úgy nevezett Arany Legendájában találhatik. A fordító egészben szorosán követi azt, de nehezkes, gyakorlatlan tollal; általában ő a kevesbbé hivatott írók közé tartozik, helyenként félre érti eredetiét, ügyetlenül s rendetlenül alkotja mondatait, néha szükség nélkül kiszélesíti azokat, kötszókat rak, hol nem kellenek, a szükségeseket viszont el is hagyja, s általában darabos és numerustalan. Holmit azonban a gyakori s hibás leírásoknak is kell tulajdonítanunk, mint azt alább a „codex hibáiból“ láthatni, mi, az ódon szín mellett, a darab régiségére is mutat, mely szerint azt nagy hihetőséggel a XV. század első felébe tehetni. Feltűnök némely pótlások*), mik sem az évnélküli princeps editióban (1474 előtt), sem, ki ezt szorgalmasan használta új kiadásában, Grässénél (nálam Lipcse 1850.) nem találtnak.

nissimus quidam fuit nomine Nothus vel Maurus, qui quandam filiam nomine Ursulam generavit. Haec mirabili morum honestate, sapientia et pulchritudine pollebat, ita quod eius fama ubique volabat. Rex autem Angliae, cum nimis praepotens esset, et multas nationes suo imperio subiugaret, audita huius virginis fama, beatum se per omnia fatebatur, si praedicta virgo suo unigenito copularetur. Juvenis etiam ad hoc plurimum aestuabat. Mittunt igitur solemnes nuntios *ad patrem virginis* stb.: innen kezdve foly a magyar szöveg.

*) Ilyek például a 458. lapon az, mely szerint szent Orsolya vőlegénye „atyjával“ együtt keresztelkedék meg; a 469. l. alján Maurisius püspökről, Babila és Juliánna nagybátyjokról, mondatik: „melyekkel együtt is temetkezék“, és Folláriusról, hogy „isten jelönetét látott vala“ és „Colonnában es velök (a szűzekkel t. i.) egyenben mártiromságot szenvedé“ miknek az eredetiben semmi nyomok. A 472. lapon írja Marculus püspök hűgáról, hogy a „firmidimei kerályné-asszonnak fának törvény szerént adott (azaz adott) vala (t. i. eljegyeztetett); míg az Ar. Leg. csak ennyit: nubens cuiusdam adolescenti, filio cuiusdam regis.

A *codex hibái* a következők: L. 455. „Krisztusnak hitébe való leányát bálványimádónak adnája méltatlan *lennie*“: *adnia* és *lenne* helyett; a szükséges kötszők hiánya e mondatban kétségkívül a szerzőnek tulajdonítandó. L. 458. s több helyen „szent Garasina“ áll Gerasina helyett. L. 459. „es Móroc kerály“ áll ez helyett. A 463. lapon Tyella olvasandó *tillea* helyett, s mindjárt utána: *urna*, *nak* helyett, mit a harmadik kéz pótlott is. Ez után áll: *es űket*, hol az ige (*praedixit* eas) közben kimaradt. L. 464. „es hogy velök elmenne . . .“ mondatban az *es* felesleges. L. 465. „mindön akarattját megmondá“ olvasandó: *midön*. L. 466. cégéres hibája a leírónak: „A MEITOSÁGNÁK neveztetit vala“ e helyett: *Ametosnak* neveztetik vala. L. 467. „vala menyei“ helyett olvasandó: valaménye (valamennyi). Ez után e hely: „Azon időben két álnok fejedelmek“ egyszerűen kitörlelődök. E hiba, mely a szerzőé, a mennyiben fogalmazatában e mondatot legott más fordulattal igyekezzén visszaadni, az első kísérletet letörölni elfeledé, elég csodálatosan megmaradt a gyakran nem gondolkodva leíró barátok kezei alatt. L. 468. „követőt bocsátának egy atyjokfiához, kinek neve vala *Julianus*, a magyaroknak fejedelmének“: *Julius* és fejedelméhez helyett. L. 469.: „*Maiurfiu. es lanicanai érszek*“ áll, hol az eredetiben: „*Maurisius Levicanæ urbis episcopus*“, szinte hibásan „*Lecoviorum urbis*“ helyett, mely város a Bretagneban van (ma Lisieux); továbbá: „*Formarius, es lucensi pipők*“: „*Follarius lucai pispők*“ helyett; mely hely után ez: „et *Sulpicius Ravennensis episcopus*“ kimaradt. Ismét a 470. lapon *Jutōrius* és *Eutherius* *Ethereus* helyett. A 471. lapon is van egy csonka és zavaros hely, u. m.: „*Az szizek, mikorōn Romából megtērtének volna, megtudá követ által, és megizenék neki, hogy ő földéből kimenne*“, hol az eredeti világosan így: „*Cum autem sacrae virgines cum praedictis episcopis a Roma redirent, Ethereus a domino admonetur, ut protinus surgat*“ stb. E lap végén Florencia áll, Florentina helyett, a 472-ken *Maculus* *Marculus* helyett; a 473-dikon „papanak“ *pogánok* (*quas barbari videntes*) helyett. Csonka és hibás e lapon e hely is: „az várasokat a magyaroktól környölvetetött vala“, mely az eredeti szerint: „et ipsam iam ab Hunnis obsessam invenerunt“ körülbelül így javítandó: „és láták: hogy az váras stb., aminthogy ez utolsó

szóban a birtokos tárgyesetet egy jóformán egykoru kéz alá is húzta. A 474. lapon „az szizeknek“ és: „édesgetnie“ helyett olvasandó: az sziznek, és: édesgetnéje; a 475. lapon a „fogadá“ után álló vessző kitörlendő, „nyilva“ felett pedig a kihagyásjel hiányozván, *nyilván* olvasandó. L. 477. „holtakelve“ áll holrakelve helyett (a Kazinczy-codexben s az Érsekujváriban e helyt, elég különösen, és szinte hibásan „hotakelve“ áll, az Érdy-codexben már újabb formával: másod napra virradván“). Ugyanott ideicbe áll ideibe azaz idejébe helyett. A 479. lap elején *el ... mene*“ áll *es* (és)—a 481. l. közepén pedig *mivel* és *ez*: *minél s es* (és) helyett.

A jelen Orsolya-legendán kívül még három, külön korbeli fordítóktól származó, fordítását birjuk az Arany Legenda e darabjának: a Kazinczy-, az Érsekujvári s az Érdy-codexekben, melyek közül a másodiké a legteljesb; s míg azon figyelemre méltó időtani észrevétel, mely többi közt a velencei 1512-ki kiadásban fol. 206. a., Graessénél pedig a 704. lapon áll, s meggyőződésem szerint későbbi közbeszurat *), mindeniknél hiányzik: viszont mindeniknek vannak némely apró részleteik, mik a princeps editióban nincsenek, de kihagyásaik és név-eltéréseik is, mikből bizonyos, hogy mind a négy magyar Orsolya-legenda a Historia

*) A martíromság idejéről t. i. Jacobus a Voragine röviden mondja: „*Passae sunt (virgines) anno domini CXXXVIII.*“ Ezt követve, de itt is, mint sok egyébben botolva, s részben viszont bővebben, írja a nádorcodexi legenda: 477. l. „Kénzatának eszszent szizek *Antheros* pápának idejébe és *Maximianos* császár idejében úrnak születésének utánna kétszáz és harminc esztendőben.“ A Princeps Ed. (interpolált, de) több tekintetben emlékeztetés jegyzete ez: „*Ratio autem temporis, ut quibusdam placet, non sustinet, quod haec tali tempore sint peracta. Sicilia enim tunc non erat regnum, nec Constantinopolis, cum hic fuisse dicatur cum virginibus has reginas. Verius creditur, quod diu post Constantinum imp., cum Huni et Gothi saeviebant, tale sit martirium celebratum, tempore scilicet Marciani imperatoris (ut in quadam chronica legitur), qui regnavit anno domini CCCCLII.*“ Ez évet írják a többi magyar Orsolya-legendák is, de e motivatio nélkül.

Lombardica külön, bár eltéréseikben részint rokon, codexéit használták.

Mellesleg megjegyzem, mikép az eredetinek *hunnusait* a Nádor- és Kazinczy-codexek egyenesen *magyaroknak*, az Érsekújvári „*unusoknak*, azaz *magyar nemzetnek*“, a névtelen némabarát pedig (Érdy-codex) „*szittyai magyaroknak*“ nevezik; azonfelül a Kazinczy-codex e helyet: „*Duo autem iniqui principes romanae militiae, scilicet Maximus et Africanus . . . miserunt ad Julium cognatum suum principem gentis Hunnorum*“ ekkép pótolva adja: . . követöket kildének *Attilának főhadnagyához*, ki-nek Julius neve vala stb.

10. §.

Szent Apalin élete.

Codexünk 483. lapján „Szent Apalin asszonról olvastatik ez *péllda*“, melyet a 491–diken maga a legenda követ, s végződik az 523–dikon. Mindkét, együve tartozó, dolgozat a középkori magyar irodalom jó ideje, a XV. század közepe, legjobbjainak egyike a tiszta biztos kifejezés és kerek mondatalkotás tekintetében, és tanulságos a számos szép archaismusoknál fogva szókbán, szóképzés és kötésben. Hogy deákból vétetett, az általános erős praesumptiön kívül, nem ugyan a latinosság, melytől e darab jóformán ment, hanem azon egy hely is tanúsítja az 504. lapon, hol a „*Jovisnak temploma*“ egyenesen a deák „*Jovis templumra*“ vezet vissza. Mindamellet is a legszorgosabb vizsgálat után sem vagyok képes eredetiét kimutatni. T. i. szent Apollonia legendája, melynek egyetlen tulajdonképi forrása a szemtanu sz. Dénes, alexandriai püspök, levele Eusebius egyháztörténetében, bár ennek nyomán bővebben kiképeztetett, még is öszvesen mindenütt igen rövid, a szent szüzet alexandriai nemes nemből származtatja,

kínszenvedését fogai kiütésére s máglyára korlátozván, az ebbe önszántábóli beszökésére szorítja, s CCXLIX. évre teszi: míg a mienk őt Alexandriában uralkodott Eusebios görög császár leányává teszi, s több, némileg szent Krisztina legendájára emlékeztető viszontagságok után, saját atyja, — s ez maga a kínsztás áldozatává levén, ennek az országlásban utódai — által kínoztatja, míg végül Obsonor persa király s Alexandria meghódítója által fejét véteti: úgy, hogy a fogkiütésen kívül, de mely itt egyéb tagok kínzásával együtt fordul elő, s a máglyán kívül, de egészen másképp mint a hiteles legendában, ezzel s az ezen alapvó Aranylegendai szerkezettel s különféle breviáriumi lectiókkal, de még a Mantuanus Carmelita Parthenicéjében költőileg kibővített Apollonia-legendával is; így végre a romai Apolloniával, kinél a fogkiütés szinte eléjő, legkisebb rokonságban sincs, s ideje is, váltig eltérőleg, DIH. évre tétetik. Így tehát a jelen magyar dolgozat egy harmadik családját képviseli az Apollonia-legendáknak, melyről sem Surius, sem a romai Martyrologium, és Usuardusé, sem a Bollandisták nem tudnak semmit, mi neki általánosabb egyháztörténeti érdeket kölcsönöz. Egyébiránt mind az ismeretes és historiai hitelű alexandriai sz. Apalín, mind a kétes romai Apalín, mind ez a mienk abban egyeznek, hogy a jámbor hit őket a fog és fejfájdalom, s mindennemű testi s lelki háboruságban szenvedőknek (nálunk 490—1.; Acta SS. Febr. IX. p. 281. 282.), a mienk szerint azonfelül a vajudóknak (523. l.) közbenjárójaként tiszteli.

Codexünknek ezen aránylag igen correct részében is fordul elé néhány csekély *leírói hiba* és kihagyás, miket itt jelelek ki. L. 485. kell: szorgalmatos szol... helyett. L. 489. a codexben betűfelváltással tisztössé-

gerét áll tisztösségeért helyett. A 491. l. végén: hozzája, hozzája helyett. A 494. l. első sorában álló hasonlotos sajtóhiba. L. 497. ammit áll ammint helyett. A 498. lapon: „hervattatlan“ (hervathatlan?) áll, míg a Debreceni codexben e helyt: hervathatatlan. Az 500. l. számmal helyett számnak teendő. L. 505. „szőnjél meg atte balgatagságodból“ alkalmasint tól olvasandó. Az 514. l. elején olvasandó: „kit mikoron megvőtt volna“; az 517. l. végén: császárt; az 518. lap végén pedig a Debrec. cod. szerint: „a császárság szálla Numerariosra.“ L. 520. a vége felé r'ohorral áll, hihetőleg cohaul azaz kohával helyett a Debrec. cod. szerint. L. 591. Torquinos áll Tarquinius helyett; végre l. 522—3. őbennod helyett őbennő azaz őbennök olvasandó.

Az előttünk levő legenda eléfordul a *Debreceni codex* ötödik részében is, vagy helyesben a nevezett debreceni kötetet képző öt codex utolsójában, de mely szinte azon ferenci barát keze, ki a Nádor-codexet másolta össze, s jelen példányunkkal összehasonlítva, némely csekély változatokon kívül abban különbözik ettől, hogy a „Példát“ a legenda után következteti. Van ugyan még egy Apalin-legendánk a *Debreceni* ötös codex elsejében, a *legendáriumban*, de az, bár valamivel körülményesb az Arany-legenda némely kiadásai toldalékában levőnél (nálam Venance, 1512. fol. 275. b.; Graessénél hiányzik), egy lapon meríti ki a tárgyat, mikép az a külön breviáriumokban, a mienktől eltérőleg, eléfordul.

11. §.

Szent Adviga élete.

Codexünk 525—544. lapjain szent Adviga vagy Hedvig lengyel hercegné, II. András magyar király sógornéja s így szent Erzsébetünk anyai nagynénje örömtelen legendájának össze-

vont, minden historiai hátmög nélküli, ez asszony jötevő, bűnbánó és öngyötrő tettei elsorolására szorítkozó, száraz szerkezete áll. Tulajdonképi kútfeje a Hedvig-legendának azon, a trebnici klastromban őrzött szentségvizsgálati okmányokból szerkesztett névtelen életirat, melyet Surius, nem kritikai, tehát nem biztos, és azért nem helyeslendő ismeretes stilizáló módja szerint munkája V. kötetében adott; ennek nyomán készült kivonatilag e magyar legenda is, vagy csak valamely deák szerkezete után, de melyet a sokkal újabb Ribadeneira emlegetései nyomán sem tudok kimutatni. A magyar dolgozat minden érdeme a régies nyelvben van, melyet azonban, ha folyóan is, de báj nélkül kezel szerzője. Névszerint a *vala* segédigés formákkal az unalomig él vissza.

A *codex hibái*. L. 527.: „Ennek utánna, es fölötte“, l. 528. „addeg, es engedsz“ s több hasonló helyeken, hol az *es* előtt (is értelemben) vessző (,) áll, ez elgondolandó. Az 527. l. alján e helyet: „*Vámok és adók*, kik ütet illetik *vala*, nagy hagyomást teszön *vala*“ kétség kívül így pótlendő: *Vámokban és adókban*. Surius illető helye általánosságban szól: liberaliter remisit, quae a subditis ei debebantur (V. 878). Az 530. l. végén olvasd *alamizsnát teszön vala*; az 531-diken: *eledelt*; az 532. l. végén *gondja jóuğa helyett*; 533. „hivon senkit nem bocsát *vala*. Az olyak mint l. 534. *hovaltól fogva*, l. 535. *csenátakat: holváltól, csenáltakat helyett* a rest nyelv utánzásainak vehetni, mint halljuk most is koronként: *hónap* (cras) *csinányi*, *vót stb holnap*, *csinálni, volt helyett*. L. 535. *seer* áll világos hibával *ser* (sür) helyett. L. 536. *csodálkodnak olvasandó*. Végre l. 543. „*Es az asszony*“ helyett: *ez*.

12. §.

Szent Adorján martíromsága.

Az 544-dik laptól az 575-ig álló legenda az Arany-legenda illető cikkjének hű és folyékony fordítása, mely, nyelve után

ítélve a harmadik időszak közepébe, vagyis Mátyás kir. korába tehető.

A *codex hibái*: L. 549. „megtömlöcztetött“ megtömlöcztetött helyett, mikép egy pár sorral alább áll (az Érsekújvári *codex*ben „megtömlöcsezett“ van, részesülő múltban). Innen kiegészítendő ugyanitt e hely: „a többi szentöknek *vasait* csókolgatja vala.“ L. 552. „hallottá volna . . . *eljöni*“ olvasandó, eljőve helyett, az Érs. *cod.* szerint, s a rá következő es kitörlendő. (Az 553. l. elején *uatalia* sajtóhiba *natalia* helyett). L. 554. az Érs. *cod.* után pótlendő: „elbocsátták *ötet*.“ L. 559. *leesenének* helyett kell *leesének*, 560. pedig: „*kiket* . . . követ vala“ az Érsekújv. szerint is. L. 561. végén e helyben: „*es ő monda*“ az *es* nincs az Érs. *codex*ben. Az 568. l. végén ugyan e szerint teendő: „*egyháznak békesége lenne*“, az 572. l. pedig: *azoknak*, *kikkel* *Natália* stb.“ Ismét az 574. lapon e szavak után: „*es a több martiromoknak*“ az Érsekújv. *codex*ből teendő: „*testek valának*.“ Végre l. 572. olvasandó: *Konstantinápolyba*, 572. pedig: *felserkent és bolesut*.

Megvan ez az Adorján-legenda az *Érsekújvári codex*ben is (355—61. l.) csekély és szinte csak írásmódbeli, itt-ott szóelrakási változtatásokkal: többek közt igen tanulságos adatul szolgálva ez is, mikép szokták a hajdani (és nem hajdani) másolók a régi szövegeket *modernizálni*, s a régiségnek néha eldöntő tanúságait eltávolztatni, de ez eljárásban sem levén következekesek, a külön idők sajátosságait vegyíteni, s ekép a munkák korá meghatározását nehezíteni. Így péld. a bár későbbi (1530–ki) Érsekújvári *codex* e régi névmást: „*néki*“ *némely*-lyel cseréli fel (l. 545); a tárgyeset helyett alkalmazott alanyi esetet többnyire ismét, de nem mindig, tárgyeseti raggal szaporítja (péld. l. 551. és 552.: és *e* megmondván, 573: *ez* hallván, *ez* megmondván; az *Érs.*: ezt megmondván, ezeket hallván, ezeket megmondván, holott ebben is állanak viszont ilyek is: *ez* hallván, egyebeknek *kénja* látván), a

távolító névrág régi teljes formáját (-belől, -balól) az újabb öszszevonttal (ből, ból) szereti felváltani (így a Nádor-codexben, mely egyébiránt szinte vegyíti már a két formát, 550. l. van kénbalól, 555: nemzetbelől, 557: ebbelől; az *Érs.*: kénből, ebből stb.), a t-vel végződő igék multjában a régi egyszerű ragozást az újabb bővebbel (Nádor-cod.: 555: futtál, 557: futtam: *Érs.*: futottál, futottam), a *visz* ige régi félmúltját az újabbal (Nádor-cod. 575: kit . . . mennyországban *vínek*, *Érs.*: *vivék*) stb: ellenben a határozott alakú feltételes mód toldott formáit viszont többnyire megtartja, melyet ellenben a Nádor-codexbeli példány vált fel állandóan az egyszerű formával (*Érs.*: bátorítanának, biztatnának, vernéjek, látnája stb., *Nád.*: biztatnák, vernék).

13. §.

Szent Elek élete.

Az 575-dik laptól a 601-dikig huszonhat lapot töltő darab hasonlókép az Arany legendából vétetett. Szabályos folyó irány, meglehetősen régiség színével, miszerint azt bizvást a harmadik időszak elejére tehetni.

A codex hibái: Az 576. lapon e szóknak: „szegényöket, árvákat, özvegyöket“ múlhatlanúl tulajdonító esetbe kell tennünk; az 584. l. első sora vég szavát pedig így kell kiegészítenünk: „egyházba“. De van néhány sajtóhiba is, u. m.: l. 586. jövén, a 601-diken sérből, jövén és sérből helyett, az 595. l. első sorában pedig az „azonképpen“ szó végén *u* maradt *n* helyett.

Ezen, több gyöngéd szép helyekkel bíró legenda a középkorban nálunk különösen kedveltetett, s ehez képest *négy*, a jeletől független, fordítása maradt reánk, u. m. egy a *Kazinczy-*

codexben, egy a *Tihanyiban*, s e két dolgozatot réginek tartom; egy más újabb, elül csonka, a *Peer-codexben* áll, s a legújabb, a névtelen némabaráté, az *Érdy-codexben*. Előadás szépségére a mienk könnyen elsőséget érdemel; nyelvtörténetileg mindeniknek megvan a maga becse.

14. §.

Szent Zsófia asszony élete.

Öt üres lap után a 607-diktől a 658-dikig, tehát ötvenegy lapon szent Zsófia asszony és három leányainak, szüz szent Hit, Reménység és Szeretet életök és martiromságok áll: egy annál fogva már különös figyelemre méltó dolgozat, mert az ezen szentek életének köz keletű szerkezetétől, néhány egyes és csekély érintkezési ponton kívül, váltig eltérő, szinte önálló szerkezetre mutat vissza, melynek akár görög akár deák eredetiét a legszorgalmasb nyomozások után sem vagyok képes meghatározni. Első, mi a vizsgálónak legott feltűnik, a mienknek részletekbeni gazdagsága. T. i. igen kevés az, mit e szentekről a legrégibb írók tudnak. Így Usuardus említi ugyan a maga, nagy Károly kívánságára készült, martyrologiumában e szentek kínszenvedését augustus elsejére, de csak kevés sorban; így Notker is, ki Nikomédiába teszi azok vértanúságát: míg minden egyebek, a görög Menaeák is, Romába, minél fogva külön forrásokból látszanak merítetteni a Bollandisták véleménye szerint is; ösmeri, mint érintém, e szenteket a görög menologium is, de ez is alig tudva rólok kínszenvedésök kevés vonalainál egyebet. Bővebben kidolgozta s felékesítette azt szokása szerint számos részletekkel Simeon Metaphrastes, kit az újabb legendairók, mint Lipomanus,

Surius, Dörhoff a *Speculum Juventutis*ban 1615, Lippeloo a *Szentelek Életeiben* (nálam Grasius kiad. 1616) s mások nyomban követtek. A Bollandisták e historiai hitelesség nélküli előadásokat mellőzván, a legendát, Ferrariust követve, csak kevés részletekre vezették vissza, mik azonban lényegben minden eddig említetekkel szépen egyeznek. Csekély eltérése az Baroniusnak, mely szerint Romai Martyrologiumában Zsófia halálát a három szent szűzétől elválasztván, őt september 30-kára teszi, oly actákra hivatkozva „*quae in antiquis codicibus manuscripta habemus; est illorum exordium: Sedit in senatu etc.*“, de melyeket a Bollandisták sem birtak kifürkészni. És még is, hogy léteztek régente eltérő Zsófia-legendák, mutatja a Baronius hivatkozása, s az általa idézett exordium, mely egy jelenleg ismeretes legendáéval sem egyezik; mutatja a XV. században virágzott sz. Antoninus florenci érsek krónikája, ki egy oly helylyel bír — ott, hol Antiochus romai városnagy vádja alapját (miszerint Zsófia a romai asszonyságokat önmegtartóztatásra csábította) beszéli el (nálam Lugd. 1587. fol. 468. l.) — mely, mint látni fogjuk, a miennkel találkozik, de mással ugyan egygyel sem, miután az Antiochus üldöző dühössége okaul egyezőleg mindenütt az „*invidiae stimulus*“ állítatik. De egyebekben e mienk sem Antoninussal nem egyezik, sem a Baronius forrásaival, a mennyiben azokra a Baronius saját említéséből vethetni. Ez eltérés pedig nem csak a részletes kifestésben, hanem számos egyes körülményeken túl abban is van, hogy itt Zsófiának egész élete folyásán és leányai martiromságán kívül, az anyáé is adatik, melynek folytán ez nem csak, mint a Bollandisták fejezik ki magokat „*eo titulo etiam martyr, quod natarum carnificinae intrepida assistens, eas ad glo-*

riosum certamen animaverit“, hanem azon hétszeres kínhalálánál fogva is, melyből ugyan annyiszor isten által feltámasztatván, fejezte be végre dicső viadalmát.

Az említett egyes körülmények közül, melyek egyébiránt e legenda egyik első, s igen hihetőleg felette régi, szerkesztője történelmi járatlanságát s elbeszélése hitelnélküliségét kiáltólag árulják el, a nevezetesbek: hogy szerzőnk Zsófiát Decius császár idejébe, Nauffredus perzsa király leányává, Demetrius görög császár menyévé, s egy ifjabb Demetrius császár nejévé teszi, kinek férje Romában Anakletus pápával együtt mint vértanu halván meg, maga is, isteni intés következtén, miután az országlást férjének atyjafiára Terquillosra bízta, és Konstantinápolyban egy Bódog-Asszony egyházát rakata, leányaival Romába ment, ott mint szerzetes nő Krisztus hitét hirdette, egyházakat épített, s a hitves nőket tiszta életre intvén (ez a részlet az, melyben a mi legendánk Antoninus előadásával találkozik) gerjesztette boszúra Antiochust, s vádoltatott el ez által Decius utódjának (!) Hadriánnak, ki Zsófia kínszatásai közben maga is a nép támadásának áldozata lett; hogy, továbbá, halálához közel, Mátyás pápa által az oltári szentséggel láttatott el, s holttetemei a konstantinápolyiak által haza hozatván, azon említett B. A. templomába temettettek, hol addig tiszteltettek, míg a törökök Konstantinápolyt bevették stb.

Nem szükséges ez előadásban az anachronismusokat kijelennem, mikbe minden nyomon ütközünk, de csakúgyan nem szemlélhetjük mosolygás nélkül a régi jámbor hagyomány naiv buzgóságát, mely Nauffredo perzsa királyt, két Demetrius s egy Terquilius görög császárt, egy Demeter mártírt, Anakletus és Mátyás pápákat, egy B. A. egyházát, mely alatt hihetőleg a Zsófia

(helyesben Sophia, vagyis isteni bölcsesség) temploma értendő . . . minden képzelhető alap, támpont és egyszersmind tartózkodás nélkül sző össze. Egyébiránt épen ezen historiai képzelődésekből gyaníthatjuk e versionak aggrégiségét, valamint tartalmából azt, hogy ily eltérő legenda a legrégibb időben forgásban volt; mert a IX. században élt Notker Nikomediába tette e kínszenvedést; mert e szent Zsófia, leányaival együtt különösen Alexandriában és Konsztantinápolyban tiszteltetett; mert a görög Menaeákban leányai görög neveket (Pistis, Elpis, Agape), a kopt legendában pedig aethiopiakat (Basenes, Helis és Ghani) viseltek; mikhez ha még azt adjuk, hogy a deákokban nem csak a leányok, de némelyekben az anya is deák néven hivatik, u. m.: Fides, Spes, Charitas és Sapientia (mit, közbevetőleg mondva, magyar fordítóink is tettek), s mi már a Bollandistáknak is méltán feltűnt: nem lehetünk-e könnyen hajlandók az eltérő, s külön írók által különös szabadsággal tárgyalt legenda alapjául *egy személyesítvényes hagyományt* venni fel, mely végre mind a történelmi összeférhetlenségeket, mind a külön változatokat megfejtené, melyek még némi, különben egyező, görög versiókban is vannak a kínszenvedés korára s a vértanúk halálok-napjára nézve, mely szerint péld. a Menologium Basilianum amazt Hadrián, ezt september 16-kára, más versiók ismét, például az, melyet a budai oláh menologium követ, amazt Diocletján korára, s ezt sept. 17-kére teszik. Bár mikép legyen egyébiránt a dolog, nagy praesumptiót látok a Zsófia-legenda előttünk fekvő alakjának aggrégisége s a közkeletűnél régibbsége mellett, melyből tisztázhatták ki ezt oly jártasabb írók, melyeket Simon Metaphrastes használt, s melyeket Baronius is teszen fel, a Mart. Románumban aug. 1. alatt mondván: „Metaphrastes harum acta

ex antiquioribus monumentis descripsit“, s hogy bizonyos helyek — mint e mi magyar dolgozatunk 656. lapján az, hol szent Gergely pápa éneke említetik, ki a VIII. század első felében pápálkodott, vagy épen a 657. lapé, mely szerint e vérletük testei mind addig dicsőítették csodák által „mígnem a törökök Konstantinápolyt megvevék viadallal“ — az eredeti szerkezet régiségére nézve semmit sem rontanak, miután azok gyakor példával beszúratok lehetnek.

Egyébiránt mily nyelvű eredeti feküdt a derék magyar barát előtt, ki a jelen szerkezetet tartotta fenn nekünk? Kétségkívül ismét deák, mit egyéb latinosságokon kívül mindjárt a legenda első lapja elárul; mert e hely: „Nauffredo . . . vala *Persarumbeli* ke-
rály; . . . lakozik vala *Medorom* fővárosba“ világosan ily deák phrasisoknak: erat *Persarum* Rex, habitabat in metropoli *Medorum*, félreértő, szószerinti fordítása. Mikor készült legyen pedig? erre, nagyjában legalább, könnyűnek tetszik a felelet, miután a codex maga nyújt határéveket, melyeken innen és túl, úgy látszik, nem készülhetett az; t. i. nem 1453. előtt, mert ekkor hódította meg II. Mohammed Konstantinápolyt, mely esemény a legendában (657. l.) megemlíttetik; s nem 1508 után, miután ez évben másolatott az, ennek a 658. lapon álló kolophonja szerint (melynek rendes évszámhibájáról a bevezetés 5. l. szóltam). Még is, e legenda nyelve oly régi színt mutat, hogy, ha a Konstantinápoly bevételének említését későbbi beszúratnak nem vesszük — mire nagy kísértést érzek minden e szerkezetről mondottak után, s még abból is, hogy *e hely* (valamint a sz. Gergelyről is) a névtelen némabarát dolgozatában (Érdy-cod.) *csakugyan nincsen meg!* — a magyar szerkezetet a harmadik időszaknak legalább is

legelejére teszem, dolgozóul már a XV. század első felében virágzott, a régi nyelvben leledzett, íróit ismerve fel, és pedig egyet a javából.

Ezek után lássuk már *a codex hibáit*: A 612. l. végén *jezzene* áll jedzene (jegyzene, azaz jelentene) helyett; a *d*-t maga a leíró írta utóbb a szó fölibe. L. 614. anátokkal és koronánál áll: *anyátokkal* és koronának helyett. A 615. lapon *kit . . . fordítá* *ki* fordítá helyett; a 617-diken „mindazokat” *azoknak* helyett, s e lap alján „kivel” *kiket* helyett. Ismét a 620-dikon: „Adrianus elejbe vitetnének” *vitetvén* helyett, s ugyanott egy csonka hely így pótlendő: „homlokokat *keresztnek* szent jegyével megerősített vala” (Surius párhuzamos helyén is V. 480. l.: „*crucis figura* muniissent”). A 630. lapon *kénodród* s a 631-diken *akkoron* áll *kénodról* és *akkoron* helyett. A 634. l. végén „édösségest” olvasandó (azaz édösségesen, édesdeden; mint: örömet). L. 636. „orraról” áll *orrából* helyett. A 639-diken „*viuszszal*” *viaszszal* helyett. L. 642. „mint halálra” *mind* helyett, egy a régieknél gyakran előforduló pontatlanság. A köv. lapon „*ruhából*” áll *ruhától* helyett. A 649. lapon áll: „mivelködegyetők megerősilvén ti szivetöket” e helyett: mivelködgyetők megerősítvén”; s utóbb: „Te nyavalyás! *binben* feköszz” világosan *tizben* (tüzben) helyett. A 651. lap alaját így kell olvasnunk: „Azért vegyétök ki fogait, es kiterjesztvén kezeit elvágjátok és elmessétök emlét.” A 653. lap elején álló csonka hely így pótlendő: „Azért elevenülj meg, és uris-tennek *tégy* áldomást, és azoknak, kik tegüdet szeretnek.” Az Érdy-codexben más fordulattal s ujabbszerűen, egyszersmind kihagyással és pótlással így: „Azért éledj meg, és áldjad meg azokat, kik tegüdet szeretnek és dicsérnek.” L. 657. elején: „*helheztetének*” *helheztetvén* vagy *helheztetéik* helyett. A 657-diken „*gonpsz keresztyénöknek*” olvasandó. Végre a 658. lapon, mint feljebb már megjegyeztetett: „*kilenc száz*” helyett *öt száz*.

Hogy a Zsófia-legenda Magyarországbán, épen a jelen ver-sio szerint, jó formán el volt terjedve, bizonyítja a névtelen

némabarátnak beszéde és legendája (az *Érdy-codex* 300—306. ll.) „Szent Sophya asszonnak életéről, ő három sziz leánival“, hatán nem épen azonegy forrásból merített is, melyből a Nádor-codexbeli legenda írója; de olyanból, mely csak kevés, lényegtelen eltéréseket *), némely helyt rövid kihagyásokat, másutt rövid pótlásokat, mutat. Egy hosszabb helye van csak, mely neki sajátja, s melyet, miután e legenda hagyományos becséről és történetéről tanúskodik, egészen ide iktatok: „Továbbá meg úgy olvastatik rólok (e szentekről t. i.), hogy valaki ez szentöknek életökét olvassa, azon napon gonosz halállal meg nem hal, ő halálának kedég idein bizon töredelmességnél kil, tiszta gyónásnál kil, oltári szentségnél kil, és hitnél, reménségnél, szent szeretetnél es isteni malasztnál kil **) kive (ki) nem múlhatik, és ez szentök, kik

*) Ilyen péld. az, mely szerint Zsófia kétszer ment Romába; a Bódog-asszony egyháza beszenteltetésekor „húsz héján két száz ezer embernél többet keresztülének meg“ (a Nádor-codexbeli szerint kétszer negyven ezer); stb.

**) E hely, közbevetőleg legyen mondva, érdekes, s a régiségben épen nem ismeretlen, példáját mutatja fel azon irályi szép compendiumnak, mely újabb időkben szinte általános divatú lett: mely szerint t. i. a több egymás után álló, azonegy raggal járó, nevek utolsója veszi csak fel a többiekkel közös ragot. Itt a *kil* ragot látjuk négy névhez tartozólag csak az utolsóhoz ragasztva. Igaz, hogy ez a privativum *kil* a középkorban még nem olvadt vala össze segédragjával: nál, nél, honnan lett a *nélkül* (s összerántás által a régieknél is már előforduló *nekil*, *nekül*, sőt *neköl* is — másutt is az *i-nek*, *ü-be*, s *ö-be* átmenetele előfordulván): de épen így voltak hajdan a többi ragok is valóságos önálló utójárók, míg mindig szorosban ragadtak neveikhez, s ekép összeragadva simúltak a kérdéses név hangrendszeréhez. Innen tartotta meg a palóc nyelvjárásban mind maig a *nek*, a *szer*, a *vel* a maga hangzóját; nem pedig azért, mintha maga a hangrendszer, mely szerint mély vagy magas hangzó egyedül saját osztályabelivel egyesül, később fejlett volna ki nyelvünkben. Különb a *képzőknek* is régenten meg kellett volna tartaniok eredeti hangzójakat: holott az egész nyelvben ily példát nem találunk. Mert az ily avult képzések is, mint

őnekik szolgálnak, halálok idein jelen lesznek, minden gonosztúl megóalmazván. Meg úgy olvastatik, hogy valamel házban ő életök meg lejend (yelend) irván, senki ott gonosz halállal meg nem hal, az ház meg sem éghet tiznek miatta; es annakfeletté valaki naponkéd asszonyunk Máriának es ez szentöknek húsz Ave Mariát olvasand, minden háborúságban, szegénségben, fogságban, betegségben őket híván, megsegejtenek kétségnél kil.“ Hogy a predikátor itt nem új dolgot, hanem irott forrásban foglaltat hirdetett, szavára el kell hinnünk; sőt azt is, hogy csak oly dolgot hozott hallgatói vagy olvasói emlékezetébe, mi a köz tudatban létezett, s azért kész hitelre is talált. Így levén ez, a Zsófia-legendák jelen versióját, mely valamennyi közdivatúaktól oly tetemesen eltér, nem ugyan hazai eredetűnek, mint immár láttuk, deigen szinte hazaivá és nemzetivé lettnek tekinthetjük: minél fogva annak érdeke, regés alkatrészei dacára, ránk nézve külön és saját érdekekkel bír.

15. §.

Egyiptomi szent Mária élete.

A 658—669. lapokon álló legenda az Arany-legendából van fordítva, helyenkénti kihagyásokkal, kivált a vége, hol

---

gyertya, szerencsa, leventa, keván, fordejt, tanejt stb, egészen törvényesek, mintán a bennök előforduló *e* (é), mely *i*-hez szít, ezzel együtt a semleges hangzók rendéhez tartozva, szintugy szövetkezik a mély, mint a magas hangzókhoz, és csak akkor asszimilálta magához a mélyet, vagy ment át *i*-be (gyortya, szerencse, levente, kiván), midőn a közép é különhangnusa épen úgy elhalványodott, mint az egykor szinte többféle árnyazatu *a*, *o* és *u* hangoké, mik egykor szinte mint az *e* hol nyiltabban, hol zártabban vagy homályosban hangzottak (V. ö. Irod. Történetem I. kötete 48. §. 6. pontját).

Mária Aegyptiacának Zozimas általi eltemetése beszélgetik, csak száraz kivonatban van adva; még egy hely, t. i. a 664. lapon álló kettősbeszéde szüz Máriának szent fiával, úgy látszik, egy más recensio, vagy épen a fordító sajátja, miután az a sz. Jeromos legendáriumában sincsen meg, hol Mária Aeg. élete bővebben van kidolgozva, s melyet Jacobus de Voragine kétségkívül szemmel tartott. Különben e magyar dolgozat nem régibb a XV. század utóbbi éveinél, s elég gyenge dolgozat. Feltűnő benne az „egy” határozatlan névmássali gyakor élés, sőt németes visszaélés.

A *codex hibái* elseje és nevezetese azon beszúrat a 662. lapon, hol a szent így kezdi beszélni életét: Mikoron *uronk Krisztusnak halála után* volnék tizenkét esztendei leánzó“ stb. t. i. a dölt betűjű sorok, melyek egy eredetiben sincsenek, a szentnek korával is ellentétben van, világosan ott állván minden többiekben, hogy 270. évben Kr. ut. történt a pusztábani megtalálása. A másik a 664. lap elején találhatik, hol e szavak: „ki az ő szent“, kétszer levén írva, az egyik eltudandó.

Megvan Egyiptomi szent Mária élete, szinte az Arany-legenda után, az *Érsekujvári-codex*ben is, a 425—428. lapon, nem csak teljesen és híven, de szebben is mint itt, és sokkal régibb korra mutatólag.

16. §.

Szent Forseus püspökről.

Szent Forseus püspök *) legendája a 669—81-dik lapig szinte az Arany-legenda szerint készült, és pedig valamely meglehetősen ügyetlen barát által annyira, hogy kénytelen vagyok a

*) Némely codexei és kiadásaiiban a Hist. Lomb.-nak Porsetus.

félreértett helyeket az eredetivel felvilágosítani, s a kihagyásokat innen pótlani. Lehet hogy némelyek az utóbbiak közül a leíró rovását nevelik.

Ezek itt következnek: a 669. lapon e szók után: „kik hozzá közelgetnek vala“ kimaradt: „*ut eius animam deferrent.*“ A lap végén e hely: „Elölvegyök, es háboruságot avagy hadat kezdenék vele“ az eredetiben így van: *Pracedamus, et ante faciem eius bella commoveamus.* A 670. l. végén e félreértett hely: „Ha tii bínöket ellene vetendötök...“ a deák-ból megigazítható: *Nisi principalia vitia contra eum protuleritis.* L. 671. *Bochanat* gonhatóul vala: *Indulgentiam in corde habuit,* olv.: bocsánatot gyonhában (l. jonh) valla. Ugyanitt a *vindicta* boszuállás helyett győzödelmek fordíttatott. L. 671—2. e hely: „hogy az angyal háborkodnék, ellenségi megtöretének“ így áll az Arany-leg. 1512-ki kiadásában: *praeliantē angelo adversarii conterriti sunt,* mely olvasás helyesbnek látszik, mint az, melyet a fordító követett (s Graesse is): t. i. *contriti sunt.* L. 672. „sok sebökkel veri“ áll ez értelemben: *vapulabit* plagis multis! Ismét: „Mit nem teljesített be ő ura akaratjának“: *Quid enim iste de voluntate domini sui non implevit?* Ez után nyomban egészen kimaradt e hely: *Et daemon: Dona iniquorum recepit.* S majd: *Alejtom hogy mindönökről penitenciát tartott volna*“ eredetiben: *Credidit, quod unusquisque eorum penitentiam egisset!* „Elebb kellött volna keresni a penitenciát laholdalmat“: *Antea debuit probare poenitentiae perseverantiam!* A 673. lapon áll: „Egy istent alittok vala igaznak“: a jegynél kimaradt: *usque nunc.* Leebb: *es arról ingyen sem kénzatott*“: *nec de hoc punitus fuit.* A 674. lapon: „mikoron leszen“: *Erit etenim* (az 1512-ki kiadásban; Graesse nem tudván megigazítani e töredéket, kihagyta azt — s tán helyesen). Utóbb: „mikoron eleiben vitetött volna“: *vitae restitutus!* Nyomban e mondat után: „Mindenkoron a vereségnek jele megtetött“ e hely maradt ki: „*arripientes enim daemones unum de his, quos in ignibus torquebant, ipsum in eum jactaverunt, qui eius humerum maxillamque incendit, cognovitque hominem, quia ille erat, cuius vestem acceperat. Dixitque angelus: quod incendisti, arsit te; si enim huius viri in peccatis*

mortui donum non accepisses, nec poena in te arderet. . .“ Ezek után e hely: „Adhuc restat illi *angusta porta*, ubi illum superare poterimus“ így fordított: „Megvagyon *nyomorusága*: *vidd oda*, hol őt meggyőzhessők!“ A 676. lapon e szó: teljesítőfe a leíró hibája: teljesítője helyett; s utóbb olvasandó: . . . az ellen, *mi* megmondván vagyon.“ L. 677.: sed hominibus *indigentibus dispensanda* dilexit, így adatott: „*de szeretete elsáfárlani emböröknek*“: mert dispensator: sáfár. Ismét: „másodszor“ áll *rursus* helyett; továbbá: „*azoknak* ő álnokságát“ *iniqui* helyett; és: „te kezedből *keresöm ki*: de manu tua requiram: „tőled kérem számon“ helyett. A 678. lapon: „a tanítónak nyelve-és *megbántatik*“: loqui *prae-peditur*. Az erre következő *mert* tisztán felesleges. L. 679.: „ez nagy négy tűz“: az eredetiben csak: hi sunt quatuor ignes. L. 680. kell lenni: rokoniknak. Ugyan itt *cupiditas* kevénytosságnak fordítatik. A 681. lapon áll: „e tűz mindönt ő mivelkedeti szerént *késért*“: examinatus helyett, s nyomban ezután kimaradt e hely: „Nam sicut corpus ardet pro voluptate illicita, ita etiam ardebit per debitam poenam.“

Berekeszti e részt, mintegy lappótlékul, a 681—2-d. l. egy imádság vagy inkább ének: *Isten teste felemelésekoron*, melyre semmi más megjegyzésünk nincsen, mint hogy az teljes kötetlenségében nagy régiségre mutat.

ÖTÖDIK FEJEZET.

A NEGYEDIK FÖRÉSZ KÜLÖNÖS ISMERTETÉSE.

.17. §.

A szizeknek koronája.

Rövid apostrophe az apácákhoz (683—689) a boldogságos szüz gyermekkori buzgóságáról, mely az istent szolgáló szüzeknek például ajánlatik, hogy, mint ez, az örök boldogságot elnyerjék.

E darab, mely hét lapot tölt be, ügyetlen stilistától származik, ki beszédét csupa kötszókkal (annakokaért, annakulánna, ennekutánna, és továbbá, és ime, tudniamint, és . . .) terheli, s egy pár régi formán túl semmi érdekest nem nyújt.

Van néhány *leirási hiba* is a kis darabban. L. 684. olv. *atta* (azaz: adta) atya helyett. A 685. l. vége felé világosan kimaradt valami ige e mondatban: „a templomnak ő tizenöt garádicsán (*felfuta?*)“, ismét: mely garádicsokon méglen az öreg embörök (nek?) es nagy dolog vala nyugodás nekil felmennie.“ L. 687. „három esztendőj“: űs helyett; utána e hely: „oll igön *heyertuul* jár vala“ érthetlen hibát tartalmaz (talán *her-telenül?*); majd a *leánzu* is *leánzó-ra* javítandó.

18. §.

Bűnlajstrom.

Az előbbi darabtól függetlenül találjuk a 689—95 ll. a szívnek, nyelvnek és elhagyásnak bűneit egyszerűen elsorolva. A theologusokra bízom ezek közül a következőknek értelmezését: 689. l. *gonosz gondolat* (delectatio morosa?), *binbe való gyenyerködés* (gaudium . . .?), *gonosz kevánság* (desiderium?), *vissza való akarat* (renitentia?), *nemzethöz való kevánság* (vérrokonnak tisztátalan megkivánása?); 690. l.: *magának való értés* (öznés? philautia?); 691. l. *igrecség* (sípnek, zenének felettébbi szeretete, üzése, vagy talán épen incantatio?); *szóviselés* (szó- vagy hírhordás? míg az utána következő „hírszólás“ emberszólást jelentene?), *szertelen való vesztegség* (acedia?).

A bűnlajstrom után tárgyjejezetek következnek veres írással, mintegy emlékeztetésül, hogy ezek is (bár másunnan) megtanulandók.

Az első s legfeltűnőbb *hiba* e cikknek első szavában van, hol Kynek áll. Zynek (azaz szívnek) helyett, nem a szedésben ejtve vagy javításkor elnézve, hanem a sajtóban becsempészve. A 690. l. negyedik sorában eredetileg képmutalás állt (mint a régiségben számtalanszor), mit a többször említett XVII. századbéli kéz változtatott mutalásra. A 691. l. 11. sorában a „magas hányás“ kétségkívül leírói hiba *magát* hányás helyett. A 693. l. végelőtti sora, úgy vélem, így olvasandó: „*Mit* hamarabb kellene megtartani: tovább halasztani.“ Végre 695. l. a „tizekét“ szóban kifejejtette a leíró a kihagyásjelet.

19. §.

Három szent ének.

Érdekesen fejezi be codexünket három szent ének, egy (695—7. l.) a *szent óstya fölemelésére*, mely fordítása a mellette álló deák szövegnek, ily kezdettel: *Ave salutis hostia; Idvözlégy idvösséges hóstia*; négy versszakban; a második (697—700. l.) a *bold. sz. Máriához* szól, ily kezdettel: *Idvözlégy istennek szent anyja*, ennek közbenjárásaért esdeklő, tíz versszakban, deák eredeti nélkül; a harmadik (701—4.) szinte a *szűz Anya* közbenjárásaért könyörög; deák szövege így kezdődik: *Miserorum pia adiutrix*, s öt versszakból áll; magyarja ily kezdettel: *Bínösöknek kegyös segítség*, a harmadik versszakkal megszakad, s vele írott könyvünk. Mind a három ének kotákkal.

Bármi tökéletlenek ez énekek, a deákok úgy mint a magyarok, a kifejezés választékosságára s a versalkotásra nézve; még is nem csekély történeti, de még költői becszel is bírnak. Történetivel, a mennyiben azok, deákjaikkal együtt, igen valószínűen hazai termékek, miután, eddig legalább, sem a külföldi bővebb énekgyűjteményekben, milyek Daniel Thesaurus hymnolo-

gicusa, Moneé: Lateinische Hymnen des Mittelalters stb., sem külföldi régi breviáriumokban, miket a mieink is átvettek rendszerint, nem sikerült azokat feltalálnom; a mennyiben továbbá dallamaik, Mátray Gábor jeles zenetudósunk ítélete szerint is, magyar eredetre mutatnak; de belső becsből sem meddők, feltalálván bennök azon gyermeteg egyszerűség, bizodalom és bensőség, mely az új kori énekek képes, cifra nyelve által nem pótoltatik. Ki egyébiránt a külföldi vallásos költészetet ismeri, nem fog sem a versbeli szabálytalanságban, sem a vad latinságban nagyon megütközni; a tetteleges hibákat tekintve pedig a járatlan leírók többszöri másolataiknak is betudni holmit: mik közül egy párt alább a codex hibái közt ki is jegyeztem. A magyar énekek elseje és másodika, teljes formátlansága dacára, s nem ügyelve szótagszámra és rímre, legfelebb a dallamra, érezteti azon choriambusos lejtést, mely népi énekeinket bélyegzi; a harmadik is, s már itt kifejezett igyekezettel szabályosabb strophaaalkotásra: de azért itt egygyel több vagy kevesebb tag, egy-egy rím elmaradása, nem igen aggasztja a versíró, csak kifejezhesse azt, mit kell. Tekintve azon verses emlékeinket, mik a XV. századból ránk maradtak, sőt egy pár régiebbet is, e három éneket bizvást aggrégieknak tarthatjuk; s azt annál inkább, mert ha egyéni gyarlóság eredményei volnának, aligha a másoltatás, sőt a használatás tiszteletében részesültek vala, melyre mégis a dallamokkal ellátatás mutatni látszik; mint a régiségtől öröklött s így mintegy az idő által megszentelt hangok azonban kegyeletesen türetek, s fenséges dallamaiknál fogva szerettettek is. Nem hallgathatom el egy úttal azt is, hogy e három ének kótái a legrégiebbek, miket magyar szöveggel codexeinkben találunk. Mátray Gábor

azokat általírván, s nyilvános hangversenyeken előadatván, a régi magyar zene e megható fenséges hangzatokban fényes diadalmat ünnepelt.

A *codex hibái*: A 695. lapon: *castaque* áll, a 697-diken a hangjegyek második sora szerint helyesben: *casteque*. U. ott *apprehenso*: *apprehendo* helyett, mint a 696-dikon is: *recomenso* *recommendo* helyett. Ismét ott *tociusque* *redemptor*, hihetőleg: *totius mundi* *redemptor* helyett, mint a magyarban: „mind ez *velágnak* megváltója.“ Ismét: *qui in cruce expassum est*“ *passus* helyett.

A 699. l. *Nerj*, *isteneknek*, *szentölé*, *ajtát*: *nyerj*, *istennek*, *szentöle*, *ajtáját* helyett.

A 702. l. első sorában: *Arcus* áll *artus* helyett. L. 703. *magyasága*: *magyarsága* (azaz: értelme); *sephesültetik*: *sebesültetik* helyett.

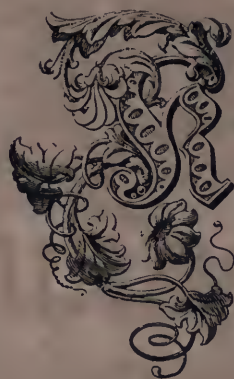

A decorative border with a repeating geometric knot pattern and ornate corner designs.

NADOR-CODEX.

ἸΟΥΔΑΙΩΝ-ΒΟΥΛΗ

iről ig jól cristus az Soltar könybe, monduan,
 Engomet megkerénikozenec soc ebek Alonga ebek-
 nec az zent iras mind az iregeketh Azert ha az
 ireg ember cristosnac zent testet hoza vezi, olan
 nag bint val benne ha ütet az ebnek vetneie,
 Azert meltan tilka xps ez zentsegnek vetelet az
 ireghöctöl es a haragosöctöl monduan, Nem ven-
 nie fiaknac keheret, es vetni az ebeknek, Harmad gonossag kitöl
 embornek igen kel | magat otalmaznia, ha meltan akar comoni-
 calnia, a testi förtelmesség, künec zöcöt lennie kenansagaba, Aca-
 rattaba, Illetefebe, es tetemeiebe, mert valaki ez eleten förtelmef-
 segnek magat agha, ez tezi magat hasonlatossa addiznohoz, Alert
 diznanac ez természetj, hog 9 prömesben lakozic affarnac förtelmefse-
 gebe, honnem a kernalnac ekösszegs palotaiaba. Ez eleten ember
 nem melto cristosnac teste vetelere mikeppen addizno. Es ha hozain
 veiendi | monduan, Atijam bozassadmeg nekic, mert nem taggac mit
 tezne Alaskeppen megbizonittatic, hog gonozbac az meltatlan co-
 monicaloc ammegfezitekuel zent irasnac bizonsagaboles holot vömond
 zent Pal apastal Es meg mazzor fezeitic meg az istennec fiat ünöm-

Az meltatlan comonicalonac keferusegos mergerol.

magogba Ez igekeket lirai Miclos doctor ig magarazija mondvan Mert a meltatlan | comonicaloc menebe v rajtoc al, esmeg az megfezeitesnec okat tezie Az az, a bint, Kinec okaert a cristus megholt. Es nem xak cristost ez eleten gonoz kerezkenoc megfezittic, de meeg menebe v rajtoc al az istent vhan megolic Kirol zent Bernard doctor ig zol, mondvan, valaki abbinbe lacozie, ez eleten azt akar-ija hog az o bijneiert megne gotressen. Azert ebbol ottan azth | nem meltatlan vennie. Dol tezie hog nem vezic, mert vgmond vronc Nem io a fiaknac keheret vennie es vetni az ebeknec, De maga kel bantodnioc, es zegonkodnioc, mert ebec, kic-nec kellene lennie istenec fiai-nac Miert kedeg ebec vrocke ordeitnac a pocolba v vroknc ellene, Kic-rel vgmond azzent Iras zent Janosnac latasarolvalo konbe. Es meg ragac v helugket a nagh kennac keferusegeiert | es megkarom-lac menneknec istenet az o seboknec nag fajdalmaert Mind eddig zol ez iras az meltatlan comonicalonac keferusegos mergerol Immar kedeg ede ala zol az meltan comonicalonac edossegos mezerol, es v zentsegos nag haznalattkarol Mert ez kegos cristus mindont ketseg nekil hinot ez nag xodalatos vendegsegre, mond-van az zent ewange-liomba Venite ad me omnes. Inuetoc mind en hozam kik mon-kalcottok, es meg vattoc terhelven, es en megelegeitlec vr isten monga Ez keher kit en adoc en testom ez velagnac eleieiart Vegetoc, es egetoc ez en testom, ki erottetoc el adattatic Ezt tegetoc en em-lekozetomre, Mert ki en testomet ezi es en veromet izija, ez en ben-

nem, es en v benne lacojom Ez igeket melekete en nectok zoltam elet, es elevenseg, Vram cristus miert te zent igeid, Mert io kedvel es nag hijwseggel kel fogadnone, es vennone Te igeid mert te mondottad, enemes mert en idnossegomert mondottad, Azert igon oromest vezom te zent zadbalol, hog erosben be oltassanac en zivembe Engomet felferkentnec elen nag kegossegnec igei, de meg rettentnec engomet en zamtalan bineim es megzegoneit engomet en fortelmes conscienciam elen nag zentsegnec vetelere, Kezerit engomet ez te

nap'an mind octauaigh monduan O zentseges vendegseg, kibe hiw kerezkenoc az edosseges cristost ezic es v kenha eth emlekozetic, es alleloc malasztal telesodic, es ez zent vendegsegbe minekone az ionendo dizosegnec zalaga adattatic, Azert mind ezogbelol adattatic meg esmernone minem haznalatossag es mel igon nag felseges iozag iojon minekone ez oltari zentsegnec meltanvalo vetelbol, Mert igaz hit ezt mutatja, hog ez oltari zentsegbe neg allat vagon Tudnamint, test, veer, lelloc, es istensag Azert mind ezoketh az meltan comonicalo hozaja vezi igon nag haznalattal, Mert mindonictol adatic neki kilomb kilomb nag zentseges aijandoc, es felseges haznalatossag, Azert elso haznalatka az meltan valo comonicalasnac ez Mert micoron ez zentseges testot hozaja vezi embor mene ioth toth a cristus v halando testebe, mindynbe az meltan comonicalonac reze lezen, Mind o bohtolesebe, predicallasaba, farradsagaba, Imadsagaba, vigazasaba, es mind o kenhanac, es halalanac erdomebe Ez

Az meltan comonicalonac

megbizonitka zenth Chamas doctor, monduan Mindon hiw kerezken ki meltan comonical mindon misen azon haznalatossagot, es malasztot heri kit cristus nag pentokon az kereztan embori nemzetnec keresse Es ennec folotte kerezkensegbe mene malasztbeli emboroc vanna | es menorzagba mene zentoc vanna mind ezoknec erdomebe reze vagon Ezt megbizonitka az zenth kerezken hith, holoth azt mongoc a Credoba hizom zentoknec egyesseget. Mas haznalatka ez zentsegnec vetelenec ez, mert ennec miatta, hog az o zent veret hozanc vezoc, bintol tisztatonec meg, Kiroi vgmond az zent iras Cristosnac vere meg tisztitka mi lel- | konket annmeg holt mivelkodetotol, Ammeg holt mivelkodet ez, hog micoron embor malasztba vagon, es sok iot tezon Ez io mivelkodet mind addeg eleven mig halalos bint tezon, es e binnec miatta mind meg hal, de ha esmeg toredelmesseggel meggonic, es ahetatossaggal comonical Jh ekkeppen tisztul meg alleloc annmeg hol mivelkodetol, mert mind megelednec ezok oroc idvossagre | De meeg nem szak ezotol tisztul meg, de ennec folotte ol ahetatossaggal es zeretettel vehetj embor hozzaia hog mindon bozanando bine, es elseledot halalos bine megbozattatic, Kit megbizonit az zent iras monduan, Mert ha o torvenbe cosoknac es bikaknac vere az sido nepet megtisztitka vala, Anggal incab cristosnac zent vere ki mi bijnokkert ki ottetec mi lelkonket megtisztitka | Erzed bozanando bijnokrol, es elseledot halalos bijnokrol, Kiroi aran zaiav zent Janos doctor ekkeppen zol monduan Cristosnac tisztolendo vere micoron io acarattal vetetic, leloknec min-

den corsagat meguigazta Corsagat monga es nem halalat, mert alleloc a bozanando binnel es az elseledot halalos binnel mrgcoral, de meg nem hal, Azert a corsagbol ezzent ornossaggal meguigazic | De ha ez zent ornossagot halalos binbe hozzaia veiendi, incab halalt halarra hoz maganac, mikeppen felül meg vagon mond-van. Harmad haznalatia ezzentsegnec vetelenec ez, mert ebbe hog ez vronc cristofnac lelket hozzanc vezoc, adatic nekone az oroc eletnec zalaga, De tak vg, hog malazdba ez velagbol kimmlandone Ezt Vronc inonmaga megbizonitfa, monduan Ki engomet ezic ez en erot- | tem el, Az az, Mikeppen en orokke eloc ves orocke el Masut meg vg mond En vagoc eletnec kenere ki menbelol lezallottam Valaki e kenerbol eiendic oroc halalt nem laat Azert Valaki orok eletot ezic, ennec zikseg orocke elnie. Neged haznalatka ez zentsegnec vetelenec ez, mert micoron embor meltan comonical, hozia vezi a teromto istent xodalatos nag haznalattal, Mert az isten nag hatalmassag, es orok | bolzeseg, es igon nag felsegos io, Azert az u hatalmassagabol lezon az meltan comonicalo hatalmasb io mivelkodetre, es keremesoknec megneresere, es az u bolzesegebol lezon bolzeb idnosszegos iozagnac valasztasara, es gonossagnac eltavoztatasara, es az u io voltabol lezon kegesb mindonokhoz zeretetsb istenhöz, es attijastahöz, es bekesegosb habornusagnac zenvedesebe, es mindon | iamborsagba cizdach, es iob Mert valaki meltan comonical, ennec o lelke betelic malasztal, es elegdic isteni edosszeggel, Mert micoron embor meltan comonical ennek

Az mellán comonicalonac

lelke ístembe valtozic vñ mikeppen az etel ital attestbe Es mikeppen a test el borral keherrel, ezonkeppen alleloc el ez zentsegneg veteleuel, kit megbizonit Vronc vñononaga, mondvan, Ki ez keheret ezi, ez orocke cel. Otod haznalatka ez zentsegneg vetelenec ez, Mert a meltan comonica- | lonak zivet lelket zeretetre gerijezti, Mert mikeppen a tuznec elotte a hidecség eltanozic, ezonkeppen ez zentsegneg vetelenec miatta ístentol elhidegült ziw megmelegnl, Kit megbizonit zent bernard doctor mondvan, Valaki zeretettel ezi ez zentsegos keheret, zeretetnec vregúlelit erzi Pelda nekod, Alicoron a hew keheret ezod, a hewseget vele ezod, ezonkeppen ki vrnac zent testet vezi, Vezon hozaiia tuzes zeretetot, de iai mert nemelec kik ez zent- | segot hozaioc vezik, ofatanoc mint a hideg corsagot zenvedoc, Kik iollehet az napnac heusegen fekoqenec demaga a napnac henfeget nem erzie, Ezonkeppen halalos binbeli embor, Iollehet ez zentsegot hozaiia veqe De maga az zeretetnec henfegeth nem erzi ammegh zokot gonossagnak okaert Kiról vñmond az zent iras Jeremias irta, Mikeppen a zatorna a vizet meghidegeijtj, ezonkeppen a zokot gonossag elhidegeijtj allelket ístentol. | Hatod haznalatka az meltan comonicalasnac ez Mert embornec elmeiet megvelagosoika, es az el ehezot bijnoket meg ielonti Ennec meg ertesere tanit minket arañ zain zent Janos mondvan Mikeppen az verofenbe ki az ablacon be iq az rog por meg tetzic, es meg laccic kit embor az verofen nekil nem lathat, Ezonkeppen ez zentsegneg meltan valo vetenel meg esmertetnec allelokneec fo-

gathozasi, **Kit** | megbizonit derec irasnakes bizonsaga, **Kirol** ekkeppen
 zol **Ufaias** mondvan, **Vaiat**, es mezet ezic hog el vesse tole aggonozt es
 valazija maganak aijot **Ez** vajjon erzed vronknac zent testet, es am-
 mezon u istenseget. Es mikeppen ad velagossagot, es latast embornec
 a testi etel ital, ezonkeppen megvelasitka allelokneec zomet ez zent-
 segnec vetele abbinokneec megesmeretire, hog belole magat ki tiztojza,
Kit megbizonit | **Vronc** unommaga, mondvan **En** vagoc ez velagnac
 velagossaga, valaki engomet konet, ez nem iar setetsegbe **Heted** hazna-
 latka ez sentsegnec vetelenec ez, mert ellenssegnec ellene igon eros seg-
 ner **Enggoc** kedeg azt hog embori nemzetneec harom fo ellensege vagon,
Cudnamint, eg ordog, **Alas** ez velag, **Garmadic** ez minnon testenc.
Azert ha ordog ez velagnac, es testonkneec kevansagat reanc tamagt-
 ia, ezoket ez zentssegnec vetele | meg ehneitj, es mikeppen a viz attu-
 zet meg olka, es nehezen vetkozettol megh otalmaz **Ezt** megbizonit-
 tija zent **Bernard** doctor mondvan, **Mi** bennonec ket ielos ioth mivel-
 kodic ez oltari zentsseg, **Egget** ezt tezi mert az ertelmet megkornekazi
 malaztnac eros kofalaval, hog eros ellensseg hozanc ne ferheffon,
Mast azt tezi hog az nag halalos bijnokre valo engedetet az akarat-
 bol mindonostol ki vezi, **Ezt** megbizonittija | derec zent irases, **Kirol**
 ig mond **David** profeta az soltar konybe **Vram** en elottem aztalt vettel.
 azoc-nac ellene kik engomet nomorgatnac, **Masuth** meg vjmond, ha
 en ellenom sereg tamadant nem fel az en zinem, **Azert** meg esmere
 lelogbe ez zent profeta meeg cristosnac zuletesenec elotte mene zamta-

Az meltan comonicalonac

lan haznalatka leggn ez meltan valo comonicalasnac, es ig monda ro-
la Igon io istenhoz eggesülne | Az az, ez zent comonicalasnac mi-
atta, mert ebbol embornec iggn soc iozag adatic, kirol ig zol zent
irasbeli mestor mondan Cristusnac teste coroknac ornossag, zarando-
coknac hugodalm, Erqteleneket eroseit, egessegbelieket generkottet,
betegeket megvigaszt Jamborokat malasztba tart, ennec miatta lezgn
embor zeledbe, micoron megfeghelmezic bekesegossb habornasagba, kezeb
iduossegoss dologra, buzgo- | sagossb zeretetre bolzeb gonossagtol ma-
gat otalmaznia, kezeb lezen halaadasra, Alazatosb engedelmessegre,
alcolmasb malasztne vetelere, es erosb viascodasra, oregeit ajetatossa-
got istenhez, es zeretetot attasiahoz, es unqmmagahoz Ez zentsegnec
meltan valo vetelerol torneiben ig irattatic, Micoron ez zentsegnec ve-
telere alazatossaggal iarnlandaz, erzed „zeretetit“ cristusnac, oroc eletnec
| illattat, lelki iozagoknac oreguletit, konhullatasoc-nac beuseget, zunen
toredelmesseget, es bijnoknec megismeretit, Mind ezeket iol meg esmerte
vala zent Jeronimos doctor ki micoron halalanac idejen comonicalna,
elien zentsegoss dizerettel dizeve utet, monduan, Oroc eletnec zentseges
kehere, kibe tartatic mindgn io allatnac ize, es mindgn edossegnec il-
latia Te benned vagon min- | dgn generuseg, es mindgn ornossag,
mindgn segedseg, mindgn hugodalm es mindgn io, Kit embornec ke-
vannia. Mert ez zent aztalon vagon mindgn malasztnac telesege, es
oroc dizeossegnec illatia Ith ielqutimeg az iduozito v keghelmesseget
Ith vanna le teven mindgn iozagoc Ith zol az cristus iesus az q

zereto iegöfenec, azaz, az aijetatos lelokneec It vagon ⁵¹ cristusnac ked-
 ves ielon voltan Ith vagon mindon egesseg es generüseg Sot meeg azt
 mondom hog mind ammennei zentoc, es angaloc nagob vigasagot, es di-
 zösegot nem valhatnac mint az aldöt cristusnac comonicalasaba Az az,
 hoz'a eggesülesbe Es mind effoldon valo zentoc, es malasztos iambo-
 roc eroznec testnec göttrelmebe nag ⁵² küüfegot, es edöfseget mico-
 ron comonicalnac test zerent, Anag leloc zerent ez mondhatatlan nag
 zentfeggel, Azerth valaki oröcke acar elni zükfeg ennee hog o gonoz
 elethet iora valtoztassa, mert ha ezt nem teiendi, az oroc eletoth
 maganac nem oroc eletere, de incab oroc halalara vezi, es istent buz-
 zu allasra kezzeriti. Kiroel Marins nenü doctor ekkeppen zol, mond-
 uan, ⁵³ Istent a meltatlan comonicalo buzzu allasra indoika zentökneec
 ünemmagatol eltanoztatta ellenseget megvigasztala, maganac eletet
 megrinideitj, ki cristusnac testet ragvan meltatlan zaggatia, Azert ez
 zent irasnac bizonsagabol mindon hiw kerezken megtanolhatta mikep-
 pen kelon iarulnia ez nag zentsegos felsegos zentsegnec vetelere, kit
 nekone aggon megtanulnone aka su, es zentleloc Amen **Im mar**
lezon tanusag ⁵⁴ **arrol mikeppen esmerhetimeg embor**
azt ha meltan iarul ezzenthsegnec vetelere anag nem
 Jollehet ezt senki nilvan valo bizonsaggal meg ne esmerhesse hog ha
 meltan iarul ezzentsegnec vetelere, anag nem, Demaga doctoroc
 vetnec neminemö iegöket, kibol embor velheti ha magaba eijegöket le-
 lendi, hog bizvan istennec nag irgalmassagaba io lelokkal hoz'a ia-

Mikeppen esmerheti meg embor azt

ruhát Elso iege ez, micoron va- | ³⁵ laki magaba azt esmeri hog az
el mult binen bancodic, es az ionendoctol akarija magat meg otalmaz-
nia, es az neki hajando penitentiát kez leijend meg tartania, es ha
io akaratka vagon istennec zolgalnia. Mas ieg kibol meg esmerhed ha
melto vag ezzentsegnec vetelere ez, micoron azt esmerod magadba, ha
kez vag io mivelkodettre, es isteni zolgalattra, mert ha ezt magadba
lelendod, tahath | ³⁶ tugghad azt, hog isteni zeretet vagon te benned. Kit
megbizonit zent gergor mondnan, Vallania istennec zeretetit, es isten-
nec esmeretit, ennec tanoia aijo mivelkodet, ha kedeg ez oth nem
leijend, bizonsag neked, hog ez eleten embor istent igen sem esmerte, dtet
sem zerette, mert a restoc, es azoc kik fokat aloznac, nem lelic um-
magogba azt, hog ok kezoc volnanac aijo mivelkodettre, es az isteni
zolgalatra. Azert ha magadba azt | ³⁷ esmerod, es belol arra kevankozol,
hog ennectona io mivelkodettre akarod magadat foglalnia, es istennec
akarz zolgalnia, ez igen io ieg, mert istennec malasztka mivelkodic ben-
ned es ekkeppen meltan iarulz azzentsegnec vetelere: Harmadic ieg kibol
meg esmerod ha melto vag cristusnac teste vetelere, auagh nem ez, mico-
ron magadba azt esmerod, hog az istennec igeiet oromest, es gonierkodes-
fel halgatod, Mert em- | ³⁸ bor akkit zeret annac bezedet oromest hal-
gatta de ha azt esmerod hog kellellen, es izetlen, tahat tugghad hog
alleloe halalos corsagba vagon, kirol zent Bernard doctor ekkeppen zol
mondnan Semmibol embor hamarab megnem esmeri testenec corsagat
mint ebbol, micoron neki az etel ital kellellen, Ezonkeppen semmibol

konneben telkednec corfagat meg | ³⁹ nem esmerhed, mint ha nekod az istennec igeienec halgatafa izotlen, es kelletlen, kinel alleloc zokot elni, Kiról vömonda Vronc a keserto ordognec Nem lak keherrel el embor de mindon igeneles el, ki zarmazic istennec zaiabol Megedic ieg kibol megh esmered ha melto vag ez zentseguet vetelere ez micoron azt esmered magadba, hog az ellenod vetkozoned ellene zinedbe | ⁴⁰ semminemü gülofeget, es haragot nem tartaz, de ha meeg ennel nagobban vetkozot volna ellenod eztes kez volna megbozatnod, Azert hog a kegelmes isten attennon binedet bozassa meg. Otodie es nilvabban valo ige ez zentseguet meltan hoz'anc valo vetelere ez, micoron valaki magaba azt esmeri, hog a kegos cristusnac keuharol, es halalarol oromest emlekozie, Kinec oka- | ⁴¹ ert hatta nekone ezzentseguet vetelet, monduan Ezt valamenezor hoz'atoc vezitoc en kenomnac es halalomnac emlekozetice vegetoc **Azert Vronc nenebe ielon-**
tetic immar edeala mene haznalatossagos gümolee
legen ez zentsegos kennac gondolattihanac Azert elsq haznalatka vronc cristusnac keuhanac halalanac gondolattanac ez, mert igon kiinnen istenhoz terijt | ⁴² Es-binnel meg kemenült zinet toredelmessége, es gonasra zerzi, Ennec peldazattara ez zentsegos kennac ideien kozikelac repedozened, fold meg indula, es coporsoc nilanac, Az kozicclanac repedozesen erzed a kemen zinec toredelmességet, A coporsonac nilasan erzed a gonasra valo zana meg nilasat, es a foldnec meg indulasan erzed az cristusnac teste vetelere valo indulast,

Alene haznalatosságos gijmolze legen

es meltan valo | ⁴⁵ hoz'a iarnlast. Masod haznalatka ez zentszegos kennac gondolattjanac ez, mert a bijnos emberbol tezon haznalatos iambort, es zent eletn embort, Kit igon kel kevanni mindon nec, Mert vjmond meeg a pogan bñlzes, hog bodog elet az iamborsagos elet. Azert ha kennel vajec, es alazatossagot kenanze, tahat gondoliad ez cristusnac kennat, es 9 melfegos alazatossagot, es ebbol valami iot kevanz | ⁴⁴ nekod mind meg adatic Azert valaki azt akarja hog a bintol megzabadiation, es lelki iozagba cazdag legon, tahat kel ez ileten nec az cristusnac kennat jacorta gondolnia, ki nekone hozta az oroc elet nec bodogsagot. Harmad haznalatka, es zentszegos gijmolze ez zentszegos kennac gondolattjanac ez, mert az oroc bekeseget, kit vronc cristus zerze ez v kennanac halalanac miatta embori nemzet | ⁴⁵ kozot, es amindonhato aka isten kozot, ezt emberbe megtarka, es haborusagot gulo seget, es ireg seget embornec zinebol ki v3, es v lelket megzentoli, kit megbizonit zent Bonaventura monduan Semmi ol igon emberbe kozonsegos megzentolest nem mivelkodic mint ez cristus kennanac gondolatka. Neged haznalatka ez zentszegos kennac gondolattjanac ez, mert emberrel a haborusagot kiinnen elzenvelteti, Mert ember va- | ⁴⁶ lamenezor megzomorodic es meg emlekozie cristusnac kennarol, annezor cristostol megvigasztaltatic kit megbizonit onommaga az soltar kñbe, mñd-van Vele vajec a haborusagba, meg zabaditom utet, es meg diaojtom utet, Azert igon jelos hñedelmi haborusagot zenvedo embornec ez xpus kennanac zent emlekozetj, Kirol igmond zent bernard doctor, Nem lehet ol nag haborusagot

emborbe, hog ki edossegre nem valtozic ⁴⁷ ha az idnozionec keferuseget zinebe gojztendi, es rola iol meg emlekozendic, Azert ha zinedbe zomoru vagee, lelkodbe elkeferottel, izetlen, es aijetatlan vagee, gondolad a nag felsegos urnac zomorusagat, es o nag keferuseget kirol onon maga vghmonda. Zomoru en lelkom mid en halalomig. Es ol igon nag len e3 artatlan barannac o zomorusaga, es keferusege, hog mind e3 velagba mene embor vagon es mene volt, es mene lezon | ⁴⁸ mind ezoknec zomorusagat es keferuseget folal mula Annera hog vgan verrel veritozec beleie. Azert ha embor e3t iol meg gondolanga, az o zomorusaga mind semmi lezon ehöz kepost. Otod haznalata, es ghjmolze e3 zentsegos kennac gondolattjanac e3, merth e3 zentsegos gondolatnac ol igon nag ereie vagon, hog embornec istennec zent acarattat meg ielontj, es tehetsegot aad, hog az istennec meg esmert acarattat betelesithesse, Kit embor e3 | ⁴⁹ nekil nem tehetne, Kit Vrone onommaga megbizonit mondvan, En nalam semmit nem tehettoe. Hatod ghjmolze e3 zentsegos kennac gondolattjanac e3 Alert a kegos cristus e3 ileten embornec o zinet lelket aijetatossaggal megkoneriti, es belzefeggel megekeseitj, vghog onmagat es mind o attasait idnossegos iozagra tanitania tagha Es ennec felotte hmadagat promesben, es hamarab meg halgatta, Azert meltan, es igazan dixerie | ⁵⁰ minekenc mindon zent doctoroe e3 zentsegos kennac gondolattat, mert mindon io kit adot, es ad minekenc az felsegos ur isten, mind ennec miatta atta, es agha. Heted ghjmolze e3 zentsegos kennac gondolatta-

Alene haznalatosságos gjmölze lehen

nac ez, mert az edes iesus ez illetengknec kik az q zent kehhaba gondolcodnac, es edoskqdneec az q zent testenec harom rezebe irta fel, hoj orqcke rola el ne felethozjhec, *Meg* irta ez il- ⁵¹ ietenqket az q ket kezen *Azert*, hoj vket mindon nanalijaiogba megsegele, *Meg* irta az q ket labannes annac iegeie, hoj q toloc soha el ne meheffen, *Meg* irta az q zinebees, arra, hoj vket soha el nefeletheffe. *Mind* ezoketh megbizonitka vqnmaga *Isaias* profetanac miatta, monduan, *Minemde* elselethethie az ana v kis germokete, hoj ne kqhorulne o mehenec zülottenne, es ha az elseledendi, en tegodet | ⁵² el nem feledlec. *Mert* en kezeimbe meg irtalac tegodet. *Molezad* gjmölze ez zentsegos kennac gondolattnac ez, *Mert* ez cristusnac kehhnac aijetat os gondolattnac miatta najob malasztot, es erdomot her istentol, hojnē ha mind egez kerezksenseg imadna erotte. *Okat* veti aranzain zent *Janos* mondnan *Semminemü* allat egeb ninzen hoj mi embqrqknec iduossqgot zerzot | ⁵³ volna, hanem zak ez cristusnac kehha halala. *Kilenczed* gjmölze ez zentsegos kennac gondolatijnac ez, *Mert* folül mul ez zentsegos gondolat mindon egeb test zerent valo io dolgocat, mert semmi istennec ennel kellemetqsb, es embqrnec ennel erdomqsb, mint ez cristusnac kehhnac gondolatka, *Kit* megbizonit naq *Albert* doctor, monduan, *Cristusnac* kehharol zak eē iquseggel valo meg emlekozet, tobbet haznal embqrnec hojnem | ⁵⁴ eztendeg valo viz keher bqit anaq ha mindon napon magat ostorozna mind q verenec ki ontasaignan, anaq ha mindon napon eē egez soltarth oluasna. *Ci-*

zed gijmqlze e3 zentszegos kennac gondolattianac e3, mert e3 cristusnac keññanac zonellen valo aijetatos gondolattka incab idnossegosb embor-
nec honnem ha a bodog ziz maria mind ammenñei zentokkel, es anga-
lokkal esedoznenec erotte, es ezt erzed azzentszegos kenhoz kepost, kij-
nec | ⁵⁵ haznalattka mind orokkevalo, Mert fokeppen azzenttoknec
ijmadfagaba nem al embornec idnossege, de az cristusnac keññaba, Ki-
rol ijmmond arañzain zenth Janos Emboroknec mindon idnossege
a cristusnac halalaba vagon letenen. Tizeneghjed haznalattka e3 zent-
segos kennac gondolattkanac e3, mert ha valaki e3 velagba mulatta
volna ideiet igon soc hensagba, es terne e3 cristus keññanac hacorta
valo aijetatos gondolattkara ennec miatta ol nag erde- | ⁵⁶ mot valhat,
mint az ol embor, ki mind o germoksegetolfogva istennec zolgalt, es
idnosseget hionn kereste, demaga e3 zentszegos kennac gondolattkara
hacorta, es aijetatoffaggal nem igeko3oth De miert e3 utol intot e3-
zentszegos kenra igeko3ic, es hacorta rola aijetatoffaggal emleko3ic,
hasonlatos lezon, anag felulmala annac erdownet ki mind o germokse-
getel fogva istennec zolgalt, demaga e3 zentszegos kennac gondolati-
ara aijetatos nem volt | ⁵⁷ Azert valaki e3 velagba ideiet heaba mu-
latta el, e3 eleten embor az elhagot lelki iozagot igon hamar, es nag
benon meglelheti e3 zentszegos kennac aijetatoffagos gondolattkaba. Ki-
rol ijmmond zent Bernard doctor, Endom hog az en erdomom nem
eleg ennekom, de ammi fogathozas ebbe vagon, ezt en magamnac
ki vezom en vramnac sebeibol. Tizenketted gijmqlze e3 zentszegos ken-

Alene haznalatosságos gjmölze legen

nac gondolatlanac ez, mert a keğős xpus ez eleten embört | ⁵⁸ ki gá-
korta aijetatoſſaggal az o keñnarol emlekozi, o halalanac ideien ezt
megvigasztala az oroc vigasarol ötet bizoñossa tenen, es o halalanac
utanna az orok orzagot, es dizeſegot neki ad-van. Azert ez mindon
embornec igon nağ zükszeg, hoğ az cristus embornec o halalanac ide-
ien oth legen, mert accoron az halando emborth igon ſoc kefertet ha-
borgatta Kitol az keğős xpus igon hion megotalmaz'a ha ez velagba
az o keñnanac gon- | ⁵⁹ dolatlanac miatta vele megesmerkodot, es
vele baratsagot zerzot. Azert mind ez ſolul mondot irasbol adatec
megesmernonk, mibol ember veheti ha melto legon ez zentſegnec
vetelere avag nem, Kit vjan rividen meges meg ielontoc, hoğ em-
borenc elmeie kiñneben foghassa, Azert elſo ieğe ez len, hoğ ha
ember az elmult binen bancodic, es az ignendotol acāia magat
otalmaznia. Mas ieğe ez, ha kez vag io minelkodettre, es iſteni zol-
galattra Harmad ieğe ez, ha az iſten- | ⁶⁰ nec iğeiet oromeſt halgatod.
Neged ieğe ez, ha az ellened vetkozonec ellene guloſegot, es haragot
nem tartaz. Otod ieğe, es ieloſb ez ha az cristusnac keñnarol oro-
meſt emlekozol, Mert ez ol nağ ſeſſegos iozag, hoğ lak ennec mi-
atta ember a cristusnac zent teſtet lelqc zerent hoz'a vezi, Micoron
ez zentſegos kenrol aijetatoſſaggal meg emlekozi, ki zentſegos em-
lekozetnec elſo haznalatka ez, mert embört iſtenhoz te'rit, es bintol |
⁶¹ eltavoztat. Masod haznalatia ez, mert a biños emborbol tezon ma-
laztos embört Harmad haznalatka, mert az oroc bekeſegot kit zerzot

cristus az 9 keñnanac miatta embor kozot es isten kozot, ezt emborbe megtartá. Uged haznalatka, mert emborrel a habornasagot kinhen elzenveltetj. Otod haznalatka mert istennec zent akaratiat meg ielontj. Hatod haznalatka, mert embornec zivet lelket zent malazttal megkoneriti, es bolze- | ⁶² seggel meg ekofeiti. Heted haznalatka, mert a xpus ez eletengket kik orqmeft gondolcodnac az 9 keñnarol 9 zent testenec harom rezebe fel irta. Uolczad haznalatia, mert embor ennec miatta mindon iozag tetelnel nagob malaztot, es erdomot her istentol. Kilenced haznalatka ez, mert istennec semmi ennel kellemetofb. Tized haznalatka, mert mindon iozag tetelt folul mul Tizenegged haznalatka, mert az elhagot iozagot kit binne | ⁶³ miatta el veztot, ennec miatta hamar megleli. Tizyokkettod haznalatka ez, mert ennec miatta embor azt erdomli, hog a xpus halalanac ideien oth ielommen lezon, vtet meguigaztalvan, es ellensegtol meg otalmazvan, es vtet be vinen az oroc hazaba, kit nekone keresot ez v zentsegos keñnaval, es halalaval, Kirol aggone nag halat v felsegenec mind orockol orokke Amen. Dizertessac ur isten, es 9 zent anna | ⁶⁴

Binnec Solga

Urnac Uenebe kezdetie zolas az poralnac zornu, es keseru keñnarol, hog a bijnos hala es a bint meg hagga Malaztba valo embor halija es o tole magat incab megotalmaz'a, Azert, igmond rola David profeta a soltar konbe

Bolas az pocolnac zornü,

Conuertantur peccatores in Infernum omnes gentes que obli-
niscantur Deum Terhenec a binosoc po- | ⁶⁵ kolba, es mindon nemze-
tqc kic istent elselettec Ved iol ezydbe, hog a pocol mondatic lennie
bidos es igon fortelmes helnec kiert nevezetic igon ondogfagos ve-
romnec, es a foldnec also rezenec, hona fol, es takarodic mind ez
velagnac ondogfagos genetsege. Vg mint ez velagnac arnekzekibe, Es
ol igon nag melfegos verom, hog valaki bele esendic, orocke soha be-
lele ki nem kelhet mikeppen a nehez ko a | ⁶⁶ tengornec fenekerol, ki
megmntattathec angaluac miatta, Kit megirt zent Janos latasanac
konoebe ekkeppen monduan Ej eros angal fel von ej malom koveth, es
be vete a tengorbe monduan Elen hertelen vettetic babillon a pokolba
holot vagon gonossagnac es kegottlensagnec telijessege, Ez babillonnac ma-
gasfaga galazat, es ez galazat nem egeb, hanem lak a binne ratsfagos
ondog- | ⁶⁷ saga, Azert ez ki vettetic a pocolba, Kit megbizonit profeta
az soltar konbe, monduan, Elmerittetenec mikeppen a nehez on nag
melfegos vizbe. Kiroi xodalcodic iras torlejte mestor, es ig mond O
orokkevalo nag iaijvezic, es hanalassagos gottreim, holoth soha meg
nem hal kit a pocolnac tuze be nelend, oth vannac ol kenzooc kik
kegocnal zornubec, es sarkannal mergosbec, ondokoc, feketuc | ⁶⁸ es
gottreni serenoc Soha megnem farradnac, de mindencoron erre meg-
vijulnac, Mindencoron zomornec, es mindencoron megmarni, kezok.
Es ez ilien keserufegos ken soha mind orocke nem inth halalnac
hatarara, es soha nem tud vegezest, de mindencoron lattatic elkezdet-

ni Ezon el amelcodic zent Jeronimos doctor, es vğmond Bernükö-
dom az elenen halalon, elanuloc a mardoſo fergeken, igon ſeloc ef-
nom | ⁶⁹ az eleven halalnac kezeben, Kiroł iğmond arah zain zent
Janofes O orokke valo halal, mondhatatlan zorhü keen, mit mongac
te rolad nem tudom Mert bezeddel meg nem ielonthetel, meg nem fog-
hat en elneem, zinem megſem gondolhat, Azert ved iool ezodben, hoğ
a pokolban poganoknac keinnoc igon nağ, es vegezhetetlen, demaga a ke-
rezlenoknec keinnoknal nağğal kiſſeb Mert ök idnoſſegnec utat | ⁷⁰
ngan nem eſmertec, es nem hallottac mikeppen a kerezken emboroc, Azert
mindon kerezken igazan erze, es iol ezebe vege, Mert ioltehet a po-
colnac keinna zamtalan, es megmondhatatlan legon, Demaga mind ez ſoc
közül riniden es jelosben tizenket keinnarol lezon maſt ide ala a bezed.
Azert Elſo keinna a pocolnac ez, mert abbenne valooc iſtentel annera
eltanoznac, hoğ orokke ütet ſoha nem lattac | ⁷¹ Maſod keinna ez,
mert oth vagon oroc tüz, ki ſoha megnem alozie. Harmad keinna ez,
mert oth vagon elviſelhetetlen hidegſeg. Neged keinna, es gottrelme
ez, mert oth vagon nanalgo ehſeg, es kenzo zomijnſag. Otod keinna
ez, mert oth vagon hjedelm nekil valo halal Hatod keinna ez, merth
oth vagon ondogſagos dohoſſag. Heted keinna ez Mert oth vagon nağh
keſerüſegos ſerelm, es ſaij- | ⁷² dalm U'olezad keinna ez, Mert oth
vagon zontelen valo iſteni karomlas. Kilenced keinna ez, mert oth vagon
tapaztalhato ſetetſeg. Tized keinna ez, mert oth vagon, anağ vannac
halaltalan fergec. Tizen egğed keinna ez, mert oth vagon rettenetös

Bolas az pocolnac zornú,

zornúseg. Eizenkettőd kehha a pocolnac ez Mert o benne ol ken vagon
kijnec soha vege ninzen. Azert elfo kehha pocolnac ez, mert valaki
oda vettetic orokke istennec zjnet soha | ⁷³ nem latka, ki mindon ken-
nal nagob, mert eleg nag ken az, hog ordognec hatalmanac alatta
vannac, de ennel nagob hog mindennemu kent o veloc zenvednie, de
naggal nagob az hog o veloc mind orokkol orokke kenzodnac. De
meeg mind ezoknel sokkal nagob ken az, hog istennec zjnet nem lat-
tijac. Mert ha azt latnac, Kent semmit nem zenvednened. Azert ez
oka hog nagob ken ninzen pocolba mint istennec zjnet | ⁷⁴ nem latnia.
Kiroi igmond arahas bezedu zent Janos Ha ennekem elombe ezor-
keppen valo kent vetendez, es azokat olan nagnac nem alejtom sem
itelom mint ezt, hog a gonoz binofoc kirekeztetnec a dizosegos, es
vigasagos tarsasag kozzul, es a teromto istennec oroc gulesegebe len-
nie, Mert ki rekeztetnie az orok iotol, es idegonne lennie azoctol
meleket az-ur isten az utet zeretoknec zerzet, annera nehe- | ⁷⁵ zitic a kent,
hog ha egebkent semmit nem zenvednened, Lak ezon es igon soc vol-
na. Es kinheb volna ezorzer valo tazbe egnie honnem a kegos cri-
stusnac megharagnt zjnet latnia es o tole orokke eltanoznia Es incab
akarnac a setet pocolnac tomlocebe, es az nag zornussegos kenban loctoket,
honnem az iteletre ki iotoket, es mind ez egez velagnac az o rutsa-
gos ondogasagokkal meg ielontefoket, holot mindon bingk- | ⁷⁶ nec zidal-
massagos zegenfege hilvan meglattatic, es mindonoctol meg esmertetic,
Kiroi Lodalcodvan, es elamelkoduan, zent bernard doctor, es igmond,

Mit aletaz minemü, es mene lezon tahat adoron a keferüseg, es az
 siras, az ohajitas es az zomorusag, micoron elvalasztatnac a kegytle-
 nos az igazaknac tarsasagatol es az istennec latasatol, es adattatnac
 erdogoknec hatalmassaganac alaia, es mennec q veloc az qrc tüz- | ⁷⁷
 be. Mas keñna a pocolnac ez, mert q benne vagon eg meg gojtot se-
 bossegos tüz kj qrc soha megnem alozic Es valakic ith ez velagba
 gerjedoztec gonoz kevasagnac tüzenel veg vethes nekil, Kiröl uymond
 profeta a soltar kqñbe, Vetoð vram isten öket te zomqdñec elohte vğ
 mikeppen az ego kemencebe. Ur istenn, q haragjaba meghaborgatka öket,
 es tüz ñeli be öket, es mikeppen ez velagi tüz addeg soha megnem
 alozic, mig ol allatoth leel, kit q zokot | ⁷⁸ meg egetnie, Ezñkep-
 pen az qrc tüz miert neki halaltalan fajja vagon, soha qrc soha megnem
 alozic, De mindncoron eeg, es mind qrc elenen, es abbele
 vetettek soha megnem emeztj Kit megbizonit azzent iras monduan,
 Siratka a kegyetlen mind azokat melekect toth, es megnem emeztetic
 Bent Bernard doctor ezont bizonitka, monduan, Mert oth a pocolba
 a tüz vğ emezt meg, hoğ mindncoron megtart, es a ken vğ nenekq-
 dic | ⁷⁹ hoğ mindencoron megvihal Tudacoznac nemelec azon hoğ ha
 a pocolbeli tüz legen vğan testos es velagos mikeppen ez velagi tüz,
 Auaj nem, Erre zent Gergor doctor rea felel, es vğmond, Apocol-
 nac tüze testos, es illetheto es a bele vettettek test zereñt egetj, es
 emböri zolgalattal nem gojtatic sem kedeg faval nem eltetic, De egzör
 megvagon teromtvon, es qrc megnem alozik, es nem zikseg eleztetre,

Bolas az pocolnac zornu,

mert mindencoron eeg, es vagon neminemu kenes velagossaga a benne | ⁶⁰ valo karhoztaknac nagob kenokra, es az q langa olan mint a kenkonec langa, siru sokoru kokoru, es igonb idos es bizon velagossaga ninzen. Kit ezon zent gergor megbizonit, monduan, A bingkon bozzu allo taznec egetese vagon de velagessaga ninzen, Mert a kiket a pokolnac taze be nel, azokat a bizon velagossagtol megvakejtta, hog oket kiut az egetesnec serelme gortrije, es belol a kennac vaksaga setetize, hog kik q teremtogknece ellene testoc- | ⁶¹ kel es lelkocek vetkoztenec Ezonkeppen egetombe testogbe, es lelkocebe kenzattassanac Es az iletten ken legincab azocnac adattatic, Kit ez velagi telhetetlensegnec kevansaganal karhoztanac. Harmad ielos kehna a pocolnac ez, merth oth vagon elviselhetetlen hidegeeg, hog kik ith ez velagba az isteni zeretettol elhidegultec, es az q zolgalatkaba ellankattanac, es el restultec oth a pokolba rezkessenec, es fazijanac nag kenzo hidegsegbe, Kikrol vgmond az | ⁶² zent iras Mennece honac hidegsegerol igon nag hewsegre *It vettetic eg kerdos* Mikeppen mehetnec eghunnen masna, mert nam vgmondnac, hog a pocolba ol nag zorossag lezen, mint az sajntoba igon megzoretoth zoly torkol. Abba ninzen ketseg hog ug nem lezen de az iteletnec utanna, De kel ezt keghsen extenonc, hog ez ilen valtozas, es egh kenrol masna menes lezen zak addig mig az utolso iteleth meg lezen. Azert ez mikeppen legon hidegsegerol heusegre menes Beda neuu doctor vgmond rola, hog az anglisoknac corniciogba vg olvasta, hog kisseb constantinos xazarnac idejen neminemu vitez

meghala, es ennec vtanna azon testbe feltamada elettre. Ki ol igon meg
 ijedot vala a pocolnac kehnatol, melet o meglatot vala, hog legottan e
 velag kozzul kifuta a kietlen puztaba, es oth maganac zenala eg foljo
 viz mellet cellat es o benne eg kemenceet, es teli idon a kemenceeth | ⁸⁴
 iol megfütinala, es ennec vtanna mind ruhastol magat a vizbe martija-
 vala, es ki al vala a nagh hidegre, es a vizes ruhát magahoz haggá vala
 fagnia es hog megfagvala be megon vala a nag henségben es ez ilen
 dolgot micoron o zonetlen tenne, megtudac nemelec az zent atac kozzal,
 es kezdeg dtet segelmeznie, es rola tiltania. O kedeg monda nekic, Vajha
 ti lattatoc volna, es hallottatoc volna azt ammit en lattam, es hallottam,
 ne | ⁸⁵ talantan ennel nagobbát es tobbet tennetoc tu mint en tezo, es
 nag zorgalmazatosaggal megkezdec dtet mit latoth volna. U kedeg monda
 En micoron e testbol kimenec, eg fenossegos embor vin engomet napke-
 letfele, es eg igon nag zelos melfegos volgbe, Kijnece ehgic oldala teljes
 vala tuzzel, es ammasic nag hidegsegos hatus faggal, es mind e ketfele
 teljes vala karhozot lelckel, es micoron ehfelol meg vniha vala vala-
 melic zenvednie a tuznec egeteset mennece vala mas fele a | ⁸⁶ nag hi-
 degsegbe, es micoron meg vniac vala a nag hidegsegnece zenvedeset,
 mennece vala esmeg a nag sebossegos tuzbe, es mind ezonkeppen val-
 toztattak vala az o kehnokat, Es ezeket megmondnan, Monda tonab-
 ba, es ezeket megh latvan, Vin engomet ennec vtanna ezon fenossegos
 embor eg igon nag siru setetsegos helre, es oth elqlem elenezec, es
 en latec oth eg nag zornusegos, es melfegos vermozth | ⁸⁷ kibol fello-

Dolas az pocolnac zyrñü,

ngldoznek vala zamtalan tázes ol mel golobisoc, es tázzel betolt emboroc, mikeppen sebössegos túznec zikraia felfutatnak vala esmeg be horpentetnec vala, es nağ ondogsagos dohoffagot bozatnac vala, Es oth en halleec zamtalan sirocat, es ordetassal valo ohajtasokat, es ol mel mind ertom vala ekkeppen monduan Jajhvezic minekoc hoğ binnecc attok volt magonkat, Kiert ith orocde ezonkeppen gottretone, es lathec igon zyrñü | ⁸⁸ ordogoket, es akarnan engomet el ragadnia, es bevetni az egg kemencebe (verqumbe), es ielonec oth fenössegnec angala megtiltvan az ordogoket, hoğh engomet ne illessenec, monduan, Mert az nağ biro paranzolth neki hoğ terijon be testebe, es tarzon penitenciat ha elakarja tanoztatnia ez ilieten zyrñü kenokat, es ezoketh megmondnan azoknac zaiokat ennec bekote kie ütet seğelmezic vala a kemensegos penitencia tartasrol. Meged ielos kenha | ⁸⁹ a pokolnac, oroc ehseg, es zomehsag, hoğ kie ith ez velagba torcossagba eltenec, es neki veget nem vettenecc oth a pokolba oroc ehsegot es zomehsagot zenveggenecc Mikeppen nilvan megteczie az ewangeliombeli cazdagrol, Kirol Vrone iesus vğmond, Meg hala a kazdag es pokolba temettethecc, ki az zegen lazarnac nem ada a keier morsalekot o sem erdomle o tole eg zoppenet vizet Ez ilieten torkosokrol vğmond az zent iras Az elesegot mit ez iletenoc | ⁹⁰ meg ottenecc valtozie o gomrogba mergos kegonac epeiene, es az o boroc kinel megrezogiltenecc, lezen o nekic sarkannac mergeue Azert kik ez velagba torkossaggal rezogoshodnec, halgassak az o lenneiket, es erzac egezlen az zent

irast Kikről vőmond Isaias profeta istennec kepebe az en zolgaim
 ez nec, tő kedeg ehóztoc, Az en zolgaim iznac, tő kedeg zomehóztoc,
 Az en zolgaim örűlnec, tő kedeg zidalmaztattoc, es zegőnkóttoc | ⁹¹ Az
 en zolgaim vigadoznac ti kedeg ordejtóttoc, es kesergóttoc Soltar
 kőnbe es vő irattatic Ehségot zenuvednec mikeppen az ebec, Ez ileten
 keen leg incab adattatic a torkosóknac, es az rezogósek nec. Otod
 kehnā a pokolnac ez, mert oth vagon halat, halat nekil, ki mondatic
 elo halálnac, Mert az oth valoc vő halnac meg hōj coronked elnec,
 es vő elnec, hōj coronked meghálnac. Ved iol azert ezodbe hōj
 ez velagba nagob ken | ⁹² ninzen a halálnal, mert mindon embor ta-
 noztatka es igon feel tole, De las nag adat, hōj a pocolba ol igon
 rettenetoc, es ol igon felelmes az orokke valo keserű ken hōj a kar-
 hóztac oth a pocolba incab kenannac a halalt honnem eletoket, Oka
 ez, hōj az orokkevalo keserű zornū kentol megzabadulhatnanac Hōj
 ez mind ekkeppen legon Bent Janos megbizonitka latasáról valo kőn-
 neben monduan, A kennac ideien keresnec emboroc halalt, es meg
 nem lelic, kenan- | ⁹³ nanac meghálnia, es el futh q toltoc a halat, Ar-
 ra monga neminemű iambor doctor. O halat mel igon edos volnal
 mast azoknac kiknec neha igon keserű voltal, ak tegodet kevannac,
 Kic tegodet igon nem zeretnec vala, es te toled igon felnek vala. Er-
 ről ig zool zent Gergor mond-van, Kiknec ith ez velagba adatot oroc
 eletoth keresnioc es nem keresfec, a pocolba keresnec halalt, es nem
 lelic Ezon zent gergor monga Bőrnū keppen lezon a pocolba | ⁹⁴ va-

Bolas az pocolnac zornü,

loknac a halál, halál nekil Vegezet veg nekil, es a foghatkozás soha nem tud megfoghatkozni, mert a halál oth mindencoron eel es a vegezet mindencoron kezdetic, a halál megh ol de meg nem holt a ken-
nac keserüsege góter, de soha a felelmet el nem taroztatia, A tüz eget,
De soha a setetseget el nem üzi, es soha velagossagot nem ad. Hatod
kenia pocolnac ez Mert oth vagon igon nag vndogsagos dohoffag, mert
|⁹⁵ valakie ith ez velagba a binben megbizhüttec, azok-nac vö illic hog
oth az ondogsfagos kenba orokke bizhoggenec, Kikrol vömod az zent
iras Isaiasnac kóhvebe, A pocolnac halattai kivetteffenece, es az o
doggocbelöl mindencoron dohoffag zarmazzec, es az o veroc valtozec
zurocca, es az o neduesseggoc kentkone O mel igon nag büz oth lezon,
holot enne zamtalan bijnosoknec doghi eöggut zorulttanac, Azert nem
xoda |⁹⁶ ha ez illetenoknec senvedeke bidos dohos az istennec haraganac
vermebe, hova enne soc zornü vndogsag egbe gült. Azert ez illetenoc-
nec süstj meltan, es igazan bidos holot enne zamtalan eretnecoc, paraz-
nac rezogofec, torkosoc, es egeb zamtalan bijnosoc egettetnec, Mert me-
neuel a pocolba tobben vannac, ammenal nagob oth az ondogsfag, es
az zornüfeg, es a dohoffag. Heted kenia a pokol- |⁹⁷ nac ez, Mert oth
vagon elviselhetetnec kennac serelme mind orokce, holot azon testben kibe
ez velagra zülettec, es e velagban eltec zenvedic a keserüfegoc kent,
Vöhog, mindon testbe tagba lezon mindonnemü corsagnac fajdalma,
es keserüfegnec neme. Kit ppheta az soltar kóhbe ekkeppen bizonit,
mondnan, Megkernikezenec engomet a halálnac keserüfegoc serelmi

es a kegyötlenfegnec soc ken- | ⁹⁸ nai meghaboretanac engemet. Es lezon
a karhozot embornec o teste ol igon genge a kennac zenvedesere hog
eg kizinded zalmazalnac illetefe inkab sertene ötet, honnem az egez
embort elos torrel valo vagas Pelda melle Illetnie a koor embornec
sebeit eg kis calah zallal incab serzie honnem az egez embort nag bot-
tal ütne. Bent Anselmos ugmond, hog a karhozot embor lezon min-
don vndogsagnal, es dognec vtalatosb | ⁹⁹ Es ol igon nag nehefseggel
homorittatic meg, es mindon cormos allatnal zornüfegesb, hog o sem
kezet labat sem egeb testenec valaminemü rezet eg mak zomne
megnem indithatka. Ez kedeg nem zoda, mert vj paranzol a hatal-
mas biro, hog kezet labat megkotozuen vettessec ig be az oroc setet-
segbe, es oth valomit nem akarna, arra mindonre kezerittessec, es
valomit akarna, attol mindontol megtiltassec | ¹⁰⁰ Es mind ezoknec fo-
lotte mene nag kent zenveggon Peldat veth melle ezon zent doctor
mondnan, Ha valakijne mast ez velagban o zomeit, es mindon tagjat be
vernec zikrazo tizes vassal, ez ileten embor igon nag kent zenvedne,
De a po-kolbeli karhoztac zamtalan ezorzor nagobbat zenvednec ennél
oth, a hova küldi öket a haragos biro, mondnan Alennetoc el atkoz-
tac az oroc tüzbe, Ki meg vagon zerezven ordognec, es o angalinac. Es
| ¹⁰¹ mind ezoknec folotte lezon kozottoc nag haborusagh, es oroc gülö-
seg, hog kie ith e velagba ezt zeretthec es zerzottec, oth mind orocke
zenveggec. Vghog, a test allelkoth gülolni kezdi, azert hog iooth
nem akart, es alleloc a testot güloli, azert hog a gonoz acaratoth, es

Bolas az pocolnac zornu,

a gonoz kenansagot mivelkodettel betelefittotte. M'olczad kenha a pocol-
nac ez, Mert oth vagon zontelen valo isteni karomlas, ki meg vagon
irnan zent Janosnac latasarol valo konveben | ¹⁰² halot ug mon-
datic, Meg karomlac ammenneknek isteneet a nag zornu keserusegos
kenert, Mert oth ol igon rettetos, es sajhdalmas a keen, hog annac
miatta a teromto istent, es mind a zenteket, atkokat, anihokat a napot,
az horat a keheret, es abort, es mind azokat mivel es kicel ez ve-
lagba eltenec meg atkoz zac. Es oth lezon zontelen valo siras, es kon-
hullathas, lezon ol mint a tiznec temerdac zikraia, Mert oth ninzen
ilen konhullatas mint ith ez velagba. Mert | ¹⁰³ vgmond zent Agoston
doctor hog ha a karhoztaknac konhullatasoc olijan volna mint volt ez
velagba, zak ej karhozot embornec konnezese tob lenne honnem mind
a nag tengornec zamtalan vize, az orocsegnec vegezhetetlen voltaert,
Mert oth mikeppen monga zent Bernald doctor Semmi egeb nem hal-
lattatic hanem zak siras, es konhullathas, ohajtas, keserges siras re-
uas, es fogaknac xizorgatasa. Es oth egeb semmj nem lattatic, ha-
nem zak zornuseg, es mindon ektelenseg. | ¹⁰⁴ Silenced kenha a pocol-
nac ez, Mert oth vagon tapasztalhato setetseg, hog kik ith ez velagba
lakoztanac binnec setetsegos vaksagaba, ottes legene a pocolnac oroc
setetsegebe. Es ezt zenvedic igon meltan, miert ez velagba incab ze-
rettec abbinne setetseget, honnem a iamborsagnac velagossagat, Fic-rol
panazol vronk iesus vngmmaga azzent ewangeliomba, monduan. Ve-
lagossag inue ez velagra, es emboroc incab zerethec a setetseget, hon-

nem a velagof- | ¹⁰⁵ sagot **O** mel atkozot bolondsag ez emboroknec hog
 acarattijoc zerent eltanoztattac az eletoth, es a halalt valaszt-iac. Ajot
 megutalac, es a gonozt tezie Istent hattra vetie, es az ordegnec en-
 gednec, Kiroi vgmōd zenth Agoston doctor. Nag bolondsag ordegnec
 zolgalnia es a teremto istent elhadnia, Mert az ordegnec senki
 semminemü zolgalattal kedvet nem leli, es valaki neki tobbet zolgal
 a binne miatta, addig na- | ¹⁰⁶ job, es tob kennal sziet neki. Vgan
 ezen doctor kongrulven a bñnes emboren vgmōd Bereto akamsia.
 Mire hog tennon tpreddel vagod el nacadath. Mire acarod magadat vas
 beconal megkotoznod. Mire tezd ordegnec gonoz akarattat. Mire
 acarz vele elveznod, es atte oroc tisztsszegodet elhadnod Vgmōd
 tonabba. Lodaloc azon hog embor minden teremtot allatoknal okossa-
 gosb volna, es ol mel semmibe nem konetj az okossagnac iteletit | ¹⁰⁷
 Meg utalvan az idusszegos iozagot, kevannan az vezedelmessegeket
 es artandocat keresven, es akarnan az halalos gonozokat **O** mel igen
 bodogtalan valtsag valasztani az oroc kent, es elhadni az oroc
 dizosegot. Venni maganac az oroc setetseget es el adni magatol
 az oroc nag velagossagot. Tized kenha a pocolnac ez. Mert oth
 vannac gotro fergek, kirol ekkeppen vagon meg irvā Isaijas pro-
 fetanac miatta **Te** aland terittetic mol, es | ¹⁰⁸ atte lepled leznec
 fergec Ezeket siratta vala zent Agoston doctor, monduan. Jai vezic
 azoknac kiknec zerezven vagon fergeknec mardosasa, tuznec egetese eh-
 seg, zomesag, etel ital nekil zonetlen valo siras es fog xizorgatas,

Bolas az pocolnac zornü es keserü kenharol.

zomoknec zikrazo könhullatasa, holot halál kevantatic, es nem adat-
tatic. Bent Bernard doctor el amelcodic ez illeten zornüsegos kenrol,
es vgmond **Q** tázzel teljes pocolnac ektelen tartomana, holot
| ¹⁰⁹ azoc kic gortornec soha megnem farradnac, es azoc kiket gortornec
soha megnem halhatnac **Q** azert mel igon nem kellene ez ilen zor-
nüségos sietnqnc, es abinnec miatta hozza közjelgetnqnc, **De** incab
q tole igon kellene futnone es eltanoztatnone, Holot vagon koronked
egq tüz dedergq, es rezkety hidegseg, halaltalan ferqg, elviselhetetlen
dohossag, Agon verq vas verq, tapaztalhato setetseg, es binoknec
galazatka. Ezok- | ¹¹⁰ rql zola regonte Jeremias profeta monduan, Igon
meg galasztassanac mind azoc, kik megnem esmerec az orokke valo
galazatoth ki soha el nem mosattatic **C**izenegged kenha a pocolnac
ez, Mert oth vagon igon rettenetös zornüség **M**ert oth lezon ordog-
goknec zornüségos latasoc, hog kic ith ez velagba nem vtaltac
ordognec tarsasagat, es q hozzaioke valo hasonlatossagot, otthes
legenec veloc latvan nilvan az q zornü- | ¹¹¹ segos zinoeket mind
orokke **K**irql vgmond Jeremias profeta **I**gnec, es mennec a kar-
hozottakra ordoggeknek nag zornüsege. Ved iol ezodbe, hog igon
nag zornüség volna embornec latnia zak eg ordognec zornüsegeth-
es. **De** mit alejtaz mene zornüség lezon az holot zonetlen, es
mindqncoron lattac az zamtalan ordognec zornüseget, es az zam-
talan bijnosoknec kik ordoghoz mind hasonlatosoc. **K**irql vgmond
zent Agoston doctor | ¹¹² Ebben bizonos leg, hog ez illeten zornü

bestijenec zijnenec latafa ez velagban mene ken vagon mind felul mulja. Vjmond tonabba ezon doctor Jaij iaij ha eleten, es elen nag ken legon az undog sathannac zak a zijnenec latafa, ki mind ez velagbeli kennal nagob, tahat valon mit alejta3 mene nag iai vezic, es mene nag 3orhusegos ken lezon az o illetesse fogdosasa, korme kozot 3orongatasa, es az o nag mergos | ¹¹³ fogaval valo mardosasa. Valon mikeppen alhat az o 3orhusegos zijnenec elotte, es az o zaianac el viselhetetlen dohoffaganac ellene, es az o kenkouel langazo 3omeijnec elotte. Val-ion ki az ki mind ezoket megmondhassa. — Tizenkettod ken-
na a pocolnac ez, mert oth vagon ol igon nag keserusegos es 3orhusegos ken, kijne orokke vage soha ninzen, Kit megbizonith zent Janos latasarol valo kenvebe, monduan, G'ottrettetnec az tuzben, es kenkobe

| ¹¹⁴ *Itt Immar vettetic eg kerdes a kennak orokke valo voltarol ekeppen monduan.* Valon mire vagon ez hog embor abbint keues ideig tezi, es orokke valo kent kel erotte zenvedni, teccic ennekom hog ezt igassag nem adnaia, mert az iras vjmond *Mene mertedel te merod anneval meric nekoddes* Bent Chamas doctor e kerdeste rea felel ekkeppen, monduan, *Igassag agga ezt, hog ne maraggon abbinnec ektelensege igassag-* | ¹¹⁵ *nac ekossege nekil.* Azert iollehet, hog abbin legon keues ideiglen, Demaga a ken-
na orokke megmarad *De zak az ol binnec, kijne ez velagban veg nem vettetet* Ennec zent Chamas doctor neg okat veti, es zent Gergor doctor elvegezi *Elsz oka ez.* Mert abbin lezon annac ellene, kijne

Ha a pocolnac keñña kerestetic nağob muncanal

soha vege ninzen. Azert abbinnece kenñanackes vğ kel lenni, hoğ soha vege ne legğn, ez nem egebe hanem zac az ur isten kijnec sem kezdetj, sem vegezetj ninzen. Masod oka, mert embor meg eli ün-magaba | ¹¹⁶ az zent iozagot abbinnece miatta, kinel neki orokke kellot volna elnie. Harmad oka, mert a karhozot embor ith ez velagba nem tartot penitenciat, Kit oth a pocolba mind orokke sem tarthat kiert iduožulni kellene. Neged oka, mert abbin elvalaszt embort az oroc elettol Eadñamint az iszentol, Azert meltan, es igazan esic az oroc halalnac, Otod okat vetj zent gergor doctor ekkeppen monduan **Miert a keğot-** | ¹¹⁷ lenge oromest akartac volna ez velagba elniçe mind orokke, arra hoğ ammeg zocot binnec ģenernisegebe mind orokke elhet-tec volna. Azert az istennec igassagos iteletj azt ağğa, hoğ soha ken nekil ne leggenec, kie-nec acarattoc mindoncoron ez velagba binben ģonorkodot, Azert mind ezogbelol nilvan megteczic, hoğ e kenes ideig valo bin tetelert orokke valo kent zenveğgenec.

It immar vettetic mas kerdes arrol hoğ ha a pocolnac keñña kerestetic nağob muncanal | ¹¹⁸ Auag kedeg a menorzage Rre ekeppen felel mağarazo mestor, monduan, hoğ a gonozoc nağğal nehezeb munkanal keresik magoc-nac a pocol-nac oroc keñnat honnem aijoc az oroc menorzagot, Rirol ekeppen zol halgot nenü mestor, mōd-van Bijnosoknec munkaioc nağğal nehezeb az oroc kennac keresesebe, honnem az zentoknec az oroc menorzagba menesokbe, Mert az zolga menenel tob vrnac zolgal, annenal tob

monkat | ¹¹⁹ kel tenni, Miert kedeg abbinos zolgal ordognec, ez velagnac, es o testenec incab honnem istennec, Azert valaki e harom urnac zolgal ellenségenec zolgal, Azert elso ellensége embornec erdog, Azert az erdog urnac miert o igon gonoz, igon gonoz zolgalattal kel o neki zolgalnia. Tudnamint soc irigseggel, soc ragalmassaggal, es soc hamis hittel. Elezteb mondateg, hog ez erdog urnac kel zolgalnia soc irigseggel, kijne haznalatka ez, Miert az irig ember | ¹²⁰ mas embornec iamborsagabol gonozkodic. Mas embornec iozagba valo haznalattabol fogatkozic, mas embornec bodogsagabol bodogtalan, es genette lezon. Mas embornec zoldsegebol meg az. Mas embornec lelki konerségebol elfohiad es meg eztonerodic. Mas embornec zepsegebol megfeketodic, es zornue lezon. Mas embornec velagossagabol megvakal. Mas embornec elenenségebol meghal | ¹²¹ Azert mind ezoc az irigsegnec haznalatka kiert az oroc po-colnac kehhát vezi. Mas zolgalatka ordognec az atkozot gúlöseg. Kijne haznalatkat zent Janos ekkeppen irta meg monduan, Mindon ki attijasiat gúlöli, ez eleten embor gúlcos, es az oroc menorzagot nem vezi, Mire, mert meg olte o lelket az gúlösegnec miatta, kiert menorzagot elvezti, es maganac pocclot ieri, Harmad zolgalatka az oroc urnac, tor- | ¹²² coffag, es rezogség. Mel igon nag nehez zolgalat legon ordognec ez, Megielonti iras maharazo mestor ekkeppen monduan, A rezogos torkosokat erdog vgan biria mint embor o barmat Vghog valaminemü binre akarija öket hajtania, zabadon megteheti, Mire Miert a cristus ezokon ordognec zabadsagot ha-

Ha a pocoluac kehna kerestetic naġob moncanal

ġot, Mint meġvaġon irvan az ewangelionba az emborrol, Kibe va-
la hath 303, es hatvan hat ordog kiket micoron vronc o belele | ¹²⁵ ki
űze, Mondanac, ha minket innét ki vetcz, kerenc tegod azon hoġ
bozas be minket ez diznocba, Kik ith velonc vannac, es legottan za-
badda haġa űket beleok mennie. Es e dizno-kat orizik vala a pastoroc
a tengor mellet. Es hoġ beleoc menenec az ordogoc legottan mind
a tengorbe zogdossenec, es mind bele halanac. Azert a diznokon er-
tetnec mind a torcosoc, es a rezogosoc, kikon a Criftnus ordogoknec ha-
talmat adot | ¹²¹ Hoġ ha a binbe vegig meġmaradnac, mind a tengorbe,
Az az, pocolba o veloc zogdossenec, es mind bele olec űket. Azert va-
laki ordognec zolgal testenec kednenec kereseseneł, ez o neki zolgal,
es fizetese, De halgassad immar az zent doctorocat mit zolnac a tor-
cosagrol Mert zent Agoston doctor vġmond rola. Az rezogsog hi-
zolkodog ordog, edos merog ġenerkodog bin. Vetkozetok-nec anġa, go-
nossagnac | ¹²⁵ ġokere, bġnoknec kezdeti ffonec meġhaboritoġa Elmenec
elforditoġa, es leluc-nec vezedelme, kit valaki val, ez ommagat nem
valia, es valaki nem tezi, ez bint nem tezon. Seneca neű mestor
vġmond rola valon mi vťalatosb rezog embornel, Kġnec zaiabol do-
hoffag zarmazic, zolasaba bolondozic, titkoth nem tart, Kġnec elmeġe
elidegonűłt, eze el veez zġne elvaltozic Istennec | ¹²⁶ lezon ġűlesegos,
Anġaloc-nac vťalatos, es emboroc-nec moűete Jozagoctol meġfoztatic,
es mindonoctol meġnomottatic. Bent Ambrus doctor es igon zidal-
maz'a ez atkozot bint, monduan Rezsogsog meġ ġalaz'a a termezetoth,

Ki vezti emborbol istennec malaztkat, es elvezti o dia os eget Ala vet-
 nen utet a melfegos tüzes veromben Mert emborbol tezon bestiet, Az
 erosbol erotelent Janborbol tezon nem iam- | ¹²⁷ bort Ciztabol fortel-
 mest, es bolz emborbol tezon bolondot, Azert kiki mind iol vege
 ezebe, mert a torcoffag mindon binnece utat zerez allelokbe menesre,
 mert valaki e binnel megjözetetendic semminemü binnece ellene nem al-
 hat. **ABEC** ez rezogseg semmi nem egeb, hanem zak bijnoknec co-
 porsoja vndogfagnac aztaga, es göhtenehe, fertelmessagnec kezdeti.
 Ocadasnac ania Ciztasagnac ellensege, es testi | ¹²⁸ tüznece göhtasa.
 Mind ezeket megbizonitka azzent iras monduan bolz nec miatta. Bor-
 nac itala be megön hizelkoduen, es kedueson de az utolso napon meg-
 mar mikeppen azzomac es mikeppen a regulos uenü mergos kego mer-
 got ont allelokbe. Azert mind ezogbelöl megtezie mel igön nehez le-
 gön ordegnec, es a testnec zolgalnia, kiert ordeg fizet neki annal
 ammie vagön Ueki kedeg egeb iozaga nina | ¹²⁹ hanem zak a pokol-
 nac kennia. Azert ezt meghallooc, es megbizonittathet, hogh ordeg-
 nec es a pocolnac kenniaert naggal nehezebe zolgalnia honnem istennec
 Inmar bizonitassac azes meg hogh naggal kijnnebe istennec zolgalnonc
 honnem ordegnec es naggal kijnnebe menorzagot vennonc honnem a po-
 kolnac kenniat. Ezt megbizonitka ezon iras magarazo mestor, mond-
 nan, Az isten zereto embornec lelke, es o | ¹³⁰ zine olan mint az
 zontelen valo vendegseg. Mikeppen monga zent lelce bolz nec miatta,
 Mert mikeppen zokot embornec gonerkodni aijo vendegsegbe etelbe

Ha a pocolnac kekha kereftetic nagob moncanal...

italba, es vigasagba ezonkeppen az isten zereto lelok geherkodic edos-
kodic, es vigadoz az isteni zent zeretedbe, es a lelki iozagocba. Jg
ekkeppen, Mert ha feltekent, latka az istent lelki zomejmel, kit
soha | ¹⁵¹ megnem bantoth, es ha vetkozotthee rola penitenciat tar-
tot, es io remensege vagon hog az isten kit o zeret, bijnet neki meg-
bozatta, es mind ezoc o neki teznec nag oromet Es ha tekent az
isten zereto alaa, es latka a pocclot hog hona semminemu isten zereto,
es bizon penitencia tarto nem megon es abba io remensege vagon, Hog
o oda nem vettetic | ¹⁵² es ebbe neki vagon nag orome. Es ha tekent
hattra osmeri az elmult idot, hog istennec zolgalatkaba keltotte el Es
ha eloue tekent, vg osmeri, es vg hizi, hog az ionendo idot isten-
nec zolgalatkaba akarja, es kevanha elkoltenie mind addig mig ez
velagba el, Kibol mind nag lelki vigasag adatic o neki, Ha kedeg
tekent iob fele, tahat azt latka hog az angal ki neki adattatoth zol-
galattra, es orizettre, utet orizi, es otalmazja mind | ¹⁵³ o halalaig
ordognec hatalmatol, es o zalardsagatol Es halalanac utanna vizi o
lelket ammennei bodogsagba, holot a cristossal, es a bodog ziz ma-
rianal, es mind ammennei zamtalan zentockel, es angaloc-kal orza-
golnac mind orockol orocke. Azert az isten zeretoc alazatosoc, es en-
gedelmefoc mindoncoron vannac vigasagba, es iduossegokrol nag
batorsagba, es io remensegebe. Vg hog, Ez ileten nem fel halaltol
| ¹⁵⁴ Nem fel ordogtol, es semminemu ellens egtol. Kiroi vgmond vers
torleijto mester Qui servit deo, regnat ut leo. Valaki istennec zolgal

orzagl vğ mint orozlan, Azert mind ezogbol nilvan megteczic, hog
istenec kihñeb zolgalni honnem mint ordognec, es a meñorzagba
nagğal kihñeb mennie honnem pocolba. **Io Iesus otalmaz-**
meg minket a pocolnac keññatol

(négy tiszta levél)

| ¹⁴³ **Passio domini nostri ihu xpi**

MI Vronknac iesus cristusnac o halala anag keñña kettotol ta-
madot Elozer Sido nepnec ireğsegetol. Mastol o el aruloianak fes-
vensegetol. Ki meg peldazva vagon Sent moijsefnec elw konveben
Gonoz vad megmarta en siamath Josephet, hog e bezedoc legenece a
szo atijana o siarol. Azert a gonoz vad Sido nepnec irigsege. Mert
a soc zodat, **Kit** | ¹⁴⁴ tezen vala, es ielennen lazarnac feltamaztasert
Cahat a nep megen vala utanna, Kiert remulenec ireğsege Sent
Janos mondasa zerent A sido seğedelmek, es a zerzetos sidoc gñle-
kozenec tanazba, es ezt mongac vala. Mith tezonc, mert ez em-
bor soc zodat tezon, ha ötet ekeppen elhagğoc, mind o benne hiznek.
Es el ionek a romajac, es el vezic ammi helonket, es ne- | ¹⁴⁵ pon-
ket. Demaga o kozzuloc kajfas nenñ ki vala az eztendobeli seğedelm
Jouendoth monda mondvan Illic nectok hog eğ embor halon meg
ioob, Honnem mind a soc nep elvezzon. Demaga azt o tole nem
monga vala de miert az eztendobeli pispec vala Jouendo mondott vala,

Mi Vronknac o halala anag keñña.

es ezt mondotta vala, mert a nepert meg halando vala, es nem zac a nepert, **De** embornec | ¹⁴⁶ **fiat**, kik el oztottac vala egbe guttene Senth **Mathe** ewangelista zerent, hetfen be mene iernsalembe, es az uton lele eg fige faath levelenel oztue gymoltz nekil meg chozven, megatkoza, **Ki** legottan meg aza. **Mert** iegozinala sido nepeth zac bezeddel lenelestol thetemen nekil, es id-veffegnek gymoltz nekil, **Azert** atkoza meg **Es** iove a templomba, es mind napot estig predicalla, es soc ve- | ¹⁴⁷ **teko**dese vala a sido papi fejedelmekkel, es az zerzetos sidokal, es be mene bethaniaba, **Kedden** reggel ismeg iernsalembe mene, es iqvala oliuetim hegen **Es** monda a tanitvanok-nac **Caggatoc** hog e keth nap utan husveth lezen es embornec fia el arultatic, hog megfezittesse. **Alaga** jakorta predicallotta vala meg nekik, **De** ma el vegezven **Uged** napon, **Az** az Seredan nem mene iernsalembe, hog o nekil adna- | ¹⁴⁸ **ia** halalna, es elarulasanac helet megmutata. **Mert** ha be iotvolna, tahat o vele nag vetekodesek, es ellenkodesek voltac volna, es hog ureffegoth nem hogot volna o nekil tanalcz gutteni, **Demaga** micoron otet megnem lelic vala, tahat az o tanazok-nac ideie vala. **Tahat** oztue gutlenec a papi fejedelmec, es az sidoknac veeni az sido fejedelmeknec pitvaraba, **Ki** mondatic vala kassasnac, es ta- | ¹⁴⁹ **naz**oth tartanac, hog iesoft zalardsaggal megh tartanac, es meg olneiek **Es** azt monjac vala, **Ne** ez innep napon, **Az** az husveth nap'an, mert ne talantan zendules lenne a nep kozoth, feltic vala a nepet, mert igon zeretic vala iesoft, **Es** **Judast** fessvensege ketele-

netinala hoğ iesoft el arulnaia az nepnec. Tahat sathanas Az az Pocolbeli ordog hizelkodeek indasnac Auag ijhle Tudvan kedeg, hogh
¹⁵⁰ egben gülekozteneke a sido papi sejedelmek, es meggondolni iesus-
nac halalat Es el mene Judas a tanazba es monda nekie Mith acar-
tok nekom adni, en ötet nectok adom, Kik halvan igon meg örüle-
nec, es fogadanac neki harmicz penzt A vala sereban, kit megbi-
zonit zent eghaz, hoğ az napon olvassa isaias profeciaiat Im o in-
talma elotte vala Mikeppen azt gondola Judas Vgmond rola zent
Janos ewangelista, hoğ verag vasarnap elot valo | ¹⁵¹ Bombaton ique
Iesus betaniaba Holot lazart feltamaztotta vala, mert megholtvala,
Kit iesus feltamazta, es oth tonek vazorat, es martha zolgal vala,
es lazar eggicvala az evoknec, Maria von eg fonth nardosban al-
kototh nomos kenetoth es meg kene iesusnac labait vele, es az o ha-
iaval megtorle labait Es a haz be telec a nomos kenethnec illatkaval,
Monda eg az o tanittvani kozzul Judas ki ötet elarulo vala, Mire
a keneth nem | ¹⁵² adatot el harom zaz penzon, es zegeñoknec adatot
volna, de azt nem monga vala a zegeñokrol, Demaga vrw (lopo)
vala, es erzeñe vala, es nekie mit adnac vala abban viseli vala.
Azert Iesus monda, haddel ötet, A nomos kenetot tartka en te-
metesomnek nap'ara. Mert zegeñok mindoncoron vannac veletoc,
de en nem vagoc mindoncoron tüveletok Bent Mark mondasa ze-
| ¹⁵³ rent. Bizon mondom tinek-tok Valahol ez ewangeliomoth predi-
callangac mid velagot mia mondatic Hoğ ez ezt totte hirdeti o emle-

Ali Vronknac o halala auag kenña.

kozetire, zent Lucacz ewangelista vğmond, Hoğ ez bijnert ment vol-
na Judasba sathanas, Azaz Pocolbeli vrdog, es ezonkeppen egeb ne-
mü be iovenobol tizedoſth el vroz vala Es a nomos kenetoth keb-
zottevala harom 3az penzon iutonac, mert iſtennec o 3omelevel veğon
| ¹⁵⁴ igazat a harmicz penzel maganac. Azert zent lucacz mondafa
zerent zola a ſo ſidoknac, es az iras tudoc-nac, hoğ mikeppen ötet ne-
kic adnaia, es meg zegodek velok, kerven azth ammin a kenetoth el
adhattac volna tizedeet ki tezonuala harmicz penzt. Es keres vala
ürefſegot mikeppen adnaia nekic ötet ſokaffag nekil, ez vala zeredan.
Vğmond neminemü e ſelol bodog azonnak o kepeben ith Judas | ¹⁵⁵
Mire nem adaad auag arulad el aňnat ſiaval ozve, hoğ kiknec el
valhatatlan, es ſeſolhetetlen vromok vala, az ſerelm igenlo lenne
monno kemňanac O alnac, es hitetlen Judas ki nem zegonled aň-
ňanac eğgetlen eğ ſiat il kemen kenra el arulni. Azert nem tilovek
meg a vezedelmnec ſia o gonoz, es alnoc zandocarol Soth ſia elhaj-
van, es egeb apoſtolocat az ſido ſeiedelmekhoz mene, es az el- | ¹⁵⁶ arnlaſt,
kit zerzot vala megteleſitteni. Bent Agoſton bodog azzon kepeben
vğmød O Judas alnoc meſtor, es toſeer O Judas ſoſven gonoz
kerhettel volna o aňnatol harmicz penzt, Es ha o antonkent iart vol-
na ees, nekoð meglelte volna mi eloth o zent ſiat il zerňen el arul-
tad volna. Leterteken iene betaniabol olinetim hegere, es elbozata
petort, es Janoſt, mondvan Alennetok el alkoffator nekone emonk,
Hoğ | ¹⁵⁷ eğonc. Azok ottan ſelelenec Hol akarod hoğ alkoffonc

Alonda iefus o nekie, Im be meneth a varosban, Feltoğ eğ embort ki eğ corfo vizeth vizon kouessetoc ütet a haziglan a melben megen, es mongatoc a haz vranac, Azt monga nekoð mestor, Hol vağon a vazoralo haaz, es oth en tanitvahimval meg ezom a husveti barant Es a megmutatka tijnectoc a nağ vazoralo helth | ¹⁵⁸ es oth alkossatokmeg ennekom a husveti barant Es elmenven, azonkeppen leleek, mikeppen iefus mondotta vala nekie, es meghalkothak a vazorat. Vexerne megleneen micoron ideie volna leüle es a tizenket apastaloc vele ezveen Jesus vene a keheret, meg zege, es meg alda, es ada o tanitvahimnac, es monda Vegetec, es meg egetek ez en testom. Es venen a kelhoth, Halat ada, es | ¹⁵⁹ nekie ada, mondnan, Igiatok ebbol mind, mert ez en veerem ki tu ertetoc es sokakert ki othletic mindon bijnoknec hozatnatkara. Demaga mondom tijnectoc, hog matolsfogva nem izom a vezzonec gijmqlieben a napiglan mignem azth izom veletoc ezne en atijannac orzagaban, es monda nekie, Kevanva kevanam veletok megenni a vazorat mi eloth megkenzatom. Azoc vazoralvan bancodec a | ¹⁶⁰ Judason, keferultebe monda, Dizon mondom nektoc, hog egiatok engemet el arul Es az egebi bankodvan igen kezdenec mondani, Nemde en vağoke vram. Jesus felele es monda, Ki en velem a talba marka a kijneret az ki engom elarul. Embernec fia el megen mikeppen irvan vağon o rola, De iai nağ Oh annac ki miath el adatic. De bizoñatal iob voltvolna | ¹⁶¹ annac hog e velagra ne ziletqth volna az embor Felele Judas ki elarulta vala ütet Alestor Nemde en va-

Ali Vronknac o halala anag kenna.

goc ee. Felele Jesus, es monda neki, Te mondad Ith neminemw ala-
zatos doctor vjmond bodog azonnac kepebe, O vezedelmnec sia Mi-
re a bijnqdnece nehesseget nem nezod, es nem latod kenodath, binben
voltodat semmikeppen nem zegenlod. Mire nem felod ilen nag bin-
nec kenna | ¹⁶² Mert tenekod iob volt volna hog e velagra se zilet-
tel volna. Mire acarod e penzt el venngd kit bijnnekil nem valhacz.
Mire hog binben telefeggel lattatol, ki tegodet megvaltani iqth bin-
ben fogattal. O gongz lelok, mel kenes nekod iduofsegod, hog azt
ki mindennec idugzitohe il igon keves, es naualas intalmert el attal
Es ok kezdec kerdezni | ¹⁶³ o kozottoc, ki ezt akarnaia temni, Es a
tanitvanok kozzul eg vala, ki iesusnac gleben letotte vala fejet, kit
zeret vala iesus. Bolala neki petor, es azt monda neki kij az kirol
monda, Azkeppen hog lefekut volna zent Janos iesusnac terdere
Monda iesusnac Vram ki az ki tegodet el arul. Felele Jesus, A ki-
nec maartoht kijnheret adoc, ok vazoralvan | ¹⁶⁴ Vene Jesus a kihe-
ret, es meg martvam, ada Judas scariotnac, Es tagghad hog zent
Janos monda semmit petornec az el arulasrol Mert halvan, es lath-
van micoron cristus vene a kijnheret, es megmaartha, es Judas scari-
otnac ada. Mert legottan o nagh banattaban vrnac haghafa miat el-
alnak vront cristusnac o melen Mert ha o megmondotta volna zent
petornec, es az egeb tanitvaninac | ¹⁶⁵ ok ottan utet meg oltecvolna,
es tagonkent el zaggattac volna, es a falath kiher utan be mene iudasba
sathanas, nem eleb, De hog tekelletofsben gottrene, es birnaia utet, es

a gondolt h alnokfagot hamarban meġtqkellencie. Es monda neki iesus, Ted hamar ammit tez. Vjmond zent Anselmos Vram ez mind te engedelmessegod vala, hog ez kegytlent te tanitvahid kozot ielonteni, es alaztatni nem akartad, De gorson sietni hattad ammit tore-
| ¹⁶⁶ kodie vala, Demaga ezt a leultec nem tuggacvala mire mondana vag nem erticvala. Nekie alejtac hog erzehe volna indasnac miert mondotta volna neki iesus, Ved azt ammi kel az innep napra, Anaġ zegehoknec valamit adni Alinth elvene a falatoth, Legottan kimene. Ez helen be telefedie a zent iras, Alert en bekefegomnec embore ki en kihieremet ezivala, Hog ki menth volna Alonda | ¹⁶⁷ iesus Immar meg dixilt embornec, es isten megfenesil qmbenne. Es ton nekie ol edos bezedoth, es zola nekie zeretettrol valo barathfagert, es afasfagrol, kit soha annac elotte nem totvala minezor tanitvahinac mondvon, Nemcoron stainac, Nemcoron baratinac eenek nag keso ideiglen. Aleg ielontven mind kith hallot vala o zent attatol Es a bezed megvegezven ki bezed edos, es hozzuvala Es istennec halat adanac Anaġ dixeretoth, es menenec | ¹⁶⁸ oliuetim hegere. Tahat monda nekie iesus Ez ejel tu mid meg vetkoztoz en bennem, Azert irvan vagon, Alegh verom a pastort, Anaġ az orizoth, es el ozolnac az zordanac iuhai. De minec utanna feltamadandoc elol vezlec galileaban Alonda Iesus petornec Sijmon Im titoket sathanas poccolbeli ordog megkeert hog meg rostalon, mikeppen a buzat gabonat, De en jmatam, es keertem te erted hog megne fogatkoz'ec atte hi-

Ali Vronknae o halala anag kennia.

tqđ, es micoron megfordulandaz erogihedmeg atte | ¹⁶⁹ atihad fiait. Fe-
lele petor, es monda Es ha mind tevolgendnec te benned en soha nem
tevolgok. Alonda neki iesus Bizon mondom nekod hog ma ez ejel
miglen tijk ketzer zolna haromzor tagacz meg engometh. Alonda neki
petor Es ha ennekom meg kellene veled halnom megnem tagadlac
Vymond zent gergor, Hog isteni zerzesnec miatta tugga vala isten hog
o eghazanac iquendo pastora lenne es kemei lenne engedemre mikep-
pen nemicoron mon- | ¹⁷⁰ dothvala vronc cristosnac Ha vetend ennekom
akamsia boesassacke o neki hetzor Es felelven neki iesus monda Nem
mondom nekod hetzor de hetven hetzer Azert haga otet esni hog o
bijneben tanolna mikeppen egebeknec megbozatna Es igne o cedron
vize altal gethsemani nemi faluba, holot vala kerth, kibe be mene o,
es tanitvani vele ozue, demaga tugga vala Judas ki otet el aral-
ta vala a helt, mert gakorta gylekozicvala o tanitvanival oda E
helen zenth | ¹⁷¹ Iras betelic, mondvan, kik en lelkomet orizicvala
tanazoth tartanac egetombe Tahat Iesus Isakcal hog hamarab meg
lelueiec kimene a koz helre, es monda nekic, ulijetoc le ith, es
vigaziatoc miglen oda megoc es imadkoz'atoc, vinen vele petort, es
Debedeosnac keth fiait iacabot, es Janosth, es kezde bancodnia, es
zomorn lenni. Es monda nekic, Zomorn az en lelkom mind hala-
lig, legetoc ith, es vigaziatoc en velem, omмага kedeg eltavozek
eg hagittasne foldon o tolqc, es orzaiara | ¹⁷² efek imadkozvan, es
mondvan, Atijam ha lebethsegos menhonel en rolam e ken Demaga

nem vj mikeppen en akarom, de mikeppen te. Micoron iesus cristus volna keserűsegnec vonacodasan, a keñves vernek verecie, es zinenec banatiaba o attijannac monda Dent akam Artatlan vagoc es te paranzolatodnac vtaat el nem multam. Jegon ottan dizosegys naghsagodnac acarattija. Es bozata angalt, ki őrtet meg | ¹⁷³ ersittene, es monda az angal O vronc istennec sia te atijadnac felql ersöl meg mert ig kel lenni, hog a kenth meg zenvegged embqri nemzetnec idűssegeiert. Micoron vronc iesus felkoltvolna imadsagatol v tanitvanit mind aluvan lele banatnac miatta Es monda petornec Ekeppen nem vigazhatale eg horaiglan en velem. Ith eg neminemű doctor igmond O petor hol vagon atte batorfagod, vag engedelmed, ki ennec elotte kenesse | ¹⁷⁴ mestorodet elql vgttedvala Immar elseletted fogadasodath. Vigaz petor egeb keppen feljeb, hog rajtat keserteth ne hatalmazzec, Vigazzatoc, es imadkozatoc, hog kesertetbe ne essetqk, Mert a lelek keez volna, de a test koor. Masodzor ismeg elmene, Imadkozec azon bezedeth, monduan En atjam ha lehet hog e kennac el nem kel en tolem menni hanem azt meg zenveggem legon te akaratod Ismeg masodzor el ique az an- | ¹⁷⁵ gal, es monda O Mindon nepnec iduozi-toije, tegodet mind warnac hog meghzabadulhatnanac o halalocbol Adam, es ewa sirnac, es kealtijac te el iqvodet hog meg zabadohad vket pocolnac keñnatol Sijneon ki tegodet regtol fogva kevant, Abraham David es mind kisedok, Idest Parui es nagoc, ferfiak, es azzoniallatoc, Dent Janos baptista ki tegodet megkereztolt, es min-

Ali Vronknac o halala auag kenha.

dqnnec meg hēlqntotte te el iqnetqdet, Minem ha- | ¹⁷⁶ god ūket setet-
segben de afad bozatot tegqdet embqri nemzetnec valzagara, es fogattu
mindqn profetaknac. Ali nem hazug lezon, es mindqn profetac minem
hazugoc leznec ha embqri nemzet te miattad elhaqot lezen. Es soha meg-
nem zabadul Mind remenkodnec te benned Embqri nemzetnec idvqzi-
toije, es ha te meg fogatkozol, mind qrqc kealtasban leznec. Te kezdd
a habornut, es meg qozqd sathanast, Az az pokolbeli qrdqgqet Minem
halalt felz, mindqn | ¹⁷⁷ zqmqc neznec te segedsegodre, es ha te meg-
fogatkozol es mind ez velag nez tegqdet. Ha megfogatkozol, es mind
fogsagban leznec, es siramban. Azert tiztqs keral, es vralcodook-
nac vra irgalmaz mindqnnec ala vetotteknec Irgalmaz te nepednec
Es meg iqve az apastalokhoz, es lele ūket aluuan, mert az o zqmqc
meg nehezŭltec vala, es nem tughac vala mit felelnenek Es ūket el-
haqvan el mene es jmadcozeec harmadzor azon bezedot. Jelnec neki
menbelql angal meg- | ¹⁷⁸ erqstven ūtet. Es lqn elbaggadvan, es
hazjab jmadcozic vala. Es lqn o vereij mikeppen felde solo xeppe-
neth veer Ez helen cristus jmadvala, es o el aruloija elkozelitva a
Cristus felkele Jndas vigadvala Cristus tanitvani alom mia megh
nehezŭltec vala Sido nepec gonossag mia megvacultanac vala Cristus
sir vala Jndas azokval mqnet alnoksaganal Cristus verittozic, es atkat
jmadga Jndas el arultatast tezon Cri- | ¹⁷⁹ stusnac tanitvani aluznac
Judas kqteleth zerez, hoq cristost meg kqtozzec Eben vala o halala-
nac naq felese, auag rezketese, Hoq magat igaz embornec mutatnaia.

Es micoron ñmadſagba a keent rola elvetni kerinala ñmadſaga, hoğ engedelmeſſegeth aññanlana Veres verq kibozataſa hoğ iquendq miwelkq-
deteet mutatnaia meg ielqnt aňgalnac vra bizonitanaia. Es e helen be
telec a zent Iras mondvan Nappal, es eñel kealteec elqtted menñqn | ¹⁸⁰
te elqdben en ñmadzagom Mlert ſegetſeg nekil vağoc Ithes betqlie a ieğq-
zes Auag a peldazas. Mlert criſtus ñmada zent heliaſſal, mikeppen meg
vağon irna kerali keñben, Heliaſſnac ñmadzagara menñekbol eſqk ada-
tanac Criſtus ñmadzagara teſte ada veernec leſolaſat. Elijaſ hegen ñmada,
Criſtus ſoldon el ñqñtozvan Bent Iucas mondafa zerent le terdepqlven
Elijaſ Elijaſ tanitvanat ſel hijva Criſtus tanitvanit ñmad- | ¹⁸¹ koñni
monğavala Elijaſ ñmadzaganac vtanna verittozic vala, Criſtus ñmad-
zaga vtan koñtozteticvala. Ğarmadzor eſmeg kere a ſijv mindon terom-
tonec kere atlat. Atija zabadohmeg minket, es teeğ vegeth ammu puz-
taſagonknac, es keſerñſegonknec bozaſſad el a zabaditooth kit mi
atijanknac fogattal. Es az aňgaloc mondnaç vala, zent iſtenſeg ñeried,
es bozaſſad te zekednec hijedelmet mindonnec iduoſſegeñert, es | ¹⁸²
mind kealtnac vala irgalmat mennec, es ſoldnec aññanac, banattyarol
Es az dixerendo, es tižtolendo atija iſten akarvan magat leven, atija-
ſag zerent o ſianal es mondvan. En edes ſiam ieſus megkel hadnod
Ažert veğed te banatos halalodnac keñnat, es iğadmeg Es az aňgalocat
hivan, es modvan nekir. Te veğed a kerežtfath Maſiknac monda, Te
veğed a vaſ ze- | ¹⁸³ geket. Es ezonkeppen monda az egebinec, Az egeb
hozia valo zerekrql. Es ağğatok en tolem az en ſiannac ieſuſnac,

Áli Vronknac q halala auag kenña.

Hog en paranzolatimba meg iga e kent, es mind terd hajtván mondanac, Fejen zent istenszegednec zent akaratta Es el iq-venec mind egetombe egmas utan ez kességgel iesushoz Es monda az elso, Veged e keresztfath, kin megsezültetöl te mindonhato atjad-tol | ¹⁸⁴ A mas angál monda, Veged e zegeket te kezeid, es labaid altal zegezni. Es a harmad monda, Veged e tinisk coronat, ki miath te seijedeth altal veric Es a negedic monda Veged ez epeth, es ez ecetöth. Ezönkeppen minden zerzaamát, es kesseget neki adaac iesusnac, leterdepölven iesus q zomeit, es kezeit menbe fel emelven Tahat lon mikeppen elbagghadván latván e keserü halalt | ¹⁸⁵ Iesus monda, lejon atija istennec zent akarattija Tahat kozelben lata indast es a ierusalem nepeeth felkesülven, es horson segveroc-kel. Igne tanitvanihöz, es lele öket el aluvan, es monda nekic O petor, Mire hajatok el engömet. O Janos, ezönkeppen az egebijnekees monda Harmadzor ismeg tanitvanihöz igne, esmeg lele öket el aluvan. Es monda nekic Augatoc immar, es hu-godgatoe, mert elközelgeth | ¹⁸⁶ az ido, es embörnec el arultatic bijnosoknec kezeibe keletöc fel menöunc eleibe Ekeppen iesus tudván mindon ignendöket q reäia valokat, el erede, es monda nekic, Kith kereszök, Ök mondanac A nazarethbeli iesost. Alonda nekic, En vagoc. Azert hog ezt monda q nekik en vagoc, ottan hattra esenec, es mind a foldre hullanac. Es meg kerde öket kith kereszök, Legottan azoc mondanac, A nazarethbeli iesost. Felele iesus, Alondam | ¹⁸⁷ nektöc mert en vagoc.

Azert ha engomet keresztoe bozassatoe el tanitvahimath bekefegget,
 hog a bezed kit mondot vala betelnek Riket ennekom adal atiam,
 egget sem veztottem el kozzuloe Judas megkozelitte hog utet megapol-
 na, Monda neki iesus Baratom mire igttel Judas legottan iesoshoz
 mene, es monda neki Iduozeleg mestor Es megapola utet Iesus
 monda neki O Judas bekelkodesse, Anağ | ¹⁸⁸ Apalassal arulod el
 embornec fiat. Tahat el iqveen ragadac, es meghtartac utet. Azt lat-
 van zent Petor kineue toret Monda haath torrel vijione, es nem va-
 ra cristosnac feleletith, hanem legottan a pispoc zolgaianac el vaga
 iob filet, kinec neue vala malcus Monda neki iesus Teged be torq-
 det hinelebe, Mert mind azoc kik tort veiendnec tor mia veznec,
 Anağ | ¹⁸⁹ aleytod hog nem kerhetnem en atijamat, es adna ennekom
 tobbet tizenketh sereg angalnac. Olha azt mondana, Lehetoc az tizen-
 ket apostoknac segedsege nekil, Ha igaz meg otalmazhatnanac, kinec
 a meimeie angali sereg lehet Eñ legio, anağ sereg reghi tornenbe hat
 ezor embort tezon, Azert a tizenketh sereg angal Hetven ezor angalt
 tezon, ki zamra embori nelw velagot mia. Anağ velag zerte | ¹⁹⁰
 ozloth. Aran zain zent Janos vjmond, ha eñ angal Hetven oth ezor
 segvezeseket meg verth. Tizentket sereg angal tahat minith gozne meg.
 Olha azt mondanaia Bent petornec, nem kel hog engomet segel,
 segeled magadat, mikeppen telnebe az irasoc. Mert ekeppen kel len-
 ni. E kent kit adot ennekom az en atjam nem akarodee hog meg
 igam azt, legottan hog filet illete azon idoben megvigazta utet.

Áli Vronknac o halala auag' keñña.

Alonda iesus az socassag-¹⁹¹ nak, Jottetok mikeppen tolvaíjra, torockel, es rndackal megfogni engometh Nam midon napon veletoc voltam a templomba tanetvan, es engomet nem tartottatok meg, De ez attü idotok es setetsegnec hatalma. Jth neminemü doctor vgmönd bodog azzon kepeben O kegötlen Judas hog' en kegös siamnac, ki teneköd mestorodvala orzaiat zegonlodvala, lelködben teven setetsegnec mivelködetith nem velagossagat, De setet-¹⁹² segnec megtartottal. Cahat o tanitvañi ötet elhagvan mind elfutanac. Zent Bernald bodog azzon kepebe vgmönd O kegös iesus O kegelmes iesus O irgalmas iesus O vigazto iesus, Hol vannac atte irgalmassagid senki ninzen ki teneköd irgalmazijon, Hol vannac az emboroc, es az azzoniallatoc, kiket az gth arpa kíherrel meg elegitottelvala. Minzen ki tegodeth¹⁹³ meg esmerijen. Hol vannac az tiztossegoc, kiket az apastaloknac attal. Ime bizoñival inmar tegodeth mind elhattanac, es incab te sfo ahaddal tarsolkodni kellot volna zent iacob mondasa zerent En esmerom mikeppen idegonek elmenenec en tolem Jesusnac megfogasa coron megenvala zac eg' gola ímegben neminemü isjv vtanna Es a sidoc fogac ötet. Az kedeg nekik hagvan a gola ingoth, mezitelen elfuta o¹⁹⁴ tolqc. Nemel doctoroc mongac, hog' az embor lot legen kisseb zent Jacob apastal Uekic vgmöndnac hog' Zent Janos ewangelista Es ötet elozer vivek Annas pispokhoz. Mert az annas pispoc vala Caíssanac ipa, ki tanazoth adot vala a sidoknac hog' eg' embor nec iob meghalni a suc nepert O zent atija te zent siad kotozue vitetic O

angaloc attü keraltoc huztatic O meñ, es egek, O zillagoc O em-
boroc | ¹⁹⁵ O lelkoſoc O zent atñac. Oztan fordohad a bezedoth ie-
suſtra e baranra, ki a farcaſoc koſot vala Es gondoliñad meg, Mel nağ
ſebosſeggel vizic volt öteth kotellel ñakon kotven, es üticevala ötet
kardſoccal valkoſbe, es ezonkeppen o ſoc keñnarol gondol Es kones
vton meztelen labbal vala, es a kones q neki eltorikvala kormeith
es o labait cedron vize altala hertelenſeggel vonvan ötet, arcel le eſeek,
es q arca- | ¹⁹⁶ iara mindonoſtol megveroſüle. Es a piſpek ieſuſt ket-
torol kerde, Elozer az o tanitvanitvanicol, es az o tudomañarol.
Tanithvanicol ſemmit nem felele. Mert ielonvala hoğ mind elhattac
vala ötet. Es az q tanofagarol monda Es ñilvan nectoc. Mire en-
gometh kerdez kerdğed azokat kik hallottac, mert azoc tñğğac mith en
mondottam, Hoğ ezt mondottavolna, egğic az zolganac arzel xapa
ieſoſt, es monda neki | ¹⁹⁷ Ekeppen felelze a piſpoknec, Es mind ezok
ellen ſemmi gonozt nem monda, hanem alazatos, es edoſ bezedoket
felelven monda, Ha en gonozt zoltam tann bizoſnagot teg a gonozrol
Ha kedeg iooth zoltam, mire veerz arcel engometh Olha azt monda-
naia ha en bezedombe vetkoztam, mongad, anagh mutaffad melben, Ha
kedeg valamelben megnem ieggez mire veerz engomet. Mert vğmond
zent Agoſton doctor, Ki atta | ¹⁹⁸ ieſuſnac az arcel xapaſt nem akar-
nadee hoğ ötet meñnei tüz meg emeztene Anag fold el ñelneie, vağ
ordoggel beñeletnec, Anag egğeb nemü kenokcal kenzatnec Es küld
ötet annas Caiſſas piſpokhez, holot az zerzetos ſidoc, es a venok

Áli Uronknac 9 halála anag kenna.

meg gülekoztenek vala. Megon vala iesussal, es konetivala iesust zent petor, es mas tanitvahais kivala esmergie a pispoknec, es be mene vele a pispoc pit- | ¹⁹⁹ varaba. Dent petor al vala kiuil az aijton. Ki mene a mas tanitvah, es monda az aijto tartonac, es be bozattata zenth petort, Es monda zenth petornec az aijto tarto leañ, Uende thees ez embgenec tanitvahi kozzül valo vagee. Monda zent petor Nem vagoc Onnaton hog ki mene legottan tik zola Alnak vala a zolgac, es a zolgaloc a tüznel mert hidek vala, es magokat | ²⁰⁰ melegittik vala, es vala zent petor 9 koztoc, es magat melegittinala. Mondanac neki Uende thees 9 tanitvahi kozzül valo vage Esmeg megtagada, es monda Nem vagoc. Vgmond Dent Amburns, Azert tagada meg zent petor, mert octalan foga halakra, hog nem tagadga meg nem zenth eghazba, nem 9 hazaba hanem a sidoknoc pit-varaban oth tagada, Hol iesus kotozve vala, Holot | ²⁰¹ igassag ninzen Es keues vartatva monda eg az zolgac kozzül, annac rokona kijnec zent petor filet el vagta vala, Uende latalake en tegodet 9 vele a kertben, es 9 kozzulocvalo vag, helvedes azt mutatja hog 9 kozzuloc valo leg. Es kezde megtagadni, es eskodni hog nem esmerete volna az embort a kith mondana. Esmeg ottan tik zola. Ittes be telec az iras, ki vgmond, Mezze vetted esmerojmet en hozzam | ²⁰² Uetenek engomet mikeppen utalatost magok-nac. Ith meg-telic a reghi iegzes, Mert tahat zent petor salamonnal tagadameg islent, Mert vg vagon az 9 konveben megirvan Salamon keral' azzonok-nac zavara, zent petor leañoknac zavara Salamon balvannac tisztosse-

gere, Bent petor a leannak felelmere, Demaga mindoniknec iooth toth vala, Mert salamont kerala totte vala | ²⁰⁵ ez velagnac orzagaban Bent petort pispoche leloknec orzagaban. Jesus megfordula, es tekente zent petorre testi zomevel, es meg emlekozec vronc iesus mondasarol, melet mondotvala neki hog miglen tik zolna addig haromzor vtet megtagadnaia. Es zent petor elmene igon keserven sira. Es az o catrinzaiaf viselinala kentese vijaban, Kivul konuet megkeni vala, es orzaiaf zar-raztijavala. A papi sejedelm | ²⁰⁴ es mind egebec hamistanosagot keresnecvala o ellene, hog vtet meg olnec es nem lelenec Soc hamis tanok elone ionenec Elozer keth hamis tano elo alla, es mondanac, Ez ezt monda hog megterheti istennec templomat, es harmad napon az utan esmeg felallathatta Es azoknac nem vala illendub tanosagoc Es felkele a sido papi sejedelm monda neki Semmit nem felezze erre mith | ²⁰⁵ ezok te ellengd tanulnac. Jesus kedeg vezteg halgatvala. Es a sido papi sejedelm monda neki En kerdlek az elo istenre hog megmongad nekunc ha te vag a cristus aldot istennec sia, Monda neki ihs Te mondad. Bizohaval mondom nektoc hog matolfogva lattatoc embornec fiat ulni aka istennec iohafelol, Es ioni menneknec kodibe. Es megzaggata ruhiaf, mondvan | ²⁰⁶ Megkaromla istent. Mith teeztoc meges a tanockal Im iol hallatoc a caromlast, mi lattatic tu nectok legottan ok halalra itelec vtet, es hagijapanac neki orzaiaf, es besedek o neki orzaiaf, Bent Mathe minth monja, mert nem verheticvala vtet, Latvan neki orzaiaf il kevanfagofnac, Azert

Mi Vronknac q halala auag kenña.

ütet be fedec, es mind etaltal, es etezaka a nanalas | ²⁰⁷ sidoc ütet
verek nakon nekie palமாகat orzaiahöz vernen, es mondnac vala, Cri-
stus monq nekone ignendoqt, Ki az a ki te tegodet üte, Hoq betelneec
David profetalasa. En hatamon faraganak a bijnosoc, meghozzittac q
alnalsagokat, es befedec orzaiat. Ith betelic az iras, Ki vqmond En
ellenqm gonoffagot zolanac aijoert, es hülöfegneec bezedenel megker-
nüköze- | ²⁰⁸ nek engomet. Ittes megtelic danielneec peldazasa, mert
tahat cristus daniellel vadoltatic vala, Daniel irigzegmiat, Cristus
azonkeppen, Daniel hamis fejedelm miat, Cristus hamis tanoc miat,
Daniel darins elöth xpus a sido pispoc elöth Mert vqmond zent
Bernald doctor Jo iesus atte kevanatos orzadat, Kire az angaloc ke-
vannac nezni hallal megfertozteteek, Kezöckel verec, es | ²⁰⁹ ruhaval
be fedeck Sqth a keseru sebekneec sem engedeneec. Reggel az uton tanazot
tanazot tartanac mind a sido papi fejedelnec, es a sido nepekneec veeni,
Idest seniores iesofra, hoq ütet halatra adnac, Kotozven elhoznak ütet,
es adnac poncio pilatosnac a fejedelmek. Tahat latvan Judas ki iesost
el arulta vala hoq karhozot volna, meg ada a harmicz ezist penzt a sido
papi fejedelmekneec | ²¹⁰ es a venokneec, mondvan Bintah vallottam,
merth az igaz vert el arultam Ith vqmond zent Amburns doctor, Latvan
Judas mert karhozot volna, tahat megfismerven gonoffagot legottan
mondanac a sidoc Mith gondolone vele te lassad, ol ha azt mondanac
Mi rajtone mi aal benne Ha igaz te mivelködesöd megh ielontetic.
Nemel doctoroc vqmondnac, hoq vasarnapon halvan a feltamadaft,

kötellel ma- ²¹¹ gat az napon akasztameg Tahat latvan Judas, mert ki ötöt el arulta hog karhozoth volna, Penitenciara remülven meg ada a sido papi fejedelmeknec a harmicz penzt, es a ven sidoknac monda, Vetkozttem mert az igaz veerth el arultam, a templomba elhagitvan a penzt, es elmene kötellel magath meg akasztá, Kire vő kealt zent Gergor papa monduan O Judas mindonnel bijnosb, es bodog-
²¹² talamb te voltal, Rit ielen volta nem vonth vr istenhöz, De a ketseg vonth kötelbe, Mert vőmond eg doctor az igaz bolæsegröl, Elso idnosseg meg hanni a bint Masod Nem ketolkodni bozanatoth, mert magath orokde meg gli ki igaz bironal penitenciara nem fordul, Anag nem theer O gonoz toseer Judas, hamis bijnokben leleteel. Vrsagot tottel, mert te mestorodet arulas ze- ²¹³ rent el attad. Nepekneec alamisnaiat meg vrozuan, az fosvensseg ki tegodet kesceritoth vala vrsagra, es elarulasra, mert te mestorodet arulas zerent el attad, eretneksegot tenen, mert a kerezthjen hitoth elhagvan, es alnakfagban magad tokelletost vid Es embor halalban leletel, mert az artatlan vert meg olven, es megbantvan, Mert a ver otlesnec oka te voltal, legottan mint magat meg akasztá, kette zacada ²¹⁴ es o beli mind ki onla. Mert nem illic vala hog ilen binnel fortozott lelvenec zaiarol ki igne, hog en aldot fiamat votte vala aldozatra, es hog dragalatos zaiat megbekeltevala, es megh zokolta vala. Ith be telic az iras ki vőmond, Allapanac a foldi ketaloc, es fejedelmec egbe gilekozenec cristus ellen. Ith betelic a peldazat. Mert tahat cristus samsonnal

Álì Vronknac q halala anağ kennà.

ellensegneec adatic, Ki megvağon Judit kqhvèben irvan Samson | ²¹⁵
iazoknac kezeben Cristus sïdo nepeknec, es poganocnac kezeben Sam-
sont megğozven Cristost megkotozven Samson dalida nemü parazna
miat Cristus sïdoc gûlekozesenec alnacsaga miat Samsont megkaromlac,
Cristost meg mogeticvala Samsont acaratta nekil, Cristost vzankeent zer-
te vinek. A sïdo papi seïjedelmeç a penzt veuen mondanac Nem illic nekone
hoğ ezt az zelencebe, anağ poşşolben tegge, mert vernec intal- | ²¹⁶ ma.
Azert tanazoth tartvan a penzen vonec zarandokoknac valo temeto şoldeth
kijnec vala nene azeldemac gogregûl, Alagarnl mondatiç vernek zanto şol-
denec mind ez napiglan. Reggel vala, es qk nem menenek be a pitvarban,
hoğ megneşfortoznenec hanem tiztan enneiek meg a huşvethi barant.
İth vğmond zent Agoston doctor, O sïdoknac keğotlen vakşaga, hoğ
a pitvarban be nem menenec hoğ megneşfortoznenek | ²¹⁷ felneç vala,
De attijok şianac artatlan veret ki ontani nem felicvala. Alas em-
bortol felneç vala megşfortozni, De qınnon tulajdon bijnocetol nem fel-
nekvala İesus megh alla a seïjedelm eloth. Es hoğ q vadoltatneiet
a sïdo papi seïjedelmeknec, es a ven sïdoknac, semmit nem felele
Alonda neki pişlatos, Nem hallodee mit ellenod mondnac tanosagokath,
Es semmit neki nem felele, Hoğ igon zodalkodneiec rajta a seïjedelm.
Ki mene | ²¹⁸ azert pişlatos a sïdokhoz, es monda, Alit mondotoc
ez embqr ellen Es qk felelenec es mondanac neki, Ha gonoz teno
nem volna Anağ nem volt volna, ötet nekod nem attoc volna. Es
kezdec iesost vadolni, mondvàn Ezt toruenoqnec elfordothojanac leltoc

es azarnac adoot adni tiltojanac, es magat monga cristosnac, es kernalnac. Ez haromban vadolac vala iesost A kettorol pjlatos nem kerde iesost, a nep elforditasarol, mert o elfordito volt- | ²¹⁹ volna, mikeppen egebeketh meg gottrene, A masikrol sem kerde a azar adoja meg tiltasarol, mert hallotta vala mikeppen a sidoknac felelt vala, De a harmadikrol kerde iesost, Hog mikeppē mongavolt magat kernalnac Azert monda neki pjlatos Vejetoe tijnmagatoc utet, es tu tornentoe zerent iteletoe meg. Alondanac neki a sido nepek. Nekonc nem illie valakit meg vlnonc ez husvetban, es ez husvetnec innepen Pjlatos esmeg be mene a pitvarba, es hij- | ²²⁰ va iesost, monda neki, Te vagoe a sidoknac kerala. Felele neki iesus Cen toled mondode ezt, anag egebec mondottac nekod ezt en felolem Felele pjlatos, es monda Ui nem sido vagoe en Te nemzetid, es atte pispekid attanac tegodet en nekom, Alith tottel Felele iesus En orzagom ninzen ez velagbol, mert ha ez velagbol volna bizoñanal en zolgajm megotalmaznanac hog nem | ²²¹ adatnam a sidoknac, De az en orzagom ninzen e velagbol. Monda pjlatus Azert keral vage te. Felele iesus Te mondod, merth keral vagoe en Ebben zulettem, es erre iottem ez velagra hog bizonsagot tegoe az igassagrol. Azert valaki igassagtol valo, en zomath halgattija. Monda neki pilatos. Mizoda az igassag kijnee ertelmet nem erdomle, mert tornent igazan hakorta nem toth vala, De igassagba nem | ²²² vala. Azert hog ezt mondotta volna, legottan kijmene a sidokhoz, es monda nekic En semmi okot nem

Áli Vronknac o halala auag keñña.

lelec hozña, Tegottan azok mondanac Meg haboritotta mind sïdo orzagba a nepet galileatol fogvan mind eddiglen. Pjylatus halvan galileat, meg kerde ha galileai embor volna, Megesmere hoğ herodes hatalma ala valo embor volna Tegottan elkulde utet herodeshoz, mert adkoron o es | ²²⁵ ierusalembe vala a napocba, Latvan herodes iesoft iggu meg orule, Idest gauisus est valde, Arta, mert soc lodakat hallotvala o felgle Es war vala lodat teteloketh o tole, es soc bezeddel kerdoze utet, Jesus kedeg semmit nem felelvala. Alnac vala a sïdo papi fejedelmec, es a valasztoth sïdoc zonetlen vadolván iesoft, Herodes megutala utet mind o socassaganal, es seregenel, es | ²²⁴ meg monete utet, es fejer ruhaba oltoztetven, es kulde utet esmeg pilatoshoz Es a naptolfogva herodes, es pjylatos baratosoc lonec ozue. Mert annak elotte ellesegofoc valanac egben Annac ketto oka merth o ellenszegesek voltac ozue Elo, mert pilatos akarja volt tijberius azartol herodes orzaganac ej rezet soc penzon megvenni. Azert mind a napiglan ellenszegofoc voltanac ozue. Maas oka az, hoğ teuen magat | ²²⁵ istennec fianac, es sok poganokat elhitetot volna, iqven sïdo orzagban. Azonkeppen acarvan meg zalni sïdo nepeket. Pjylatus utet meg itele socackal, mert o hatalma alath valo embor vala Pjylatus ellen megharagveek herodes es mind a napiglan ellenszegofoc lonec ozue. Azert herodes, es pjylatos lonec baratosok egbe, Latvan herodes hoğ pilatus iesoft kuldotte volna hozzaia, mert adkoron pogannac mondaticvala, Es o hatalma alat vala, Auag | ²²⁶ o hatalma alath volna, es o

orzagabol, Pjlatos eġben ġátte a sído papi feijedelmeketh, es a ven sídokat, es a valasztottakat, es mind a sokassagot. Ki mene, es monda nekic, Ennekom vġ hozatoc ez embort mikeypen a neep elforditoot, es en mind tú elottetoc megkerdozven semminemű okot ez embort nem lelœc, kiben űtet vadolġhatoc Soth sem herodes nem lelt, mert kűldœtte űtet esmeg reanc. Azert | ²²⁷ nem illic neki halal. Azert megveruen űtet elbozatom Mert nektœc sokastœc az hog̃ ez hasuetba kit akartœc eġġet elbozassak. Akariatokee azert hog̃ az sídœc keral'at elbozassam Azert monġa vala, mert tũġġa vala hog̃ űtet ireġ segert arultac el. A sído papi feiedelmek hízekedenec, es mondanac a nepnec, es a venœknec hog̃ barrabast kerneicc meg, Iesost kedeg el vezteneiecc. Selele a feijedelni, es monda nekic, | ²²⁸ Mel'et akartœc e ketto kozzul elbozatni Barrabasthe anag iesost, Ki mondatic cristosnac. Mondanac mind a kozonsegœs sokassag ivœlte, es monda veġed el ezt es bozassad nekœnc barrabast el. A barrabas vala tolvai, Kit neminemű oktalansag theteġert a varosban, es embort œleseert vetottence vala a tœmlœzœbe. Mondanec nekic pilatos Mith teġec a iesosrol ki mondatic cristosnac | ²²⁹ Mondanak mind naijan Megsejitessec. Ith Neminemű alazatos doctor vġmond bodog azzonnac kepebe Q alnak pġlatos mel' lehetetlen a 300 kinel elezteb en siamnak hízekodeel, mœdvan Aldoth legœn ki iœth urnak neuebe. Bent Anselmos kealtvan vġmond Q hamis valtsag Q alnak tornœn, holot az vr meg utaltatic, es a zolga meg kerettetic Az igaz kenzatic, es a bġnos elzabandultatic, A ba- | ²³⁰ ran meg œletic farkas

Áli Vronknac 9 halála anag kéntia.

kellemetos lezon. Eleth elhagatic, halál megtartatic. Esmeg Pýla-
tos zola nekic akaruan iesoft elbozatni. Monda nekic Áli gonozt
toth, Azoc Inkab ivoltnece vala, mondvan Megfezehed megfezehed ütet
Harmadczor esmeg monda nekic Semmi halálra való okot nem lelök 9
benne Ázert megveretom ütet, es elbozatom ütet a verefeg utan, Anag
az ostorozas utan Ith vgmond aran'zain zent | ²³¹ Janos, O pýlatos
iol mondad hogj semminemü halálra való okot nem lelz o benne.
Álert mikeppen meñnec fel magasztattac foltol, Ázonkeppen felmagaz-
tatic cristofnac elotte mi eletonk, Áetto annac oca hogj pýlatos mon-
daa meg ostoroztatni iesoft. Elo oka ez, mert valaki megfezitteticva-
la, elozer az megostoroztaticvala romaij torven zerent. Álert pýla-
tos romaij torven zerent iar vala. Álas oka Ákaruan ütet megza-
baditani, es akarvan | ²³² az fajtalan gonoz nep acarattjokrac eleget
tenni meg haga ostorozni iesoft hogj az ostorozas utan hannaiá ütet
ammeg elegodot nepnec. Álert vgmond zent Áernald Áleg verom
ütet, es elbozatom, ol'ha azt mondana, Áemen ostorokkal miglen
mongatoc addig veretom miglen artatlan vert sem veret ki ottetni Es
azoknac zana hatalmazic vala, es nağ fel zonal kerie vala hogj
megfezitteneie. Áagada pilatus | ²³³ Iesoft, es meg ostorozthata Ith
vgmond zent Gergor hogj negen voltac a kith iesoft ostorozhjak volt.
Áagh vas retezzel, mert kettei megfarrad volt, es a kettei megñng-
nan esmeg verni kezdicvolt Es a vitezoc vinec ütet a pitvarban, es
hozza gojsteek mind a kozonsegos focassagot, es ki vonac ruhaiabol es

zederjes zijne palastal megkornikozeek, es haistogatanac coronat ti-
 niskbol es seijebe tenek, es eg naad zalat q iob kezebe, es terd haist-
 | ²⁵⁴ van vtet meg monetikuala monduan. Iduozele sidocnac kerala,
 es vtet megh haghjapvan veecek a nad zalat, es vericuala az q seijet vele,
 Es adnac vala neki al itest, es seijet tinisknec hakorsagauul furdaltaticua-
 la. Embori allat felotvalo zep orzaia sidoknac halauul besfortoztetik vala
 Jth vghmond zent bernald Pjlatos kijnene, es monda nekie Im ki hozom
 nec-tok vtet hog meg esmerietok, mert semminemw | ²⁵⁵ okot en q benne
 nem leluc kijnene iesus hozvan a coronat, es a barson ruhut Monda a
 sidoknac pjlatos, Ime az embor Jth vghmond zent Agoston, Auag
 zent Bernald ziz marianac Alongadmeg ennekom en anam ha iernsa-
 lemben valaal, micoron te siad megfogatek, Auag megfogatoth vala,
 es kotozve pjlatoshoz vitethek Felele ziz maria, es monda, Jernsalem-
 valeek micoron ezt hallam mikeppen meheteek hazamhoz q alath utek latni
 | ²⁵⁶ okollet verni, Itesoket neki adni, Arcel haghjapni, tiniskel co-
 ronazni, es emboreknec ellenkodoket lenni. Meg haborola en ionhom,
 es megfogatkozec az en lelkom, es en bennem semminemw erzeke-
 seg nem vala. Velem valanac en hugaim, es egebec sokak velem strook
 es engomet tamogatook. Mi-anha lata vtet ki igni tiniskel hog meg
 coronasztac, ostoroztaak, legottan foldre eseek mint latha vtet, Az pispok,
 es a seijedelm ivoltven | ²⁵⁷ mondnacuala, Fezidmegh fezidmeg vtet.
 Monda pilatos, Vegetok ten magatoc fezihetok meg vtet, mert en semmi-
 nemu okot q benne nem leluc. Felelenec a sidoc, es mondanac, Ne-

Mi Vronknac q halala auag keñña.

konc torvenhunc vagon, es mi torvenhunc zerent meg kel halni. Mert isten
fia totte magat. Hog hallotta volna pilatus e bezedeket, incab megfelelmek,
bemene a pitvarba esmeg, es monda iesusnac Te vagee a sidoc kerala Jesus
semmit nem | ²³⁸ felele neki. Azert monda neki pilatos Ennekom nem
zolaz, nem tudodee hog hatalmam vagon elbozatnom tegedet, es ha-
talmam vagon megfejitni tegedet. Felele Jesus es monda Nem vol-
na semminemű hatalmad en rajtam ha neko felül nem adatot volna.
Azert ki engemet neked adoth nagob bine vagon. Azert iljen adoth
hatalmal gonozul ne eel tornen ellen valamit teven, mert bint vallaz
Ith Vgmond Abakuk propheta | ²³⁹ Istentol vothy vala hatalmat embor
el enezoth istent itelne ielon valo embor, mert oth el enesketotvolt az
croffeg Es Inneton kerefinala pilatos elbozatni utet. Es a sidok
ivoltnek vala, es vg mondnacvala, Ha utet elbozatod nem lez za-
zarnac baratia, mert mindon ki gmmagat kerala tezi, az ellene mond
zazarnac, Hog hallottavolna pilatos e bezedoketh, ki viue iesust, es
le ale itelo zikibe itelni. Ith vgmöd Aran zain Dent Janos, Hog
| ²⁴⁰ künneben elhajol az igassagtol ki igekben incab feel embort honnem
istent. Nag penteken hatod ido koron a likostratos neuu helen ale
itelni zekiben, es monda a sidoknac Ime attu keraltok. Azok ivolt-
nekvala Vedfel vedfel fezihedmeg uteth. Monda nekic pilatos Attu
keraltokat feziheme megh Felelenec a sido fejedelmec, es mondanac,
Nekonc ninzen keralonc hanem zazaronc vagon zak. Es ul- | ²⁴¹ ven
zekiben, Kälde hozza felesege, mondan Semmi iged te neked ne le-

gon az igaz emborhoz, mert en ez ejel lathas miat sokat zenvettem
o erte. Ith vjmond Rabannus, Hog az pddog latvan cristosnac enge-
delmessegeet, azzonallat miaa acara meg cristus keññanac zeret, mi-
keppen azzonallat mia zerze embori nemzetnec karhozattat. Azon-
keppen akarjavalala a megvaltasfes Esmeg ki mene | ²⁴² hozzaioe, es mon-
da nekie En semminemü okot nem lelge ez emborben halarra valoot.
Azok ivoltven mondanac, Fog'ad fog'ad fezihedmeg ütet, es meg erq-
síttek zavokat, mert socassag zana isten zana, es isten zana socassag
zana. Pjlatos latvan hog semmit nem haznalna De incab nagob zen-
düles lenne a nep kozot, Vizet veneen megmosa kezeeth a nep eloth,
mondnan, Artatlan vagoc en ez igaznac veretol, tü lassator. ffelele
| ²⁴³ a socassag, es monda, Az o veere mi rajtanc, es mi sionkon legon.
Ith vjmond neminemü alazatos doctor ziz marianac, O balgatac-
sagra adattac tü bñntoket, es tü gonossagtokat vtannator valokra kül-
detok, eleg vala nectok attü bintok De ith siatokat akarjator rezesit-
teni az artatlan iesas cristosnac gzedelmet kemenben keresni akarja-
tor tü siatokon lenni. Azert vñan lezen mikeppen lenni acariator,
anag keertetok Meg | ²⁴⁴ halgattatoth attü Imadsagtor, es kerestec
binne Pilatos akara a nepnec elegeth tenni, nekie elbozata barrabast,
Ki embor halalert es haborosagert vettetovala a tomlozbe. Kit ker-
necvala. Jesost kedeg meg ostorozvan ada o acarattoknac hog megfe-
zitteneieek. Venec ütet, es ki viuek Ith esmeg a sidoknac hizelkode-
sere esmeg levonvan neki ruhaint, es zederjes palastot rea advan,

Ali Dronknac q halala anag keñna.

tiniskbe coronat hajtvan fejere theveen, es | ²⁴⁵ nad zalat q iob ke-
zeben terd hajtvan. vtet meg mogeticvala, mikkeppen orzaglani akart,
es nem lehetoth, modvan, Iduezleg sidoknac kerala, es rea hagapvan
a nadat fejehoz vericvala Es mind meg mogetic, Anag meg karom-
lac vtet, Te vonac rola a zederijes palastoth, es oltoztetek onnon ru-
haiaba, es elvinec hog meg fezttenec vtet Es veven q vallara a kerez-
fat, es vineek a helre, Ki mondatic copaz helnec Sidoul | ²⁴⁶ golga-
ta. Harmad idy utan ekeppen zereztecek sentenciara, es karhozattra
Eleztes pilatos ule itelni, az utan el viue a kegotlen azar kotelen
nakan von von, es magat latatlannac tezi az itely zek eloth, Harmad-
zor kozel igne hozza a kerezfai Megedzre ignenek a tolvaioe, haran-
goc harangoztatnac, kurtok kurtoltetenec remulesok mindon felul lo-
nec, es az q aña vala haatmegul mindon nec utanna. Latvan ezt
megh- | ²⁴⁷ haboralt vola q ionha, es pilatos kezenec elterijeztes-
miath vetnen veztegesget mindon nec, es fordula iesushoz, mondvan
En iesoft karhoztatom halarra marianac fiath, ekeppen hog elesetol
meg valiec, es vitessec az hegze, ki mondatic calvaria helnec, anag
copaz helnec a varos capuanac kinil, es ottogon megfezttessec, es
legon mind q ruhajtol megfoztatoth, es nag vas zegek q labajban
altal verettessec, es monno | ²⁴⁸ keze vas zeggel altal verettesec, es tinisk
coronaval meg coronasztasssec, es ommaganal a kerezfai kivitessec, es
senki q rajta ne konerulen, es hozza senki ne hijvattasssec, es senki neki ne
zolijon Ezkeppen vtet itelom, es karhoztatom hog mindon ostofogua meg-

valek ettol. Ezt mondvan tekente iesust, es ol igon kezde kegest erof-
sen sirna, es a nepnec gulekozese kezde lenni. Az iudulasra, es a zen-
dulesre, Alonduan, Meghal- | ²⁴⁹ ion Es tahat, monda o aña zent
Janosnac, es zent maria magdalenanac Oh mel igon megfogatko-
zec az en lelkom, es o kezenel vnokaijanac vallara tamazcodeek. Es
tahat a vitezoc vallara tenek a kereztfath iesusnac, es forditac uteth
a copazto heg fele, es o elotte lonagos vitezok, es galogoc seghverockel,
es kurtocok ekeppen zereznen ionek vala a hñmiffagnac helere. Bent Ja-
nos ezth latvan, monda ziz marianac O banatos aña, te siad megen immar
²⁵⁰ halatra. Kñnek felele az ziz aña, ffiam tarz engometh mert
megfogatkozom, es vig oda hog lassam minecelotte meghaloc, mert min-
donostolfogvan erzom magamat meghalni Es el vine utet egeb vton,
es o el eloue fathamek, es az ziz aña maria fogvan fiath, es nakon
olele soroffan hog azok semmikeppen fel nem emelheticvala, mel so-
rittassal meg betegultvala iesus, es nem vihetalina touabba a kerezt-
fath, De a tor | ²⁵¹ seijeuel itik vala utet. Iesus felt ton hog touab-
ba nem mehetne hanem ha utet vinneiek. Es uk ragadanac eg Sñmon
nenü embort zent Alexander, es zent Rufus atlat, es azt keteleni-
tec iesusnac, utol vinni kereztfaia. Ith vñmond neminemü alazatos
doctor ziz maria nomos azzononc kepeben En kevanom vala kerezt-
faia el vinnom hog o neki megkissebitenem kennat. De ol kozel nem
meheteek hozija, hog neki | ²⁵² zolhassac, Az soc nepnec megkorñu-
kozefoktol. Annac folotte viteticvala soc nepnec utalatosagaval mint

Ali Vronknac o halala auag kehina.

gonozul tenoth, es binbin leletoth kevanvan o hozzaia zolnom eg galoc vton elol venni, Mint a helre otet a kin el meno vala. Az o zent aihia tekentven o zent fianac kepere tahat el valtozot, es semmikeppen neki nem zolhateek en baratomtol, hanem a foldre le eseem mikeypen holt eleuen, O kedeg latvan ²⁵⁵ engomet ekkeppen megbusulvan, sinij zerelmel legottan meg kezde fogatkozni, touabba nem akarvan magat segethetni Uimikoron esmeg az en hugomtol mint tehetsegom vala kezdek veloc ozue fiam vtan sijetnom, Ki inmar banat mia, es nauala mia nem mehet vala el, Mint o hozza kozeliteek, es az az-zonallatoknac sirasath, es kealtasath hallottavolna, Azochoz fordula, es ekeppen monda, Reserinala otet ²⁵⁴ fershyunac, es azzoniallatoknac se-rege, es o aihia, es o ahianac hugaij galilentol fogvan zolgalvan sirattac-vala otet, Hozjaioc fordulvan iefas monda nekie Jerusalemnec leani ne siriatoc en rajtam, De ten magatokon sirijatoc, es tij siatokon, mert im ignec ol napoc hoj kikben monjatoc Bodogoc az ol mehoc kik nem zilteneec, es bodogoc az emloc kildnem emlettenec. Es tahat kezdnec mondani a hegekneec Esetoc mi- ²⁵⁵ reanc, es a volgekneec fehhgetokbe, mert ha a hers 39ld fan ezt tezie ki mindon malasztal teljes vagoc il kemei iteletqth tezneec Mit tezneec tahat az azin faan, Az az Cu rajtatoc, Kic malaszt-nekil vattoc, es mindon gonossaggal teles vattoc, Bizon nem egheb hunem kemei kenasztoc Vitetnek vala aketh bijnos emborc es o vele, Hog megolettetnenec, Mint intanak a helre, Ki mondatic copaz hel-nec, oth megfezitek ²⁵⁶ iefast ezonkeppen mikeypen ith meg iegezven

latiatoc mint intottak volna a copaz heğre, A porozloc kürtelenec, es a vitezoc vd-vart útenek, A feğveresoc es mind az socassagoc egben gülenec, Es iesus kozottok leenen, Alegfoztac meztelen mindonostel verrel megverheztet, mert o neki adkoron megviñtac serelmet Mert az ostorozasert o neki ruhái testehoz, es a sebakkoz fağot- ²⁵⁷ vala, es ragadotvala Es el hoytac ütet a kereztfan, es a foldon sekven venen eggic kezet, es a nağh temerdoc vas zeggel zeghezek a kereztfahoz. Es venen masic kezec vonzñac mint vonhattacvala, es azonkeppen nağ termerdoc kemen vas zeggel zegezec a kereztfahoz. Mas felöl annac utanna vonac az o labait erossen minth vonhattac vala, es azonkeppen huzac egbe a ma- ²⁵⁸ sikra teneen termerdoc, es hozzu vas zeggel altal zegezcek Mind ezekben mikeppen engedelmes baran nem panazola, hanē nağ keğos bezedet bozatvan, es monduan, Atñam bozas nekie mert nem tuggñac mith teznec. Bent Bernald vğmond hoğ a zegek nem voltac elofec hanem temerdokoc valanac neğ zegñ volt semmi elosseghe nem volt, es nem zak a hñst hatta vala meg De meeg a hñst a faba be ²⁵⁹ vizic vala nağob fajðalmert. Ith vğmond zent Gergor doctor hoğ A sidoc elozer a kereztfat vetek a foldre Es mi vronc iesus cristus meztelen kezei ki hatvan rea sekűteek, es testenec merteke zerent harom furastñ tene a kereztfan, es a kereztfa igen kemen vala, es a vas zegekne c semmi elñ nem vala hoğ az artatlan testet kemenben zaggathhatnec. Elozer o kezenec felzegezeseiert mind o zenth testet megzorítani, hoğ az ²⁶⁰ bal kezet akarnaiat zegezni, nem erinala a

Áli Vronknac o halala anag kenna.

furatoth, tahat hazijacvala zoretvan ketelvel genge testet, es a nag hazas miath kezdenec o teste egmastol el ozlani, es elzakadozni, hog meg lattatnac vala mind o tetemi. Azonkeppen labait hazvan a furattra kottel, azonkeppen nag kemenfeggel altal zegezec. Nemelec labbal nomodvan, Nekic kezzel otet vernen, mert ²⁶¹ a kereztfa zeltelen vala. Azert eggic labat masic ala tenek, es kemenon ozue zegezec, es a zegek ol temerdok valanac, hog a seboket mind betelicvala, es veer semmi ki nem ishet vala Es az o buus anha halvan a veroknek zergeset, mert a socassag kozot vala, es a socassagtol nem lathhatia vala iesust, Micoron elezteb a veronec zergese be mene a ziznec zineben tahat meg zorolanac a ziznec testeij, es monda, O ennekom ²⁶² zere-to siam meghaloc. Es micoron halla a vas veronec masod xerdule-et esmeg azonkeppen monda, en labaim, es kezeim, es az zokat kibozatvan a foldre eseeek mikeppen holt eleuen zak zine aleg leheth vala. Es a vas vellackal fel emelec a kereztfat Miglen a kereztfa a foldbe menth volna, addiglan a testnec nehességejert meg nilanac a sebok, es az o vere tahat ki ioue. Azert gondoliatok cristusnac zerelmet ²⁶³ es fajdalmat, es anhanac Micoron lata az o zent fiat ruhaiabol megfoztani mezitelen a kereztfara selfezitteni, kezeit vero miat zegekkel altal zegezni Es a tolnaiokat eggiket iob felol, Masicat bal felol feztiven, kozebben iesust. Ith betelic az iras gonozokhoz hasonlatoth, es be telic az iras, Ki vgmond, Megfurac en kezeijmet, es en labaijmat, es megzamlalac mind en tetemeijmet Jesus zola, es mon-

da, Akam bozas nekie mert nem taggac mit teznec. Azert | ²⁶⁴ ke-
rezken embor tanol legristostol cristostol bekesegot Anag zenvedesket,
mert palmakcal megveretoth, ostorokcal megh ostoroztatoth Cinisk coro-
nanal coronaztatoth Vas zegekkel zegeztetoth, U'alakcal megfortoztetoth,
es meg karomlatoth, es halakra karkoztatot De maga mind ezoketh el fe-
ledven, Alonda, Akam bozas nekie, mert nem taggac mith teznec. Azert
ne monja valaki kerezken embornec magat ha cristost ellensegenec zerelme-
ben nem konetendi. Es pylatos a kereztsfara nenet ekeppen ira. Na-
zarethbeli iesus sidoknac kerala. Es vala ez neu sidoul, geregul, es
deacul megirvan, mert a varoshoz kozel vala a hel holot megsejittot-
tevala. Alondanac a sejhedelmec pylatosnac, Ne ird sidoc keralanac
Felele nekie pylatos, Ammit meg irtam meg irtam, Hog ez ielen valo
iras betelneiec E mith irtam meghiuatatlan irtam. A vitezec hog
meg | ²⁶⁶ sejitotte volna utet, venek o ruhait, es tenek neg selee,
es a neg vitezec inta eg eg rez benne Azert mejitelen a kereztsan
fugh vala, es mind verrel megverosilth es megseketult. Azert Iesus
harom zinu vala. Azert o alazatos lelok nezjed atte zeretodet iesust
veresegnec keninaival, es lassad utet zarandocsagoddal harom zino
zazstonal, Anag a zaztooth, Mert ziz testenec sejhersegu, es
ostoraknac seketu hele, es | ²⁶⁷ a veres vernec ki otlese utet mutatijac
harom zingnec. Es a kontos vala varratlan folul kototh Azert mon-
danac egmasnac Ne meteliocmeg utet, Hanem vessone nilat rajta kie
legon, Hog az iras betelneiek monduan, Aleg oztaak en ruhajmat,

Mi Vronknac o halala mag kenha.

es rajta vetenec nilat. Alvala a nep varnan el mulvan utet megh karomlacvala, feioket ingantvan, es mondnac vala, Wan ki megterod isten- | ²⁶⁸ nec templomat, es harmad napon esmeg fel allatod ha istennec sia vag zabadohadmeg tenmagadat, es zalle mastan a keresztfarol es hijsonc nekod. Azonkeppen a papi sido fejedelmek meg moneticvala utet A bolz es ven sidockal, mondvan, Egebeket megzabaditoth vmmagat nem zabadithhatia meg, Ha sidoknac kerala zaljon a keresztfarol, es hijzon o neki Istembe hijt. Zabadohamag utet mastan ha akarja. Monda Jesus Mert | ²⁶⁹ istennec sia vagoc. A tolvaj ehgic bal felol ki vala kinec gestas vala nene, meg karomla iesust, mondvan Ha te vag cristas zabadohadmeg magadat, es minket Felele a mastic ki iob felol felol vala, kinec dismas vala nene, es feddiva- la utet monduan Te istent nem felod ki azon karhozatba vag, mert mu igazan tetemenonkert valoc ez kent, De o semmi gonoszt nem toth Es monda iesusnac, Vram emlekozhel- | ²⁷⁰ meg en rolam micoron intandaz atte orzagodba Vgmond zent Agoston, Ki tanejtku volt utet, zak az ki mellette fugh volt Monda neki iesus, Bizon mondom tenekod hog ma velem lez paradizomba **A siramrol** Vgmond zent Bernald bodog azzon kepeben, Latvan az ziz maria o zent fiat hog immar mindonestol fogva megfogatkozicvala, es semmit nem mond- vala neki nehezelve hog | ²⁷¹ a tolvajnak zolna, igon megkezde nehezulni, es mondani En edes siam hallatic atte zood en filemben, mire nem konorulz en rajtam ionhodnac keserusegenel hjedemnekil

engemet meg azni, es meghacz fogatkozni Es ala folvala a veer neg
felol az zaiarol, kezehrol, es labairól ki megzegezttet vala, es o
or:aiabol minden zepseg ki fogotvala. Mert mindon ²⁷² emböri
allatnal dízosz lattaticvala díztelembnec. Es latom vala en maga-
mat el valni tole, kith ziltém vala Mert egeb sem vala hanem ne-
kom lak eggetlen egh vala, Azert fogotvala engemet banath, es nem
vala honnan valami keues vigasagot vennek O en zereto siam, te el
menesod altal iara en lelkomet, te zavid megkeseritnec engemet, De
mondóm en siam ki agja ennekóm, hog en meghalac erted en zereto
²⁷³ edos siam. O en nanalas mit teged, mert meghal az en zereto
siam. Mire nem hal vele ozne megh ith o banatos anha en siam O
eg egotlen eg edos siam, ne akar' engometh el hadni. Vong, anag haz
vtannad te hozjad, hog haliac veled ozne meg O halal ne akar' enne-
kom engedni, ten magad ennekóm mindonnec folotte kellez zaggasd-
meg erometh, Anag ag kennac, Anag siamval ozne elac zereto
²⁷⁴ eggetlen eg siam, eggetlen eg qromem, en lelkomnec elotte min-
don vigasagom teged hog en haljak megh mastan ith, Nam tegodet
halaltra zultelec volt O en zereto siam, esmerjedmeg te nanalas anha-
dat, halgasdmeg en imadsagomat. Illic hog a siju meghalgassa el ha-
got anhat. Kerlec halgasmeg engemet, es fogad' atte kereztsadra,
hog kik egtesfbel elnec, es eg zerelmel egmast zeretter, eg halallal
halanac. Alonda a sidooc- ²⁷⁵ nak O kegotlen sidooc, O nanalijas sidooc,
Ne akariatoc ennekóm engedni Mert eggetlen eg siamat meg-

Áli Vronknac q halala anag kenña.

fezittottetok Ánnathes megfezihetok, Áuag akar minemö halallal meg
qljhetoc @ ennekom, mert eleth meghal es az iduosszeg meg oletic, es
foldbol ki vetetik ánnanac mindon kenze, mire az q áñña vtanna ba-
natban eel. Vegetok áññat staval ozue @ dragalatos sñam @ kegelmes
zülottem, irgalmaz, es fogagghad áñadnac | ²⁷⁶ veled ozue a kereztfan, hog
elen veled halalanac vtanna mindoncoron Semmi edosb ennekom, hog
tegoded a kereztfan qlerven meghaliac Semmi nekom keserüb, mint hala-
lod utan valo eletom. @ ennekom zereto iesus Im meghaloc hñedem nekil,
es sñmeonnac tñre en zñemet altal verij. Oh ennekom mel banatos atte
elmenesöd en tolem @ en zereto sñam megfeketüle nekom annap, es
| ²⁷⁷ e velag megfoğa @ iañ ennekom, mert te nekom atijam, ieg-
sem sñam vram es mindonom. Immar eloc atijam nekil, iegsom ne-
kil ozuegöl, magzatomtol megpaztalog, Vrtol el valasztatom, mindont
elveztoe @ en edos sñam mindon teheto. De nem akarod hog en ve-
led ozue meghaliac Nekom hag valamel keghs tanazoth, Kñnec sele-
le iesus zent Janosrol mödvan Ázñhembor. Im te siad. Es vala zent
ianos 30- | ²⁷⁸ moru orzanal mindoncoron sñvan Olha azth monda-
na @ en edes áñam ki lag vag sñasra, te tudod hog arra iottem, es
arra zülettem, te toled embori testot arra fogattam hog a kereztfan
váltanam en meg embori nemzetot Álikeppen telneche az irasoc, Á
kent kit adot nekom en atijam, nem akarodee hog megzenveghem azt
Harmad napon neked dizoölven ielonom, halat- | ²⁷⁹ taibol feltama-
doc. Azert ne akar' sñña Álonda neki Im te siad zent Janos, Es

zent ianosnac monda Im te aħad O Janos en atiam fia,  tet ne-
 ked haġom bannaġ vele, es soħa el ne haġġad, neki zolgal. Azert  le-
 ledmeg tet, es vigasztaladmeg  tet. Mert latom  tet bankodni, Naġ
 banat, es naġ neħesseg zalla en kefer  zinembe Im halalomhoz kozel
 vaġoc, es megfogathoztam tobbet sem elhetoc, zent | ²⁵⁰ Janos meg olele
  tet, m dvan O banatos aħa irgalmaz ennek m, es veġ valami keres
 erosszegoth Christus latvan, es gondolv n eġma t megħ olelven a ke-
 rezt fa alath Sirvala az   zent aħħa ziz maria a folden, es zent Ja-
 nos vele  zne ol mel valtsag nek d maria a Janos nek d adatic iesusert,
 Dolga az v ert, tanetvan a mestoret, Bebedens fia az istennec fiaert Cizta
 ember az istenert. Mikeppen te ke- | ²⁵¹ vanatos, es a jetatos lelkodet al-
 tal nem menthe ez hallas mi zimonket mint k net vaġ vasath megħ engeztel
 ez hallas. Ezt zent bernald monga ziz marianac. Az idotel fogvan az
 tane tvan vene  tet aħħana Mert v mond zent Agoston do tor, hoġ
 bodog azzonnac meghernatvult banat mia or aia es zaia megver s t volna
 cristosnac veretol, Anaġ zerelmmetol, mert megħ zop avala   fenos ve-
 rence | ²⁵²  pegeset. Tahat cristus aħħanac mondhatta volna Mi-
 nem adatic ioert gonoz, mert vermut asanac en lelkomnec Ime en
 dragalatos aħam mit valloc te nemzetid t l. En adek te nepednec ke-
 r li coronat.  k kedeg nekom adanac fejemben tinisk coronat. En
 adek o kezokbe ker li vezzet,  k nekom adanac meg avolt nad zalath.
 En ruhazam te nepedeth ne ven eztendeig  k engomet megfoztanac | ²⁵³ es
 en ruhamon  ilath vetenec Es a k jetleben mennaval eltetem  keth,

Ali Vronknac o halala auag keñña.

Ük nekom az etokert epet es ecetoth adanac En a koziklabol vizet adeek
nekic ök engomet ecettel itatanac En ki zabaditam öket egiptom ne-
penec kezeibol, Ük engomet helhozetenec keth tolvaj kozibe, en ki za-
baditam farahonac hatalmabol, Ük kedeg engometh poncio pñlatosnac
adanac. Ime en zent anam meleket ennekom io tetg- | ²⁸⁴ meert ada-
nak, Mert megh likaztaak en kezeymert labajmat, es ruhamon ni-
lat vetenec. Vñmond zent Agoston doctor, Hoğ Crisñus a kereztsan
fügvén testaméntomoth toth volna mindönnec, Regösegnec mivelköde-
set oztvan, Az apostoloknac habornasagot, Az sidoknac testeet, Attja-
nac lelkeeth, Áñnat zent Janosnac, A tolvajñnac paradizomot, Bñng-
seknec pokloth, Penitencia tarto ke- | ²⁸⁵ rezfenökñec a kereztsaath
hag'a. Hatod időtölfogva kilenced ideiglen megsetetüle a nap mind
velagot mia. Es kilenced idön kealta iesus nağ zonal es monda, Heli
heli lamazabatani **En nec ez ertelme** En istenom en istenom,
mire hattal el engomet. Vñmond nemel doctor, Mert monga önmaga
iesus Mire afam engomet elhattal en serelmemben, Auag en
naualamban mint zamkiüetöttet hñjedem- | ²⁸⁶ nekil, mezitelen födozet
nekil il focassaghoz zerkoztet tanalz nekil vadoltat il kemeñ itelettel
karhoztath en magamat setetsegnekil, il ireğseggel bñngsiltet Nekic az
oth allokban halvan iesus kealtasat vñmondnacvala Iñjesth hñja ez.
Nekic mondnakvala, Vezteg lassoc ha iles el iq megzabaditani ötet
Annac vtanna tudvan iesus hoğ mindöngöc megtokekelttek volna hoğ az iras
megtokekeltneiec, Monda | ²⁸⁷ Bonihozom. Vñmond zent bernald. Bizon-

nal ha zomiozol nem vizet, sem egebnemü venereköth, hanem bijnosok-nec idnosseget. Fic-nec idnossegekert magadat il kemeñon kenzataad. Az edenben vala eceth, es isopval egbe elegitec, es adac zaiahoz, es adnac vala neki inña bort meröggel, es epeeth elegitven, hoğ betelneiec a profeta mondasa. En itelomre adanac epeeth, es en zomijosagomra ecetoth. Es hoğ zaijaba | ²⁸⁸ vötte volna, nem akara meg inña. A vitezoc megmone-ticuala eleiben menven, es az ecetoth neki advan mondnac vala neki Ha te vağ a cristus sidoc-nac valaztoth kerala, zabadix meg ma-gadat. Es az egebi mondnac vala, Vezteg lassoc ha el io iles, es megzabaditka ütet Azonkeppen a papi seijedelmec a ven sidokcal meg-mouetic vala ütet, mondan, Van ki megtored ismennec templo- | ²⁸⁹ mat, es harmad napig esmeg sel allatod, Ha ismennec sia vağ zalle maslan a kereztfarol, es hizenc nekod. Hoğ Iesus vöttevolna az ecetoth nem akara meg inña Monda, Betolt a profetaknac mon-dast. Cugğa vala iesus hoğ az o kennarol mindon itasoc, mindon pel-dazasoc mindon mondasoc ismennec mindon mondasfa, es paranzolatka megtokelletecvolna o testen mindon neheffegok mindonnemü testoc mindon utalatossagoc, es mindon | ²⁹⁰ zarandoksagoc, mindon lan-katsagoc, ehsegoc, es zomesagoc. Es hoğ mindon testenel kenzac, es neheffegot vallotvolna, nélve sem marada artatlan, mert utalatos ve-nerekkel itathak Ezenkeppen meg emeztethék o teste Esmeg kealta iesus nağ sel zonal, es monda, Atijam te kezeidbe aijanlom en lelko-met. Vjmonda beda doctor, hoğ cristus az prödogot a kereztfanac iob

Áli Vronknac o halala anag keínná.

agan lattavolna. Ázert monda, Átam | ²⁹¹ te kezeidbe ájjanlom en
lelkomet. Ákert vgmond zent Bernard, Álagastra haga, es erossen
kealta hog mezzeb hallanec, es senki magath megne menthetneie, de
a kealtashoz kőnhallatast ada hog embor vele oze tőrne es a nehese-
segnek zana kiert mindon ez velaghi allatoth megfelelni lattatic. Fel-
dec remőlenec, Coporsoc meghilanac, Á templomnac soporlaja kette
zacada, es meh egek o velagossagoc-ban megsetetőlenec, Lak | ²⁹² em-
bor nem kőhőről, kiert a cristas meg oletic Es azt mondvan, es
feje hajtván elbozata o zent lelket. Im templomnac soporlaha le za-
cada felil mind foldic, es fold meg indula, es a kő ziklac mind le
zacadozanac, es coporsoc megh ilanac es soc halattaknac testek kik
meg holtacvala feltamadanac, es az coporsobol ki ionen o feltama-
doknac vtanna iqnenek az zent | ²⁹³ varosba, es meg ielenenec sokaknac
Es centurio, ki oth al vala, es kik o vele oth valanac orizic vala
iesost latvan a foldnec indulasath, es egeb lodakat, Kik leznec vala,
Es hog iljen kealtassal megholtvolna, Ágon megfelemenec, es di-
zerec istent, mondvan, Áizon isten sia vala ez, es igaz embor. Es
mind a sokassagh kik valanac oth, es varhajacvola lattacvala a lo-
dak, kik leznecvala, Áleloket, Ádest pectora verik vala, es a va-
rosban | ²⁹⁴ be ternek vala. Es o esmeroi alnacvala mezze tole, es
az azzon nepek, kik őtet kefcertek vala galileatol fogvan zolgal-
van neki ozne egenbe menenec marianal ierusalembe, mert az sidoknac
nag innepoc vala hog ne maradna az o testok zombattra, mert nag

innep vala az zombath, Kerek pñlatost hog megörneiek zarokat, es
 eltemetneiek hog az innepre ne maradnanak. Es el iqnenek ²⁹⁵ az
 vitezok, es a tolvaioknac meg tórec zarokat, es hog mentek volna
 iesoshoz, es latvan hog megholtvolna nē tórecmeg neki zarait, ha-
 nem eggik a vitezoknec Kñnec Longinos vala nene oldalat meg oklele
 xuxaval, es zometlen iqvala ki a sebbol veer, es viz, es a vitezneec
 vala vak zome Hog meg oklele iesost. Az xuxarol xoppene eg xop
 veer zomere, Legottan meg nilec zome. Es neki vñ tetczic- ²⁹⁶ vala,
 hog olan zome lezen mint germok voltaban, es olan iol latna, es
 azert benne hñn. Annac vtanna martiromsagot vallot capadociaban
 Cesarea nenu varosba. Ez nagh xoda hog a holt testbol veer, es viz
 isñon ki. Ezt ki latta, bizonsagot mondot rola, es igaz o neki tano-
 bizonsaga, Es o tugga mert bizon ammit mond hog tñes higgetok.
 Ezok arra lottec hog az iras ²⁹⁷ betelneieek Tetemeth megne tor-
 jetok. Es mas iras vñmond, Meg lakkac kit meg gñacostac, hog
 estve lotvolna, mert nagh pentocvala. El ique neminemñ kazdag em-
 bor aromathiabeli, Kñnec Joseff vala nene ki vala io iambor embor
 es igaz. Vala Iesofnac titkon valo tanetvaha a sidoknac felelmeñert,
 es istennec orzagat varando vala Nem engedveen o tanazoknac, es
 mivelkodesoknec ²⁹⁸ Es bemene pñlatoshoz, es bizvan meg kere vtet,
 Es kere iesufnac testeet. Pñlatos legottan neki ada, mert tugga
 vala, hog meg holt Joseff von golzoth, es el iove le venni iesufnac
 zent testet, es ique Nicodemos ki iesoshoz elozet eñel iothvala, Ho-

Mi Vronknac o halala anag kenna.

van nemos kenetoth, ol mint 303 fontvolna ki voth vala iesus testenec, es betakarac tizta golaba, es bekotozec nomos kenetokkel, mikuppen sidoknac sokasoc vagon temetesre, | ²⁹⁹ Es a helon holot iesust megfeszittec kert vala, es a kertben vij coporso, Riben senkit nem tottenecvala. Azert oth a sidoc innepeert eltemetek iesost Es Joseff teve iesosnac testtet on vij coporsojaba, Rith ki saractatothvala eros kobol. Es a temeto helnec ajtoiara nag koneth tamasztvan, es elmenec. Valanac oth tanol nezven kik kozot vala maria kisseb zent iacob anna, es Joseff anna, es salomee ilven a coporso ellenebe, es nezic vala holot ten- | ⁵⁰⁰ neiek. A pentok el mulvan zombattra verradvan elmenenec, es alkotanc kenetoket hog minth a zombat elmulnec ignenec megkenni iesost, es zombaton vezteglenec a parancolat zerent. Masod napon a papi fejedelmec, es az iras esmero sidoc gilenec pylatoshoz, es mondanac neki. Dram megemlekoztone, mert a hiteto vgmondvala elven es elenen voltaba harmad | ⁵⁰¹ napon feltamadot. Azert oriztesed a coporsot harmad napiglan, mert netalantan el ignec o tanitvani, es el vrozac btet, es a nepnec azt mongac hog feltamadot halottaibol. Es az utolso tevolges gonozb lezon az elo binnel. Monda nekic pylatos Vagon orizstek, es minth iobban tnggator vg orizzetec Azok elmenenec meg orizni a coporsot, es pezettel meg pezettel a ko coporsot. Lat- | ⁵⁰² van a ziz maria hog elakarnaiac temetni az o zent fiat iesust. Monda nekic micoron a keresztfarol le akarijavala venni lassan tegetec istennec nevebe hog maszor ki ne otlek en

fiamnac vere. Mint levottecvolna, Segottan vene ütet qlebe a foldon
ilven hol vele bekelicvala, Hol neki zol vala, Hol seijet, hol orzaiat, hol
kezeit, Hol labait, es q derekat megkemehejtven zokolyavala | ³⁰⁵ Es ezt
monga vala O en zereto fiam mire nem felelzenennekqm. Nemde ezee atte
aldot zand, Ki a sidoknac zodakat edesen predical vala, kezeth egebe zol-
zolvan, es mondvan O en edes fiam Nemde ezokee atte kezeit kik a sidok-
nac zodakat teznecvala, es labait bekelve vgmond vala Nemde ezokee a
labac, kiket a sidoc gijakorta imadnacvala Nemde ezee az oldal, es de-
reka, kit il igon zeretnecvala. Es il kemei ke- | ³⁰⁴ nokat teven
egbe nemu testodon, Es mindon taghira kilomb kilomb siralmakat
tezon vala, Es anni vala q konvenec hullatafa, hog mind q testet
megmossa vala, ki verrel megverusultvala Immar hog ütet el akar-
naiac temetni Nicodemos, es Josef Semmikeppen az q keges ania
nem haggva vala, hanem vgmondvala, Meeg ege kenessa haggatoc ennekqm
hog sirassam, anag sirathassam ütet Anag q orzaiat | ³⁰⁵ holal be fog-
gem O en baratim, Ne akarijatoc ütet eltemetni, haggatoc ütet q nanafas
anianac hog immar tarthassam ütet meghalvan Es ha ütet el akarijatoc
temetni, temessetoc anianathes el fiaval. Es mind a korinal allook sirnakvala
incab anianac banatjan, es keserusegon honnem az q zent fiamac serelmen
Jollehet aleg zolnacvala a banatert, es a sirasert akik oth alnacvala, De-
maga vgmondnac O azzon e halotnac ania, Kerone tegedet | ³⁰⁶ hog hagg-
gad el temetni ütet, Es el temetek completanac idejen. Eltemetven immar
ania keze elteritven vgmondvala, Aldot leg en zereto fiam, es aldot legon

Áli Vronknac y halala anag kenna.

az kit nekod attam, es aldot az gijmolz, es a munka kit te beled, es erted zenvettem en zerety fiam Cahat zent Janos keseru sirassal fel emele anniat, es haza vine, es sok azzon nepec koretic vala utet sirvan Azert gondoljatoe mindmeg ezt mikeppen az ziz maria prztalvan maradot-vala | ⁵⁰⁷ Hizem hog micoron zent Janos annanac hiza vala Cahat azzonone ziz maria nag keseru sirafokat tezonvala, mondnan Nem en fiam zava ez, Nem en egyjetlen egygem zava ez. Azert es anniat hog bijnoskneec aijanlom, Ki vagon aldoth orokol orokke Amen.

Vrnac Neucbe kezdetic ez velagnac alhatatlanfagarol valo iras es a gonozoknac vezedelmekrol eg zodalatos latas.

Ime ez velagi embor meg hal bijnokbe eltemettetic | ⁵⁰⁸ porolba vettetic, Mert az okossag nem birtatic. Allatoknac zeri el fordul Cristus zolgalatka megzonic. Az igassag el alozie, A bolz meg bolondul Ez velag vezedelombe teert ez mastani idoben, Mert a kijnec sockeppen penze vagon, es marhauul benos, ez tiztoltetic mikent isten seregokel meg kornikoztetven, Bent irasi iozagoc nem gondoltattatnac, Hith, remensag zent zeretet megfojtatnac zalarasag, es fosvensag incab | ⁵⁰⁹ tiztoltet^{te}, Ha nemzetseggel nomos vag vidam orzain ha kegelmes ulcolmas, es erkolzel teles, ezok nekod semmit nem haználnac, ha zegen lejhendez, Mert zak a penz ad zepsegot, es nemzetsegot, Miert hog legok mastan io ruhakcal fenlo, es ekos, es sok zaladual legoc meg kornukoztetoth, ercs vagoc, es bolz, es io

erkülzu, soc baratim vannah ezt a penz teven De ha a zerenze elfor-
 duland lak eges aleg marad O zodalatos hiwsag O keseru ⁵¹⁰ me-
 reg sivalmas zereim kazdagfagoknac bo'sege Mire doglez meg enne
 embrokot teven keduesse kik hamarab el mulnac honnem mint a zu-
 piunec langa, Ha a kazdagoknac a soc penzoc ez harinat adhatnac zepen
 veragozo ifjusfagot, es a halalt eltanoztathatnac, zep es sokaig elo mag-
 zatoth tahat meltan guenenec keneth a kazdagoc O nauafas ember gon-
 doladmeg, hog a halat mindeneket le ejtoth Valon ki volt mind kezdet-
⁵¹¹ tolfogva, Ki a halalnac nem engedotvolna, Aki a halalrol gondolcodit,
 zoda hog vigadhat, mert embernek ketsége vagon rola hova a halalnac
 utanna megon. Azert egybol unommagarol vgmond Micoron a halal-
 rol gondolcodom ottan megzomorodom. Azth tudom hog meghaloc, de
 ideiet nem tudom, es kiknek tarsafagaba helheztetem Micoron az en
 hazam teteje az orromat kezdi erni ez velaghi oromek mint gane vg
 kezdnec kelleni, Merth oth ⁵¹² lak az igassag zol. Az zalardsag
 vezteghalgat Oth az alnaksag nem alittatic bolzesegnec **Mikeppen**
monga zent Jeronimos Begonte eg puztaba lacozo remote
 vala, kijnec filbertas vala nene francia orzagbol valo vala, Kijnec
 ilien elete vala mig ez velagba ele, es magat ekeppen visele, micoron
 zol vala bolzen ejtinala, es keral sin vala, mind o eletebe magat go-
 noztol meg otal- ⁵¹³ maza mig ez velagba lon es micoron ereiebe volna
 Imilen latast lata, minth omaga monga **Kezdetic** immar ith a
 latas zunen veztegsgeben teli idon Olmint lelki atom

Ez velagnac alhatatlansagáról

ere latec eő holt testot, kirol ennekem ilen latas ielonec el zuniadvan
kenesse az ertelmem vigadvala, es ime neminemu leloc el iene, ki ez
megmondot testbol bñuokkal rakva ki ment vala nag ohañtassal, es
300-³¹⁴ gessel a testnec bineit ekkeppen sirattavala, A leloc alla a test
melle, es imilen bezeddel kezde ötet kemenen seğelmezni, es dorgalni
Ith 301 a leloc a testnec, es vğmond O Wanałassagos test,
ki ejte ekkeppen le tegedet kit ez velag tegetlen megkazdagittotvala
nag hertelen, Uemde mind ez egez tartomai fel vala te teled, Uemde
tegetlen te alad vettetotvala, hova leth mastan a nag zalad, ki ³¹⁵ te-
god konetvala. Olha atte farcad immar mindonestol fogva el zakath
Uam nem vag mast a neg zegu ko toromba, sem a nag zeles palotaba,
De fekoz mast a keseru coporsoba es a serbe vitetol a zoros verombe.
Mith haznalc a nag palotac, mit a nag hazac, micoron atte sered
zak aleg foglal heth lab nomdekot, Innen tota hamissan itelven va-
lakit megnem bantaz. Te miat- ³¹⁶ tad nanalas test pocolba vagon
zekod En ki nagh nomossen teremtottemvala, es istennec hasonlatos-
sagara zerzettettem vala te miattad o nanalas test ime mint feketul-
tem megh Bizonanal maktan mondhatom Jai ennekem hoğ zulettem
volt, iob anamnac mehebol a serbe vitettem volna legottan, es ek-
keppen megzabadultam volna ez zornu kentol, Kit immar zenvedoc
mig elel mindoneoron binre ³¹⁷ vonal. Azert mindoneoron lezone
nag keseru kenban Mind ez velagh helve sem ielonthetne meg zak
mintal kisseb kennathes kit kel zenveduom, De mind ennel incab ge-

tor, hog soh hjedelmeth nem varoc. No hol vannac a nag telkoc, kiket gojtottel, A zeles palotac, es a magas tornoc kiket rakatal, A gongoc, A sirisok A kosontoc, A nassac, A gurne kiket vijodba vifeltel A soc penz incab zeretted honnem mint istent, A ho ⁵¹⁸ izi fines etkeket, es kenetoketh, Aho zhinu sejer ezist edeneket, A zin valtoztato kilomb kilomb io ruhacat hona lottec a nag ekos agh lepleec lepodec. Minzen immar vad, es madar husod, sem ielos varorad sem io fines boraid, De ten magad vag segekneec etke, ezt agga istenneec torvenne, hog a bijnofec iussanac ilen vezodelombe Atte hazad mikeppen kel mastan te nekod kihneec o ked-ves teteje az orrodot eri | ⁵¹⁹ zomeid meg vaculthac, orrod meg dohosult, valamit sok ideig gutottel, eg horaba tole mind meg valtal. Nem korukoztettel immar baratidnac sereghivel, mert atte zepsegodnec veraga lehulluth a halallal. Matolfogva atte zuleidbe ne bizzal zak eg kenes ideig stratinc atte halalod atte magzatid, mert o nekie maradot affok kenez a haaz, es az oroksegh kiuel banatfokat el mu- | ⁵²⁰ lattac, nem hizem hogh atte baratid, es mind te fuid aduanac vth zanto foldet, amag retet, hog minket kik o kozzulek el vitettone, hog meg valtananac a kenecbol, kiket kel zenvednenc O te navalassagos test, Vag im mastan bizodalmas dragalatos ruhakban nem vag oltoztetven, Atte palastod zak aleg erne ket garast, kizin lepodobe sekuz tacartatvan, A zegehek | ⁵²¹ mastan nekod adot nem szetnec, mert a zegehoknec atka nem votal, De incab foztoja. Azert tegod ragnac a serbe sergek, es rothhadatossag. Ith

Ez velaguac alhatatlanfagarol

immar tonabba nem alhatoc de immar el megoc. **Immar a test 301**
allelök ellen Minec utanna allelok ilieket mondotvolna, A
test fejét fel emele olmint megelenenült volna, es minec utanna soc
zepogefoketh toth volna, es hog ki o vele zolt volna, es ki o ellene
il | ⁵²² kemeñon panazlotvolna ezt meg kerte volna **Monda a**
test alleloknec No en lalkom vage te ki il kemeñon 303 vala,
nem mind igazak a kiketh mondal. Im ezt nilvan valo bizonsagok-
kal bizonetom, hog felig igazac, es felig nem, ezt vallom hog sokzor
tevolgettettelec tegod, es io mivelkodetotol meg vontalac, de ha va-
lamicoron a test allelokkal bint thetototh, ez nem | ⁵²³ zoda. Hal-
gasza im megh mondom mire az ordog, es e velag kiki mind o zocasa
zerent vonza a testot mind o tehetsége zerenth. De mikent immar
megmondaad, isten tegod zepoñ teromtoth volt, es iol, es nemes er-
telmvel meg aiandekozot volt, es o kepere zerzot, hog zolgalo leañod
lennec, engem neked adoth. Azert ha te en azzonom voltal, es ocof-
sagod volt, engem ez velagba | ⁵²⁴ Mire nem birtal, es ennekom mire
kedneztel alcolmatlan dolgogba, ellenom mire nem allottal, nem a test,
de a lelok bijnos. Mert a testnec a leloknec miatta kel meg enhej-
tetni ha akar vralkodni. A test allelok nekil semmit nem tezon. Azert
ha alleloknec miatta a test nem birtatic ez velaguac hizolkodesenec
miatta, legottan megholondultatic, Alicoron a testnec meg ielenic
mit | ⁵²⁵ kevan allelok. Abbin illeti allelket, kit gondol a testnec
miatta, A garlo test eleuen, valamit tezon alleloknec miatta tezi.

Azert mondom neked, hig enneken, hog nagokba vetkoztel, konet-
ven a garlo es dohos testnec akarattat ragac en oldalamat fergek e
serbe. Immar nem zoloc tonabba lelok mehhel innen **Allelok
felel a testnec ellene.** Kinec monda allelok, Megis ith akaroc
maradni, es mig idom ³²⁶ vagon veled vetekodni Mire zolz enne-
kom te test il kemenon, akarvan en ream abbint mindonostolsogva
vetni O nanalas test, kitol tanultad ez kemen igeket, kiket mastan
monday, es mondal. Dollehet sokakba igazan felelel, ezt igaznac tn-
dom lenni, hogh akaratodnac ellene kelloth volna allanom, De atte
garlosagod, ki hiwsagra kijz, es ez velagra alajja vettetot nem akara
ezt ³²⁷ zenvedni e velagi hizolkodefnec miatta, mindoncoron engom
vtannad vonal, es ez velagnac kutaba merittel, tudom hog bijnos va-
goc, mert ebben tenolgottem, hog micoron azzonod volnec, megnem
enhetelec, de miert engom meg zalal edos bezeddel, hizom hog enna-
lam nagobban vetkoztel, micoron tenekod tegetlen mosologvala ez
velagi zalardsag, es hozzu eletoth erossen fogadvala, nem alejtod
vala ³²⁸ hog meg halnal, De a halal tegod le ejte micoron a palo-
tabol a serbe hozata ez velagnac hazug emborocvel ej erkolze vagon,
kiket incab hoznia olel, kiknec tiztoffegot ad, azokat hamarab meg
zalija a halalnac ereinel. Es a jeherufegoknec vtanna fergeket aad
es dohoffagot, Hik neked mig elel baratid valanac Immar a copor-
soba feknen latni nem akarnac. A test ezeket meg ertven, legottan sirna
kezde, es zomoru | ³²⁹ igenel ekkeppen felelni **Ith felel a test**

Ez velagnac alhatatlanfagarol

alleloknec ellene, monduan. Micoron elven sokaknac paranzolhattam, Araniat, gengot, telekot, es kenzoth gujtottem, varakat rakattam Nepet itelhettem, Valon alejtode hog hittem hogh a serbe ioneck, De immar im latom, mert ennekom nilvan vagon, hog sem ero, sem hatalm, sem nomos a halalnac kesernes qztonit elnem ta-voztathhatka, Azt mondom hog mindketten binhgt- | ⁵⁵⁰ tethyetene istentol te neked nagob bin tulajdonitatie Ez sok okokcal bizonittatie ezt mindon bolz iol tagga hog iobban megh esmeried iras bizonitka, hogh valakinec iozagoknac nagob malasztka adatic, okossag azt agga, hog nagobban, es tobbel tartozic, eletot emlekozetoth, es ertelmeth, adoth vr isten tenekod, es ezt te mind erdomnekil el mulattad, es valami ioth tuttal, ezt te mind el hattad Miert kediglen hog enne | ⁵⁵¹ sok iozagokkal megh ekosiltetven, es az en hizokodesomnec soha ellenth nem tartottal, Wilvan vagon mindomnec, hog nagobban vetkoztel. **Alonda esmaga test** Uag kesert zonal alleloknece Alondmeg ennekom ha nilvan megtattad a lelok ki menven mi lezon a testnec. Ingattae om magat hamar ennec utanna. Auag zak nemicoron tudode ha lattad, auag ha zol valamicoron allelok eltet A test kenefet haznal, ha allelok | ⁵⁵² istenet tokelletofon zeretne A test alleloknece ereit soha megnem gozne mig eltel istent ha zeretted volna, es zegeñoknec iget igazan itelled volna, Ha gonoz emboroknec utat nem kovettedvolna, ez velagi hiwsag engom, sem tegod megnem

zaltvolna. Azert a kiket mastan lacz, ezoc mi bijneink, rothhadatos-
 sag, es e fergec, es ez zoros haaz, kikvel zonetlen gotretom, Azert
 adattanac, tudom hog az utolso napon ⁵⁵³ feltamadando vagoc, es
 veled egetembe kenizodom mind orecke. O kemenszeges halál O vegez-
 hetetlen zerná halál, mire fogacz be engomet. **Ith alleloc 301**
a testnec ellene, Meges kealt allelok nagh rekedet zonal,
 monduan, O iai ennekom iob ingen se zulettem volna. Mire hatta
 vr isten hog en teremtessém micoron o meg esmerte volt Hog en el ve-
 zendo volnec a ioknac hulekozetibol, es istennec gongatol, mert isten
 a karhoztaccal nem gondol ⁵⁵⁴ O octalan allatoknac, es barmok-
 nac bodog termezeti, mert azon o testokvel el veez az o lelkec. Akar
 lak iljen volna a gonozoknac vegezeti, es ekeppen megmenekodne-
 nec a nag gottremtol **A test 301 meges allelok nec mond-**
van, Felok ha pokolnal voltal, kerlec teged mondmeg ennekom
 mith oth lattal Ha vagon remenszegeknec a nauasafoknac cristofnac ir-
 gal massagarol, mondmeg, ha kedneznec valamit a nemcs zomeleknek,
 Kik mig elnec ⁵⁵⁵ vala zekokben ulnec vala ha vagon valami ked-
 nezes es ha meg valtozhatnac kenzel, Anaq ez velagi aiandekokcal.
Alleloc monda a testnec Testh ez okossag nekil valo kerdes,
 mert pocolba valamel zomelec mennec, tonabba ninzen o nekie valt-
 sagnac remesege, sem alamisnanae, sem himadzagoknac miatta, Ha
 mind keresztjenszeg erte bojtolne, es ha mind ez velag o kenzet erotte
 adna, egh pocolbeli lelkot megnem zabadithatnanac. ⁵⁵⁶ **Mert**

Ez velagnac alhatatlanfagarol

ezok istennec ergalmassaga nekil vannac. Arra hog megzabadulnanac, nem adna a fene, es kegetlen ordeg eg lelkot ki az o fogsagabol mind ez velagon egetomben o kenze erthes, sem kedeglen hadna hog valamicoron ken nekil lenne. Arra kedeglen a kit kerdez, hogh ha valamit kednezne a nqmosoknec, Annac imez toruene, hog valaki menevel nagobban ez velagban felmagaztatik, annenal ⁵⁵⁷ nagobban esic ha vetkozendic. Minec vtanna alleloc iljen dolgocat mondotoalna. Ime keth ordeg corommal fetetibbek, Riknec ektelensegoket mind ez velagnac iro deaki megnem irhatnac, sem kep iroi megnem iegozhetnec, Vas kosart kezokbe viselven, kenkones langat zajhokon kibozatvan, kapahoz hasonlatos fogok vala, es orrokbol kegek ki zarmaznacvala, zomoc vala mikent az zicrazo tor, es a filokon genetseg ⁵⁵⁸ fol vala ki, homlokocon zarvok vala, es a zarnoc vegen merog for vala ki, ezok a vas gorsaua a lelkot elragadac, Rit legottan nag hertelenseggel pokolba vonanac, Riknec ordogi seregec eleicbe ionenec, es ez iljen tarsrol nagon orulenec, es vas lauzokval utet megkotozec Uemelec vas vezzonec veric vala, Uemelec homlocat foghval raggae vala. Minec vtanna kedeglen az ordogoc ⁵⁵⁹ megfarrattanacvolna Imilen bezeddel illetec utet monduan, Akkie minekone zolgalnac ekkeppen tiztoltetnec orockol orocke ekkeppen gottrettetnec. Ezoketh halvan alleloc, igon nagon megkeferodec, es siralmas zonal ekkeppen felkealta, David kernalnac sia tekenz atte teromtoth allatodra kit a kereztfan meg halvan veroddel megmosal, fel reazkodanac ez ellen az ordogok, es ⁵⁴⁰

mondanac neki, Jgon kesen hinod atte istenodnec nenet Ne mongad innectona valamicoron azt hog irgalmaz ennekom, mert nem illic ide az, mert ninzen soha bozanatnac remensege Innectona nap sent soha nem lacz. Atte orezadnac ekossege elvaltozie, es ammi keponkhöz hasonlattatic. Ime mikeppen vigasztaltatnac a bijnosoc pocolba, Kitol minket zabadizmeg vram iesus cristus elo istennek | ³⁴¹ zent fia. Ez zent iambor immar v magarol zool es vgmond hog alonnec micoron iljeket latnec, Jgon meg rettenec, es nagon el xodalcodam es hog felferkenec, Legottan kezeijmet istenhoz emelem v zent felseget jmadvan hog engom megmenzen es iljen nag kentol, ez velagot mind o veragaval, es ekossegenel meg-vtalam. Aranat, ezüstot heusagnac itelem, elmulando marhanac ellenec mondec, es en magamat | ³⁴² mindonostol fogva cristosnac markaba nianlam Am

Venac Uenebe kezdetic a bodog ziz anja marianac siralmarolvalo emlekozet ekeppen

Kirol emlekoznone gondolcodnone, es zolnone hoz ziunkbe, es telkone-be nag edossegos ajetatossagot, es isteni malaztnac velagossagot. Mert ha az octalan allatoc megfirattac o vrokncac halalat, Mith mongonc a kesernes anarol, es mind vtanna | ³⁴³ valo zent azzonokrol, mikeppen firattac legon meg ez velagnac vranac kehnat es halalat. Kirol zent bernardinos atjanc, es zent Anselmos doctor vgmondnac, Kegeffeggel hizjoc, hog micoron halla e kesernes ana a vas veronec zengeset Kinel a vas zegeket verec o zent fianac

A bodog ziz anja marianac siralma.

kezeibe, es labaiba, az o gengesegos zinet sijmeonnac megh igert elos
tore altal hata, es nem zenvethete. De vj mikeppen holt eleuen
| ³⁴⁴ a foldre magat lebozata De minec vtanna a fejitoc a kereztfa-
nac alola eltavoztatvolna, e kesernes ana felemeltetec a foldrol az
o hugajtól, es fel emele o zomeit es lata harom kereztfaat fel iga-
zitvan, es kozebbe lata az o zent fiat figven, es a sidocól mindo-
nostol megotalvan, es inmar halatra valtozuan, es hog lata a ver-
rel ki folo neg seboket, Jarnla, es feiere kulzola az o zent
kezeit, monda, Jaj ennekem | ³⁴⁵ ilen nemi latafrol. Mire ziltem
volt en il fiat, Kit ekkeppen latoc megzagatvan lennie Es terite ma-
gat az azzoniallatokhoz monda O mind tu sin zilt azzoniallatoc
Imaghatoc a teremto istent, hog attu fiatokert ilen keserusegot
ne zenveggetoc Es fogdossavala palastijaval az ala hullo zentsegos
veert, nem akaruan hog a foldet illetueie, es annera hog nem kenesebe
vala meg veresilven, mint a kereztfan az o zent fia | ³⁴⁶ Azert sir
vala az ana o zent fiaual egetombe, mert az o fia nem segelhetinala
A sin mert az o attija otet elhatta vala. Oth sirnac vala a bekeseg-
nec angali, Minth isaias profeta monga, De termezetnec ellene. Ki-
rol zent Bernard doctor igmond Ki volna valon a bekesegnec angala
ki termezet ellen nem sirna, Holot az istennec fia termezet ellen kenth
zenved. Oth sir a nap setetseggel, A hold verrel, es sirvala mind
fold men Sirvala magdalombeli maria | ³⁴⁷ mind o baratinal, De
mind ezoknec folotte sir vala az kesernes ziz ana maria, Kinec ke-

serüfeget megh ielonti Ūfaias profeta mond-van, Keserüfeg fogothmeg engomet mikeppen züle azzoniallatnac keserüfege Mert mikeppen nem tujga a züle azzoniallat mit tegen a nag keserüfegert kezet edestoua hanna veti, keresven maganac hjedelmet, ezonkeppen tezen vala a bodog ziz anja maria Mert niha vetinala magat az atija istenhöz | ³⁴⁸ Niha az o zent fiahoz, Niha a keresztfahoz, Niha a halathoz, Ueha kedeg az azzoniallatokhoz. Mert ol igen nag vala az o keserüfege, Kiröl vgmond vbertinos doctor, Hog zak annera gondolhatta embornec elmeie mene eg kis hanganac noma ez foldnec mind o zelossegen Latvan kedeg a keserues ziz anja maria hog az o zent fia immar mindgonstolfogva elfogathozotvolna, Kezde leahi konorgest | ³⁴⁹ a mindenhato aka istenhez tenni, mondnan En mennei zent akam, es vram te valasztal engomet ielos zolgalo leahodda, en hozam angalt kuldven. Azert mire haczel engomet imma en ziksegombe, es en ziksegomnec ideien. Mire segedelmet ennekom nem tez, Te hozad kealtoc vram teles elmemmel, es teles zivemmel, te hozad fohazcodom, Kerlec veddel az aniat a siaval, ne zenvegged vram meghalni a siat ania nekil, Hogh kiknec eg volt mindenco- | ³⁵⁰ ron ez velagba eletoc Ezonkeppen legon halalokes monno felnec egh. Es latvan hog a mindenhato atjatos megnem halgattatnec, teritte magat az o zent fiahoz, mondnan, O ennekom zereto siam, Hol vagon a vigasag, Kit nekom hirdete gabriel, mondnan Dvezleg malasztal teles, ez vigasag teljessseggel eltavozoth en tolem, Merth nem malaz-

A bodog ziz anja marianac siralma.

tal, De keserűseggel teljes az én lelkom. Nezinála az o tiniskelt zentségos fejet, es sir vala | ⁵⁵¹ es ezt monja vala O orok isten, mikeppen ez, hogh á mindon zentoknec zentségos feje, Ki menbe dragalatos gongel coronasztatic es foldon tiniskel által vernen coronasztatic O tú kemensegös tiniskec, nem arra valatoc teremtvén hogh attü oratoknac friet által vernetoc. Mire hogh attü kemensegtoket el nem hattatoc ti teremtetoknec felelmeiert. Nem lattatoke hogh a nap, es a fold attj kegotlen kenasztocat elnem zenvethetic, es a ko ⁵⁵² ziklac kik nalatoknal termezet zerent kemembec, De az o keserü kenian kenerülven meg hasadoznac Es nezinála az o zent orzaiat o zinenec keserűsegenel, es ezt monjavála O én zereto siam En tegodeth adalac mindon embor siájnac folotte zepsegosben, Mást kedeg latom te zeni orczadat ki vala zep piros zjimmel megekesilven halalos sargasaggal meghernatnac | ⁵⁵³ lennie, es kivala mindonoknel zeb, Imma latom mindonoknel ektelembnec lenni, Es az zentségos zaad ki ennek om adot soc apolgatafocat, es bekelkodesoket, imma latom hogh engomet vigasztalnia es nekom zolnia mehtagad Es ime a zentségos kezec kik foldet meihet birijac latom hogh a vas zegekkel által vernen tartatnac, es ime az zentségos ziu, kibén az istennec mindon | ⁵⁵⁴ bolzesegenecc es tudomahanac kenze el vagon rejtvén Immar egebet nem tud hanem zak halalnac keserűseget. Es ime a zentségos labac kiknec a tenger rajta iarvan hataat vete Immar latom hogh ezokethes a kemen vas zegek birijac Valjon mikeppen zenvethet anai

zini enne seboket o sian latnia hog o zine megnem hasad Es ennec
 utanna teritte magat a kereztfahoz, es o zinenec keserusegenel | ³⁵⁵ ek-
 keppen zol vala, mond-van, O kemensegos kereztfa ki lottel ez napon
 en siamnac anja, mire votted el en tolem utet. En utet oledgetem-
 vala en karaimmal, te kedeg zoretottad hozzad utet a kemen vas ze-
 geckel. En utet takargatam lag ruhaban, te kedeg oltoztetted onnqn
 verenec ruhaiaban En utet eltetem en emlmnec teienel, te kedeg
 itatad utet ecettel es epenel O kemensegos kereztfa Judas bijnosnec
 valla magat, monduan, | ³⁵⁶ Vetkoztem el arulvan az artatlan vert,
 te kedeg e verrel zenvedod magadath meg verositteni O kemensegos
 kereztfa Alith tottel, bizoi nagra batorkottal vr cristost te read el-
 terittven, ki mindonoket teromtoth Ennek utanna teritte magat esmeg
 az o zent siahoz, monda neki nag konoruletos zinel Immar en zereto
 siam latom hog halalodnac utolso horaian ideien vertengez. Mongad-
 meg nekom ki- | ³⁵⁷ nec hagod atte anadath Uemde iol latodee hog ez
 napon mindon remensegtol, es mindon vigasagtol megfoztatom Mon-
 gad meg azert zereto siam mit tegen immar atte anad. Nekom sem
 atjam, sem anam, es ol mel senki ninzen ki enentona en gondomat
 visele Es ennec folotte iol latod hog mind ez neptol meg vagoc mo-
 vetven, es utalvan. Azert immar irgalmazo siam mongad acar zak
 azt hog halacmegh | ³⁵⁸ te veled, Mert nekom nalad nekil halal, es
 te veled meghalnom eleth. No zereto siam mith halgacz? mire nekom
 nem zolaz Uemde iol tudode, hog en tegodet en zitemnec alatta hor-

A bodog ziz anija marianac siralma.

doztalac, es nağ zegehszegben neneltelec, zorgalmatoſſaggal oriztelec,
nağ edoſdon zolgattalac, es en zinem zerent zerettelec. Imma kedeg
a nağ keſerüſeg en erömet el votte, es en labamon immar allanom
nem | ³⁵⁹ hağ, Mert ſijmeonnac elos tore en zivemet mindonoſtel meg
hatta. es ezeket monduan, a foldre magat lebozata. Eğ kizinded
hugodalmnak vtanna eſmeg eğ kizinded eroth vellejthe Es latvan hoğ
az o ſiatol megnem halgattatnec, Hertelenkodec nağ keſerü könhul-
lataſſal a halalthoz. es monda O zemerömtelen halat, Nam te mind ez
napeg oriaſokat, es nağ eros vitezeket meg goztel, es imma kelle
tegod meg- | ³⁶⁰ gozni eğ erotelen leannakee? Soc zineket te meg-
tortel zeğedmeg imma az en zinemetheſ, ki teſes nağ keſerüſeggel,
Azert ezonkeppen ſirvan, es könrögven, es latvan hoğ a halaltol
megnem vigasztaltatnec Teritte magat eſmeg az o zent ſiahoz, monda
Immar en zereto ſiam en bezedömnec vege vağon hoğ ſem tenekod
nem zolhatoc, ſem ennekem te nem ſelelhez O edeſſegos aña, Va-
lijon mith zolhat- | ³⁶¹ vala az edeſſegos ſiad, ki immar lak aleg ve-
zon vala leloğzetothes, Micoron kedeg e keğos criſtus hallotta vol-
na o annat ſirvan, es neki könrögven, es Janoſt mellette alvan
Jollehet telijeſſeggel nem lathat vala, De maga o zemeit kik a ver-
rel, es a ſiraſſal meg homaloſottakvala megnita es vijonnan o edes
aňiaval ſira, Annera hoğ megozoze o zent orciaiat, es melet a kö-
nöruletes könhullataſſal, es körnül tekentven monda, Azzoniat- | ³⁶²
lath Ime nekod ſiu Janos Ime nekod aña Ezt akara mondani,

Minth Janos doctor magaraja En edes anam e Janost kit en nekoð
aianlec Peldazija mind e velagbeli emboroket, mert ezok kikert en
imma meghaloc ezok mind te fiaid, es micoron az en mennei atam o
igassaga zerent a bijnosoc ellen hertelenkodendic akarvan oket el vez-
teni, te vg mikeppen keges annoc anai oelelttel hozzad zorehad, es
atijamnak harag'anac ellene fiajdert maga- | ⁵⁶³ dath vessed, hog ez en
halalomnac erdome o bennoc heaba ne esset Micoron kedeg hallotta
volna e keserues ziz ana maria o fiat zolnia es Janost neki aijanla-
nia monda zinenec nag keserusegeuel Jaij ennekom zereto fiam, mi-
nemä valtsagot tol ez napon, mert ime adatec nekom zolga az vret,
tanejtven a mestoret, Zebedeus fia az istennec fiaert, embor az is-
tenert Jaij ennekom zereto fiam Mert soha nem akartalac en tegodet
egeb sion el val- | ⁵⁶⁴ tanom, es egeb aniat en nalamnal nekoð ad-
nom Jaij ennekom, mert imma arnaia lezec en akamtol, ozvegge
lezek en iegfosomtol, Megpuztuloc en magzatomtol, es mindonostel
megfoztatom O en zereto fiam, mit teged, es hona menhec, kihoz fo-
gam sejhemet edossegos fiam, ki tezen ennekom ennectona segedelmet,
es ki ad tanazoth, es tanosagot Es mind ezoknec vtanna teritte ma-
gat az azzoniallatochoz, es monda neki O ti tizlendo | ⁵⁶⁵ azzoñoc ve-
getoc ezotokbe es lassatoc ha ez az en fiam ki fugh mikeppen a tolvai
az akasztosan. Az en fiam dizosegnec kerala, mire hog imma embor-
oknec taknaual, es halauual vagon megfartozaen, es a tiuiskel cora-
nazvan. Az en fiam angaloknac zepsege, orok velagossagnac fenossege,

A bodog ziz anja marianac siralma.

es zeplotelen tikor, mire hog imma meg ektelenült miheppen a poklos. Az en siam mindon tisztasagnak tokelletossege, es soha o zaiaban artandosag nem lelettetot. | ³⁶⁶ Mire vagon ez, hog imma vj mint igon genet lator fel akasztatoth Es mind ez ilieten kerdesekre az azzoniallatoc semmit nem felelhetnekvala, mert keseruseggel telesoc valanac. Azert iol ezongbe vegye, mene nag keseruseggel vala teljes az angaloknac azzona, es a dizosegnec kerala, ki fughvala a magas kereztfan Mert nem lak utet nehezitivala a kennac hottrelme, De meeg az o zileienec-kes keserusege oregenitivala az o kennat. Azert | ³⁶⁷ a sianac kenha, vala az ananac keserusege, es az ananac keserusege, vala a sianac kenha mind addeg miglen o zent lelket ki bozata. Es e kesernes anaba marada meg mind az sianac mind omaganac keserusege mind addeg mignem nag dizoseggel feltamadvan 39-mevel lata utet *Ith kezdetie a temetesnee iderenuvala epe-sege.* Mert minec vtanna Joseph, es Nicodemos ez zent testot a kereztfarol ala veneec, es a ter helen le tevek, Es e kesernes anha | ³⁶⁸ legottan rea hertelenkodec, es o zent sianac testere le esec es utet meg qlelven nag keseru strassal monda O en zereto ziuem lelkom, mel dizoseggel, es mel kesernen megoleteel O en zereto siam, en tegodet adalac e velagnac nag vigasaggal, es nekem ada meg ez velag nag keseru zomorusaggal O edossegos zilottem, en tegodeth adalac ez velagnac nagh egessegeben, es nekem ada meg ez velag testodben mindonostol megsebsilven O en | ³⁶⁹ lelkomnec, es mind ez velagnac iduesse-

ge, en tegodet adalac emboryknec elevensegbe, es vñ adanac tegod meg
ennokom megolven **E** diz ofegnec felsegös kerala, te ziletcsodnec ide-
ien az ejnec setetsege nap velagra valtozeec, es ma the halalodnac ide-
ien annap velag setetsegre fordula **E** en fejennec ekossegös coronaia,
es angaloknac kerala, **R**ik te ziletcsodnec ideien mennei vigasagot
eneklenec, es foldre emboryk- | ³⁷⁰ nek nag vromet hirdetenec, meeg
ezokes te halalodat keseruseggel megfirtaacs **E**s mind ezonkozbe apol-
gattavala o zent fianac testen valo zent sebeket **M**iha a tiniskel altal
vert zent fejiet, kiböl zedeghetinala a bele tñth tiniskeket, es ezon-
keppen apolgattavala az o keth kezein, es oldalan valo zent sebeket o
zinenec nag keseruseguel **A**nnera hog mind a kornul allooc latvan e
kesernes ananac o nag keseruseget, teznevala ol nag | ³⁷¹ ke-
rusegös strast hogh sem a zent azzonoc sem **J**anos evangelista, sem
kedeg a ket ven iambor **J**oseff, es **N**icodemos egmas-nac nem zol-
hatnac vala **D**emaga miert **J**anos vala a kesernes ananac gond
viselohje, zomet, zaiat meg torle azzononknac eleibe alla, es monda,
Azzonhom tagohadmeg a strast, es haggad eltemetnenc vronc-nac
zent testeet, mert annap esvelere kozelget, **L**egottan e zora mint
tiztosseg esmero ziz nekic bozata o zenth fianac zent testeet, kit be-
ta- | ³⁷² kagatanac tiztasagos golaba zinoknec nag konoruletos sira-
sanal. **E**s keezde venen viuec a coporsohoz, es oth le teveen, **A**
kesernes ana magat rea bozata, es orczaia orczaiana teue, es monda
E en zereto siam mikeppen haggad el magadat embori nemzetert, **R**it

A bodog ziz anja-marianac siralma.

iljen zeretettel acaral meg váltanod **O** en edös siam, Ime egmastol elvalonc, tegod eltemetnec, es en kesernes aia ez utan hova mennec **O** ha megh halhatnec, en te veleg egetombe magamat eltemetteth-
| ³⁷³ nem, hog hol te volnal, enes teveled lennee. Es ezoket mond-
uan, anne konhullatast togn, hog incab megmosa o zent fianac or-
czaiat vele, mint neha magdalombeli maria mostavala meg o zent
labait Ennec utanna meg torle es meg apolgata mind o zomeit, zaiat,
es eg kezkonovel o zent sejet betacargata, es hozza bekelkodven a
coporsoba helheztevec nag keseru strassal Es mikeppen ez loth legen
haggoc gondolnia az ayea- | ³⁷⁴ tos leleknec Es micoron a nag ko-
net a coporso zaiara es ajtoiara emelneiec, ez kesernes aia a foldre
magat leerezte mikeppen holt eleven Es hog eltemettec volna, Mon-
da zent ianos az zent azzonoknac, Vejetoc fel a kesernes aiat, es
terijonbe a varosba, mert az ejnec setetsege elkozelget, es selemel-
ven a foldrol az o konves zomeit fel vethe menbe es monda **O** Ga-
briel Annac vagon harmicz harom | ³⁷⁵ eztendeie hog ennekom ezh
mondad Iduozeleg malazttal teljes ur vagon teveled Ime ez idoben
nem malaztal, De mindon nag keseruseggel en zinem lelkom teljes,
es en vramtol a halal engomet megfozta es o tole a ko coporso ki-
rekezte Es az zent azzonoc e kesernes aiat keth felol fogvan be indu-
lanac a varosba Josef, es Nicodemos elol menven, zent Janos v-
tannoc az azzonoknac elotte, Es ezonkeppen e gazba oltozot proces-
sio lassu lepes- | ³⁷⁶ fel mendegelnecvala a varos fele. Ez kesernes

anja nem felethetinala el az o zent fiat, De hatra fordula, es monda
 O en zerefo siam hol hagalah tegedet, es nem mondadmeg enne-
 kom hol vagon az prokség hol az iozag kit te anadnac hattal, Kibol
 en eletmnec ziksege megzolgaltassék, hol a haaz, es a hel en zere-
 fo siam, kiben en sejemet lehayzam, Gova mennék edosséggos siam
 nalad nekil, Kihöz fogam en arna se- | ⁵⁷⁷ iemet, es kihöz hajzam
 magamat, ime nem tudom. Ezeket halvan a kizinded sereg, teznec
 vala nag keserü siraft Onneth esmeg el indalanac, es hog intanac a
 kereztsanac ellenebe. Ottes e keserves anja meg alla, es kezde nezni a
 kereztsara, Kit latvan hog az o zent sianac verenel megveresilt,
 legottan o terdeet a sódre lehayta, es monda, Idnozlegh te dragalatos
 zent kereztsa, ki mind eddiglen emboroknec utalatos | ⁵⁷⁸ voltal, es
 immar annmegvalto testenec, es verenec illetesevel feljeben ekosiltel-
 meg, mint ha nomos hongel arannal, es ezisfel ekosultettel volna
 meg Es mikeppen az o zent fiat e velagra zilven mindomnec elotte
 imada, ezonkeppen az zent kereztsat mindomnec elotte tiztole es ima-
 da Es onnet felkelven menenec a varossele, es e keser-ves ziz anja
 maria hacorta hattra fordul vala, es kovves zommel a kereztsath |
⁵⁷⁹ nezivala. Es hog intanac a varosnac capujara, e keghos anja maria
 otthes megalla, es o zomeit a foldre siggezte, es kezde gondolcodnia, Kit
 Joseph lath-van, es rola meg ertekozven, monda, Tiztolendw azzonom
 ne gondol semmit mennonc be, az en hazam te hazad, es semmibe te-
 nekod mig ez velagba eloq megnem fogatcozic, es en mind en hozzam

A bodog ziz anja marianac stralma.

tartozoval ozue zolgallac mint azzonomat. Monda Nicodemos Atijam
fija Josefz az | ³⁸⁰ nem illic hog atte hazadnal megmaraggon, miert
e maslani ido felelmes, es atte hazad vendeg fogado haaz, es oda for
ionq iaro vagon, De miert en torvenbe doctor vagoc, es a nepnek
biraia, Azerth engomet tiztolnec, es tolem felelmok vagon. Azert vg
illic hog en hazamhoz iqi-qn Holot nagob tiztosfeggel, es batorfaggal
marathath meg. Azert azzonom ter' be, mert az en hazam te hazad,
es nekod semmibe megnem fogathozic. Ezo- | ³⁸¹ keth hog halla mag-
dalombeli maria, monda, En tiztolendo vrain nectoc az vr isten
meghalalija ez tu io acarattokat, De ennekom vg teczic, hog incab
illic az o zokot zallasara ternie az en hazamhoz, es mikeppen e coraig
en neki zolgalo leana voltam, es mindombe en neki zeretettel, es
tiztosfeggel zolgaltam, ezonkeppen matolfogva incab erokodom en
magamath mig eloc neki zolgalattra adnom. Azert en zereto azzo-
nom ne vtalijadmegh | ³⁸² te zolgalo leanodat, ter' be hazadhoz, mert
az en hazam te hazad, es en tised vagoc, es valahova kikelendez min-
donut vtannad, es veled lezoc mindon tiztosfeggel, es zolgalattal. Es
mind ezokre e kesernes ana semmit nem felele, sem kedeg Josephnec,
es Nicodemofnac keresokre, De zak konves zommel nez vala zent Ja-
nosra, Varvan o akarattat e dologba, Janos kedeg monda, Istennec
valasztottai, Kel ennekom mind attu io acarattoc, es mondaszoc, De
ennekom vg | ³⁸³ teczic, es alkolmasfnac vg lattatic, hog menninc
azon helre, Holot vronc tegnap estve velonc a vazorat teve, es vgan

A bodog ziz anja marianac stralma.

lj

oth varjoc vronc-nac zent akaratlat, mith tovabba akar velonc'tennie
E keserves aia mind addeg semmit nem felele, De Janos-nac ez aka-
ratkara monda, Kel ennekom zereto siam te io akaratod, Es e mond-
van el indala, es hog a capra iatanac, Az o keseruseggel betolt zine
vijounan meghkeseredek, es monda O Jesus en edossegos siam, Ki
vagh | ⁵⁸⁴ setetsegben iaroknac velagossaga, es mindonoknec bizon
vta, es mindon tenolgoznec bizon vezere, micoron en e capon te
vtannad ki mentem, es be iottem, iarvan minden tenolges nekil ba-
torfaggal, es zinemnec mindon nag vigasaganal. Aliert kedeg immar
nem latlac, es velem nem vag, Azert imma budosom, es tenolgek,
minth a mezoben a pastor nekil valo baran, ki feel a sene sarcas-
nac zaiatol. Azert zereto siam hova mennec nalad nekil, es kihhez
fogjam | ⁵⁸⁵ en arua sejemet Jme nem tudom. Mind ezoket, es ezok-
hez hasonlo igeket ol nag konqruletoffeggel, es ol nag keserusegos
sirassal mongija vala, hog az vzanac kethfelen kik halijac vala, Me-
melihec a palotanac ablakara Memelec a capra ki alnacvala, es ki-
nul kik lattacvala nem zak a konqruletos zinu azzoniallator, De meeg
a kemei zinu ferfiakes hoza kepost teznecvala nag keserusegos sirast.
Es az aijetatos azzoniallator ragaggavala pa- | ⁵⁸⁶ lastijokat, es hozja
ehgesulnecvala, es ekeppen nagh sereggel, es keseru sirassal konetec
dtet mind a vazoralo haziglan, es be menven a haazba, Kethfele te-
kente, es monda Janos zereto siam, melje az zeek kin ile mestorod
az aztal mellet ez estve, Kit neki megmutatvan, nem ile reuia de al-

A bodog ziz anja marianac siralma.

tal esec rajta, es lon minth holt eleuen, Kith zent Janos latvan, eleibe alla, es monda En tiztolendo azzonom Ime neked vagoc advan sin vizeth. Ki ³⁸⁷ nem vagoc melto hinattatnom zolgadnac. Herlec tagohadmeg a keserusegot, es zerezhone valamith enned valoot, hog mindonostol a keserusegbe el ne fogatkozjal. Ezokeppen mind az ajetatos azzoniallatok vigasztaljacuala otet. De mind ezokbe e kesernes ziz ana maria semmit ezebe nem vezon vala, mert a keserusegos sirasba elbaggadotvala, Hog betelesogec az zent iras, Kit Jeremias profeta ig irt, mondvā, Sirvan sira mind etezaka | ³⁸⁸ es az q kovve orazaiian ala folja, es nem lon ki meghvigasztalhassa otet mind q rokonsagi kozzul, es sirtaba igmondvala O Iesus iesus kit fold, meh, eg, es a tengor nem foghatvala, azt ez napon a q coporso magaba rekezte O Iesus iesus, Kith a mindonhato atja vr isten ada ennekom, es en adam e velagnac, ez velag ada a kennac, A ken ada a halalnac, es az q halala ada minekone emborgknec qrok eleteth Amen *Dizertessac vr isten qrocke.*

(389—396 lapok üresék).

³⁸⁷ *Vrnak Neuebe kezdetie ziz zent Eufrosini
azzonnac eleti Amen.*

*V*Ala alexandriaba Pafuncius neuu embor, tiztoletos mindeneknec, es istennek tornehenek qrizgie. Ez von maganac felesegot q nemzetihz alkoholmst, es az azzon tiztossegos erkelzeckel vala telies, De

meddii vala, es o neki magzatta nem lezennvala. Az o vra kedeg igen banatos vala, hog o neki sia nem volna. Kijnec mi- | ³⁹⁸ don kazdagagit hadna hog o halalanac utanna iol, es alkolmason az kazdagagot birna, Az o felesége kedeg nem zenik vala az zegenoknec zolgalni eijel es nappal istennec eghazahoz eghesilven aijetatos imadsagokval, konorogven, hog isten neki fiat adna, Azert ielosul, mert latka vala az o vrat igon bankodni Nag sok penzeket is zegenoknec, es isten imadoknac oztogatvan kerii vala be teliesednj | ³⁹⁹ az o kevansagat es ezonkppen az o vra, konorokven keres vala ol isten felo embort kij o imadzagaval nezhetne az o kevansaganac be teleffedesed Ezonkppen mene neminemu monostorba, Holot a seijedelm isten elot nag zent vala. Es oda be menven sok penzt ada nekic. Oth kedeg a seijedemtol, es a koz baratoktol meg bizlaltateek. Sok ido elmulvan megmonda az apatnac o kevansaganac okat Az apat kedeg o ranja kenrulven, Here istentol hog neki adna magzatoth Es mindeniknec meghalगतvan isten imadsagat | ⁴⁰⁰ es ej lean germokot ada o neki, Latvan kedeg Pasuncius az apatnac io eleteet, soha a monostorbol el nem megen vala. Azert be viue az o feles eget ijs hog az apattol, es az atijasiactol meg aldatnec. El valasztvan kedeg a germokot a xextol, Anaq az emlotoi, es het eztendo corba meg kereztelkodes, es eufrosinac nenezteteeek, es urulnek vala o ranja az o zilei, mert kellemetosvala istennek. Es vala | ⁴⁰¹ orezaiaba zepsegos. Alcoron kedeg volna tiz(zenket)eztendos koraban o anna kimnec ez velagbol Marada kedeg

Diz zent Eufrosina azzonnak eleti.

o attja, tanithvan ötet irasokra, es olvasasokra, es ez velaghi bolze-
segokre. Az leán kedeg ol nag bolzesegget vezon vala, hogz zodalko-
dicvala o rajta az o atka. ¶ neki kedeg hire nene, es bolzesege, es
tudomana elteritte mind a varost, mert igon zep vala, es orzaiaban
igon ekos Sokan ke- | ⁴⁰² rik vala, de senki a dolognac veget nem
erhetivala Az utan monda az o attja, Legen urnac akarattja Eg
kedeg felül mulvan mindeneket tisztosseggel, es marhanal, Jarnla o
attahoz, es a leant fianac kere hazas tarsul, es o attia erre hajolvan
zokas zerent meg iegöze ötet. Nem sok ido elmulvan fel vene ötet Pa-
fancius micoron volna tizen nolcz eztendei embor, es elmene o vele
a monostorba a hova zokta vala menteth | ⁴⁰³ Oth es meg sok penzt ada
a baratoknac ziksegokre es monda a sejhedemnek Atte ijmadfagodnac
ghimolzet hoztam tenekod, hogh ijmag erotte, mert immar ötet hazas-
fagra akarom adni. Az apath kedeg Paranzola ötet be vinni az ven-
deg fogado hazba, es zola vele, es meg aldván ötet inte tisztasagra, es
isteni selemnec bekesegere Harmad napeg kedeg oth maradvan, mindon
napon az isteni dixereteket halgatia vala. Es latvan minde- | ⁴⁰⁴ nik-
nec hajaskodasat, es lelki io zandokat, zodalia vala o eletoket,
mondvan, Bodogoc ez emboroc kic e velagon es hasonlatosoc angalok-
hoz, es ez utan ok orock elettre mennec, es kezde az o zijve buzgani
az isteni selemnec zeretetire, Harmad nap utan kedeg monda Pafun-
cius az apatnac, Atijam iotte hogz kozennon nekod atte leánod, es
imag erotte, mert el a varosba acaroc mennie Es micoron | ⁴⁰⁵ el iet-

volna az apat, terdre esec elotte a lean, es monda kerlec tegod io atijam ijmag en ertem hog herije megh isten az en lelkomet, es kij hojta kezet, es meg alda utet, mondvan, Vram isten ki esmered az embort minek elotte ziletnece Te ez leannac gongat viselied, Hog erdomljen vezth, es tarsasagot menorzugban, es a vennec magokat aijanvan be menenec a varosba. A leannac kedeg o attija micoron va-
| ⁴⁰⁶ lamel baratot lel vala be vizinala hazaba, Kerven hog ijmadna a leaniert. Eztenyenece kedegh forgasaba a nap eliouen micoron az apatot fejedelme tottevala, A baratoc kozzul egget elkulde pafunciosert, hog utet hina az o tiztoffegere, ki el menven o hazahoz megkeresse utet Az o zolgai kedeg megmondac hog hazal elmentvolna. Meghalvan kedeg Ensfrosina, es behivan a baratot, kezde tole kerdez-
| ⁴⁰⁷ kedui, Mongadmeg nekem atijam zent zereteter hahan lakoztgc a monostorban Es monda a barat, Haromzasan, es uthven ketten. Monda neki a lean, A ki akar menni attu zent eletokre, be vezije utet attu fejedelmetoc felele neki, es monda, Qromest, es nag vigan, ielesol vrnac bezedciert, mel bezedben azt monga, Ki en hozijam io, azt nem vetomki. Monda neki ensfrosina, Mind eg zenth eghazban enekcletoke, es
| ⁴⁰⁸ mikeppen bojtoltoc Monda neki a barat, Mind egenbe enecclonc, Demaga mindon vg bojtol mint o akaria, es menet tehet, hog ne legen az akaratnac dagalos najsasodasa, De tulajdon acarattkanac zabadsagabol. Azert a baratoknac minden eletokrel megtdakozvan Monda a fraternec, Enes akarocvala elmennem, es iutnom

Biz zent Eufrosina azzonnak eleti.

az tiztoletos eletnec regulaiara, De feloc en atijamtol engedetlennek lennom, Mert ez velaghi | ⁴⁰⁹ heusagos, es elmulando marhaert engem kervan feernec adni. Monda neki a barat, Seanom ne haggjad hog ember megronza atte testodet, es hog te hag ilen zepsegnek zemermet valla ni, De igerijed cristofuac magadat, ki nekod athhath mind ez elmulando kerth procke valokat, es angali tarsasagot. Citkon kedeg meinel a monostorban, ez velaghi rahadat elvaltoztatvan, es eltozijel capaba hog megne esmerjenec. Ki | ⁴¹⁰ mikoron hallotta volna, Kelle o neki, es monda Ki hiri el a hajamat, Mert nem akarja vala hog paraszt kenne el o hajjat, mert nem tart titkot Monda neki a barat Im atte atad el io en velem a monostorba, es oth marad harmad Anaq neged napig. Te kedeg a baratoc kozzil hinas egget te hozzad, es mikeppen akarod nag promel hozzad io. Mikoron ezoket bezellene a barat euffrosinanac, Hozza ione pafuncius, es latvan a baratot | ⁴¹¹ Monda neki, Bram mire munkalottal en hozjam Es monda neki a barat, Az apatnac, es a monostornac tiztoffege napia vagon, es elkulde engom te hozzad az apat hog oda idij, es aldomast veej. Megoruile kedeg pafuncius az euffrosinanac atka, es be ilven eg hajjoba, elmenenec a monostorba Mikoron kedeg oth volna, elbozata eg hiw zolgaiait euffrosina, modvan, Meinel teodosiosnac monostoraba, es be menven az zent eghazba, ammel baratoth oth lelz, hozzad el te veled. | ⁴¹² Isennec kedeg irgalmassagabol ime nemel barat io vala a monostorbol elacarvan adni a marhath kit a varosra, Anaq a vasarra zerzot vala, es latvan otet a

zolga, Kere hog' ione enffrosinahoz, Ki micoron el iotvolna, Fata
 ütet a lean kozone neki, es monda Atijam ijmag' en ertem, es ijmad-
 kozvan meg alda ütet es le üle. Monda kedeg neki ensfrosina, Bram en-
 nekom kereztem atijam vagon, es isten zolgaia, es igen ⁴¹⁵ cazdag,
 es vala neki felesege, Kitol engom züle, ki elmulec ez velagbol. Akar
 kedeg az en atijam mind az o marhaiaert ez alnac velagnac adni, es
 en nem akaroc megfortoztetnom o benne, Azert nem tudom mit tegec,
 mert mind ez enot, anag' ejelt alom nekil multam el Kerven istent hog'
 megmutatna en zegen lelkomnec o irgalmassagat Es holval leuen kelle
 nekom hog' elküldenec az eghazban, es az atijasiac kozzul egget ⁴¹⁴ hoz-
 zam hivatnec, anag' hivattatnec, hog' o tole halgatnam istennec igejeeth,
 es mit kelen tennom. Kerlec kedeg atijam lelkodnec idnossegeiet, hog'
 taniz meg engemet azokra kik istene, mert tegodet isten hozot ide. Mon-
 da neki a ven, Or isten monga Valaki el nem hagga atkat, es ahnat, es
 atijasiat meeg ennec folotte o akarattijathes, nem lehet en tanitvanom,
 es nem tudom tobbet mit mongac | ⁴¹⁵ Demaga ha elhaghatod ez vela-
 got, es ez velagiakat es el viselhetod testnec kesertetit haddel mind, es
 fuffel mert atte atijadnac cazdagsaghi sok vrat lelnec Ime vannac ze-
 gen monostoroc, ozvegec, arnac, kooroc fogloc, es ha akarija atte
 atijad, es neki kellend, hagia ezoknec. Te kedeg ne vezessed el atte
 lelkodeth. Monda neki a lean Bizom istemben, es te ijmadfagodban,
 hog' munkalodhatom en lelkomert isten segedelmevel, Monda neki | ⁴¹⁶
 a ven, Ez ilen kevanfagoc az erossegtol el ne hajjolanac Mert tud

Biz zent Eufrosina azzonnak eleti.

az ido penitenciat tartani Alonda neki eufrosina, Azert hittalac ide hog be tolzed en kevansagomat Es himadsag teuen megalg engomet, el hirjed en hajamat. Es felkelven a barat himadcozec, es elhire az o hajjat, es fel oltoztete utet monostori ruhaba, es himadvan o erte, monda, Isten ki mind az zentoket meg zabadittottad, o tegedet orizen mindon gonoztol, Es a ven ezeket megmondvan, el me- | ⁴¹⁷ ne o tole nag orommel, es isteni dixerettel, Eufrosina kedeg en bennette Idest intra se, monda, Ha en menendoc az apaczhoz, az en atam meg- leel engomet, es erouel engom onnat ki vezen az en iegesomert. Azert el megec a fersihaknac kalastromaba holot senki nem veel engomet lenni leannac. Es ezeket megmondvan el hagitta leani ruhajat, es fersu ruhaj von rea, es esve kijmene o hazabol, Veuen o vele oth 3az penzt, es el rejte onmagat nemel helen mind az | ⁴¹⁸ ejel, Holval kedeg leven inta o attija a varosba es isteni zerzesbol ottan az eghazhoz mene. Azert eufrosina inta a monostorba, Holot o atta esmeretos vala, es az ajto tartotol meg izene az apatnac mondvan Joth neminemu hof mestet eg felsegnec polotaiabol, es al az ajto eloth kevannan zolni te veled ki menven kedeg az apat, Te esec o elotte az isijn himadsagot teven, le ulevec. Alonda neki a ven, Alith iarz siam, Alonda neki euffro- | ⁴¹⁹ sina En valec nag nembeli, es igen kevanom vala a baratoknac eletoket, es ammi varosonkba ninzen ez fele elet Meg ielontetec kedeg nekom attu io elettoc, Azert enes kevanoc veletoc lacoznom ha kel tinectoc Vagon kedeg ennekom sok orakszegem Es ha

isten nekom üngodalmat adand azokates ide ictatom, Monda neki a ven Isten meg algon fiam Ime a monostor ha neked kel lakozhaj mi velonc Monda neki az apat tonab-⁴²⁰ba, Ki nened, Monda az apatnac Smaragdus neven, Monda neki a ven Iffjv vag nem lakhatol ten magad, Azert zikseg hog mestored legen ki tanohon teged a barati regulara, es naiafcodastra, Monda az apatnac, Mikent paranzolod atijam es vram igen tezer, es neki ada az oth 3az penzt, monduan, Atijam veddel ezeket mostan, Ha kedeg latom hog en ith megh⁴²¹alhatoc a tobbitis ide hozom Hina kedeg az apat eg baratoth agapitus ne uot zent embort, es kehoretost, es ada 9 kezebe a Smaragdosf, es monda neki Ima ma ez legen te siad, es the tanitvanod Ilenne teged utet hog meg halaga mesteret, es terdre esven, es ijmadfag teven hozza vene utet, es mind a baratoc felelven mondanac, Amen, Es be vine utet agapitus o cellaiaba Miert kedeg Smaragdosfnac orzenia igon zep Vala, micoron | ⁴²² az eghazba iovala, hog o ijmadcoznec istenhez, a baratoc kozzul sokacath ordog feltamaztuala o zinenec zepsege ellen gonoz gondolatoc mia, vghogh mind nehezelnene az apatra, Ki ilijen zep isijat hozot volna a monostorba Ezeket halvan az apath zolajta Smaragdosf, es monda neki, Fiam igon zep atte orczad, azert en feloc hog ne legen a garlo baratoknac romlasokra, Azert kel nekonec hog ten-⁴²³magad il a cellaba, es oth egel, es ijmadkossal, es soha innen ki ne men. Es paranzola agapitosfnac, hog alcosson onmaganac valo cellat hog kiben lak onmaga lacnec Smaragdus, megte-ve kedeg aga-

Biz zent Eufrosina azzonnak eleti.

pitus mind ezoket, Kiket neki az apat paranzolt vala, es be vine smaragdost a maganacvalo cellaba, es oth ijmadcozva bojtelt vala, es vigaz vala ejel, es nappal, es zolgalvala urnak ajtetatossaggal Vghog zodalcodicvala | ⁴²⁴ a barat ki o vele banicvala, es mindon baratinac megmonda az o alhatatossagat, es mind dixericvala istent, Ki ilen coroban ezoket zerzinala **Az o atka kedeg** Pasuncius micoron megtert volna a monostorbol, es o hazahoz sietven be mene a terombe hol a leah zokotvala lakni, Es megnem lelven, megzomorodec, es megrettene, es kezde kerdozni zol- | ⁴²⁵ gait, es zolgalo leanit hona lotvolna az o leaha eufrosina, Es mondanac az zolgac, ejel latoc otet mert azt alitooc hog az o ipa ieth volna, es o vitte volna el otet. Dozala azert az o naznagat hazahoz, es nem lelek meg otet, Halvan kedeg o iegose, es o ipa, igen megzomorodanac, es iguen pasuncioshoz, lelec otet igon meggottretven a soldon sekunni, es mondanac neki, Ne tantal valaki meg- | ⁴²⁶ zalta otet, es elfutot o vele Es legottan lonagokat elbozatvan mind az egez alexandria, es egijptom zerte. Valanac kedeg oth hajoc, es be menven azocba, keresic vala utakon es apazzaknac monostoriba, puztacban, barlangocban baratinac, es zomzedinac haziban, es sohol megnem lelec Sirattacvala otet mikent megholtat az o mehet mikent volegen iegoset, es az o atka siratka vala leanit, mond- | ⁴²⁷ van, Jaj in en edes leahom, O ennekem en zomomnec velaga, es en eletomnec vigasaga, ki puztitotta el az en kazdagfagomat, ki thekozlotta el az en proksegomet Ki azalta meg en

eroimeth Ki oltottameg az en velagomat, ki xaltameg en remen-
segomet, ki zepplostitotte meg en leahomnac zepsegeth O minemü
farkas martameg az en baranomtat Minemü hel rejti el ilen zep
zint, Minemü mellef fogvan vizi a kerali nomos | ⁴²⁸ orzat o nala
nemzetseguet zerzehe, o vala zomorultaknac vigasztaloja o vala mon-
kalcodoknac hugodalma, es fohazkodocnac partija. Ezeket, es ezekhez
hasonlatosokat micoron mondana pafuncius, mind kik ielon valanac,
fel emelec zanokat, es sirnac vala, Vghog, mind a varos siratka vala
ütet Nem zenveduen kedeg Pafuncius, sem lelven vigasagot, es elmene
a | ⁴²⁹ folul megmondot venhoz es le esec o labai eloth mondnan, Ker-
lec ne zennel meg az ihmadsagtol Hog meg leletteffec te ihmadsagodnac
monkaia, mert nem tudom mi tortence atte leahodnac enffrosinanac. Hal-
van kedeg a tiztoletos ven, igen meg zomorodec, es paranzola hog a'
baratoc mind begulnenec, es monda nekie Atijamsiai mutassatokmeg
az zereteket, es ker- | ⁴³⁰ ietok vr istentol, hog meltoltassac megmu-
tatni, mi loth legen ammi baratonenac pafunciusnac leaharol. Es
mind a baratoc bojtolven, es ihmadkozvan mind az egez heton semmi
nem ielonec nekie enffrosinarol mint zokotvala lenni micoron vala-
honnar ütet kerie, hog esedeznenec vrhoz, mert enffrosinanac ihmadsaga
zonet- | ⁴³¹ len megen vala vr istenhoz ejel, es nappal, hog ütet megne
ielonae o elteben Micoron kedeg sem a vennec sem valamel baratnac
megnem ielont volna Rejde az apat ütet vigasztalni, mondnan, Fiam
ne akar' megzomni vrnac zolgalattatol, mert isten akkit zeret, azt

Biz zent Eufrosina azzonnak eleti.

meg seeg, es ezt tuggad hog isteni akarát nekil rak eg ve- | ⁴³² reb
sem esic a foldre, menevel incab o akarattanekil atte leañodnac sem-
mi nem tortent. Azt tudom hog io rezt valasztot maganac, Azert nem
ielonec meg nekenc valami o rola, mert ki tauol legen, ha valami
gonossagba o esot volna, soha isten a baratoknac il nagh munkaiocat
megnem vtalta volna En meghis bizom vr istemben hog eltodben
megmutattija utet tenekod. Halvan ezt | ⁴³³ Pasuncius meguigasztal-
tatec, es meg zokolvan a vent, es az atijastakat, el hazahoz mene,
halat advan istennec, es imadkozvan mindon nap io mivelkedetekhoz,
es alamisnalkodasokhoz igekozicvala **Kenes napuac kedeg v-**
tanua be mene isueg a monostorba aianlván om magat a baratoknac
imadsagaban Eñ napon kedeg ionen az apathoz, es le esec a labai elot,
mondvan, Akam | ⁴³⁴ Imag ertem, mert el nem viselhetom az en lea-
nomrol valo nag banatoth, De naprol napra no, es nevekodic, es
buskodic az en lelkom, Latvan kedeg a ven utet hog igon meg gottre-
tot Alonda neki Akarze zolnod ej lelki fraterrel, Ki iqth theodosi-
osnac palotaiabol nem tudvan, hog az volna az o leaña eufrosina
Alonda Pasuncius, Akaroc, es hina agapitos a ven, es monda neki,
Mleñnel pa- | ⁴³⁵funcinssal, es viced utet Smaragdosnac cellaiaba, es
bevine utet a cellaba, semmit ebbe elozer megnem ielontven. Micoron
kedeg hertelen latta volna o atlya, es meg esmerven utet, nag kon
hullataffal, Pasuncius kedeg alejtta vala binerol kesergeni, Nem es-
mere kedeg utet pasuncius, mert o orzaiannac zijne meghernatvala

a nag' bohtolestol. Eufrosina kedeg be fede q orzaiat a kukclauat, hoj vala- | ⁴³⁶ mikeppen vtet megne esmerneje. Es imad sag teven le uenec. Kezde kedeg neki zolni a mehorzagnac iguendo bodogsagarol, es az oroc dizosegrol mikeppen alamishanac miatta, es tizta eletnec miatta, es io naijascodasnac, es alazatosfagnac, es zeretnec miatta inthhat kiki mind ezoc-re, Es ez velagnac megvtalasarol, es hoj istennec folotte sionkat nem kel zeretnecnek alancat sem q neki folotte. Ez kezde hasogatni | ⁴³⁷ neki azzent Palnac mondasat, mikeppen a haborusag bekesegot zerez A bekeseg kedeg megbizonitast. Latvan kedeg az q attat nag' keserusegben meghomorodni, Kohnorul vala rajta, De felven, hoj megne esmertetnec, es q atka megne bantana vtet, Akarvan kedeg vtet meg vigasztalni, monda Hig ennekqm, mert nem vtal tegodet meg isten, es ha vezedelembe volna atte leahod meg ielontene hoj q ordogtol tartatvan nekod | ⁴³⁸ orok sirast ne hozna. De hig istembe, mert io tanazot valasztot, mint mondam az zent ewangelium zerent, hol vj mondatic Valaki zereti q attat, anag anhat en folottem, nem melto en ream. Es ha ki el nem hagand mindonket, kiket bjr, nem lehet en tanitvanom, Megmintathatka vtet isten meeg ezon velagon, zonnihelmeg azert zennel meg | ⁴³⁹ mire vezto el ten magadat banat mia. Ag halat istennec, Semmit nem ketolkodven, Mert az en mestorqm is agapitos sokzor nag' banattal mondotta ennekqm, mert ide iqth neminemu embor Pasuncius nenu, es io gors, ki siratka q leanat mikent halottat, nem tudvan mi tor-

Biz zent Cusfrosina azzonnak eleti.

tent o neki, es nag' siras mia gottretic, Jelosben azert, mert az eg-
nel tob nem volt, es nag' | ⁴⁴⁰ sirassal le esec az apatnac labajnal,
hog' o imadzagamac, es a baratoknac erdomoknec miatta megelhet-
ne lea'nat, es o rajta ko'nyru'lvén, Hog' enees mikent a tob baratoc
istent imadnac erotte, es en mikent meltatlan, es bijnejimnec tndoja
gacorta kerem vala vr istent, Hog' meltoltatnec nekod bekefeg adni,
es alhatatossagot, es ammi tenekod, es te lea'nodnac alcolmas | ⁴⁴¹ azt
engedne. Annac okaert g'gacorta acartalac tegod latnom, es veled zol-
nom hog' ne talam valami vigasztalast en miattam lelhetnel, Hog' ke-
deg a soc bezedbol otet megne esmerne, Alonda Pasunciusnac, Vram
mennel immar, es micoron el akarna menni, a leannac lelke ko'ny-
ru'lvén vala rajta, O orania kedeg meghernad vala, es zomei ko'nyvel be-
telnec vala Cusfrosina kedeg a soc bekelesert, es minden- | ⁴⁴² napi
eheszert vert pocvala. Pasuncius kedeg az o intesebol igonmegh er-
silven el mene o tole, es iguen az apathoz, monda, Aleg ep'ile en lel-
kom a barat mia, es ol vig vagoc istennec malaztkaba es o vigasztala-
saban, mint ha meg lettem voltam en lea'nomat, es a'janlván om ma-
gat az apatnac, es az atijasiaknac imadzagaban, megtere o hazahoz ist-
ent dixeruen Smaragdus kedeg az cellaban | ⁴⁴³ harmicz holecz eztendo
be telven corsagban esec, Kiben megis hala Nemel napon kedeg pasuncius
az o zocasa zerent igne a monostort meglatogatni, es imadsagnac vtan-
na, es a baratoknac kozeneseknec vtanna monda az apatnac, Atjam ha
akarod lassammeg smaragdoszt mert igon kenannia otet az en lelkom

Az apath kedeg hina agapitost Es paranzola hog' hozza vinne pafuncius. De- | ⁴⁴⁴ menven kedeg Pafuncius az cellaba, Hol a coor fekcivala, es kezde uteth zokolgatni nag' strassal, monduan, Jai ennekom hol vannac atte igeretid hol atte edes bezedid, kic-kel en zemeinnec latafara igersdvala az en leanomat. Ime zak azt sem latom. De ime theis elhacz engomet ki miat meg vigasztaltatom vala O ennekom, Ki vigasztala meg az en vensegomet hova terijec, es kihoz for- | ⁴⁴⁵ dulac. Immar ki lezen nekom segedelmem. Ketkeppen valo haralan siroc en ma. Harmicz nolcz eztendeie vagon hog' elveztottem leanomat, es semmi rola nekom nem ielonec Alaga ejel, es nappal imadcozom vala erotte, es a hoz hasonlatos nag' banat tart engomet. Miben bizom tonabba, Hol leloc magammac vigasagot Immar le zalloc nag' strassal pocotra. Lat- | ⁴⁴⁶ van kedeg Smaragdus v' attat igen vagon sirni, es semmi vigasztalassal megnem zonni Alonda neki, Alith haborogz. es mire elod meg magadat. Uemde erotlene istennec keze, Anag' neheze istennec valamit tenni. Ves veget immar atte zomornasagodnac, es emlekezel meg mikeppen isten iacob patriarchanac megielonte az v' fiat Jofeffeth kit mikent holtat siratia vala, De kerlec tegod | ⁴⁴⁷ hog' harmad napig engom el ne hag', Velekodven kedeg pafuncius onnom magaban, monda, Uetalam isten ielontoth neki valamit en rolam Harmad napon monda Smaragdosnac, En vram es afamsia mego(a)ram az harmad napot kire kerel engomet, es attol fogvan soha nem mentem. Megesmenen kedeg

Biz zent Eufrosina azzonnak eleti.

Smaragdus ki vala bizonnal eufrosina hog̃ ielen volna az q halalana-
nac napija, hiva pafuncius, es monda | ⁴⁴⁸ neki, **M**iert amminden-
hato isten iol bira az en garlosagomat, es beteliesitte en kevansago-
mat, es engomet mind vegiglen erossen viaškodvan visele nem en e-
rommel de q segedsegevel, **K**i engomet orizot ellensegnec xalardsaga-
tol **I**mmar en eletomnec solasa betelven ielen vagon nekom az igas-
sagnac coronaia **A**zert nem akarlac teged zorgalmaznod te lea-
nodert eufrosinaert, en vagoc | ⁴⁴⁹ a garlo leañ, es te vag az en
atijam **P**afuncius **I**me immar latal engomet, es ez eleg teneked,
De senki ezt ne tugga, es ne haggad masnac az en testomet megfoztani,
es meg mosni, **D**e tennommagad teged ezt, mondottam vala kedeg az
apatnac, **H**og̃ soc marham vagon nekom, es ide hoznam azokat kik
ha elhetecvala, beteliesijttec vala. **K**erlec azert zereto atijam, hog̃
tolx be az igeretomet, es tuggad | ⁴⁵⁰ hog̃ zent hel ez, es ijmag e-
rottem, es ezeket megh monduan **I**stennec meg ada az q lelket **M**i-
coron hallottavolna **P**afuncius ez igeket, es latta volna hog̃ meg hala,
megremule az q zine, es le esec a foldre, es len mikent megholtvol-
na **S**maragdus, es pafuncius a folden sekzic holt elenenil, meg-
himte vizzel q oraiat, es fel emele vtet monduan **M**i lele vram,
Pafuncius kedeg monda neki, **H**aggel engometh | ⁴⁵¹ hog̃ halac meg
ith, mert nag̃ xodakat latec na sselkelven kedeg, es esec a leannac
oraiara nag̃ soksagn kovveket hullatvan, es felkealta, monduan.
Jai en edes leañom mire ezt nekom ennek elotte megnem ielontot-

ted, hog enes veled ozne acaratom zerent meg halnec. Iai ennekem
mikeppen eneztel el, es mikeppen mentel altal ellenszegoknec torit, es
ez velagnac lelki alnoksagit, es be menel az oroc eletbe | ⁴⁵² Ezo-
ket halvan agapitus es meg esmerven o sirasanac nag adalatos okat,
el amelcodec, es el folamvan, megmonda mind ezeket az apatnac. El
iouen kedeg az apat esec o reaia, es ohajtvan mondvala, Eufrosina
cristusnac iegofe, es zentoknec leania ne feledkozhel el te zolgaidrol,
es ez monostorrol, De ijmag mi ertone iesus cristost, hog erossen vi-
ascodvan iuthassonc az id- | ⁴⁵³ vesszegnec partjara, es aggon rezt o
vele, es mind azzentokkel. Es paranzola az apat, hog mind a ba-
rator be gilynec, es alcolmas tiztossaggal az zent testot eltemetnec.
Allicoron kedeg oth ielen volnanac, es lattacvolna ez adalatos dol-
got, dixerivala az vr istent az garlo azzoniallaton, hog il nag zo-
dat totvolna. Nemel baratnac kedeg zak eg zome vala, es meg a-
pola | ⁴⁵⁴ nag sirassal o orczaiat, es ottan hog illete, megadatec o
zome. Idest Oculus suus. Es ezt latvan a barator, Dixerec istent
Halat advan neki kie minden ioc kie vannac, es ebbel vagon meg
epulven eltemetec utet nag ajjetatossaggal az atijaknac caporfoiaba.
Az o atia kedeg minden iozagit eghazacba, es monostorocba ada, es
ommaga be oltozek azon monostorba.

(Itt rögtön megszakad a szöveg, és utána későbbi kéz
helytelenül ezt jegyzette meg: It végeződik Szt Eufro-
sinának élete. A 455. lapon már más tárgy található,

Biz zent vrsolazzoñnac eleti.

melynek kezdete szinte hiányzik, jelölül, hogy a kézirat e helyt
hézagos.)

| ⁴⁵⁵ azzonnac atijához, nağ igereteket igere, Edds bezedot sokat fo-
gada Nağ feñegetefeketes izene ha az v koneti hojaia io valaz nekil
megternenec, Az moroz keral ezen igon megzomorodot vala, mert v
kereztien vala Crisťusnac hitebe valo leañat balnañ ijmadonac adnaia
meltatlan lennie. Alañtija vala hoğ az v leaña ezne nem | ⁴⁵⁶ en-
gedne, De maga mind ezoc folot a pogan keral haragatol igon fel
vala Demaga vrsola istentol ezen megtanittatec, hoğh e keralnac a-
karattijath megtelesetene, Ilen zerzes alat, hoğ a keralfia v atknaal
neki tiz zñz leañokat küldene, es v maganac es, es ez zizekneec is
ezor zizeket zerzene, es v nekie hajot venne, es az v zizesegokneec vi-
gasagara harmad enig- | ⁴⁵⁷ valo zabadsagot adna Es a keral fia ad-
dig megkereztelkødneec, es a kereztien hitben megtanoñtanac Bolz ta-
nala zerent mivelkødeek ez dizefegos ziz, Vğhoğ, Anağ ez nehez zer-
zest az keralfi meg nem telesitteneie, anağ ewel az v lelket zerelme-
tol el zakasztana, Anağ az zizeket crisťusnac maganaal ozne adna De
az ñfijv ez zerzest oromesen halla, es hoğ mind ezok meg zereztetne-
neec | ⁴⁵⁸ Attat rea here meeg omnaga atknaal megkereztelkødec, es
az ziz mikent paranzoltvala mind meg zerzek, Vrsolanac atia min-
dønt, mivel v leaña, es v tarsafagabeli vitezoc zizekis zikkosok va-
lanac meg zerze, folamanac ferfiac mindon foldneec zegeletibol, es
azzonoc, zizec, es leañoc ez ilen hallatlan zodara, Mert soc pispa-

koc ò hozzaioe ignecvala. Azert hog ò veloc elmenije akarnac vala, Bent garafina siciliai keralne | ⁴⁵⁹ azzon, mel az ò vrac kemensegos embort ol mel mint az farkasbol barant totvala, Matrissus pispoc-nec huga, es daria azzon zent vrsolazzonnac ainn levelben e dolgot meghizente volna, es moroz keral legottan ez zent garafina azzon isteni ihlesnec miatta neg leannal kiknec nengc vala babilla, Juliana, victoria, es aurea es eg kisedet szazkaianal kijnec adorijan vala nene Mel germazke ò neinek jzerelmeiert ainnat. es nehet | ⁴⁶⁰ koute, es ummagat az zarandoksagra zabadon ada, Az orzagot a kissebic siannac kezeben haga, es hajon ez zent azzon britaniaba ique, Mel zenth azzonnoc tanalzara soc orzagocbol zizec ignecvala Meljeknec zent garafina fejedelmok vala, Meljekvel az utan martiromsagot is valla, Az paranzolatoth azert minth vrsola hatta vala a keral a hajokat az zizeknec mindon epilesodkel, es eledelykel meg alkottat- | ⁴⁶¹ ta vala, Az zent garafina azzon a vitezoknec, Eic vele valannac titkon akarattijat megmonda, es oket mind vijonnan vij vitezsegre e(f)kote. Cahat akkoron mindon hadi ekossegnec ielensagit mutatijak vala, mert mast futamast ielontnecvala, mastan viadalhoz kezulnec vala, Neha ol mel mint veretot had futast zereznec vala, es mindon vigfagot zereznec vala, es valami ò | ⁴⁶² elmejokben iq vala, Nemel koron delben, neha kedig estve koron ternecvala hazokhoz, Jinek vala nag vrac, es iobbagok ez xodalatos dologra, es ok mind xodalkoznak vala es nag vigafaggal be teliesodnecvala. Azert micoron zent vrsol-

Biz zent vrsolazzoñnac eleti.

azzon az zizeket mind kerezken hittre fordittottavolna Eñ napon micoron zep lassu zel legedozne francia | ⁴⁶³ orzag (revere) Mel mondatie tilleannac Innen ionenec colonhara, Mel helen zent vrsolazzonnac vna(k) angala ielonec. es oket mind menen valanac zamoc zereñt mind meg ternenec, es vñan ottan martiromsagnac coronaiaval coronaztatnanac. Innen azert az angalnac intesere romaban indulanac Mel vton basilea varosban ionenec, es oth haioiokat el hajac, es ro- | ⁴⁶⁴ maban galog menenec kiknec iquetokre ciriacus papa igen meghurule, mert o is britaniabol valo vala, es az zizek kozot sok roconsagi valanac, Azert oket nag tiztoffeggel fogada Eñel papanac angal ielonec, es hog veloc el menne, es martiromsagot egetombe az zizekkel vallana. Ezt az zent papa onon magaban tugga vala, De meeg az zizek kozal | ⁴⁶⁵ nemelec kerezkenok nem valanac, Azokat is megkereztozte vala, De micoron az ido be tol vala, a papasagnac ellene monda zent Petor apastal vtan tizenkilenced papa vala, es romai zent eghazat eg eztendeg, es tizen eg hetiglen birta vala, Az cardinaloc kozot mindon akarattijat megmonda, es o a papasagot tartania nem akarna, De micoron ez dolognac mind ellene mondana- | ⁴⁶⁶ nac, Mindonnec folotte az cardinalok melek vtet bolondnac mongiak vala, Azert hog az papai meltosagot el hadna es nemiheth azzonallatok vtan indulna akarna, De ez papa o zanoknac seuimi modon nem engede, Hanem eg zenth embort, mel a meltosagnac neneztetit vala papai, es heleben zentole De miert hog ez papa az eghazi

emborgkneec akaratthjok nekil a pa- | ⁴⁶⁷ pasagot elhaga. Az o nenet a t9b papak kozzul ki vakarac, es attolfogvan vala menet malasztot romai eghaznal ez zent zizecnec serege vallotvala nem valhata. Azon idoben ket alnoc fejedelmec, Son azert micoron romaban volnnac ket alnoc fejedelmec. Maximus, es Affricanus romai vitezoknec hadnagi, Fatak a zizeknac sokassagit, es hog nag sokac o hozzaioe solamna- | ⁴⁶⁸ nac megselemlenec, Hog ez zizektol kerezfen toruen el ne sokasalna,uket megkemlec, es mel vton mennene meg tudac, kone- tot bozatanac eg atfok siahoz kinec neue vala Julianus A magyarok- nac fejedelmenec Jzenenec neki, hog hadat zerezne o ellenok Es mi- coron colonijaban mennene, uket ottan levagatnac Micoron demaga Ciriacus papa a varosbol, Az az, romabol a zizekkel el mene, vele vince | ⁴⁶⁹ pap cardinalis, es Jacab Mel heth eztendeig tartotta vala anthio- xiabeli ersoksegot, es az idoben papahoz iotvala, Halla az zizeknec ionetit, veloc elmene, es o veloc keent zenvede, Maincsiu. es lani- canai erzek ki es britaniabol valo vala keth zizeknec atkasia babi- lianac, es Juliananac, melekkel egut is temetkozok Formarius, es lucensi pipok, Ki az idoben romaba iotvala isteni ielo- | ⁴⁷⁰ netot la- totvala, az zizekkel elmene. es colonnijaba es veloc egenben marti- romsagot zenvede. Jutxins. es bodog zent vrsolazzonnac iegose, la- kozic vala britaniaban. es angali ielonetot lata hog annat inteneie, hog meg kereztozkodnec, mert attija a mel eztendoben kerezkenne loth vala, azon eztendoben megholtvala, es o vtanna fia kijnec eutherius

Diz zent vrsolazzonnac eleti.

vala neve | ⁴⁷¹ utanna az orzagban keral vala, es ez is zent vrsulac
nac intesere kerezkenne lot vala. Az zizek micoron romabol megter-
tenec volna. Megtuda konet altal es meg izenec neki hog o foldebol
ki menne, es zent vrsulazzonnac eleiben menne, es vele egenben mar-
tiriomsagnac palmaiut venne. Ki legottan az isleni akarathnac engede,
annat megkereszteltethe, es o annanul, es huganul melnec florencia
| ⁴⁷² vala neue, melet megkereszteltetotvala, a zizeknec eleibe me-
ne, es veloc martiromsagot zenvede De az maculus is eg gorog pispok
o huganul dorotheus keral leana-val, mel a pispeknec huga vala, mel
constantinapolban lakik vala firmidimek keralne azzonnac fianac tor-
uen zerent adot vala, Demaga a menekozo teleffulefenec elette meg-
holtvala, ez | ⁴⁷³ ziz istennec orok tisztasagot fogadotvala. Es e fe-
lul megmondot pispokel az zizeknec eleibe igne isteni ielnetbol veloc
tarfolkodect, es martiromsagot zenvede egenbe mind ezek ozne tarsol-
kodvan terence colonnia fele az varosokat a magyarocok korhol vete-
toth vala. Legottan a papanac az zizeketh meg kemlevec, es hertelen-
seggel reaioc rohananac nag kealtassal, es ivoltessel, mint a farka-
soc az ⁴⁷⁴ iohokra fogoc zikorgat-van esenec mind az zamtalan soc
zizeketh meg olec. De micoron bodog zent vrsolazzonna utolzor iut-
tanac volna zodalnac vala neki modhatatlan zepfegen, kemenfegoket,
es kezoket tole megtartijakvala. es az sejedelm mel vala a binne
kezdote, az zizeknec zerelmeben meggerijedotvala, Alejta hog az zi-
zet edosgethnie, | ⁴⁷⁵ es az zizeknec halalarol batoretanaia fogada, es

hog' ötet hozija venneie **De** micoron kedeg bodog zent vrsolazzon ez dolgot nem akarnaia, es ötet nilua megvatalnaia, az seijedelu on utalafat el nem viselneie. Akara eg' nillal zinet altal loni, es ekkeppen öteth martiromma zentole Vala demaga kozottok eg' ziz, melnec cordula vala nene, mel az tob | ⁴⁷⁶ zizek micoron olettetnecvala, feltebe magat el eneztette vala a hajjonac eg' rejtokeben, es az ejel oth lappagotvala, **De** reggel onnonmagat zabadon meg ijelonte, es a martiromsagra ada, mel annac utana sok ide elmulvan eg' zent azzoniallatnac megjelonec, miert hog' az eg'h ejel megmaradoth vala neki az tob zizekkel innepe nem illetik vala, Paranzola, Hog' mint az elso | ⁴⁷⁷ napon azzizeknec napjok illetnec, vjan azon zerrel Holtakelve nekijs tiztoffeggel innep lenne, kenzatanac ezzent zizek antheros papanac ideiebe, es marimianos Lazar idejeben Vrnak ziletesenec vanna keth 303, es harmicz eztendoben. Ueminemu apatur konetinala az apazak seijedelmeth, melek ez ziznec thetemit(ossa)tartijak vala coloniaban hog' eg'get az zizeknec tetemi kozzul nekije adna. | ⁴⁷⁸ Fogada hog' ezth az o eghazaban helhetneie. **De** ezth micoron eg' eztendeig tartotta volna az oltaron eg' fabol alkototh zekrenben Eghzer hog' az apatur, es mind a baratoc veterien volnanac, es a veteriet enoklenec, mindoneknec latasara az oltarrol le zalla, es nekik seijet hajta es az eghazbol elkimene Aleg remule az apatur az oltarhoz futa, es az | ⁴⁷⁹ zekrent hinon lele. El az apaza seijedelmhöz mene, es ez dolgot minth loth vala neki megmonda, es az zizeknec tetemit mel co-

Diz zent vrsolazzonnac eleti.

porfobol kiuettek vala, vñan azonban meglelek, es ismeg azont meg-
kere, hoğ a fogadaſt beteleſetteneie, fogada hoğ annal dragalatoſbat
alkotna, ſoka kere, Demaga ſemmi ok alat megnem nezhete Eğ ne-
mi nemü zerzetos ez zizeket nağ ajetatoſon tiſtoli vala, es | ⁴⁸⁰ nağ
edöſſeggel zeretinala Eğ napon latha eğ mondhatatlan nağ zep zi-
zet mert az idoben betegvala ielönnen, Es ha ötet eſmerne kerdina-
la e frater xodalijauala ez ziznec q nağ dizoſeget, es azth monğava-
la hoğ ötet nē eſmerne, Monda. En vağok eğ az zizek kozzül,
melieket te ilem igon nağh zeretettel tiſtelz, Es hoğ te nekoð nağ
erdqm adaffec, nekoð ielönem, es ha mi tiſtoſſegonkert napon- | ⁴⁸¹
keent tizen eğ ezorzer valo Dnezzleg mariat, es Mi atijankat olva-
ſandaz, te halalodnac idejen minket vigaztalodnac, es ſegödelmednec
oſmerz. Tahat az frater mivel hamarab ez imadſagot beteleſete, ez
izene az apatur vñan, hoğ az kozſegoth ozue götene Ime micoron az
apatur ötet mend az conventhuel ozue zent kenettel kenethnee A coor
frater kealtanija foga, mondva Fuffatoc el inneton, es az | ⁴⁸² zizek-
nec ağıatok helt. Ten zoth az apatur kerdinala mith zolna, Az fra-
ter megiełonte neki az dolognac zeret. Es micoron q neki az zizek-
nec igeretit megmonda, mind elkitakarodanac, es eğ kenes elmul-
van be ignenec, ötet vñan el nıjogotnac lelek. Ez irafnac ez
vege Dixertelleſec ur iſten es az ziz aña Maria

| ⁴⁸³ Bent Apalin azzonvol oluafſtatie ez pelda
BVirgondiaba vala eğ kazdag noqmos embor, Kinec q feleſegenel, es

hazabelieckel egetembe nagh aijetatoſſaga vala a zent apalin azzon-
 hoz, Vg hog mindon eztendoben nag vendegſegot tenne az o napjan
 Ez nqms embor feleſegenec micoron elictvolna az o zileſe Nag kent
 zenved vala, Vg hog ket fogat neki ki kel vala vontatni. Immar
 neged | ⁴⁸⁴ vttal, No micoron immar züluj kellene, el ique az zent
 apalin azzon napia, mel napot eſmeg nag aijetatoſſaggal igekozikva-
 la zolgalni, Hivogatvan zegehoket idozitene iefus criſtoſnac, es az
 o kegoſſegos zileienec, es zent apalin azzonnac zerelemeiert Micoron
 el intotvolna a vendegſegnec napija Az azzon allat ünqnmaga zolgal
 vala a zegehoknec. Vala o neki egh | ⁴⁸⁵ iſte a taz folot ſelfüggezt-
 ven teljes huſſal. Cortenec hog az ag' ellenszeg ordog eg zarandoc ke-
 pebe elique, es be keredzec, Micoron be bozattacvolna a tazhoz
 üle, ol mel magat melegittene, Demaga az azzoniallat miert igen
 zolgalmatos vala a zegehoknec etelt zerezni, Felejtte eztendos her-
 mokzeiet a tuznel orizetnekil, hog az ordog azt latta volna ragada a
 germoket, es az | ⁴⁸⁶ iſtben vethe, holot legottan apronked zakadoza,
 es elozla. Anna kedeglen a ſoc dolog kozot elſeletkozec a germokrol,
 Annera hog micoron a huſt ſel adna az iſtbot, meglele a germokze-
 nek o tagait, Hol vijat, hol kezet, hol labat, Ezt latvan meg ret-
 tene, es ezebe intvan a germok, el valtozeek mint ſelholt Annac v-
 tanna iſmeg erot von, Ki zedegete a germoknec tagait eg tizta ruhaba,
 es a miſe micoron megh- | ⁴⁸⁷ vegeztetothvolna, ſelmene titoc haza-
 ban nag ſirva kealtvan vr iſtenhoz, es zent apalin azzonhoz, mondvan,

Zent Apalin azzonrol pelda

O gork isten Immar latom, Hoğ mind ammit tottem atte zerelmedert utalatos tenekod Mlaga ġakorta hallottam predicacioba, Valamit az eneim kożżul leg kissebnec tottetoc nekom tottetoc Azert mire nem latod az en mivelkodetomet, Kiket en tottem atte tiztoşsegodre es zent apalin azzoñera O zent Apalin azzoñ, Im | ⁴⁸⁸ en sok ezteñdotolfogva atte innepedet illottem, zegeñoket hittam, es nekik zolgaltam Nemde eze az en intalmam Micoron ezt mondana az azzoñiallat el alwek, es lata latas zerent zent Apalin azzont ignen anġaloccal nağ zepseggel meğ ekosülven, monduan oneki Ne akar' ketseğbe esnođ Mert semminemā io nem marađ meğszetetlen Engġađ hoğ valamit tottel istennec bodog azzonnac, es | ⁴⁸⁹ ennekom zegeñoknec zolgaltvan nekom igen kellemetos, Azert valamit kevanz adua vağon, es a germoc meğ lezen nekod egeşseggel. Az fog sereş kit zenvettel sülesedcoron fogat kivontatvan, touabba ne zenvedod, sem te, sem eğeb, sem azoc kik istennec zeretetiert, Anñanac tiztoşsegeert es en halalomnac emlekozetiert en vigiliamat boğtoli, es en napomat idlj Istent bodog azzont, es engomet foga, Anağ feje | ⁴⁹⁰ fajasaba hamarsaggal valo segedseğnec esmerijen Ez meğ leven fel serkene, es o ġermeket egeşseğbe lele es ünommagat mindon fajdalm nekil Mel dolgot mindonnec hirdetenec, es ü vranal hazabeliekkel egetombe o innepet mig ele meğödle, Es kik acartac illeni meğ ielente Azert zolgaliñone zent apalin azzonnac, hoğ o erdemenec miatta fog sereştol, fo sereştol, es min- | ⁴⁹¹ don habornuşgtol testitol, es lelkitol

megzabadulonc es az orok orombe felmagasztassonc. Mel bodog-
 sagba minket vigen atija sijo, es zentleloc Amen **Ith kezde-**
tic zent Apalin azzonnac o eleti Zent Apalin azzon va-
 la lazari nemzetbol, kijnec attija mondaticvala. Eusebiosnac, gero-
 goknec lazara Es birija vala lazari zekit Alexandria new varosba
 ki vene ierusalembe keral lehat hozzoija, kij- | ⁴⁹² nec vala neue
 leonia. Kitol zule zent apalin azzont, ki micoron zuletotvolna A-
 datek eg kerezken nomos azzonnac, ki o vele dajcalkodnec, es o vele
 bannec, ki otet nem lak test zerent de meeg io erkolaben, es kerez-
 ken hitben otet neuvelivala. No micoron immar neukodnec e zent az-
 zon, Zepseggel felulmul-iavala mind az orzagbeli zizeket. Latvan at-
 tija az o zepseget, hog mindon zomoknec kellemetos, es | ⁴⁹³ gene-
 rusegos az o lehanac tekentetj, es zepsege, Vegeze arra az o gon-
 dolattat, hog otet tartana eg magas toromban. No micoron ez meg-
 lotvolna, Ada o neki ki otet orizne eg ven embert Collidrian nemut,
 ki iamborsaggal, es bolzeseggel egebeket felul mulvala, es kezde ta-
 nittani zent apalin azzont filosofiara Azaz, bolzesegre, es level zer-
 zesre, Mel tanosagba hamar iden anneta haznala, Hog gorog or-
 zagba | ⁴⁹⁴ nem vala hozzaia hasonlotos, Demaga o igekozik vala in-
 cab a hittre kit votvala a dajcatol, ki nekil lehetetlen istennec kel-
 lemetos leni, Annac okaert, el haga a felul mondot tudomanokat,
 Mert e velagj tudomanban lak hitsag leletic, Mikeppen Jeremias
 profeta tanit, monduan Ne akarijatoc a poganoknac vtait megta-

Bent Apalin azzonnac q eleti.

nulni Mert az q törvenők hitságoc Annac okaert ez velagj | ⁴⁹⁵ tudománokat meghaga Es kezde olvasni a kerezt-ienőknek könyöket, kikbelöl a hitöt mindön megtanulhatta, Mert tüzgavala, hog isten-nec orzaga volna az igaz hitben, nem ez velagi tudomanocba, sem veteködesökben leletnec, Mikeppen a törven könt tart-ia. No azert mikoron q lelkeben felmagasztatot volna kereztben hitben, es iazagos mivelkodetnec miatta, Kinnül test zerent, es helvenel könhorge q me-
stq- | ⁴⁹⁶ renec, hog hadna ötet a kereztjén hitben elni Meg en-
gedven Ez bodogsagos ziz legottan q arañas aztalat, ki vala draga-
latos koneckel meg ekösitven, Arañas ruhait dragalatos göngöckel
füzven fejénec dragalatos coronaiat, q nag dragalatos quit, es egeb
dragalatos öltözetit el töre, es zegenöknec oza, Ünqmaga kedeg-
len öltözec ala valo ruhaba, Mert olvasanala vronknac mondasat
| ⁴⁹⁷ Ki vömond, Ne akarjatos kenzezni magatöknac kenzezh föl-
don, Holot az vrnoc ki assaac, es el vrozzaac, De kenzezhjetöc maga-
toknac kenzeht menorzagba Soc idq el mulvan meg hallac q attijafiai
hog elhanta volna ruhait, es megmondac q ainhöknac Ennec vtan-
na akara ainh meglatnj ötet, es vöglele ammith hallottavala ala-
zatos ruhaba, Micoron errol ainh igön feddene, monda q ainhnac
Ammirol te en- | ⁴⁹⁸ gomet feddez io helre tottem Azert hog elijec
velöc micoron ideie lezon, Annac vtāna monda q ainhnac Ainh, Ha
az vr iesus cristosban hijendez könek nem enimet de onet attam az ze-
genöknec, Kiben enes hizöc, meg hervattatlan coronaval coronasztatol

az prok eletben, Hoğ ezt hallotta volna az o ańńa, kimene o tole
 Annac utanna az o zolgai tiz nomos ziz, Riket zerzotvala neki o
 atka labaihöz esenec, fir- | ⁴⁹⁹ van, es kernem útet hoğ ez igeket es-
 meg megmondana o elottec. Micoron megmondotta volna o elottoc,
 Legottan mind cristosba hűnec Es ez megleven hoğ kiment volna o
 ańńa, meg hozza igne hinolkodo leańńockal, es kilomb kilomb vicşag
 tenockel, Alejtván hoğ ezockel meg engeztelne az o leańńat De azo-
 cat mind megotala zent Apalin azzon, es le terdepolven, es meńńbe
 kezeit fel emelven ijmadşagot tezon vala, monduan Dram | ⁵⁰⁰ Iesus
 cristus zabadiz meg engemet ez idoben, kiben dixerem atte zent ne-
 nedeth en zinemnec bodosşaganal, es zammal orgonalasaval, hoğ ezt
 latta volna az o ańńa, esmeg igon kezde útet feddeni Es az ellen ezt
 monda o neki Ańńa heaba monkkal kodol, mert atte bezedod nem haz-
 nalatosb az zelnel, es seńńeijtekd az esnel, De az en elnem meg va-
 gon erosulven | ⁵⁰¹ az eros ka ziklan, Ki a cristus iesus, es en iste-
 nom Latvan ańńa az o leańńanac kemenşeget, Atianac megielonte, ki
 ellenseginel, Az az Ermeńńokkel tiz eztendeig hadakozotvala, es ac-
 coron iot vala haza, hozza mene, es hoğ latta volna o orşaiat meg-
 hervadván, es hitvan ruhaba oltozuen, monda o neki O en zinem-
 nec ehğetlen eh vigaşaga, Arağ nem | ⁵⁰² tudod, hoğ a iesos kit te
 istennec ijmacz, a şidoc o gonosşagaert megşezittotteek Ez ellen mon-
 da zent Apalin azzon, Ha istennec malaztijat esmerned, semmikeppen
 ileth nem mernel mondanod, mert tudnad hoğ a iesus istennec igaz

Bent Apalin azzonnac o eleti

sia, Ki nem az o bijneiart, De ammi bijnonkert zenvede a kereztfan
a kent, hog ezt hallottavolna az o attija Haragra indultateek, es
| ⁵⁰³ leant megtonloroztete Hog vtet a rettenetoffeggel incab meg-
terithetne, De zent Apalin azzon cristosnac iegose a rettenetoffegtol
megnem felelme, sem hizokodo bezed miath megnem zalateek, Hol-
valra intvan kezon ragada vtet, es a hitvan ruhaz o rola le zaggata,
es vtet aranas ruhaba oltoztethe, es sehere draga nomos coronat ton,
es ekkeppen | ⁵⁰⁴ fel oltoztetven Jouisnac templomaba vine, Hol mi-
coron a templom kozepot volna, Istennec angala meg ielonec o neki eg
ijfivnac zomeleben, Kinec iob kezeben vala zent kereztnece iege, es a
bal kezeben eg zold palma aag-ki monda o neki, Dator leg es eros,
mert tuggad hog e kereztnece iege alat ekesultetolmeg a martiromsag-
nac palmaiaval. De az angalt senki nem lata hanem zak onemmag
| ⁵⁰⁵ Annak vtanna monda attija o neki, En zinemnek eg viga-saga
aldozal az istenoknec. Ez ellen felele, es monda, Elo aldozattal at-
tam magamat istennek en vram iesas cristosnac kevanvan hog thees
megh zonnek atte balgatagsagodbol, es meg esmernek az igaz istent, es
az igaz hitre ternel. No micoron ezt mondotta volna, A foldre le
eseek, es ekkeppenvaio imadsagot ton, mondu, O en vram isten, te
benned | ⁵⁰⁶ hivoknec iduoffege, es remensege, ted semmie e balvant,
hog esmerjekmeg kik azt imadgac, hog tennommagad vag a bizon
isten, es nalah nekil egeb ninzen, Mel Imadsag elvegezuen, men-
belol vellamas zalla, es a balvant eltore, Anag semmie teve es a kik

kiitil alnak vala hamma lq nec. Micoron ezt latta volna az q atfa, haragijaban haga, hog ez zizet a varos kozepot ozlophoz kotoznec, es vezzekkel, es ostorokkal vernec. Tagiját | ⁵⁰⁷ vas gerebennel zaggatnac Demaga micoron e kenokat zenvedne, Vronc iesus meg ielq nec q neki nag soksagu angalokcal es zizekkel, mondvan, Esmerjedmeg ziz atte terymtodet, Giert viaskodol, Alhatatos leg mert meeg tobbet kel en nevembe zenvedned A hoherok ez zo halvan hog senkit nem latnannac, mid elsatannac. Az utan istennec angalj iqnenek q hozza, es meg vigasztac vtet, es meg oldozuan, zabadon elbozatat iarni. No hog | ⁵⁰⁸ ezt atfa hallottavolna, hozza hinata a dolgosokat es paranzola nekie, hog nelvet ki messet hog cristof touabba semmikeppen ne valhassa, fueleth forro onnal be tolzeek zomeit agabol ki vajjaak fogait veruel ki verijek No micoron e kenokat zenvedne Isteni zozat ioneki ez ziznek zaiabol Alond-van vram iesus cristus ez ahandekockal ahandecozom te felsegodet. Dymeimmet fogaimmal, es | ⁵⁰⁹ fuelethimmel, kit mind zerzet en bennem atte zent iogod, Es kerlek hog ha valaki en kenvallasomrol meg emlekoznec, orvengenec en tagomban egeffegnec miatta Es zozat ioue o hozza, mondvan, Cuhgad en zeretom hog valamit kertel, megvagon advan, Ez zo beteliesodven. Ionenec angaloc, es megvigasztac vtet Ez megleven az q attija esmeg a setet tomloczbe vettete vtet Inzelkodven | ⁵¹⁰ minemw kegottlensegockel megterithetne leaniat No masnapon monda neki, Auag az en istenq-nec ag tomijent Auag ol nag kent zenveg, Kith ingen sem velhetnel Ez

Zent Apalin azzonnac 9 eleti

ellen monda batorfaggal, es felem nekil Az en vram iesus cristofnac
attam ennom magamat regen, Hoj ezt hallottavolna az 9 attija,
mikeppen meg dühüt, Hezde hajhat zaggatni, es a | ⁵¹¹ varos kozepot
thetete naj tüzet, es az 9 leant megkotozuen mind ruhastol a
tüzbe vettethee Es a tűz legottan meg alveek, honnan serelm nekil
kiique Latvan ezt az 9 atka vjonnan megkotoztethe ütet es a varos
zerte tanittatlan lovackal hordoztatia vala, Paranzolvan azoknac
kik a lovon valanac hoj nomottatnac ütet, Demaga nem kesek az
isteni bozzu allas Eg- | ⁵¹² hik a lonac kozzul kik zent Apalin az-
zont hordozijac vala vj ruga az 9 atkat hoj ottan meghala Dema-
ga, az 9 anna fiaul egetomben e zent ziznec eleibe mene, es sirna
kerikvala, hoj attanac feltamadasaert cristofnac imadsagot tenne. Es
zent apalin azzon affoldre le esek, Te terdeppolven imada vr istent,
es az 9 imadsaganal az 9 atkat feltamazta, Ki legottan hirdetni kez-
de cristofnac 9 hitit. Es ez halvan | ⁵¹³ kik oth valanac, Legottan
mind istenhöz terener, Es naj soc ezor embore zent leoninos paptol
kereztsegot vonec. Az lo kedeglen, ki zent Apalin azzonnac atkat
meg olte vala embori keppen zolvala monduan Bodog vaj Apalin,
es bodogoc mind azoc, kik te miattad cristofba hittec. No micoron
Decius azar meghallotta volna, hoj ensebins azar kereztijenne let-
vol- | ⁵¹⁴ na Jone romabol alexandriaba, Kit micoron meg volna.
ensebioson naj kenokat thetete es annac vtanna feiet vethethe. Annac
vtanna zent Apalin azzont keth kerek kozze elqs zegekkel rakva, ki-

ket viz hajtvála nađ seboššeggel vettethe, es igon gottrete, Demaga e bodog ziz serelm nekil marada. Ezt latvan mind azoc kic oth vala-
 nac cristosba hűnec | ⁵¹⁵ Decius kedeglen az soc zentok megolesieiert
 ammeigorgo meg őrte, es meghala Az utan a gorgogoknec elottec iaro
 ton talior, ki keresvála zent Apalin azzont. No micoron a varos-
 nac hostatka eloth alexandriaba eloł talalta volna, Legottan megva-
 cula mind seregenel ozue. Ez leven kealtani kezdenec az zizhez, kik-
 ert le terdepolven őrmadfagot ton vr istenhez, es legottan zomoc | ⁵¹⁶
 velaga meg adateek. De ezoc elselejteek aijo tetelt halalallansagoknac
 miatta, es az 9 talpat elos vas zegekkel be verék, es az 6 nakara
 eđ nađ saag soventh kotenec, es a varos zerte ekkeppen haram ora-
 iglan tazigalac, es iartatac. No micoron immar neged horara for-
 dultvolna, A varos kozepoth meg nilec a fold, es talior azar el őr-
 le mind az 9 | ⁵¹⁷ sereghinel. Annac vtanna istennec angala iore eđ
 ifijo zemelbe, mezzabadita őrte a sovennec 9 nehessegetol, es a vas ze-
 geket ki zede 9 talpaibol, es meg vigazta 9 sebeit Ezt latvan a sere-
 gok mind cristosba hűnec. Conabba micoron talior elfiljetvolna, zal-
 la Numerariosra, Ki akara buzzut allani taliornac halala- | ⁵¹⁸ rol,
 ki vala 6 neki atkafia amađ rokonsaga, erebelol harom tizes okrot
 zenaltata, es zent Apalin azzont bele vettete, De legottan mindon
 hewsze el alveek, es a harmad okor kibe vala ez zent ziz, zoda-
 keppen ingani kezde, es kette repedven 6 neki capoth ada ki őrni Ez
 zoda latvan tiz ezor embor hűn cristosba Annac vtanna Numera-

Bent Apalin azzommac o eleti

rios azar seije befaggat- | ⁵¹⁹ van zornü halallal hala Az utan e-
meltetheek az azarsagba Torquinos ki cristofnac o iehoset vas lan-
czokkal megkotoztethee es eg magas fara labbal felsüggeztethe, es
fovel ala hog tuznec miatta ötet el vegezne, De istennec angala ezo-
bol ötet meghzabadita. Ezt latvan torquinos, mind nepevel fel vene
az igaz hitot Micoron ezt hallottavolna Obsa- | ⁵²⁰ nor Persaij ke-
ral, Oda igne nag erovel, es Alexandriat meg zalla, es megvene mind
nepenel egetombe, es megkotozven torquinost, es a tomloczbe vettete,
Paranzolvan hog ötet erossen tartanac Bent Apalin azzont kedeg-
len micoron tüzzel vizzel vassal c'ohoccal koveckel, onnal, feho
zovokcal, fa enovel, Kenovel, Olajjal, es vas | ⁵²¹ gerebennel igon
gottrettevolna Istennec angala ezo-
bol mind ki mente ötet Vghog,
semminemü ken vallasnac miatta megnem gyzteteek, Annac ocaert pa-
ranzola hog el vagiac nakat, Annac utanna micoron intotvolna o
ken vallasanac helere, Honete eg keves idot, anag haladekot, Es
ekkeppen valo ijmadfagot ton O zizeknec ekossege, es kegossege | ⁵²²
Vram iesus cristus, ki engomet meltataal, Jollehet meltatlant atte
zent nenednec esmeretire hinod, hog engomet tennel tizta aldozatta,
Mla nekd aianlom en lelkomet kororogven alazatossaggal, hog va-
lakic az en kenomrol megh emlekoznec Azokat mindonnemü testi es
lelki vezedemtöl megh orizzed. Bijnoket kegelmeffeggel megbozas-
sad, buijasagnac indulasath o ben- | ⁵²³ nod meg olzad, Utolso ze-
genssegot, es hertelen halalt nekioc latni ne ag Azzoniatokat, kik

germok zilesben gottrodnenec a magzat aduan öket megvigasztaljad,
es halaloknac idejhen kegoffeggel nekic meg ielenneel, es veloc leeg,
Es halaloknac vtanna teg irgalmat o veloc, Hoj te veled vigadozza-
nac orycke. Ez jmadfag megvegezuen, 3ozat ioue menbol o hozzaia

| ⁵²⁴ Monduan Jöjel en zeretom veged a coronat ki tenekod ory-
cke megvagon zerezuen, Tuduan bizonfaggal hoj te minden keresed-
ben meghalgattattal, Ez megleven a foldre le hajla, es a nak va-
go fel vene az o toret, es ej vagassal el vaga nakath, Annac vtanna
az o teste ol nemes illatu lon hoj mindncoron betegoc vakoc, es si-
ketoc, santac, es nemac mindon nana- | ⁵²⁵ laiochol megzabadulnac-

vala. Ez zent azzon zenvede martiromsagoth oth 3oz harom eztendöbe
Amen. *It kezdetic zent Adniga azzon elete* HAdniga,

Vala Slesianac Craconac, es mind lengel orzagnac hercegne azzona
Es ol keges es irgalmas azzon vala hoj valahol iar vala acar varos-
ba, akar saluba mindenüth betegot, es koort kerdez vala, Leg- | ⁵²⁵

ottan mint halja vala zeretetoft meglatogattavala es ötet meg vigaz-
taljavala, mikent aia fiat, anañ leañat. Ennec folotte mindenüt
tomloczbe fekü foglocat nagh zeretettel latogatvala Minth aijo
azzonrol iras olvastatic ij, hoj ielos konhaiavala elesegot ruhazatot,
gortijacat a tomloczbeliekhez zolgaltat vala, Hoj hidegsseg- | ⁵²⁷ tol

öket eltanoztatna Ennec vtanna, es folotte halatra valokat kiket
eroz vala micoron vra herczeg miserol, anañ vezernierol ki iovala,
terdre esven ruhaiat megfogjanala, es o esedozesene miatta öket ki-

Bent Adniga azzon elete

zabaditta vala, Vamok, es adoc kik ötet illeticvala, nağ hağomast
tezon vala, Kit eğğic Caplana latvan nağ fel zoval o neki azt | ⁵²⁸
monda, Te azzonom addeg, es engecz e poroknac hoğ mi kic te zol-
gaid vağonc semmi nē kezd lenni, Es aijo azzon nağ keğosen neki
felele es iğ monda Oh vram melet te mondağ İsten o ianival min-
ket meğlatando lezen, Alamisnakhaz ol igon iğekozik vala Hoğ mi-
coron eğzer ielos oltara eloth ki Camoraiaba vala rakvan, İmad-
| ⁵²⁹ kozni kezdotvolna, es az imadsagoknac ajetatossagatos nağ i-
deig el nem tanozneec, Az alamisnara zoctatot zegeñi kik valanac,
nağ zoval kealthnak vala, mondvon ezt, Ammú azzononc el eneğot
mi elottenc, nağ ido vağon, meğsem adot alamisnat, Ezt halvan eğh
Apaczija azzon hoğa bemene, Es micoron az zegeñocnec zauokat neki
megmondotta volna, Tegottan | ⁵³⁰ monda, ved fel a pohart ki neki
zokot vala mindencoron penzel teljes allani Viged ki, es oğjad a
zegeñoknec mikent isten malaztijat atta, Ezt teziuala micoron aje-
tatossagban foglaltaticvala, es om maga ki nem mehetvala Mico-
ron kedeglen omмага ki meğon vala, onnon kezenel nağ bewseğos
alamisnac tezon vala Es ol nağ keğos azzon vala hoğ ha zak eğ
keñere Auag eğ tik mona volthes | ⁵³¹ ottan a zegeñokkel kozlivala,
es a mel zegeñoket nala tart vala, tulajdon o kezeijuel le terdepel-
ven eledeleđ nekik zolgaltathvala, es az o labokath mind meğmossa
vala, es oztan meğbekelgetivala Ennec folotte pocelosoknac socassa-
gat eztendocneenth eledeleđ segitivala Ehseneec idejen nağ alamis-

nat tezon vala. Eġ falnijaba neki naġ soċ zantafa vala, es mind a3
 fokfagn gabnat ze- | ⁵⁵² geħġknec oztta vala. Uġ es mondatie hoġ
 varosokon megkealttatta vala hoġ valakijnec ziksege volna, oda men-
 ne, es maganac ziksege zerent elefth venne, Micoron a gabona meg-
 fogatkozotvolna huſth ſajjtoth, es haġt oztvala O3ueħġknec es ar-
 naknac annoc vala es herczeg elot iħeket viſelinala Soc zizeket
 ġonga ala vezon vala, es nemeleket apax'asagra, nemeliħeket | ⁵⁵³
 hazassagra advala, Huſth es halath ġeneruſeggel fo3eth vala, es ze-
 geħġknec annokkeppen tarttġak vala es vtet kenetic vala, Mert vala-
 ki tole mit keer vala, Ģinon ſenki nem bozatvala, Mind mene io-
 uedelme neki vala clauſtrombelieknec, es zegenoc-nec oztta vala, Lak
 ruhazattra, es eledelre valoot nala benne megtartvala, Es il naġ aġe-
 tatos a3- | ⁵⁵⁴ 3on vala, hoġ hovaltol fogva deliglen a3 zent eġhaz-
 tol el nem tauozicvala A zent aġetatoſſaghoz ol igon zerkozot va-
 la, es vrat annera engezteltevala, Hoġ harmicz e3tendeiglen a ha-
 zassagnac aġatol valaztvau voltanac, Es eresb eletoth viſel vala min-
 don clauſtrombelieknel, Clozer ebben, hoġ mindon napon boġtvala
 la, ielos innepoctol megvalvan, Kikre | ⁵⁵⁵ Confessori, es vra her-
 ceg inticvala kethzer ennle Dollehet huſth, es halath ġeneruſeggel
 zenatakat a3talara zolgalatathnacvala, Demaga azokat meġnem e3i-
 nala hanem zegenoknec kuldinala, es maganac koz halath, es ka-
 poztath fo3ettetvala, Itala fo3th viz vala es ſeer, Dort Lac ielos in-
 nepeken izicvala, Vigiliakat nem Lak apoſtolokeet, De mindon | ⁵⁵⁶

Bent Adniga azzon elete

zentoknec, kiknec földön napoc illo vizzel, es kinerrel bojtolivala. Ezt tezuvala mindon cantorokon, Mindon aduentbe, es mindon bojtben, Annac vtannac egeb soc napokon es, Vjhogh Mindonok xadal-codnacuala rajta, Eleg keheret ezik vala, es a fejeret zegegnoknec kuldivala Nem xak bojtokkel, De egeb gottrelmekel ees testet vzhoneritivala. So 3erbol | ⁵⁵⁷ xenalt ciliciomot ol sokaig el visel vala, hog q rajta leth sebec vjan meg evesodnec vala, es evel solnac-vala, Bolgalo leahanal magat annera ostoroztatiavala, hog a lean magat igon sirattavala **Jesus** Adviga azzon kerdivala miert q sir-na, es a lean felelt vala, monduan, hogne siriac, Ha ennekom annera kel embort vernom, hog a veer testeth korul folia, Miert az | ⁵⁵⁸ hog rajta tobbet nem latoc xonthnal, es bornel, Veterne coron capolnaiaban megen vala, es ol erossen magat ostorozija vala hog az q vere a foldre xorogvala, es a foldon megtettetic vala, zennetlen, es mezitelen labbal mind telben, mind harba, es mindon eros idokben ekkeppen iar vala, Labi oltozetoth xak accoron vezonvala fel, micoron pispokoknec, papoknac, es ba- | ⁵⁵⁹ ratoknac elejeben megenvala, es a laba noma tores mia verrel tetteticivala Soha subat, es egebnemu borrel xenalt ruhath nem viselt akar mel nag hidegvolt, es xak eg zoknaba, es egh kaz palastba iar vala, Es mind enne mon-kara testenec semmi geherusegot ne tezon vala, Dollehet q aga nomos-sen meg xenaltaticivala, Demaga mezitelen dezkan ingozicva- | ⁵⁴⁰ la, Soha semmi korsagaba piparnara nem fekcicivala, Mindon miset ve-

gig hal vala, es azokat igon zeretiuala kik miset halgatnac vala, Soha az zent eghazba le nem ulvala, Hanem mindencoron terdon, es labon imadkozikvala, Sonha sem hoba sem esoben, sem saarba meg-nem tarthattac vala, hog mezt lab zenteghazhoz ejel nappal nem folamot volna, Ol ⁵⁴¹ nag ajetatatos vala, Hog micoron zent miset halgatvala, magat nem thurhetinala nag sirastol, es a sirasba valo zepeszt, es fohazkodasokat tezen vala, Oltari zenthseghez annera sebhetic vala, Hog micoron istennec testenel eggesil vala, nag sirassal megh otletikvala Soha imadsagtol siramnekil el nem megen vala Oh ki nag bodog azzonvala ez, Hog ki egebeknekes | ⁵⁴² iduessegokrol ielos gondot viselvala, Aeki ielos zerzoth zolgaloja vala, hog ki embereket gonasra intvala. Eg neminemu azzonallatoth ki imadsagot nem tud vala, tiz hetben nag zeretettel isteni imadsagra tanejtha Embori allatnak erei felot vigazvala, Mindon ejel hugomnekil imadozicvala Ammel azzonoc nala valanac valamicoron felkelnevala mindencoron imadkozuan | ⁵⁴³ lattacvala, Veterne utan soha nem alozicvala, Hanem mind naddeligh imadkozic vala, Vghog, Nag terdepplesenec miatta vglgec leznec vala, es delnec utanna eledelt vezenvala, Es az zent azzon, hog kijnece zentseget es ajtatossagat istenszeg halalanac idejen meg ielonte, Mert micoron az zent zizek 9 testenec mellette soltath olvasnanac, Ol nag heheruseges illath qthletec oth | ⁵⁴⁴ a helen, Kit soha nem erzotvult embori allat annac elotte Es ekkeppen cristosba ez nemes azzon el hugoneek, Ki masth vralkodic

Zent adorian martirnac martirõsaga.

orokkol orokke mehorzagnac bodogsagaban Amen. **Venac Ne-
rebe kezdetic zent adorian martirnac martirõsaga.**

Adorian vr istennec zerety zenti martiromsagot zenvede marimian-
nos Lazar miat | ⁵¹⁵ Ezkeppen, micoron e felil megmondot mari-
mianos, Nicomedia nenü varosba balvanoknac aldoznec q paranzol-
latabol mindquüt keresetnec vala a kerezfeneq Nikik öket keresic
vala kentol valo feltogbe Nikic penznec valo grültogben, Vghog,
zomzed q zomzeggat Gazda hazabelieket a kenra vonz'a vala, kik kozot
| ⁵¹⁶ ezok miat harmicz harman megfogattanac es a keral eleibe vite-
tenec, Fiknec a keral monda, Nem hallottatokee minemü ken a ke-
reztienq ellen zerzettetot Fijnec ök mondanac Hallottoc, De atte bal-
gatagsagos paranzolatod megmonettoc Ezon a keral igon megharag-
veek, es paranzola hog öket hers inakkal vernec, es zaiokat | ⁵¹⁷ ko-
nekkel, es meghalgatvan mindoniknec mondasat, öket megvaszattatha,
es a tomloczbe rekeztethee, Fiknec adorian alhatatossagokat ezebe ve-
ne ki vala a vitezoc kozoth nagob, Monda nekic kezeritlec titoket
attü istentokre, hog megmongatoc ennekom mi legon az erdom melet-
tü az kenokeert vartoc. Erre megfelelenec a zentoc Hog zom nem lat-
ta, sem | ⁵¹⁸ fül nem hallotta, sem embornec zineben nem zallot mit
vr isten megzerzot az q zeretohnec. Ezt halvan Adorian kozicbe me-
ne, es monda az vtanna valoknac, zamlalator engemetes ezokhez,
mert enes kerezfen vagoc, Hog ezt hallotta volna a Lazar, es latna
hog nem akarna aldozni a balvanoknac Meg vasastata ötet, es a

tqmlozbe vettete Ennec vtanna az q felesege Na- | ⁵⁴⁹ talia meg halla,
 Hoğ vra megtomlozctetqvolna Meg zakazta ruhaiat sirvan, es nağ
 ohajtván De micoron megtutta volna hoğ hiteiert tomlozctetqvol-
 na meg, Nagh orqmmel a tqmlozbe futa es az q vranac vasait, es
 a tob zentoknec xokolgatta vala, mert ves kerezken vala, De a ha-
 borusagnac okaert magat megnem ielontinála Annac vtanna mon-
 da | ⁵⁵⁰ az q vranac Bodog vag te en vram adorian, Mert meglel-
 ted a kazdagsagokat kiket atte züleid elhattac kinekil vajjonni kez-
 nec azok kik mast fokat birnac Micoron nem lezen a kereskodesnec
 ideie, sem a külzen vetelnec, Micoron senki a kenbalol mast meg-
 nem zabadithhat Sem atija fiat, sem aña leañat sem zolga vrát, sem
 barat q barattijat Sem a kazdagsag q vrát Ennec vtan- | ⁵⁵¹ na mi-
 coron vtet intettevolna arra, Hoğ mindennemű e velagi dizosegot
 meg vtalna, baratit, es züleit megvtalna, es mindenha q zineben
 menben igekoznec, Alonda queki zent Adorian Ereğgel hugom, mert
 ammi kenvallasonknac ideijen elhjlac tegedet, hoğ lassad ammű ha-
 lalonkat Ez megmondnan Natalia az q vrát aijaula az zentoknec
 hoğ vtet erofittenec Anag | ⁵⁵² biztatnac Es e megmond-van el ha-
 zahoz mene Annac vtanna micoron zent Adorian hallotta volna az
 q ken vallasoknac nap'at, el igne, es aijandekot ada az qrizoknec, es
 az zentoket kik q vele valanac kezessegon haja es vñom maga elmene
 hazahoz nataliat el hñnia Mikeppen q neki hitzerent fogatta vala hoğ
 q kenvallasoknac ideijen oth lenne, No | ⁵⁵³ micoron immar haza

Bent adorian martirnac martiröfaga.

menne, Lata ütet eĝ zemel Ki legottan elfuta, es natalianac meg ize-
ne monduan, Adorijan elzabadult, es im hol io, Hoĝ ezt Natalia hal-
lotta volna Nem hite monduan, De ki zabaditotta volna ütet ki a
fogsagbol, Ne aĝĝa isten ennekqm azt, Hoĝh q a fogsagbol kizaba-
dulion, es a zentöktöl elzakagion, Micoron ezt mondana, Igne eĝ
germök azon | ⁵⁵⁴ haztol valo, Ki monda neki, Bizön im hol io v-
ram elbozattac, Natalia azth alejtta, hoĝ a marticomfagtöl valo
felteben futotvolna el, Igön kesernen sira, Es micoron latta volna
ütet felkele hamar, es q elötte az aijtöt be zarla, es monda Eltanoz-
zec en tolem akki iszentöl el esöth, es ne töttenec nekqm zolni q za-
ianal, Kinel q vrat megtagatta, Ennec utanna tekente q vrara, mond-
nā O te iszentelen nanaljas | ⁵⁵⁵ Ki kezeritte tegödet megfogni ammit
el nem tekelhec, Ki valazta el tegödet az zentöktöl, Anaĝ ki hitete el
tegödet, hoĝ ki ternel a bekesegnec ğülekoztiböl Mondmeg ennekqm
mire futtal el minec elotte a viadal lenne, es minec elotte a kenth lath-
nad, Mlikeppen sebesejtettelmeg, Hoĝ meeg a nil el sem zalasztatot Im
en zodalcodom vala ha iszentelen nemböl, es e gonoz nemzetbelöl va-
laki ismennec adatnec O ennekqm bodog- | ⁵⁵⁶ talannac, es nanalasnac
Mit tegec, Ki zerkoztem e gonoz nembelihoz, Nem lon engedven ne-
kom hoĝ en eĝ horaiglan valo ideben hiuattatnam martir felesegenec,
De incab mondatom hite zegöt felesegenec Eĝ kenesse lon nekqm viga-
sagom, De Ime inmar holtig valo keserüsegqm es zegensegqm vagön
Ezt halgatvan zent Adorijan igön örül vala, Lodalcodvan ez nqmzs

zepségös isjiv azzoniallatnac q beze- | ⁵⁵⁷ den, Eit vótvala hazassagra
 annac elötte lak tizen neg' honal, hōnan tudna e keppen zolni Oro-
 mest halgatka vala q bezedet, mert ebbelöl geriedetös lezon vala a
 martiromsagra, De micoron latna ötet hog' igon kesergene, monda q
 neki Nisdmeg nekqm azzonkom natalia az aijtöt, Mert nem a mar-
 tiromsag elöl futtam el, ammint te alejtöd, De hog' tegödet ammikep-
 pen fogadam elhijalac | ⁵⁵⁸ Natalia megsem hizenvala q neki, mond-
 nan, Fassatoc mikeppen zalogath engomet e hite zegöt Mikeppen
 hazudoz ammas Judas. Fussel te havalijas en tolem, mert en maga-
 mat maijd meg olom, hog' meg elegoggel immar, No micoron kes-
 neek natalia neki meghnitni az aijtöt, Monda Syes nisdmeg, mert
 el mehoc, es tonabba engomet nem lacz, es annac vtanna sirz, hog'
 engomet | ⁵⁵⁹ en vegezetomnec elötte nem lattal, Mert a zentoket
 hattam kezefül en ertem, Azert ha a zolgac keresven engomet megnē
 lelendnec, az q kennököt, es az enemeth ejetombe kezdic zenvedni
 Ezt halvan Natalia Megnita, es egmas elöth le esenene a földre
 Annac vtanna a tömlöczben ejetombe menene Holot Natalia heth
 napeg a zentoknec v' seböket nqmös gölzval kenegetinala Annac v-
 tanna a zerzöt | ⁵⁶⁰ napra a szar ötet eleibe hozata, Eic micoron a
 kennoc miatta nem iarchatnanac vitetnec vala mint a barmoc, Eic
 zent Adorijan kezeit hata mege kötven követi vala, Ennec vtanna
 zent Adorijan ezterün vitetec a szar eleibe. No micoron vitetnec
 Natalia e keppen zelvala q neki, lassad en zeretö vram Hog' megne

Bent adorian martirnac martirōsaga.

retten micoron a kent latod, mert keenes annit mast zenvecz, De a lezon nağ vigasag tenekod | ⁵⁶¹ hoğ legottan az zent anğalokeal kez-
dez orvendenod No micoron zent Adorian nem akarna aldozni Nağ
nehez veresegot zenvede, Ezt latvan Natalia nağ orommel elfuta az
zentekhez kik a tomloczben valanac, mondvan Im az en vram el-
kezdotte a martiromsagot, Kit micoron a azar intene, hoğ az o iste-
nit ne karomlana, es o monda, Ha en gottretom mert azokat kik
nem istenoc karomlom, mikép- | ⁵⁶² pen te gottretol ignendore ki az
igaz istent megkaromlod, Alonda neki a azar Ez igekre tegodet a
zalardoc tanittottanac, Bent Adorjan ez ellen monda Mire mondod
vket zalardoknac ha az oroc eletnec utara tanitnac, Ez halvan meg-
enth elfuta natalia, es az o vranac feleletit az zentoknec nağ orom-
mel megmōda Ennec vtanna a azar nağ eros emborokkel utet esmeg
igon verethe Conabba natalia mind | ⁵⁶³ a kenokat a kerdeseket es
vranac feleletit a zent martiromoknac kik a tomloczbe valanac legot-
tan meg ielontinala. No annera verec utet, hoğ a beli ki io vala
immar Annac vtanna meg vasazac utet, es a tob zentockel a tom-
loczbe vettetec Vala zent Adorjan genge ifju, es igon zep abraza
huzon holcz eztendos, Natalia tekentven o vrat hatra sekven a nağ
kennac, es taglasnac miatta | ⁵⁶⁴ seje ala teve o kezeth, es monda,
Dodog vağ te en zerelmes vram, ki melto loql a zentoc kozibe zam-
laltatnod, Dodog vağ te en zomom velaga, hoğ te zenvedel, Azert
ki te erted zenvede, ereggel en edosom ereggel, Fassad annac dizose-

get kijnec zerelmeiert e kent zenvetted. Aleg halla a xazar Hog sok
 azzoniallatoc zolgalnanac az zentoknec a tomloczbe, Paranzola Hog
 tonabba be ne bozat- | ⁵⁶⁵ nak öket, Meghalla ezth natalia, Hog az-
 zoni nepet oda nem bozatnanac, el vethete hajjat, es ferfju ruhaban
 oltozec, Vj zolgal vala a zentoknec a tomloczbe, egeb azzoniallatoc-
 kales ezt thetetivala io pelda adasanac miatta, Ennec vtanna kere
 az o vrát, hog micoron az oroc diaoszegbe lenne, imadna o erotte, Hog
 vr isten ötet e velagon meg orizne zeplotelenszegben, es hamar | ⁵⁶⁶ ö-
 tet ez velagbol ki venne Ezt halvan a xazar, hog az azzoniallatoc
 ekeppen tottec volna, Gozata ülo vasath, kin mindoniknec labait el-
 toretne, es ekeppen ök meghalnanac Fel vala zent natalia hog az o vra
 egebeknec kenha latvan megrettenne, De kere a dolgosocat kik ezt zer-
 zik vala, Hog az o vran kezdenec el, No micoron immar o neki la-
 bait elmetüttek volna, es zarait | ⁵⁶⁷ el tortek volna, Here ötet na-
 talia, hog az o kezethes elhanna methni, Minel az o zent tarsasagi-
 hoz kik tobbet zenvettek vala egenlo lenne Ez megleven zent Ador-
 ijan elbozata o lelket vr istenhoz, es a tob zentoc ün kijeken az ülore
 tartak vala labocat, es ekkeppen mind vr istenhoz menenec, Annac
 vtanna Paranzola a xazar, hog testeket mindmeg egetnec Natalia
 addig o vranac | ⁵⁶⁸ kezet kebelebe elrejte. No micoron immar az
 zentoknec testec a tüzbe vettetnenec, akara natalia es ünommagat a
 tüzbe vettetni, De hertelenseggel nag harmath esee, Ki a tüzet el ol-
 ta, es az zent testeket bantas nekil meghaja A kerezttlenec errol

Bent adorian martirnac martirōsaga.

tanazoth tartanac, es az zent testōket constantinapolba vineek mig-
len aia zent eghaznac bekefeg lenne, hog az utan esmeg tiztoffeggel
megh hoznac. Ez zentoc zen- | ⁵⁶⁹ vedenec martiromsagot vronc iesus-
nac ziletese utan huz hean harom zaz eztendobe No azert Natalia
marada hazaban, es zent Adorijannac fel kezeet maganac megtarta,
Mel kezeth o eletinec vigasztalasara mindoncoron tiztoffeggel fejehez
tezen vala Ennec utanna lata eg so tizt tarto, anag ado zedo hog
Natalia igon zep igon kazdag, es igon nomos volna, A lazarnac
akarattabol tiztof- | ⁵⁷⁰ segbeli azzoniallatokat kulde o hozza, Hog ha
hazassagra acaratos volna, kiknec natalia felele, Ki nerhetne ne-
kqm azt, Hog en ilen emborhez birnam, Demaga keroc harom napi
idoth hog magamat hozza zerezhessem. Ezt monga vala azert hog el
zalathatna. Annac utanna imada vr islent hog utet tiztan megtarta-
naia. Ez megleven legottan el alvek. Ime hog el alath volna, eg a
martiromoc kozzal neki meg ielonec | ⁵⁷¹ es utet nag edoffeggel meg-
vigasztala, Paranzolvan o neki, hog a helre menne holot a marti-
romoknac, es az vranac testoc volna. No micoron felferkenth volna,
Vene lak zent Adorijannac kezeth, es nag soc kerezkenockel hajjora
zalla, Hog ezt meghallotta volna a so tizttarto soc vitezokkel hajjon
oket izni kezde, Demaga ellenocvalo zel tamada, ki o bennoc soka-
cath elfileztven kezerite oket megterni No micoron immar effel | ⁵⁷²
volna, Pokolbeli ordog nekic meg ielonec egh hajjon iaro embornec
kepeben, tettetven hog a hajjoban volna, es azokat kikkel natalia

vala, Alonda o nekie, honnan igtek es hova mentoc, Alondanac
 Nicomediabol iouone es constaniapolba megone Alonda nekie El-
 tenettetoc de balsfe tarzatoc ha io helre akartoc menni Ezt monja
 vala azert, hog a tengorre mennene, es oket elveztene, es hog meg-
 | ⁵⁷³ halnanac Ez halvan micoron o vitorlaiocat megfordittanac,
 Legottan megielonec zent Adorijan onekie eg kis hajjoba ulven, es
 monda nekie hog azonkeppen mennene minth elozer Meg ielontven
 hog akki elozer zoltvolna ordeg volt volna Ez megmondnan a hajjo
 elot megen vala, es vtath mutath vala o nekie Natalia lathvan hog
 zent Adorijan elottoc menne | ⁵⁷⁴ igon nag orommel betelec Es e
 keppen mince elotte megvillamodnec constantinapolba iutanac. No
 micoron oth natalia a hazba mentvolna, holot zent Adorijannac teste,
 es a tob martiromoknac, Es zent Adorijannac kezec o testehez totte
 volna, o imadsaga utan el alvek, es megielonec o neki zenth ador-
 ian, neki kozonven paranzola hog o vele az oroc bekesegbe menne
 Annac utanna micoron | ⁵⁷⁵ almbol felsekentvolna, es aalmath megh
 ielontotte volna azoknac kie oth valanac, Dolant von o toloc, es
 lelket legottan elbozatha, Kit az zent anjaloc nag vigasaggal men-
 orzagban vinec. Legottan veneek a kerezkenec o testet, es tevec az
 zent martiromoknac testochez Amen **Unac Uenebe kezdetic**
zent Elek confessornac eleti SEnt elek, Ki ez velagot
 vijonnan valo mestorsegenel megh zala | ⁵⁷⁶ es embori nemzetnec el-
 lenseget meg joze, Vala nomos nembelol romasagba euffemianosnac fia

Bent Elek confessornac eleti

ki vala xazar vduaraba elso, Ki utan iarvala harom ezor zolga, kie mind araias onel quedoznecvala, es oltoznecvala camo-caba Ennec solotte euffemianos vala igon irgalmas, Vghog, Uaponked zege-
noket, aruakat, ozvegoket, es zarandokoknac harom aztalt advala
| ⁵⁷⁷ Kiknec tiztoffeggel zolgalvala, Es ennec utanna o kilenc horan etelt vezen vala zerzetos nepekkel isteni felelmel, kijnec feleslege Aglaes azzon es ez zerrel iamborsaggal el vala, Micoron o nekie magzattoc nem volna, Imadzagockal herenec vr islentol eg sijnat, es attolfogwa elenec nag tiztasaggal No micoron immar a germoc ezos volna, adac utet tanusagra, Annac utanna micoron a tanusagban
| ⁵⁷⁸ tudomaiianac miatta veragoznec, es emborsegot ertvolna, Valasztanac neki xazar vduarabol eg zizet, es neki adac felessegul Annac utanna micoron a hugodalomnac ideje el istvolna, Bemene az zent isiw az o mathkaiaval agias hazaba, holot kezde utet tanithani isteni felemre, es zizesegnec tartasara. Mel tanusagnac utanna arai gurujet es vitezi onenec zattijat, kinel quedoziavala neki ada tartani, mond- | ⁵⁷⁹ van, Ved hozzad ezoket, es tarx nalad ammig vr istennec kellemetos, es kozottonc vr isten legon, Annac utanna venen o iozagaba es a tengorre mene, es titkon be zalla eg hajjoban Mel hajjon utet veter laodiciaba. es onnan elmene ediffa neuu varosba siria orzagban, hol vala mu Vrone iesus cristusnac kepe, ki nem embori kez miath vala alkotvan golaba zerezven. No micoron oda intoth volna, mind valamit | ⁵⁸⁰ vele hozoth vala zegegnoknec ozta, es hitvan

ruhában oltozven a tobj zegenőc-kel egetőmbé azzoñonc marianac egha-
 za elot kezdé űlvi, Holot alamisnaval el vala, es abban tobbeth meg-
 nem tartuala, hanem rak kinel q zegendőn megerne, es a tobbit a
 tobj zegenoknec osztjavala, Demaga az q attija micoron meghefsmerte
 volna hog az q fia elment, q rajta nag siraft ton, es zolgakat min-
 dőn fele bozata, hog az q fiat | ⁵⁸¹ megkeresnec nag zorgalmatossag-
 gal, es zeretettel kik kozzul nekic iqnenec ediffaba, Hog latta volna
 zent elek az zolgacath űket meg esmere, De űtet az zolgac semmikeppen
 megnem esmereec, es oth a tobj zegenokkel egetőmben zolgai neki ala-
 misnat adanac, Mel alamisnat von istennec valo hala adassal, mond-
 uan Halat adoc tenekőd en vram isten, mert zolgaiñmtol alamisnat ve-
 tethel | ⁵⁸² en velem, Annac vtanna megterenec az zolgac, es meg-
 mondac o atkanac hog sohol megnem leltecvolna űtet, Conabba az q
 aña fianac elmenesenece vtanna q ahas hazanac pagimentomara sakot
 teritte, Holot nag ohañtassal, es sirassal valo iañgatasokat tezenva-
 la, monduan, Ith siratom az en siamat mind addiglan mig űtet megle-
 lom, es meglatom, Az o | ⁵⁸³ ieğőse kediglen vğmondvala q napa-
 nac En addiglan migh az en edesseğes vram felől hirt nem halloc
 mikeppen a gerlice egedul veletőc megmaradoc, es veletoc lakozom,
 No micoron zent elec a folul megmondot helen, Az az, Azzoñonc ziz
 marianac eghaza eloth tizenheth eztendeiglen lacozotvolna vr istennec
 zolgalatiaba, Azzoñonc Marianac | ⁵⁸⁴ kepe ki oth vala az egha
 Alonda az eghaz qriznec, Hozd az eghazba istennec emboret, mert

Bent Elek confessornac eleti

melto mehorzagra, es istennec zent lelke ingozic o rajta Ime az o
ijmadsaga fel megen vr istennec eleibe mikeppen a temjennec o fustj,
Micoron az eghaz orizo nem tudna, Kirol mondana, Monda esmeg
o neki, Akki az eghazhoz lato vala ottan ki mene es utet az eghazba
be hozta nag tiztosseggel. Mo|⁵⁵⁵ Hog e dolgot minden ember megtutta-
volna, es mind tisztolnac utet, nem akara hog e velagon tisztoltetnek
annac okaert esmeg elmene laodiciaba, Holot be zalla eg hajoba, es
micoron acarua menni tarfiaba, Vr istennec akaratta zerenth a hajjo
zel miat vettetecki romanal, Hog ezt latta volna zent elec, monda
vnnqmbenne Az en atijam hazanal esmeretlen laco- | ⁵⁵⁶ zom, es nem
tezo egebec-nec nehesseget Ez leven el indula, es azonkozben torte-
nek, Hog az o attija azazar vduarabol ki ioven nag soc zolgackal
meghkornikozven, es utet kvetven elol talala, es o utan kezde keal-
tani, mod-van, Istennec zolgaia kerlec tegodet, hog fogag engomet ze-
gen zarandocot hazadba, es eltesse engomet aytalodrol valo hullade-
kokcal, es maradekokcal, hog az vr isten | ⁵⁵⁷ legen melto atte za-
randekoddales irgalmassagoth tenni, Hog ezt hallottavolna az o atta,
o fianac zerelmeiert be haga fogadni, es o neki kulon hazat zerez-
tethe az o ajtoia eloth Hog utet hacortab latna es neki zolgalot zerze,
es vnn aytalarol valo etket ad vala o neki, De zenth elec incab
gondol vala az lelki etelre honnem a testire, Annac okaert ijmadsgaba
foglalatos vala ko- | ⁵⁵⁸ ronked testeet bojtet vigazassal megh oztoneriti
vala, Annac folotte a hazbeliek miat nag soc nomorusagot, es bozzusagot

zenved vala, Nekiktol monetségot, Nekiktol tal mosadeccal valo oty-
 zest o seijere hakorlatost, Demaga zent elek ezoketh mind bekeseggel
 zenvedivala az o erdemenee oregbúleseijert, No micoron immar tizenhet
 eztendeiglen lakozot volna atkanac hazanal esmeretlen | ⁵⁸⁹ Megesmere
 istennec malasztlyabol hog elkozelgetne az o eletinec vegezetj, Kere papi-
 rost, es tenthaat, es az o eletith mindon zerent megira, Klinec vtanna
 egvasarnapon mise megleven a sanctuariomba menbelol zojat ione,
 mondnan, Jojhetoc en hozzam mind kik munkalcottatoc, es megfar-
 rattatoc, es en meg nyugtlat titoket, hog ezt hallottac volna ijettok-
 be areel mind a foldre le esenee, No megmasodzor zojat | ⁵⁹⁰ ione,
 mondnan, Keressetok meg istennec emboret hog hmagyon romasagert
 Keresni kezdec utet legottan, de nem lelhetec semmikeppen Esmege
 monda az zojat, Euffemianos hazaba keressetok, Euffemianosih errol
 kerdozni kezdek, es o azt monda, hog e dologba semmit nem tudna.
 No legottan a Lazaroc Archadius, es Onorins Innocencius papanal
 egetomben | ⁵⁹¹ el indulanac euffemianosnac hazahoz, es zent eleknee
 zolgaloija iquala vra eleibe, mondnan lasdmeg vram talam ammi
 zarandokone, mert nag zenth eletu, es bekesegos embervalo Eusse-
 mianos ezt halvan, elol el sijethe, es uteth halva lele, kijnec orzaijat
 latha hog fenleuee minth istennec angala. Es akara a leveleth ki ven-
 ni o kezebol, de nem vehete, No | ⁵⁹² micoron immar ki iotvolna o
 tole a Lazaroknac, es a papanac meg ielontottevolna, okes bemene-
 nec, es ezt mondac Jolleheth hog bijnosoc vagone Demaga ez or-

Bent Elek confessornac eleti

zagnac terhet viseloc, es a papa kozonsegnec pastorsagat Azert ag-
jad nekone a leueleth, hog tuggor mi vagon benne megh irva Es
a papa hozija mene es a levelet kezebol ki vene, Kit legottan neki
| ⁵⁹⁵ bozata, es el olvastata mind az soksagu nep eloth. No hog ezt
hallottavolna euffemianos zent eleknecc atka, o nag keserusegeben ereie
elzacadoza, es a foldre le esee, mint holt eleven. Annac utana mi-
coron kevesse meg oxodotvolna, zaggatni kezde ruhaiat, es nuini
kezde az o ven seihen valo hajjat huzni kezde zakalat, es vonommagat
gottreni, es az o sianac testere esedozni, kealtvan, O ennekom | ⁵⁹⁴ en
zerety sian, Mire hog engomet ez zerent megzomorittottal, es enne
eztendeiglen valo banatoth es sirast ennekom zerzel Daij ennekom
navalasnac mert tegedet latlac en venszegomnec iszap'at, es az agan
halva fekvon, es ennekom nem zolvon Daij ennekom minemu viga-
sagom lezen immar Conabba az o annaes hog ezt meghallotta volna,
Mikeppen a sijas orozlan a halot zagattija micoron | ⁵⁹⁵ megh akad,
Azonkeppen nag sirassal ruhaiath zaggatta nuini hajjat, es zomeit men-
ben selemeli Es micoron a nag socsagtol a testhoz nem mehetne, Ke-
altvan vjmondvala, Aggator nekom utath, Hog lathassam az en sia-
math az en lelkomnec viga-sagat. Kit emlettem az en emleijnvel, No
micoron intotvolna a testhoz reia esec kealtvan Daij ennekom en ze-
rety sian en zomeijnnec velaga, Mire minekone ekeppen | ⁵⁹⁶ es ig
kegottlen tottel, Latodvala atjadat, es engomet nag keseru siralom-
ba, es tennom magadat megne ielontotted, es atte zolgaid te rajtat

bozzusagot totter, es el zenvetted. Ezonkeppen ottan ottan esedezieva-
la a testre Uha kezei elterijeztven Uha kezenel o angali orzaiat
illetven, es xocolgatvan ivoltuala Siriatoc en velem mind kie ith
vattoc, mert tizenhet eztendeiglen volt en ha-⁵⁹⁷ zamban, es nem es-
mertem hog en egjetlen eg sian legen, Ki o zolgaitol nag soc homo-
rusagot, es arcel verest turt Jaij ennekom, ki ad az en zomejnnec
sivalmas kutsieith, Hog srassam ejel es nappal en lelkomnec keseru-
seget. Az o felesleges gaz ruhaban oltozven oda futu, es sratta vala
utet mondvan Jaij ennekom Mert ez maj napon nag gazba, es ez-
vegsegben ma-⁵⁹⁸ rattam, es immar nina ennekom kire neznem,
sem zomejmet kire vetnom Immar el romlot en tolem, en tukorom es
el vezoth nekom remensegom Ez mai napon elkezdetic nekom zomorn-
sagom, kiner veghe soha nem lezon Halvan annep ezt, nagh srast
teznec vala. Annac utanna a papa, es a xazaroc tenek utet tiztos
halot viselore, es vinec a varosnac kozepire, es annepnec megh izenec,
Hog meg-⁵⁹⁹ leltcevolua az isfennec emboret, Kith mind az egez va-
ros keres vala, es mind eleibe ionenec az zentnec Conabba vr isen
xoda tetellel megh ielonte o zolgaianac zentseget, mert valakie o testet
illetievala legottan mindon betegsegochol, velagtalanfagochol, es
gonoz zelleltol megzabadulnac vala. No e nag xoda latvan a xazaroc
papaal onymmagoc Hezdec az zent testot viselni, Hog ukas megzen-
toltet-⁶⁰⁰ nenec tole, Annac utanna a xazaroc haghac, hogh bew-
seggel aranat, es ezustoth himtenenec el a piazon hog az zent testoth

Zent Sofia azzon elethi

vihetnec a zent eghazhoz **De** annep nem gondola a penzel, hanem inkább nagobban nagobban sietnec vala az zent testnec illetesere, Vghog, Nag dologgal viheteek zent bonifacius martirnac templomaba, Es oth isteni dixerettel tartac heted napig miglen o neki zerzenec coporsot⁶⁰¹ aranbol, gengekbol, es draga konecbol, kiben az o testeet nag tiztosseggel helhoteec Es a coporsobol Ana^g a serbol iq vala ki ol edossegos illat, Hog ha rakvavolna nomos tomijennel. Ez velagbol mullecki zent elek kriszofnac ziletese utan harom az harmicz holczad ez-tendoben, Ki most vigadoz orockon orocke vr istennec elotte a dizegsegos zentockel, Amen **Dixeretessce az vr isten**

(602—606 üresek.)

⁶⁰⁷ **Ur** nac Uenebe ith kezdetic zent Sofia az-
zon elethi **Manffredo** zent Sofia atka. Vala persarom beli keral. Anna neveztetie vala **Strandalianac** Az **Manffredus** keral laczik vala medorom few varosba, Kibol maganac von het orzagot, Medorom, Affricat, zerezen orzagot Caldeosokat, Arabiat, Alexandriat es egyiptom foldet mind meg bira. Az idoben pogan nep kozot senki nem vala o hozza foghato, Mert⁶⁰⁸ valahona fog vala mindeneket o meg hozvala. Minth romajaknac tartia kornicaija, Az idoben Anacletus nenu papa zentsegbe veragozer, Zent silvester papa utan huzon hatod ez-tendoben romaba **Decius** azar ideiebe, Az idobe gorog orzag vala mindonfelol nag io bekesegben, mert **Decius** azar kereztjeneket igon

haborgat vala Ez Anacletus papa ki futa romabol, es elmene gorog orzagba Alicoron ezt Domotor azar latta, | ⁶⁰⁹ es hallotta volna, nagh orommel, es nagh tisztosseggel fogada az Anacletus papat, es o orzagabeli orakat, Jelonnen iernsalembe János patriarchat kikvel tanaszt erre vegeze hog o fianac Domotornec miert a azar onom-maga igon venhet vala Sophia azzont igon dragalatos zep zizet Nauffredus kernalnac leaniat megkerne, De miert hog eggiec vala keresztlen Alasic pogan Anacletus papa engede, Hog Nauffredus keral domotor azarral meg eggesuljen, es hog deciusnac | ⁶¹⁰ ellene lehessen, es megh gozhesse decioft, Mert a Decius istennec zent eghazat igon nagon haborgatia vala, Ez meg leven meg soc ido el mulvan, meg hala ez ven domotor azar, es az o orzaga marada fiara domotorre Sofia azzontol len harom leana hith, remensseg, es Isteni zereteth nag zepseggel, Kiket tanittata zent irasnac bolsefegere Sofia azzon vala istembe igon aijetatos, es o zolgalatia istennel igon foganatos- | ⁶¹¹ vala, gakorta valo kiztethnec miatta o vra domotor azar Anacletus papanal ozue romaba mene, A hith mellet vitezseget teni, nem torrel, sem segverrel, Hanem zak hittel, es lenzenvedessel istennec orzagat venni, es az o leaniit, hitoth, remenssegoth es isteni zeretetoth az o ainhodial felesegeuel haza orzagaban nag kenzel, es nag kazdagsaggal, Annac utanna domotor azar Anacletus papanal ozue Adrianus romai azar mia kit Decius | ⁶¹² azar halala utan emelenec venen martiromsagnac coronaiat, Azon idoben

Bent Sofia azzon elethi

micoron zent dömqörnec lelket angaloc vinnec menorzagba, Bent Sofia azzon halla az angali eneköth kinel az o vrát istennec eleibe vizicuala, mert imadsagnac helen vala, felkölte az o leahit, es o veloc özne imadkozec amindonhato istenhöz, Hoö meltolna o neki meg ielonteni mi legön az angali enek, es mit iezzene, mert nem tugga-
va- | ⁶¹⁵ la, hanem zak az eneköt haliya vala. Tahat mind az harom leña lata harom angalt, es ez harom angal mindenic feje folot tart-
vala eg eg zepsegos coronat kezebe, Bent Sofia azzon feje folot heeth angal tartvala heth coronat. Az angaloc mordanac ez zizeknec, hal-
latoke emmü enekonket, attü atijatoc lelket kit Adrianus azar meg ölete, ez enek zoval vinoc isten eleibe, es isten ötet martirom-
sagnac coronaival öreke megco- | ⁶¹⁴ ronaza. Cijnctokes alcothuan vagon az öre corona rinid napocba vr isten meg laath, Kijnec erdo-
met vezitoc, De attü ahatorc titoketh zent Petor es zenth Pal eghaza-
hoz vizon bee romaba, Holot Adrianos azar miat mind anator-cal özne dizosegos coronanal tiztosseget heritok, De attü ahatorc hetezer halmeg, es mind hetezer isten feltamaztka, es heth coronanal megco-
ronazija Azert cristosnac melto lea- | ⁶¹⁵ na Sofia zerezdmege zivednec hazat, kith hoö hallotvolna zent Sofia azzon vig, es tizta orzanal fo-
gada ez nag iambort ierusalembeü Janos patriarchat, Kit ötet ke-
rezkensegre fordita, es meg kereztle mind o leahival özne hozza hi-
nata mizerrel orzagat haggä o tole tanazot kerde. Es ez Janos pa-
triarcha tanazozza hoö zent eghazat rakatna, Azert zent Sofia azzon

eğ igon nağ, es zep eghazat rakata | ⁶¹⁶ bodog azzon neuen, Kinel zebbet nağobbat, soth meg olant semminemü embor zome nem latoth. Es zent eghazi zerrel mindon nemüvel nağ beussegel zerze aranhal ezüstel kilomb kilomb nomos koveckel mondhatlan nağ zent eghazi zerrel, es a solül mondot Janos patriarchat teve pispokke Mert az iambor tanazaval bodog azzon neuen rakatni kezdethe, Holot hermoc-tol megvalvan ez | ⁶¹⁷ iambor megkereztele keth neguen ezor embort. Zent sofiazzon terquiliofnac o vranac atkafianac haga es valla az orzagot, es istennec o igeiet akara kometni, Holot ezt monga Hanemha valaki mind azokat kiket bjr ellene nem mondand, nem lehet en tanitvanom Es felveue az o harom leahat annac vtanna hog o vra meg holt volna holczad eztendo vtan, es mene romaba socsagu arahat ezüstoth vün o vele, kinel roma- | ⁶¹⁸ sagbeli zegen kereztkeneknek el oztvan meg vigasztala huzon neg eghazat romaba rakata, Holot meeg ez napighes isten az o zentinel dizertetic, Az idoben zent sofiazzon zent zerzetnec zomele alat lacoziavala romaba, Nağ vraknac, es nomosoknec felesagit cristusnac hitire fordittjavala, es soksagu nomos azzonokat kereztken hittre tanittavala, Kik o ferhoctol mindombe el kilen lezneveala o ferioe aganac, sem engednec- | ⁶¹⁹ vala, Holot a varosnac so nepe kozzul eg so embor Anthiocus meg haragvec Adriannus azarnac monda, Eg neminemü azzon allat harom leaniival ieth e varosba, felesegonket tolone el valasztotta, kit modnac az eg istennec iefus cristusnac a toruenerere, es hitire tanitka, feleb valo

Bent Sofia azzon elethi

tanitasa ez, Hoğ mi hazassagonknac zerelmetol mindenostolfogvan ma-
gokat megzenvettefsec, es ez zerent q kiztethenec engedven van- | ⁶²⁰
nac mü tqlonc elkilqlmlqttec, Annera hoğ az azzalhoz sem ignec ve-
lone egbe emni Tahat a zazar az vduarbironac paranzola az azzont
eleibe q palotaiaba vinnie. Ez megleven, es zent sofia azzon o lea-
nival ozue Adriannus eleibe vitetnenec, q meloket, es homlokocat
zent iegenel megerosittikvala, ez leahoc, Mert igon zepoc valanac,
Vghoğ ezon elzodalcoduan adrianos meg ijedotvala, es ijettebe soc
ideig ej zoth | ⁶²¹ sem zolhatotvala Eğ keues ideiglen fel vzoduan
zolitta zent sofiazzont, es megkerdven minemü meltosagbeli embor
hermqke volna, ees honnen valo, anag honneg iotvolna kerduen
romai vraknac felesagit q vrocval mire haborgattatna egmastol el
valasztvan, es q istenqket kik ez velagot terymtottec valamiokert ez
azzonokcal megtagattatna, De elozer hoğ volna nene, Ezt halvan
zent sofiazzon, felele, es monda En neuem kerezken. Alonda | ⁶²²
Adrianos, Menedet kerdqm nem hitqdet kit tartaz felele zent sofia-
zon, Mi legqn tiztosb, es nemosb minth a kerezken, Masod nenem
sofia persarom beli keraluac zilotte, es gorogorzag beli zazarne azzon,
Azert iottem be romaba leahimmel elo istennec aldozatoth adnom
Tahat a zazar ez azzont leahival ozue ada qrizni Peladins so tanaz
hazaba, De micoron volna qrizeth alath zenth sofia azzon tanitta va-
la az q leahit e velagot | ⁶²³ megutalni, es kenokat zenvednie, mond-
nan, Leanim vattoc zent irasba tanulvan, es iol tuggatoc hoğ meg

vagon irnan Hoğ ez velaghi haborusagnac ideien vigaz'ator, ħermokseg-
toetol fogva ki remensegot tanullator ha a mellet iesus cristusnac hi-
tith vallangator kenokath zenveduen, **Ur** isten tū nectoc a koronakat
meg aħħa, es en velem ozue meg coronazvan menorzagba helhozteth.
Ĥijneec ez leaħoc felelven | ⁶²⁴ mondanac, **Ciztolendo** azzononc, es
zeretq ananc boxas mikent azarnac keħħaba, es ez foldi seniteknec
haborusagħiba, meg esmerqd mi viadalonknac erqs vallasaath, **Mi**
iduožitenc iesus cristus miket meg oriz, es meg otalmaz Āħħa zola
esmeg azt monda, **Ur** isten tij nectoc tegon segqdelmet abba mit fogat-
toc, **Meg** maradni enes vigan titqket kqnetlec harmad nap be iqnen **A**
azar vitethe ez zizeket eleibe zent sofia azzon az q an- | ⁶²⁵ ħoc vtan-
noc menven **Cahat** Adrianos azar latvan e zizeket, monda **O** isħjo
leaħoc keħerūlietq attū isħjosagtokon es attū anatoknac vensegen,
Ĥalgassator engometh **Aldozħator** romasagon vralkodo isħenqknec, **En**
zamlallac titqket lelki leaħim koziben, es vdnarombeli sq tanaz kel-
lemes vitezim ħazocban zerezlec, **A** hith azzon zent sofia azzonnac
qregb leaħa felele, es monda, hitnec ieğeth keresqm, kit semmikeppen
nem lelhetoc, **Ĥanem** zak awal, **Hoğ** en cristofert | ⁶²⁶ meghaloc,
Adrianos cristus ħiħinec ħaborgatoħja nağ ħamarfaggal vas rostelt se-
bos tūzbe meg tūzefittete, es ez ħenge zizet reaħa thetethe, **De** az zent
hith azzon egetlen q raħħa ħvgoneek minth viznec ħababa iaro kis ħa-
ħjo **Nağ** zonal kealta monduan, **Vram** iesus cristus tekenz en ream
te zolgalo leaħodra. **Cristus** legottan nağ monďhatathlan nağ vela-

Bent Sofia azzon elethi

gossaggal neki ielonec, es vlet megh erositven, es monduan | ⁶²⁷ Leg' alhatatos hith, mert en te hitodbe ielonom nag velagossaggal Ezt halvan Adrianos hitnec nakat vagata, De minec elotte az nakvago helere vitetneiec az 9 anna, es az 9 hugai elot imadsagot ton monduan vram iesus xps ki vag hitnec kezdetj, es epittoje, tekenz te zolgalo leandora, es imadsagara Es kerlec hog mindon aki en kenomnac nap'arol meg emlekozendic, es te neuedert tiztosseget tezon | ⁶²⁸ ez velagbol ki multanac elotte igaz hitbe meltoltassac te miattad meg erofulni, Kijneec vr isten felele, En valasztottam ioj en hozzam a fetetsegekbelol az en nag xodalatos velagossagomban, es ammit en tolem kertel az advan vagon te neked, sejet le hajtván a tornec illetefe sejet testetol el valazta. Tahat az 9 testebol nag illat otlec ki mint nqms balsamommal be rekeztoty korsot megtortecvolna, Es e nag edos illat mindonoketh | ⁶²⁹ meghata, hog xodalcodvan monyacvala, Hog minemu dolog lon ez nag illat, Legottan neminemu ordongos megzolala kealtvan, Ne acarjatoc xodalni ezon, Mert zent hith azzon vitetic cristusnac eleibe, es mennei rosaknac veraghi kozzot helhoztetic, Emec utanna venec a remensegot, es be vetec eg ego tijzes hordoba ieltelenne meg egnie, De ez hordonac langa ki otleec pogan nepnec socsagara, ho- | ⁶³⁰ loth a lang oth ezer embort egete meg, Bent remensag monda, En zulem mith imaggjac, Anag mit keriec, Ha im latom en iegofomet tartvan irast en zomom eloth, ker' mit acarz mert valamit keerzs mid megvagon neked advan

Kijnec aňňa felele, Seanom kerjed azt, hođ valaminemű embor te ie-
 josodnec neve dixeretiert te kenodrod meg emlekozendie, igaz remen-
 segbe őrőke megmaradgön, es micoron lel- | ⁵⁵¹ ke testetol elfog
 tavozni, Tahat atkoron minemű binbe vetkozot embor legön, semmi-
 keppen karhozattra ne vettessec. Ez zerrel tön ĩmadfagot az zent re-
 menség, Kijnec felele crıstus, En zereto hugom meghalvan vagön at-
 te ĩmadfagod. es ez zerrel ĩakat vagac, es helheztetec 9 nenne melle.
 Annac utanna Biz zent zeretet igön nagon ostoroztatec, Kijnec kefe-
 rűsege zinet altal iara, es el amula 9 aňňa erűsit- | ⁶⁵² ven bizlala
 vala, monduā En io leañem batorfagost mivelkoggel, mert ĩsten
 ĩlenoknec otalma kik 9 benne ĩznec, Ez utan az 9 keth kezet tobe
 el metec Tahat zent zeretet monda, En apastalom zent Pal Engom
 tanitoth monduan Az ĩsteni zerelm mindon naualat, es vezedelmeth
 bekefeggel elvisel es el tür Es hođ ez zenth zeretet nađ vig kednel
 allana Adrianos paranz- | ⁶⁵³ la ĩakat vagni ĩmadcozec zent ze-
 retet, es monda, Vram ĩesus crıstus ki vag ez zent zeretetnec feje,
 es tűze, engedjed hođ valaminemű ember te neved tiztossegeiert en
 kenomrol meg emlekozendie, aňandocozvan legön 9 halalanac elotte
 zent zeretetnec mivelkodetinel, Kijnec vr ĩsten meg halla ĩmadfagat, es
 fel vitetec mehorzagban angaloc miat Es 9 ziz veraghi testet | ⁶⁵⁴ te-
 metec az 9 keeth nenne mellet, Mindenie leaña etzor s mind zent sfi-
 azzonnac ĩelenenec, monduan O zereto aňanc mennecebe mel nađ di-
 zoszeg tegedet war, De zent sofia azzonnac ez lathas miat nap zinbe

Zent Sofia azzon elethi

valtozec o orczaia, Vjhog Adrianos, es mind az o vele valo nepec
vg alittihakvala hog azzon isten volna, zolván Adrianos kerdi-vala
edosseget hog mi volna ez latas, ki felele, mondvan, Ez lathas meñ-
nei | ⁶⁵⁵ Mert latam az en harom leañomāk erdomit, Riket te meg
kenzatal, Es innecto-va coronakcal varnac engomet, Es a keraloknac
keralat onzolván, Ki naggal erosb, es nomosb te toled, es mind ro-
mai vrasagnal hatalmasb az keral Atte soefagn kenzasodnac vtanna en-
gom meg coronaz Tegedet kediglen gpec karhozattra veeth, Adrianos
ezt hog hallotta volna Igön meg haragvec, Paranzola az o ruhaiabol
mezitelen | ⁶⁵⁶ foztania, es tizenket maroc vezzenel ötet verni mig-
len mind elzakadoznanac, es az o teste meg hasadozjon. Annac vtan-
na elos vasocbol alcotot zert zenaltata, es rajta iartata mind addig
mignem az o labajnac jñna, es ere elzakadoza, Annac felette vas ve-
ronel o sejet verethee hog az o aga veloe orratol ki iarvala, De
zenth Sofia azzon enne nag kennac keserusegeben indulatlan vezteg
alla, Alonda | ⁶⁵⁷ Adrianosnac O te zegen, ez kenoc engomet en iste-
nomnec igön kellemetosse teznec, Mert profeta mongia, Vram isten
akaratommal aldozom tenekod, es vallom te zent nenedeth Mert io
vag en vram isten iesus Ez mondvan a tomloczben rekeztetheec, holot
mi vronkat iesust cristust lata nag fenossegeben meg erositven ötet, es
meg monda neki vronc iesus hog meeg nag soc kenokat, es keseru-
seggket | ⁶⁵⁸ o neneiert kel zenvedni Az vtan micoron a tomlocz tar-
toc a tomloczbe lattanak volna, tahat az o testet halva meglelec, es

hoğ Adrianos ezt hallottavolna be vettethe az arček zekben, Masod napon hoğ Adrianos zekiben iltvolna, Bent Sofiazzon angaloknac miatta feltamada es legottan elmene, es allapac Adrianos azarnac eleibe, es hoğ latta volna ötet megh ijede, es monda Minemü ordongos azzon vag | ⁶³⁹ thee, hoğ meg holtal vala, Im esmeg meg elenenülthel Bent Sofiazzon monda Az en feltamaztom iduesszeg es eleth iesus cristus kiben en hizet, Cahat vettete ötet eg feñq vinzzal forro ego kemencebe, es tüzet nağh benséggel vettete alaija, De urnac angala le zalla, es a kemenze közepit meghivesitte, mint az zel a harmatoth le a földre süja, Adrianos hoğ halla ötet a kemenceben vigadni, es Hoğ a tüz neki nem artana | ⁶⁴⁰ Onnag ki vetethe, es neje vagatha, es az ebeknec vettethe, De harom ziz leañ az 9 testet eghben güñte, es ozue zerze, es angaloc iq-venec, es zent sofiazzonnac testet feltamaztac, Legottan vr istennec halath ada hoğ mivel 9 neki masodezor eletoth adot volna Az idoben Adrianos iarvala, es mulatvala az olazcapu vzaiaaba zent Janos es zent pal martiromoc zent eghaza mellett, Holot | ⁶⁴¹ elöl lele Adrianost zenth eghaza mellett zent sofia azzon, Kit hoğ lata, Vg ijede, hoğ egez hath oraignan eg zot sem zolhatot vala Olha holt eleuen voltvolna De hoğ elmeie hoz'a iotvolna Adrianos ötet meg keresztete, De minec elotte esmeg megsoctac volna ez cristus hitire fordult azzonokat a hitnec alhatatos voltarol meg erofitte, es nağ sokacat meg bezelle minemü dolgokat az angal meg ielonte öteth | ⁶⁴² megfogvan vinec adrianosnac eleiben,

Zent Sofia azzon elethi

Holot a kenzoc mereggel mint halaltra itatac, zent sofia azzon vene a mergoth mint nomos venerekot, es meg iva mindon serelm nekil, es semmit neki nem arta. **A**lij holvaltra kelnenec tomloezbe vetek Holot idugzitenc az ejel nag velagossaggal neki ielonec nag isteni edqs bezedgckel utet meg vigasztala, es megmonda neki, **H**og sokacat q erte | ⁶⁴⁵ lezon zenvedo, Holvaltra kelven vitetec adrianos eleiben, **K**ijnec monda adrianos **O** bodogtalan azzon allat emmit te thez ordongosseggel tezed, mert ez ninzen embori allatnac advan, **D**e isteni hatalm **U**em tudde hog atte elmednec vaksaga megfozt oroc eletodbol, **O** romai vitezoc ez velagnac kellemetost, es iob reze, mel nag zemerom tijnectoc **H**og eg ordongos gorog azzonhiallat tijtketh | ⁶⁴¹ mind meg hoz, es megzegetnit, **H**alvan ezt palladios nemi sq embor adrianosnac sq tanazozoja, ki zent sofia azzot q fogsagaba hazanal tartotta vala, monda **O** azar te, es atte tanachid vattoc mind elmetoc nekil, **K**i tehetne mind ezoket kiket ez azzon predical **I**mmar soka a romajac iol megesmertec, **T**e kediglen nem akarod hinned, tuggad azt hog valamit sofia | ⁶⁴⁵ mond az mind bizon, es tekellets, legottan a azar fordulvan reaia nag haraggal, es q neki nakat vagata, es zent sofiazzont a tijberis vizebe vettethe, es a holt test fel labadvan **K**ij vza a papanac, es egebeknec sokaknac lattara, **D**e urnac angala le zalla, es zent sofiazzonnac a iob kezet foga, es fel emelven monda. Sofia zent haromsagnac neneben kel fel, **K**i legottan zomeit | ⁶⁴⁶ fel nita, es zentharomsagnac neneben mint elozer predical vala cristusnac q hitit, **E**at-

van ezt a xazar utan romasagnac fejedelmec sebellius neuü hog zent
 sofiazzon esmeg eleven predical vala el xodalcodvan monda O mine-
 mü isten ez zent sofianac istene, mel igon ütet zereti, hog miwrone ü-
 teth semmikeppen megnem elheti, ezue göjte o nemzetit, Kerven ütet
 hog megkereztelne, Legottan pa- | ⁶¹⁷ panal megkerezteltethe, es zama-
 vala heth 3az ember germok nekil, es azzoniallat nekil, Hog adria-
 nos ezt hallotta volna, Fezde meket verni, es nag fel zonal monda,
 Jai iai minemü zegen, es nanalas ember en vagoc, hog en eg gorg
 azzoniallattol meg hozetom, Kuldven hamar erte hozata eleibe eg ist-
 be, ki hen onnal telies sorvala megkotozven be vettethe. Es micoron
 ez istbe fekonnec, Alonda | ⁶⁴⁸ zent Sofia azzon Meñnei keral erq-
 siz meg engemet Kijnec monda Adrianos Vagone egeb keral en to-
 lem. Felele zent sofiazzon Vagon, De nem olijan mint the, Ammeñ-
 nei keral orzaganac ninzen vegezeti, De te toled tizon qtd napig el
 vetetic te keralsagod. Felele Adrianos, En meg latom, es megfogata
 sebellinost mind hoz'a tartozonal nakat vagatha Zent sofia azzon mi-
 coron volna enne nag kenba | ⁶⁴⁹ kealta sebellinosnac, es hoz'a tarto-
 zoknac batorfagost mivelkodegetoc megerosilven tij zinetoket, mert im
 el ignec tij elotocben anjaloc attu lelketoc veni Kijnec felele a xa-
 zar, te nanalas binben fekoz megsem zonal meg egebeket megzalnod,
 Es onnet ki vetethe, es labajnal fogva oztore fel akasztatha, es
 az o husat kontjarol le faractatha, hog az jnat megh olvashattac vol-
 na, Holot harmad napig fugge, es | ⁶¹⁹ meghala, A xazar paranzo-

Zent Sofia azzon elethi

la 9 testet az ebeknec vetni, Ueminemü azzonuepec, Hiket 9 cristof-
nac hitire tanitotvala, ejjel felveneec, es egi iambor hazahoz viuec,
ki 9 neki utoliara tarfa len 9 keinnaba De neged nap soc iambor az-
zonoknac elotte, es holot zent pispokoc valanac vr isten utet felta-
mazta Jata esmeg Adrianos azar eleibe. Es monda Adrianos Soc
bozzukat zenvettem el en istenemert ez | ⁶⁵¹ gonoz erdengos azzon
embor miat, Azert vegetoc ki fogait, es ki terijestec kezait elvagiator,
es el metec emleit, es az 9 zontith mind eltirijetoc Calam iges meg-
hal. De hog mind ezt meg tottecvolna, meghala, De vrnac angala
esmeg feltamazta Ezt romajac hog lattac volna, hog menezet felta-
madot volna, megkerdec utet kizoda utet annizor feltamaztotta vol-
na, Felele nekic, Az isten ki feltamadatnac, es pruc eletuec vra hle-
noket, es egebeket foca- | ⁶⁵² kat hog meg mondotvolna, tob honnem
harmicz keth ezor embor cristoshoz fordula. Annac utanna Adrianos
iggn meg haragvec, es legottan torrel altal ittethe, annac utanna
nakat vagatha, Ezt a kerezkenoc hog latat, Legottan Adrianosnac ta-
madanac, De Adrianos elottec elfutamec, es 9 futaba prdog nakat
zakazta, es meghala, Fordulanac e kerezkenoc zent sofia azzonnac teste-
hoz, theven | ⁶⁵³ naj siralmat. Cahat iove het angal, es utet a fold-
rel fel emelec, monduan Immar te kenodnac vege vagon, Azert ele-
venul meg, es vr istennec aldomast, es azoknac kik tegedet zeretnec
Cahat azon angaloc kezebe meg elenemule, Legottan ezt monda, Ro-
mai iamboroc aljator az vr istent, es velem ozue oneki vallast tege-

39mevel mennecben tekente, es sohazkodvan monda, Kegel-⁶⁶¹ mes
isten algameg testoncket lelkoncket, Hog q zent zolgalattara horsoc
lehesfoc Uzven zent Bozihmas az azzoniallath, tahat a foldrol
keth sengel feljeb al Azth latvan zent Bozihmas, gondola q benne,
hog q volna kesertet. Maria egypciaca zent leluc altal meg esmere
az q gondolattat, monda neki, zent atijam Isten neked megbozassa,
hog engomet kesertetnec alittaz Nem vagoc zent atijam kesertet De
vagoc eg rementelen bi- |⁶⁶² nqs azzoniallat, Galvan azt zent zoz-
mas nag ajetatossaggal felele neki. es kqnrge neki istenert, hog
meg mondana neki ki volna. Bola az zent azzon neki, es azt mon-
da Bent atijam, en vagoc egypptombeli Micoron vronc cristof-nac
halala utan volnec tizenket eztendei leanzo Inec alexandriaba. es
oth valec eg parazna, Anaq eg bijnqs azzoniallat. Ez karhoztaknac
vtana lakozam a bijnbe tizon qth ezten- |⁶⁶³ deig, Eg idonec cora-
ban micoron soc kerezken menne galakon ierusalembe. enes el menec
veluc, Micoron akarnec be mennqm a templomba a tob kerezkenecel
Es alla eg test mellem kith en nem latoc vala, es kitola az ajton,
es nem akara engom bebozatni, Azt haromzor tene ennekqm En azt
latvan es meggondolvan hog az en bijnomnec socsagaert nem loth
melto be mennqm az zent templomba Nag keseruseggel kezdec sirnom,
oth |⁶⁶⁴ latec eg marianac kepeth ki az q zent, ki q zent gleben fiat
iesoft tartihavala le thene q zent glebol, es ezt mongavala, Kegelmes-
segs sfiat iesus, nam kozonsegs ana zent eghaz mond engomet ir-

Maria egyptiaca elete

galm nero bodog ananac hog az leger Irgalmaz a bings azzoniat-
latnac, Satode mel zine zerent keer, es sir Jesus azt halvan, zent
anhat nakon qlele. es meg apola. es monda neki, en edqs anam, Fe-
ggn vg mikeppen te irgalmassagod akarija | ⁶⁶⁵ Es oth hallec eg ne-
minemu zooth, ki meeg azt monda Azzoniallat, men iordan vize altal.
es oth idnezulz. es tarcz penitenciat bijnedrol Es en ki ignec a temp-
lomnac hajlakabol, es hog meghcvala a pijacson, talala eg embor,
Kit en nem esmercvala, es ada nekm harom penzth, es a harom
penzgu vqk harom kijneret, Omneth elmenec iordan vize altal, es iq-
vec ez kijetlenben ith tartvan penitenciat negven heth eztendeig zak
| ⁶⁶⁶ a harom kenerrel e koraig eltem, es az vlt a zent afam embort
nem lattamuolt hanem zak tegodet mast latlac, De kerlec tegodet zent
afam, hog imag istent en ertem bijnqs azzoniallatert es kerlec teg-
det zent afam hog eztendw ez husvet napian hozza nekem ez helre
crisfnac zent testet, Accoron te zent kezeidtol hozzam veennem, El
valanac egmastol De telven az eztendq husveth nap'a el vine neki cri-
fnac Bent testet a helre | ⁶⁶⁷ Satvan thahat az zent atiat, Fezalla,
es terdre efere nag sirassal. es ajetatossaggal vene hozzaia crisfnac
zent testet Es meg kere vtet hog hozza ione eztendq meg az napon Es
fogada zenth Bozimas hog el igne De telven eztendq az nap, es el iq-
ue, es lata az zent azzonnac kezeit egbe fogvan, es zomeit be hon-
van a feltol fel alvan harom sengel, legottan le borathozec Satvan
tahat megholt, es nagon kezde azon sirna az zent iambor, es nem

meri vala az zent azzonnac | ⁶⁶⁸ testet illetni, De sirvan a folden ter-
don alvala. Tekente a foldre tahat meg irtac a folden Bozima, te
temessed el ez maria egypciacanac o zent testeth Es kezde sirna, mert
nem vala sem kefi Anaq valami allat kinel neki coporsoth anag seert
zenaltvolna, es nag hamarfaggal el igne eg igon haragos orozlan,
Ki az o kormonnel hamar eg seert asa legottan elmene nag hamarfag-
gal onnaten zent zozimas nag strassal, es isteni orommel | ⁶⁶⁹ terdon
alvan eltemethe az zent azzonnac aldot zent testeth. Amen

Forsens pispoc micoron iozagban, es keghosseghben fenlenec, Utol-
so napjanac idejere intvan lelket elbozatha, Es latha keth angalt
hog kik hozza kozelgetnec vala Harmadicat lata hog elotte fenos tor-
rel, es seijer vertel megenvala, Annac vtanna halla az ordogoknec
renasit es ivoltsefeket, Elol vegoc es habornasagot, anag hadat kezde-
nec vele. Micoron immar elhalattacvolna, megfordulanac, es tizes
nillal | ⁶⁷⁰ otet, lovpoldozni keztecvolna, De az angal elotte megenvala
a vertel, es a tizes nilakat megfog'avala, es legottan meg oltthava-
la Tahat az ordogoc az angalnac ellene mondanac, Hjusfagos bezedo-
ket gakorta mondot es azert kenzas nekil, es serelm nekil nem kel a
bodogoknac elotte elni Alonda az angal nekic, Ha thii bijneket el-
lene vetendotoc kizin bijnekert el nem veez Tahat az ordog monda
| ⁶⁷¹ Ha isten igaz ez embor nem iduozul, Mert irvan vagon, Ha
megnem fordulandotoc, es olanoc ne leztec mikent kizinkeek nem
mentoc menorzagba kijnec az angal meg mogetven felele Dochanat

Forſeus piſpocerſi.

gönhatoul vala, De emboroknec zokafat meg tarta, kijnec az ordog felele Mikeppen vöth gonoffagot zokafabol azonkeppen végön gözodelmet a felfegös birotol A zent angal monda Itelteſſönc iſten elöth, Hög az angal | ⁶⁷² haborkodnec, ellenſegi megtöretenec, Cahat az ordog monda A mel zolga tugia vranac akarattiját, es nem tezi ſoc ſeböckel verij Kijnec az angal monda Mith nem teleſtöth be o vra akarattanac, Kijnec az angal monda Alejtom hög mindönköröl penitenciat tartot volna, Az ordog monda Eleb kellötvolna kereſni a penitenciat lakodalmat, Es annac utanna gijnögläet venni, Az angal felele, Itelteſſönc | ⁶⁷³ iſten elöth, De az ordog eſmeg ſelkele a vijadalra es monda Eö iſtent alittorvala igazuac, hög mindön nemi bijnert ki földön el nem moſatic öreke hattu azt kenzani Ez embor kedeg neminemä ruhat eö vſuraſtol ven, es arrol ingen ſem kenzatöth, hol vagön azert iſtennec igaffaga, Kijnec az angal monda Veztegetoc, mert iſtennec titkon valo törnenit nem tuggatoc, mert valamig a penitencia remenköttetie iſtennec igralmaſſaga konet | ⁶⁷⁴ embört, Az ordog felele De ith penitencenec ſemmi hele ninzen, Kijnec az angal monda Iſteni törnenöcnec melſeget nem tuggatoc micoron lezen Cahat az ordog a forſeus piſpoc lelket öth öf igrön vöre hög micoron eleiben vitetöt volna mindencoron a verſegnec icle meg tetöt, es a verſegöth iſtennec engedetö miath a ruhanac valtsagaert vene, Alas ordog monda Aleg vagön homorufa Vid oda holot ögt meg | ⁶⁷⁵ gözhöſöc, Beröſſed rokonidath mikeppen ten magadat, Felele az angal

Ez embor q rokoni kozgt ioth mivelkodot Az ellenszeg felele Nem eleg az hanem mikeppen on magat zeretendi kijne az angal felele, Az zerelmne gijmolze nem egeb, hanem iol mivelkodni, Mert isten ad mindonnc q mivelkodeti zerent Monda az qrdog Miert istenne bezedet qromest be nem teljessittotte, azert karhozando hog ez alnoesagos sereg vijna, az zent | ⁶⁷⁶ angaloc hozodelmesoc lynec Monda esmeg az qrdog, Ha isten nem alnoc, es q bezedenec be nem teljessittose utalatos ez embor ken nekil nem lezen, Fogada hog ez velagnac ellene mond, Q kedeg zerete e velagot az ellen meeg mondvan vagon Ne akarjatoc zeretni ez velagot sem azocat kik e velagban vannac Az zent angal felele, Nem zerette maganac azokat+kik ez velage, De zerette | ⁶⁷⁷ elsafarlani emboroknec Az qrdog felele Akar mikeppen zerettesse ha istenne paranzolatta ellen vagon Az zent angal az ellenszegket meg hozven Masodzor az qrdog alnoesagos vado-lasocra fordula, mondvan Meg irvan vagon, ha nem hjerdetenditoc azoknac q alnokisgat, q veret te kezedbol keresom ki, ez nem hjerdetoth a bijnosoknec igaz penitenciat, Bent angal felele Micoron a halgatoc utaljac a bezedot, a tanittonac helve | ⁶⁷⁸ es meg bantatie micoron latka hog a predicacio meg utaltatie, Mert a bolz nec e zokas, micoron ninz ideje veztegleni tud qrdogoknec mindon nemu elle-ne mondasocban igon folotte nag had, es vetekodes lon mind addig-lan mig vr istenne akarattija miat az angaloc hozodelmesoc lynec, es meg hozven ellenszegket, nag mondhatatlan fenosseggel ez zent embor

Isten teste fel emelese coron

meg körnülköztetec, Eghic az angaloc kozzul mikent | ⁶⁷⁹ beda mon-
ga, Alonda neki Tekenczedae ez velagot, Tekente, es lata eg setet-
segos volget, es neg tuzet az egbe kik neminemu falca foldon vala-
nac tole, Alonda neki az angal Ez nag neg tuz kik e velagot meg
ghotiac, Eghic hazugsagnac tuze micoron emborec fogattac a kerez-
viz folot, Hog ordognee, es mindon nemu kevelsegenec ellene mond-
nac Azt be nem telesttic, Maas tuz kevanatossagnac tuze Mico-
ron ez velagi kazdagsagot incab zeretic honnem | ⁶⁸⁰ a meinejeket,
Harmad tuz, engedetlensegnee tuze Micoron rokoninac lelket hiwsa-
gos marhakban sertenijie meg felnee, Ueghjed tuz, Heggetlensegnee tu-
ze Micoron alatta valo zegeghket foztania, es q nekie zalardsagot
tenni semmie alitnac, es velnee Annac utanna a tuzek egben kozel-
getven egge lqnee, es hozza kozelgetnecevala felven az angalnac mon-
da, Dram a tuz hozzam kozelget Alonda | ⁶⁸¹ az angal, kit nem
gerijeztqttel nem eg te benned mert e tuz mindqnt q mivelkqdeti ze-
rent kesert Annac utanna allelqc testebe bozattatec, Rokoni kedeg
a testot siratiacvala, kit holtnac alitnacvala, A forseus pispqc kedeg
neminemü ideig ele, es io mivelkqdetben q eleteth dizeretqst meg ve-
geze Amen

Isten teste fel emelese coron

Duezleg ez velagnac velagossaga Atjanac igeije, bizon hostija,
elo testh, teljes istensqg Bizon embor, Ane maria: 2 | ⁶⁸² Sent maria,
istennec zep anna, mindqnhato atjanac valaztoth zereto zep leana Jcsus-

nac o stanac zepseges zileie, zentleloknec zep iegose, zentharomsagnac zep
 zonetneke Angaloknac zep azzonia, zentoknec zep vigasaga, zizeknec zep
 gonge Menorzagnac zep fenossege Mennei vduarnac zep ekossege, Viga-
 sagnac zep keralue azzonia, Bijnosoknec zep fenossege, es halattaknac zep
 hjedelme Segel minket mindon iora, es oltalmiazmeg mindon gonoztol
 Amen

⁶⁸⁵ Venac Venebe kezdetie ez iras. es hjuat-
 tatic zizeknec coronaianac. es maharaztatic bo-
 dogsagos-son hmag erottone ziz maria

Ajthatoßag, es zizeknec gongener hjuvattatic ez iras, Annac o-
 kaert maharaztatic bodogsagoson Annac okaert halgassator mind tu vr
 istennec zolgalo zizei, es leani ha akarjator meg tanalnia, es meg-
 taunija mikeppen. es mizerrel elth legon az edos iesusnac o edos zi-
 leije az ziz maria a templomba. Es tonabba mindon w | ⁶⁸⁴ eletebe
 minth o zelekodot legon Es ime en titoketh meg tanitlac reaja, anag
 kedeglen azokra, Annac ocaert micoron az vr mindonhato isten atja
 volna, Ez velagra ez edosseges ziz mariath, es daijkalkottanac volna
 o vele, az o zulei harom eztendeiglen, Ennec vtanna ejetqumbe fel ve-
 nec vtet az o zylei, Tudnia mint zenth iohazin, es zent annazzon
 hog vtet aldoznaiac, es zentolneijek a templomba az | ⁶⁸⁵ zizeknec ko-
 ziben vr istennec zolgalattara, Annac okaert micoron vruac templo-
 manac eleibe iuttanac volna o vele Tudnamint, a dizoseges ziz ma-
 riaval, Ime istennec zolgalo zizei, es leani xodalatos dolog meglen

Bizeknec coronaia

rak harom eztenq's leanzo, A ziz maria es Ime mindqn embqri seged-
 seg nekil a templomnac q tizen oth garadijzchan mel garadizokon meg-
 len az qreg emborqkes nag dolog vala hugodas nekil fel mennije | ⁶⁸⁶
 Mel dolgot latvan a templomnac q sejedelmi, Tudhamint, az ziz
 maria felql zodalkoznacvala q rajta, Es tonabba vala mindqncetql
 zodalatos vala kik ez dizqsegqs ziz mariat latiac vala, Es annac v-
 tanna Tudhamint az aldozat meg leven, anag elvegezuen meleket
 zoktanak vala tennie az o toruenben. es Ime mind ezqk meg leven
 Adac, es zentqltetec btet az zizeknec koziben. es oth maradvan ez di-
 zqsegqs. es jengeseqqs ziz maria. Tudha- | ⁶⁸⁷ mint a templomba az
 zizeknec kozotte ejel. es nappal megmaradvala az isteni dizeretqkben,
 Es tonabba e dijzqsegqs *in maria ha rak harom eztenq's*
leanzo, az qreg emborqkes nag dolog vala hugodas nekil fel mennije
 olljgqn hejertunl iarvala, es eerth erkul-
 zul vmmagat tartja vala, es ol tekelletoffeggel zol vala, es istennec
 dizeretibe megmarad vala, hog vqmond nem alittatnejec hog ez
 zqsegqs *ziz maria vala kiseded leanzo, de nag, es*
ol minth harmicz eztenq's az q nagh tekelleto's zentseggqs eletijnek
 | ⁶⁸⁸ okaert, es tonabba ezqnkeppen maradvala meghijs az zent jmad-
 sagba. O annac okaert dizqsegqs azzonom ziz *Maria* mel igqn
 nag atte erdqmqd az vr mindenhato istennec elotte O annac okaert
 mint tu vr istennec hiw zolgalo zizeij, es leani ihekozietyk konetni
 az ziz mariat ha akartoc meg zentqltetnie es akartoc q vele qroqke vi-
 gadnia az qroq orzagban Melet zerzot vr isten az btet zeretqkne,

Bijnek bijnei.

Irrir

Azert mongia zent Val apastal eh lenele- | ⁶⁸⁹ be, hoj embor nem
latta, es fil nem hallotta, es lak embornec zinebe sem zallot mine-
mü bodogsagot zerzet vr isen az ötet zeretoknec.

Bijnek bijne tizen hoiez Else.

Gono3 gondolat

Bijnbe valo generkodes

Gono3 kevansag

Vizza valo akarar

Hitetlenseegh

Ayetatlansag

Ketokkodes

Begenoknec megvtalasa

Nemzethoz valo kevansag

Ektelen valo vigasag

| ⁶⁹⁰ Deketelenseg

Jozagnac meg vtalaso

Alhatatlansag

Keep mutatas

Jozagnac zegenlese

Maganaac valo erthes

Vrasagnac kevansaga

Hijw di3z ofseeg

Bolasnac bijnei

Bolasnac, arag helnek o bijne huzon neeg

Karomlas

Bwgodas

Alagamenthes

Hamis hith

Haragossag

Kagalmaffag

691 Hazugsag   Ruth bezed

Hijzelkodes   Igrecseegh

Atkozodas

Bombe fehogethes

Vetekodes

Jozagnac meg monetese

Gono3 tanazh

Haborusag zerzes

Bo vifeles

Hjre zolas

Alagas hanijas

Tjtok meg ielqnthes

Bertelen valo veztegsegh

Bertelen valo igereth

Bertelen valo fehogethes

Hevolkodo bezed

Sok zolas

692 Elhağasnac o bijnai huzon heet xrvij

Istencol nem gondolkodni

Istent nem seelni es nem zeretni

Istennek halat nem adni

Jo mivelkedetoth istennec nem tulajdonitani

El mult bijnrol nem bancodni

Malazthra valo nem zerzes

Malazttal nem elni, es utet megnem tartani

Isteni hihlesre magat megnem tartani, Anağ megnem teritenj

Tulajdon akarattat isteni akarathoz nem ehhesittenj

Bolosmara, Anağ ijmadfagra nem igekezni

698 Az ijmadfagokat kikkelt tartozic, Anağ selfogatta, Anağ isteni paranzolatbol koteles reain azokat elhanni, es elmulatni

Istennec testenec vethelet, es az zent gonast eg eztendobe elhanni Magat megnem esmerni, es bintol megnem seghelmezni, lelokenec esmeretivel nem gondolni

Eghazakhoz, es predicaciora nem shethni

Kesfertetnec ellene nem allani

Hagyt penitenciat el halogatni

Alinth hamarab kellene megtartani, es tonab halasztani

Aue salutis hostia

Baratodnac iauan nem orülni, es gongzarol nē bancodni
| ⁶⁹⁴ Bozzusagot megnem bozatni Hitqth baratodnac megnem
tartani, Vethkozqket megnem feddeni, Haborusago-
kath megnem lassitanij
Cudatlanokat nem tanittanj
Bomornakat nem vigasztalni
Es io Intesqknec nem engedni

Oth erzekqnsfegh Ez vtan kellene bütü zerent
tjz paranzolath Az vtan heth halalos bijn

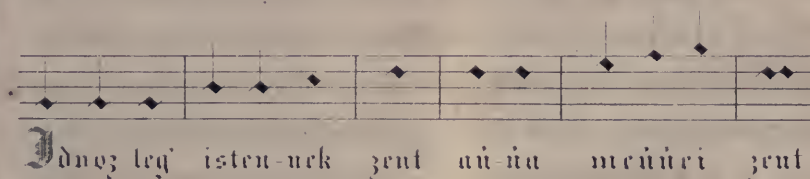
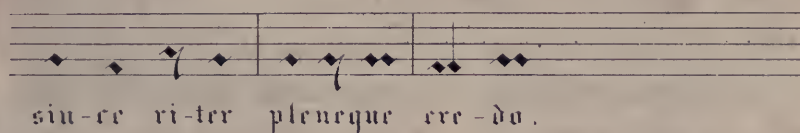
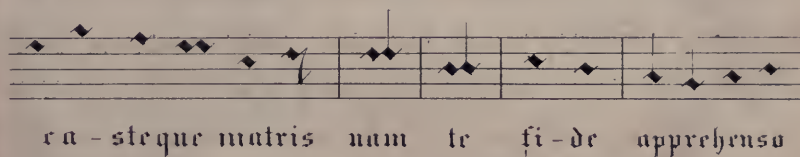
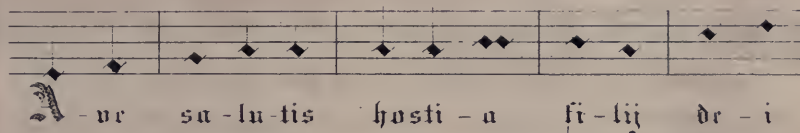
Az vtan kilencz ijdegen bijn Sent leloknec el-
lene valo hath bijn Istenne neeg kealto bijnec ejel,
es nappal Testij hath irgal-⁶⁹⁵ massagok, Felki hath
irgalmassagoc Wolcz bodogsagoc. Sent leloknec
heth aijandoka Eghazi heth zeutseghet Hithnec ti-
zeketh agazathi

Aue salutis hostia filij dei castaqz matris Nam te fide appre-
henso, sinceriter pleneqz credo Idnozleg idnossegqs hostia istennek
tiztha ananak sija, Mert tegodet hijthben lathlak, tiztan es teljesseg-
gel hizlek Nam tu es meus saluator, totiusqz redemptor, qui es
natus nimpha dei, qui in cruce expassum est Mert te vag en iduo-
zitym mind ez velagnac megvaltoija, bizon | ⁶⁹⁶ istennec zent sia, kij a
kereztfan fezültethek Dum sacerdos verba finit, Nil de pane remane-
bit, sed est verum corpus-xpi, quod in cruce hmolatum est Mikor a

Aue salutis hostia

rej

pap az iget el vegezi nem alhat kijnernek alhattija hanem lezon cristus
teste, kij a hereztsan aldoztathek. Deum menm te collando animo te
magnifico, trinitatj recommenso, verbo isto quo assero En istenqm
tegod dixerlec, lelkommel en fel magasztallak Bentharomsag dixer-
tes, es ⁶⁹⁷ ez ige mia aldoztassec

Ane salutis hostia

a vándok, es eg- get- len eg ma- lazt,

tekenz minket kegy- sen, hog' za- badul hassone

az te- mgl- go vt -- tol.

Dodog ziz maria, istennec zent ania, tanizh minket tartania
istennec paranzolatith, es halalatost minket neki zolgalni Mennei
malaztoth a felsegos orzagbol te ziz ania maria her' minekone | ⁶⁹⁹ bo-
zanatoth, es zent fyleideth hajxad ala nekone **Q** maria Merij mi-
nekone malaztoth mert ania vag a malaztnac **U**e ves minket el to-
led, mert ma nekod kohorgonk, zent istenneknec valasztot zent ania
Ur teremte adamothe, ki ol nagon vethkozek a paranzolatothe megze-
gee, mert az almat meg ewe **A**z utan tegodet teremte aniadnac meheben
zentolee **M**ihattad vilagot meg mert zamki vetoth wala, **P**okol aijthat
meg thoree bijnosoket onnat ki hozza, ammac utanna mehorzagba fel vi-
nee. | ⁷⁰⁰ **A**ldoth the vag maria az zentharomsagtol, kerone azert te-
goded tisztameg minketh ammi bijnonebol, **M**ert the vag irgalm ne-

Miserorum pia adiutrix

reij

re keq̄s ziz maria Azonoknac kozotte az zenthoknec folotte te vag
 cristofnac zent anna, mert vifeled istennec fiat, mert atte mehodbol
 testot fogada vr isten Segedsegod miath atja sijw zent lelq̄c aggon ne-
 kq̄nc malaztoth, hoḡ iteletnec napjan minketh megue atkozjon, de
 minket idaozihon Amen *Do dolog ez*

¹⁰¹ Mi-se-ro-rum pi-a a-di-u-trix et

mestorum am-ni-um tu con-so-la-trix

re-pa-ra-trix es-to mi-hi do-mi-na

au-ri-li-a-trix at-que cu-ra-trix.

Miserorum pia adiatrix

| ⁷⁰² Arcus meus male veretur, morbo lupi venenosi sic sauciatur
cruciatum nō est per quem medetur seu lenetur, atq; curetur Ro-
gito te rosa virginum, quę diceris graciōsa mater omnium flebilium
Interpella pro languore tuo filio ut curat morbo Ipse reum esse
nosco, et hanc penā condignam mihi vendico sed supplico commenda
me filio tuo unico regi celico A reatu purget animam corporisq;
conferat piam medelam det graciā, per | ⁷⁰³ quam ex hoc adipiscar
indulgenciam vitam eternam

Magasaga 13

B Inosoknec kegyes segedseg, es mindon homorultaknac vigaz-
taloia meg vjtoja, Teg ennekom azzonhom io segedsegom, es io vrnosom
Mert en testom nagon kenzatik sene farkasnac sebenel, sephe-
sultetic, es gottretic, ninzen kitol hogittassek sem segeltessek, es vi-
gaztassek Kerlek tegod zizeknec rosaija ki mondatol mindonoknec ma-
laztos annanak siralmasoknac, esedozijel corsagomert | ⁷⁰¹ iesus sijnad-
nal hogijhon meg engom

(Itt végződik a codex négy üres levéllel).

S ð ó t á r.

ELAVULT SZÓK, FORMÁK ÉS BESZÉDMÓDOK

T Á R A.

Minden cikk első szava a codex írás- és betűmódjával adatik; *vessző* után ugyanannak olvasása; *kétpont* után annak magyarázata; *1 pontosvessző* után az eltérő értelmek és példák; *zárjelben* vonzata. A *számok* a codex lapjaira vonatkoznak. Minden szó, ha előraggal fordul is elő, a törzsök betűje alatt keresendő.

A. A. Á.

a,
azon: *a* háziglan, a napiglan.

abraz,
ábráz: ábrázat; vala igen szép *ábrá-*
zu 563. decorus *Leg. Aur.*

el-ad
(-től): eladni magától az örök nagy
világosságot 107: túladni a . . vilá-
gosságon.

addeg:
addig.

ag ellenség,
agg ellenség: ördög.

aggh lepploc,
ágyleplök: ágylepel, ágytakaró.

agya velöje,
agya velöje 636.: agyvelöje.

ajjandoc,
ajándok: ajándék.

ajjetatlan,
ajetatlan: ajtatosság nélküli.

ajetatoſſag:
ajetatoság: ajtatosság.

ajto tarto,
ajtótartó: ajtónálló.

acaratos
(ra), akaratos -ra: házasságra *akara-*
tos 570.: ut in suum coniugium con-
sentiret *Leg. Aur.*

meg-akaszt,
megakaszt 211. felakaszt.

accoron:
akkoron.

aldomas,

áldomás: „áldás“ értelemben; áldo-
mást vetni, áldomásvetés 660.

alet,

alét: alít, vél, tart.

alejt,

alejt; ugyanaz.

alhat,

állat: állomány, substantia.

alít,

alít: vél; „semmié alítanak és vélnek“
680.: pro nihilo ducunt. *Leg. Aur.*

alittatic,

alíttatik: tartatik.

alkot:

készít, elkészít; *alkossatok* nekünk en-
nőnk 156. ott *alkossátok* meg enne-
küm a husvéti báránt, *megalkoták* a
vacsorát 159. (a régi bibl. is: hol
akarod, hogy *alkossuk* teneked meg-
enned a báránt. Máté XXVI.)

all,

áll; ki akara busszut állani Taliornak
haláláról 517.

allapic,

állapik: állapotodik; megáll; és *állapék*
Adrianos császárnak eleibe 638.
— feláll: állapának a földi kerá-
lyok 214.

allat,

állat: állomány; ez oltári szentségben
négy állat vagyon, tudniamint test,
vér, lélek és istenség 10.

fel-allat,

felállat: felállít.

alnac,

álnak: álnok.

alozic,

aloszik: aluszik.

meg-alozic,

megaloszik: elaluszik (a tüzről).

altal,

által: -n keresztül; Cedron vize ál-
tala vonván ütet 195. és jöve ő
Cedron vize által 170., ma: *vizén*
keresztül.

Ambrus:

Ambrus.

el-amelcodic,

elámélkodik: elálámélkodik.

el-amul,

elámul: obstupescit. *Molnár Alb.*

anglis:

anglus, angol.

anne:

annyi.

annera:

annyira.

annezor,

anneszor: annyiszor.

anneval:

annyival.

Apalin:

Apollonia.

apastal:

apostol.

apol:

csókol.

meg-apol:

megesókol.

apolgat:

csókolgat.

apolgatas,

apolgatás: csókolgatás; csók.

arcel:

arcul; arcel leesék 195. arcel csapá
196. arcel vér (ver) 197. arcel-
csapás.

arva

(-tól): mert imma *árvája* leszek en atyámtól 364.

artandoság,

ártandóság: ártalmasság.

asz,

asz: aszik; megasza 146.

aszju,

aszju: aszu.

el-atkozta,

elátkoztak: elátkozottak.

meg-avolt,

megavolt: gyenge.

azon:

azon: azon időben 191 (a Winkler-codexben e helyt *azonnal* áll).

B. B.**baratos,**

barátos: barátosok lőnek össze 224.: összebarátkoztak.

batoret

(-ról): vigasztal; hogy . . az szizeknek haláláról bátoretánája 475. *consolans eam super nece virginum Leg. Aur.*

nagya batorkodic,

nagya batorkodik 356.: nagyra vemedik.

batorfagost,

bátorságost: bátorsággal 632.

-be, -ba:

„ben, -ban“ helyett.

bekel,

békél: hozzá simulva érint.

bekelic,

békélik: simul (hozzá).

meg-bekel,

megbékél: hozzá simulva megérint; hogy drágalátos száját *megbékélte* vala és megcsókolta vala 214. (a Winkler-codexben e helyt csak „megcsókolta“ áll).

bekelködés,

békélködés: hozzá simulás; ó Júdás, *békélködéssel* avagy apolással árulod el embörnek fiát 188.

bekelködik,

békélködik: hozzá békélködvén 373. hozzá simulván.

bekefegős,

békeségös: béketűrő; *magnae patientiae homo est*, mond az illető helyen az *Ar. Leg.*

-belöl, -balol,

-belöl, -balól: ből, ből: ezögbelöl, ezökből: ezökből; mennybelöl: mennyből; kikbelöl 495.: kikkől; ércbelöl 518.: ércből; szádból 8.: szádból.

-ben, -ban:

ből ből és közöl helyett; nékik az ott állókban hallván . . 286.; mától fogva nem iszom a vesszőnek gyümölcsében; vön egy font nardosban (a Winkler-codexben: ba) alkotott nömös kenetöt 151.

Bernald,

Bernald: Bernát.

bestije,

bestye: bestia.

bidos,

bidös: büdös.

bin:

bün.

bínhödttettetic,

bínhödttettetik: bünhödövé tétetik, bün-tettetik.

bínösilt,

bínösilt: bünösült, bünnel vádolt; ily irégységgel bínösíltet 286.

bir

? ki nyerhetné neköm azt, hogy en ilyen embörhöz *birnám* 570. (az érsekujvári codexben e helyt: embernek): quis mihi praestare poterit, ut *conjungar* tali viro *Leg. Aur.*

meg-bir:

meggyöz; meghódít; és Egyiptom földét mind *megbirá* 606.

birtatic,

birtatik: meggyözetik; ha allélöknek miatta (a lélek által) a test nem *birtatik* 324.: ha a lélek nem győzi meg a testet.

meg-bizhútt, megbizhóggjenec:

megbühödtt, megbühödjenek.

bizlal,

bizlal: biztat 632.

meg-bizlaltatic,

megbizlaltatik: biztattatik.

bizon,

bizon: igaz; mert *bizon*, ammit mond 296.

megbizonyítás,

megbizonyítás: igazolás? a háborúság békeségöt szerez, a békeség kedig megbizonyítást 437.

bodog,

bódog: boldog.

bódogtalan,

bódogtalan: boldogtalan.

bolzu,

bolcsu: bucsu.

meg-bolondultatic,

megbolondultatik: elbolondíttatik.

bölcesseg,

bölcsesség „philosophia“ értelemben; kezdé tanítani szent Apalín asszont filozofiára, azaz *bölcseségre* 493.

búskodic,

búskodik: búslakodik.

buzzu,

busszu: boszu.

buzgósagos,

buzgóságos: buzgó.

bütü,

bütü: bötü.

L. Cs.**zalad,**

család: cseléd.

zalah,

csalah: csalán.

ze,

ce, sze, indulatszócška: tekentsedsze.

zenal,

czenál: csinál.

zerges,

csergés: csörgés.

zetertek,

csetertek: csőtörtök.

Esodal,

esodál, mint középige: esodálok *azon* hogy . . 106. esodálnak vala neki mondhatatlan szépségén 474.

Esöppenet,

esöppenet: egy esöppenet víz 89.

Esüpi,

esüpi: esöpi.

D. D.**Dagályos,**

dagályos: kedvetlen, kedv-elleni; hogy ne legyen az akaratnak *dagályos* nyújaskodása, de tulajdon akaratjának szabadságából 408.

Dajkalcodic

(-vel), dajkalkodik: ki *övele* dajkalkodnék 492.

Dedergo,

dedergő: didergő: a hidegségről mondatik.

Demaga

E valóságos Protensa a magyar kötszóknak csak e codex lapjain is következő értelmekben fordul elő: ámbár, noha; azonban, mindazonáltal; mégis; hanem; pedig; tehát. *demaga* azt ötle nem mondja vala . . 145.; *demaga* mikoron üt meg nem lelke vala, tehát . . 148.; Atyám, ha lehetséges, menjön el enrólam, e kén: *demaga* nem úgy miképpen

en akarom, de miképpen te 172. (a régi bibl. *valóbizonny* . .); jöllerhet az napnak hévségén fekögyenek, *demaga* a napnak hévségét nem érzik; *demaga* a keresztyénöknek kénjoknál nagygyal kisebb 69.; *demaga* mindöniknek jót tött vala 202.; *demaga* kell bänkódniok és szégyönkódniok 5.; *demaga* öközzölök káfás nevü jövendőit monda 145.; *demaga* mondom tinektök 159.; mikoron *demaga* Cyriacus papa . . 468. *beatus igitur* Cyriacus *Leg. Aur.*

De miért,

demiért: hanem mert; demiért az esztendőbeli pispék vala.

Dicsöilt,

dicsöilt: dicsöült.

Döglet,

döglet: öl; mire dögletsz meg enne emböroket. 310.

E. ee. E. É.**e, ee**

E kérdő utoljáró mindkét formában: e és é előfordul.

ede:

ide.

ede ala,

ede alá; itt alább.

Edestona,

edestova: idestova.

Edösdön,

édösdön; nagy *édösdön* szolgáltalak 358.

Edöscodic,

édösködik; az ő szent kénjába gondolkodnak és édösködnek: örömmel mulatoznak.

eének,
eének: evének (az e-szik ige fél-
multja; a Winkler-codexben e helyt:
ewnek: önek: önek az ö-szik gyö-
kérből).

effel,
éffél: éjfél.
egességeli,
egészségeli: egészségben levő.

egetlen,
égetlen: meg nem égve.

egéb:
egyeb.
egéb keppen,
egyebképpen: különben.

egenbe,
egyenbe: egyetemben, együtt; mind
egyenbe éneklünk 408.

eggesül hozzá:
hozzá egyesül: vele egyesül, hozzá
szövetkezik; istenhöz, istennel 26.

meg-eggesül,
megegyesül: egyességet köt, szövet-
kezik.

eg igáseg,
egyigység: együgyűség.

eggünnen,
együnnen: egy helyről.

meg-ehneit,
megehnyejt: megenyhít.

meg-ekesültetic,
megékesültetik: megékesítettik.

meg-ekoseit,
megékösejt: megékösít.

meg-ekosültetic,
megékösültetik: megékesítettik.

meg-elegeit,
megelegejt: megalégít.

meg-elegit,
megalégít: jól lakat.

elegodic,
elégődik: megtelik, péld. isteni édes-
séggel.

eles,
elés: élet.
elezteb,
elesztebb: először, elébb. (A 259. la-
pon már „először“ áll, hol a Wink-
ler-codexben még: elezteeb).

el-kilen:
külön (az „el“ itt hatványító előrag).

elw,
elő: első.
elql,
elől: elő-; előveszlek (bennetöket) 168.

elozzer,
előszer: először.

elove,
előve: előre.

eltetic,
éltetik: éltettetik.

elen,
elyen: ilyen.

elyeten,
elyetén: illetén.

eml:
szoptat; bódogok az emlők, kik nem
emlettenek 254.; *emlettem* az en em-
leimvel 595.

emlekoztetic,
emleköztetik: emlékeztethe hozatik.

en:
en, ma: én.

enentova,
ennentova: innentova, ezentúl.

engedelmesseg,

engedelmesseg: engedékenység; ez mind te *engedelmeségöd* vala, hogy ez kegyötlen . . . aláztatni nem akartad.

engedet:

engedelem.

engedetlen,

(-től); félök en atyántól *engedetlennel* lennöm 408.

engedőt,

engedőt: engedékenység; hajlandóság; az nagy halálos bűnökre való *engedőt*.

meg-engeztel,

megengesztel: engedékenysé tesz, meglágyít.

en magam:

én egyedül; ily kemény ítélettel kárhoztat hattál (azaz: hagyttál) *enmagamat* segítség nekil 286.

enne:

ennyi.

ennectona,

ennegtova: ezentúl.

encim,

encim: enyém.

el-enezic,

elenyészik (előlem): eltűnik.

el-eneztet,

elenyésztet: elrejt 476.

el-eneztetett volt,

elenyésztetett volt 239. szenv. forma az *elenyész* szokatlan es. formából.

meg-enhejtetni,

megenyhejtetni: enyhíttetni.

enhet,

enyhét: enyhít.

ezonközbe,

ezőnközbe: eközben.

epeseg,

epeség: epedés; keserv.

meg-er,

megér: beér; *kitel* ő szegéndőn meg-érné 580.

erdeg,

erdög: ördög.

ergalmassag,

ergalmasság: irgalmasság.

erkela,

erkeles: erkölcs.

erkula,

erküles: erkölcs.

erkülsül,

erkülesül; ért erkülesül ömmagát tartja vala 687.: érett erkölcsűnek viselte magát.

ermen,

ermény: örmény.

erokodom,

erőködöm: erőlködöm.

erosejt,

erősejt: erősít.

-ert,

-ért: -től, miatt; aleg szólnak vala a bánatért és a sirásért 305.

meg-ertekezic,

megértékezőzik: értesül; róla megértéközvé 379.

ertelm,

értelm: értelem; nemes értelmvel 323.

es, es,

es, és: és; is.

eskodni,

esködni: esküdni.

esmeg:

esmeg: esmég, esmét, ismét.

megesmeret :
 megesmerés.
 esmero
 esmerő : ismerős.
 estvel,
 estvel : este.
 esztendei,
 esztendei : esztendő ; mikoron volna
 tizenyole esztendei embőr 402 ; ti-
 zenkét esztendei leánzó 662.
 esztendő ez husvét napian,
 esztendő ez husvét napján 666.: esz-
 tendő multa husvét napján.
 eszterü,
 eszterü, kánpad ; szent Adorján eszterün
 viteték a császár eleibe 560.; Adria-
 nus portatus super equuleo *Leg. Aur.*
 etaltal,
 ét azaz éjt-által : éjtszakán által, egész
 éjtszaka ; mind étáltal 206.

eth,
 ett : itt.
 ev :
 geny ; a sebök . . . errel folynak 537.
 evesfedic,
 evesödik : evés lesz.
 ezist,
 ezist : ezüst.
 ez mikeppen,
 ez miképpen : amiképen.
 ezön,
 ezön : ezen ; önállólag is használtatik
 „ez“ helyett ; csak ezön es (ez is)
 igen sok volna 75. ezönt bizonyít-
 ja. 78.
 ez zerrel,
 ezszerrel 631.: ekképen.

F. F.

fajdalm,
 fájdalom : fájdalom ; fájdalomért 259.
 falca föld,
 falca föld ; néminemü falca földön 679.:
 aliquibus spatiis . . . *Leg Aur.*
 befed ;
 befedék öneki orcáját 206. (a Wink-
 ler-codexben e hely így áll : befö-
 dék aragy beköték ő orcáját).
 fedd
 (-ról) ; ammiről te engömet feddesz 497.
 meg-fegy :
 (innen fegyelem) : megbüntet.
 fegelmanez,
 fegelmanez : fedd, dorgál ; büntet.

megfegelmanez,
 megfegelmanez : megfedd ; büntet ; (ma-
 gát) : tartóztat ; magát bintól meg
 nem fegelmanezni 693. : tartóztatni.
 fejedelm,
 fejedelm : fejedelem : mikor az apátot
 fejedelmmé tölték vala 406.
 fejedem,
 fejedem : fejedelem.
 feketü,
 feketü : fekete (a Winkler-codexben
 e helyt : fekető).
 fekönni,
 fekönni : fekönni.

fekü,
fekü : fekő, fekvő.

fel, feel,
fél (mint átható cs.): mire nem félöd
ilyen nagy bűnnek kínját? 161.
embürt 240.

feled :
felejt.

felelm,
félelm : félelem ; isteni félelmmel 577.

felelmic ;
félelmik : félelmik 503.

meg-felelmek,
megfélelmék : megfélemlék 237 (gyak-
ran fordul ez ige így, betűcseré-
vel, elő a codexekben ; s különö-
sen a Winkler-codexben is e helyt).

felem,
félem 510. : félelem (a debr. codex-
ben e helyt : félelm).

meg-felemic,
megfélemik : megfélelmik ; igön meg-
félemének 293.

felelkezjéc,
felelkezőjék : felelkezzék.

felil :
felől ; im templomnak soporkája be-
szakada *felil* mind földig 292.

feltamadat,
feltámadat : feltámadás.

fenéjtec,
fenyéjték : fenyíték.

meg-fenosil,
megfénösil : megfényesül.

fenosegos,
fényösségös : fénynyel teli.

fesölhetetlen,
fesölhetetlen ; kiknek elválhatatlan és
fesölhetetlen örömeik vala 155.

fesven,
fesvén : fűsvény.

fezeitic,
feszejtik : feszítik.

fezültetic,
feszültetik : feszítettetik.

fig,
figg : függ.

figgezt,
figgeszt : függeszt.

fil :
fűl.

firis :
317. arany nyakláncoska *Molnár Alb.*

fives,
fives : füves, fűszeres ; jóízű fives ét-
kek, fives bor 318.

fiu zilt,
fiu-szilt : fiút-szült, mn. ; ő mind tő fiu-
szilt asszonyi állatok 345.

fog ;
kihöz *fogjam* en árva sejemet, és ki-
höz hajtsum magamat 376, 7.

fog :
kezd ; a kór fráter keáltania *foga* 481.
valahova fog vala, mindeneket ő
meggyőz vala 608.

meg-fog :
megkezd ; ki készítette tegődet *meg-
fogni* ammit el nem tekelhetsz ? 555. :
megkezdeni, mit be nem tudsz fe-
jezni.

foglal
(ra) ; hogy ennegtova jó mivelküdetre
akarod magadat *foglalni* 37.

ki-fog
orcájából minden szépség 271.

fogyatkozik,

fogyatkozik: fogy, elfogy; megsoványodik; más embőrnék jószágba való használatjából *fogyatkozik* 120.

meg-fogyatkozik,

megfogyatkozik: ereje elhagyja, elhal; hía van; házam semmibe teneköd meg nem fogyatkozik 379.: házamnál semmiben neked fogyatkozásod, hód, nem lesz.

folamic,

folamik: fut; sonha sem hóba, sem esőben, sem sárba, meg nem tarthatják vala, hogy mezt láb szentegyházhoz éjjel nappal nem *folyamodt* volna 540.

el-folamic;

elfolyamiván 452.: elfutván; folyamának 458. 467. *confluunt Leg. Aur.*

fordit:

térít, csábít; Krisztusnak hitére *fordítja* vala 618. nép-elfordító: nép-csábító.

el-fordot,

elfordót: elfordít.

meg-foszt,

megfoszt: kivetköztet; ne hagyjad másnak az en testömet *megfosztani* 449.

föd,

föd: föld.

fortozic,

fortözik: tisztátalan lesz.

futamas,

futamás: futás.

futhamic,

futamik.

el-futamic,

elfutamik.

fel-futatic,

felfutatik: fuvalik.

meg-füt,

megfüt; kemencét 84.

G. G.**gane:**

ganej.

genett,

genyedt: utálatos; nyomorúlt; más embőrnék bódogságából bódogtalan és genyedtű leszön 120.

genetseg,

genyedség: rondaság, *squalor* (utóbb csak *sanies*, pus értelemben használtatott).

Gergor,

Gergör: Gergely.

geriedetes,

gerjedetös; mert ebből *gerjedetös* leszön vala a mártíromságra 557.: *unde et hoc ad martyrium ardentior effectus.*

meg-gerijed,

(-ben); az szizeknek szerelmében *meg-gerjedött* vala 474.

gijmolz,

gimüles: gyümöles.

gonosz,

gonosz: balsors; barátodnak *javán* nem örülni, és *gonoszáról* nem bánkódni 693.

gorfa:

ezők a vas *gorsával* a lelket elragadják 338.?

G. Gy.

gijados,

gyakdos: szúr, szurkál.

gakorlatost,

gyakorlatost (mint örömet): gyakorta.

gakorság,

gyakorság: szűréség, szűró mivolt; feje tivisknek *gyakorságával* furdaltatik vala 234.

gyeng,

gyengy: gyöngy.

gyeherkottet:

gyeherkódtet: gyönyörkódtet.

gyermokese,

gyermökese: gyermekecske.

gyezedelmet,

gyézedelmét; l. 243. meggyőzetést jelent.

gyil,

gyil: gyül.

gyülekezik,

gyülekezik: gyülekezik.

gyimölcs,

gyimölcs: gyümölcs.

gyortja,

gyortya: gyertya.

gyöjt,

gyöjt: gyűjt.

gyöjtöt,

gyöjtött: gyujtott.

gyöjtenen,

gyöjtevén: gyűjtemény.

gyöherködés; gyöherkodik,

gyönyerködés, gyönyerködik: gyönyörködik.

gyöherűség,

gyönyөрűség: gyönyörűség.

gyöter,

gyöter: gyötör.

gyötrelm,

gyötrelm: gyötrellem.

gyöttrem,

gyöttrem: gyötrellem.

gyöttretönc,

gyöttretönc: gyöttörtetünk.

meg-gyöztetik,

meggyöztetik: meggyözetik.

meg-gyülekezőnek,

meggyülekezőnek: összegyülekezőnek.

gyüleség,

gyüleség: gyűlölség.

gyülofeg,

gyülöség: gyűlölség.

gyütt,

gyütt: gyűjt.

H. H.

ha :

vajjon; miképpen esmerheti meg embőr azt, *ha* méltán járul ez szentségnek vételére 34.

meg-haboret :

megháborét : megháborít.

haborkodik,

háborkodik : praeliatur *Leg. Aur.*

meg-haborol,

megháboról : megháborúl, megháborodik.

haborosag,

háboróság : háborúság; háború; háborúság avagy had 669. bella *Leg. Aur.*

elhadnia :

elhagyni.

hag

(*vá vé*), hagy; szabaddá hagyá őket 120.

el-hag,

elhagy : hagy, enged; ha ütöt eképpen elhagyjok, mind őbenne hisznek 144.

meg-hag,

meghagy : elhagy; ez velági tudományokat meghagyá 495.

hagjap,

hagyap : köp.

hagás,

hagyás : meghagyás, rendelet.

hagomas,

hagyomás : elengedés.

hajlak,

hajlak : hajlék.

halalatlansag,

hálálatlanság : hálátlanság.

halalatost,

hálálatost : háladosan.

halaltalan,

haláltalan : halhatatlan.

halatt :

halott.

hallas,

hallás : hallott beszéd 281.

halot viselo,

halottviselő : gyászpad, szentmihálylova.

hamarban :

hamarjában (a Winkler -codex megfelelő helyén hamaraabban).

hamar iden,

hamar időn : rövid időn.

harmicz :

harminc.

hasogat,

fejteget : kezdé *hasogatni* neki asz-szent Pálnak mondását 436.

hasonlatos :

hasonló.

hasonlattatic,

hasonlattatik : hasonlóvá tétetik.

hasznalatos,

használatos ; hasznos.

meg-hat :

álthat es. nem csak a húst *hatta* (hátotta) vala *meg* : . 258. (a Winkler-codexben e helyt csakugyan *által* van).

hatalm :

hatalom; ilyen adott hatalmaval gonoszul ne élj 229.

hatalmazic ,

hatalmazik : elhat.

hatta ,

hagyta : hagy, hágy, committit, parancsol, rendel.

helhet ,

helyhet : helyez.

helheztetie ,

helhöztetik : helyheztetik.

hercegne azzon :

hercegné-asszony 524.

hertelenkodie ,

hertelenkodik : hirtelenkedik; hertelenkődék nagy keserű könyhullatással a halálhoz 359. azaz : *siete* a halálhoz *szólni*.

meg-hervuat ,

meghervadt : elhervadt.

heth ,

hett : hejt, hitt azaz : bolond.

hetfe :

ma : hétfő (A Winkler-codexben e helyt: *hetfeen* bemene. . , a mienkben *hetfen*).

hevsag ,

hevság : hívság, híuság.

hew :

hév : mn. igen meleg.

hevolkodo ,

hevolkodó : hivalkodó.

hideg corsag ,

hidegkórság : hideglelés, váltóláz.

meghidegent ,

meghidegejt : meghidegt.

hidegseges ,

hidegségös : hideggel teli.

el-hidegöl

(-től); elhidegöl az isteni szeretettől 81.

hjedelm ,

hiedelm : hiedelem.

hjedem ,

hiedem : hiedelem (a Winkler-codexben a megfelelő helyen hiedelm): bizodalom.

hjhles ,

hihlés : ihlés.

himt :

hint.

meg-himt :

meghint.

megh-hynya ,

meghinia : visszahíni. (Ez igével kell pótlanunk a Winkler-codexből a miénknek következő helyét a 241. lapon : az ördög látván Krisztosnak engedelmességét, asszonyállat miá akará *meghinia* Krisztus kénjának szerét).

hítsag ,

hítság : hívság, bolondság.

meg-hinatatlan ,

meghivatatlan, ih.: visszahívhatatlanul.

hinel ,

hívely : hüvely.

hivolkodo ,

hivolkodó : hivalkodó.

hivon ,

hivon : üresen.

hivon ,

hívön : híven.

hog,

hogy; semminemű állat (dolog) nincsen *hogy* mi embereknek időösségöt szerzett volna, *hanem csak* az Krisztusnak kénja, halála 52.

hog ha,

hogya: mintha; a sérből jö vala ki oly édességűs illat, *hogya* rakva volna nőmös tömjénnel 602.; vajjon, kérdő ksz.: itt immár vettetik más kérdés arról *hogya* a pokolnak kénja kerestetik nagyobb munkával, *avagy* kedeg a mennyországé? 117.

hognem,

hogynem: hogysem helyett; többet használ emberek *hogynem* . . .

hognemha,

hogynemha: hogysem.

holot,

holott: ahol is.

holrakelve:

más nap, holnap: *in crastinum Leg. Aur. L. holval, hoval.*

holt:

halottá tesz; a halál megöl, de meg nem *holt* 94. l.

holt eleuen,

holteleven: félholt, tetszhalott.

holval:

hajnal; míg *holvalra* kelnének . . 642.; *holvalra* kelvén (az idő) 643.; *holvalra* jutván 503.

honneg:

621.: honnet, honnét.

honnem:

l. hog'nem.

honnem mind,

honnemmint: hogysemmint.

hora,

óra: óra.

hostat,

hóstát: külváros.

hoval:

holval, hajnalkor; hovaltól fogva deliglen: 543. reggeltől délig.

hoja,

hozá: hozzá.

hozaia:

hozája: hozzája.

hojaia,

hozája: hozzája.

hozzanc:

hozzánk: magunkhoz.

be-herpentetic,

behörpentetik: behorpad.

huztatit,

húztatik: húztatik.

J. I.**ide:**

idő 556. (a későbbi érsekujv. codexben e helyt már: *időben*).

ido,

idő; néha *óra* értelemben: hatod időkoron 240. hat órákor; harmad idő után 246. három óra után.

idvözite,

idvözite: idvözítő.

fel-igazit:

felegyenesít, felállít; láta három keresztfát *feligazítván* 344.

-iglan;

háziglan, *napiglan* stb.

igrecseeg,

igrec-ség. 691. Igrec: sípos; tán síposok szeretete, muzsika szerfeletti szeretete?

ig,

igy: ügy.

igekozic

(-hoz), igyekszik; mindönnap jó művelkedetekhez és alamsnállkodásokhoz igyekszik vala 433.

igekozic:

igyekszik, ügyel értelemben; de miért ez utoljutott ez szentségös kénra *igyekszik*, és gyakorta róla ajtatossággal emlekezik . . 56.

igen,

ígyen: így.

ígyen,

ígyen: ingyen; hogy ez elyetén embör istent *ígyen* sem esmerte, sem szeretete 36.

ígyenlő,

ígyenlő: egyenlő.

íhlt,

íhlt: íhlet.

iktat,

iktat: ad; vagyon kedeg enneköm sok örökségöm, és ha isten neköm nyugodalmat adand, azokat es ide *iktatom* 419.

il:

ül.

illeni:

ünnepelni.

illetic,

illetik: ültetik, ünnepeltetik.

illic,

illik neki: 227. illeti őt.

illo,

illő: ünnepi, mi ünnepeltetik; mindön szentöknek, kiknek, földén, *napjok illő* 536.: quorum dies, in terra eius, festi sunt.

il'eten:

ilyetén.

imad,

imád, mint közép ige imádkozik értelemmel.

imadkozic,

imádkozik mint átható cs. vádesettel: *imádkozék* azon beszédöt 174. (a Winkler-codexben mindazáltal e helyt: imádá áll).

imma:

ime ma, ma (hatványítva, mint: már, immár).

in:

kénzó szerszám *Molnár Alb.*; hogy őket nyers *inakkal* vernék 546. *ner-vis crudis eos caedi iussit Leg. Aur.*

ingense,

ingyen se: egyáltalában nem; jobb *ingyen se* születtem volna 333.

ingat:

mozgat; ingatja-e ömmagát (a test)? 331.

meg-indit:

megmozdít.

indoit,

indójt; indít.

indulatlan,

ih.: meg nem indúlva.

indultatic,

indultatik: indítottatik.

innectona,

innegtova: innettova, ezentúl.

innen toua,
innentova: ezentül.

inneton,
239. innetön: innet (mint *onnat* találtatik *onnaton* bővített formában. A Winkler-codexben e helyt *ennek-okáért* áll).

iras magharazo,
írásmagyarázó: szentírást magyarázó, exegeta.

iras torlejte,
írástörlejte, írástörlejtő: szerző.

irég,
irégy: irígy.

irgalmaz,
enged; o bánatos anya *irgalmaz* enneköm, és végy valami keves erősségöt (erősítő ételt) 280.

irgalm herq;
irgalmnyerő. 664. 700.

ismeg,
ismeg: ismét.

J. J.

iaij vezic,
jajveszik: jajveszék (innen: jajveszékkel). Előfordul mint indulatszó is: jajveszék azoknak! . . .

iamborsagos,
jámborságos: jámbor.

ia3,
iász: philistaeus.

ied3,
jedz (jegyz): jelent.

ieq03,
jegyöz: jelent.

meg-ieq03,
megjegyöz (Egy XVII. századbeli kéz így javítá ki ez ígét a codex 402. lapján: *eljegyöz*).

ieq3es,
jegyzés: feljegyzés.

ielennen,
jelennen: jelesen, névszerint.

ieleqol,
jelesöl: jelesül.

ielonvala,
jelön vala: látszik vala; mert *jelön* vala, hogy mind elhatták vala ütet 196.

ielonet,
jelönet (angyal): *visio angelica Leg. Aur.*

ielonic,
jelönik: megjelenik; neked jelönem 480.

ielonnen,
jelönnem 480: megjelenve; sibi apparentem *Leg. Aur.* jelönnem leszön: jelen lesz.

meg-ielont,
megjelönt: kijelent; tennöm magadat *meg* nem jelöntötted 596.

megh-ielontetic,
megjelöntetik 210: kinyilatkozik.

ieltelenne,
jeltelenne: beveték egy égű tizes (tüzes) hordóba *jeltelenne* megégnie 629. azaz nyomát, hamvát, nem hagyva.

ioob,

i-obb: inkább; illik nektök hogy egy embör haljon meg *iobb*, honnemmint a sok nép elveszszön 145.

iog,

jog: jobb, jobb kéz; mától fogva látjátok embörnek fiát ülni atyaistennek *jogja* felöl 205.; atte szent *jogod* 509.

ioh,

joh: juh.

ionh,

jonh: belső rész; lélek; megháboróla en *jonhom* és megfogyatkozik az en lelköm 236.

iozag,

jószág: erény.

iozag tetel,

jószágtétel: jó cselekedet.

be-iqvendq,

bejövendő: jövedelem 153.

el-iqnet,

eljövet: eljövétel.

iqnetq,

jövetök: jöjjetek!

iqnq iaro,

jövő-járó: járó-kelő.

iut,

jut: érkezik, ér; — *-en*: kerül -be; képzötte vala háromszáz pénzen *jutónak*, azaz: háromszáz pénzbe kerülőnek.

intalm,

jutalm: jutalom.

C, K. K.

camuca,

kamuka: selyem ruha, vestimentis sericis *Leg. Aur.*

capa,

kápa: csuklya.

kardfoc,

kardfok.

karhoz,

kárhozt: kárhozott; isten a *kárhoztakkal* nem gondol 333.

meg-karomlac,

megkáromlák: blasphemabant.

katrinza,

katrinca: kezkenő.

kazdag,

kazdag: gazdag.

kealt,

keált: kiált.

meg-kealtat,

megkeáltat: kikiáltat.

-ked,

-ként; aprónkéd: apránként 486.

kedeg:

pedig.

kedeglen:

pediglen.

kego:

kégyó, kígyó.

kegyössq,

kegyösség: *pietas*.

kegyost,

kegyöst: kegyesen.

kegyetlen,

kegyetlen : kegy nélküli, inpius.

kel,kell: *kell* enneköm mind attü jóakarattok 382. azaz kellő, kedves nekem . . ; *kelle* öneki 410.: kellő vala neki.**kellemetös,**kellemetös : kellő, *acceptum*.**kemény,**

kemény : nyakas ; hogy kemény leu-ne engedelme 169. engedelkenységre nem hajló.

kemenység,

keménység : keménység, nyakasság, hajthatatlanság ; kegyetlenség.

ken,

kén : kín.

meg-ken:meg-, letöröl : könyvét megkeni (azaz letörli) vala 203. (innen *kezkenő*, kézbeli töröruha).**kenz,**

kencs : kincs.

kenesz,kencsez : kincsez, kencset gyűjt ; ne akarjatok *kencsesni* magatoknak kencset földön 497.**keneget:**törölget ; a szentőknek ü seböket műmös gyorsval *kenegeti* vala 559. sanctorum ulcera cum linteis pretiosis *extergebat* *Leg. Aur.***kep mutalas,**

képmutalás : képmutatás.

ker,

(-on): kér azon ; kérönk tegöd azon, hogy . . 120.

meg-ker,

megkér ; hogy Barrabást kérnéjek meg, 227. azaz kérnék ki.

keral,

kerál : király.

kerdezködic(-tól) : kérdezködik ; kezdé *töle* kérdezködni 406.**keremes,**

kéremés : kérés.

kerezken:

keresztyén (soha nem keresztény).

kert:

kerítés.

kes:kés : ásó vas helyett használtatik 668.: *ferramentum* *Leg. Aur.***kesen,**

késén : későn.

keserven(Winkl. cod. *keserwen*): keserűen, keservesen.**kesseg,**

készség : készület 183.

ketelenet,

kételenét : kénytelenít ; hajt, reá bir.

ketelenit,

kételenít : kénytelenít.

kevesse,

kevessé : kevéssel ; ennek előtte kevéssé 173.

kezerit,

készerít : kényszerít.

kezkönö,

kezkönő : kezkenő.

kevan,

keván: kíván.

kevanatos,

kevánatos: kívánatos; sovárgó, kívánattal teli; miképpen te *kevánatos* és ajétatos *lelküdet* 281.

kevanfagos,

kevánfagos: kívánatos: Jézus arcáról mondatik 206. (a Winkler-codexben e helyt: „kevánatosság“ áll.

ki,

visszamatató névmás dolgokról: *kiről* így szól; ez kenyér *kít* en adok stb. Állandóan így.

kilqmb:

különb.

el-kilqmlott,

elkilömlött: elválasztott; vannak mülölk *elkilömlöttek* 620.: el vannak tölünk választva.

kijñer,

kinyer: kenyér.

kinñen,

kinnyen: könnyen.

kisseb,

kisebb: ifjabb (Constantinusról mondatik).

kysz,

kísz: kész.

kizteth,

kiszttet: kisztés.

kivil,

kivil: kívül.

klaustrom,

klaustrom: klastrom.

koor,

kór, beteg.

cornica,

kornika: krónika.

coronked,

koronkét: koronként.

corfag:

kórság, betegség.

meg-cornl:

megkórul, megbetegül.

kqñ:

köny.

kqñv,

könyv: köny.

kqñqretqs,

könyöretös (mint szerelmes): könyörületes.

meg-kqrñikqz,

megkörnyköz: körülvesz.

megkqrñükqz,

megkörnyüköz: környékez, körülvesz.

meg-kqrñülkqztetic,

megkörnyülkztetik; 678. környülvétetik.

kqñqñtq,

kösüntö: kösüntö, karperec; boglár.

kqñzen,

köszen: köszön.

megkqñerit:

megkövérít, megtermékenyít; a kegyös Krisztus ez illetén embörnek ö szivét lelkét ajetatossággal *megkövéríti* 49. embörnek szivét lelkét szent malasztal *megkövéríti*. 61.

kqñet,

követ: kér 477.

megkqñzelitt,

megközelít, átlható es.: közelit hozzá.

közepött,
közepött: a templom közepött 504.

közzil,
közzil: közzül.

közzül:
közzül, -ből helyett; e velag közzül
kifuta 83.

kuklya,
kuklya: csuklya.

külzen vetel,
külesen, kölcsönvétel.

küñeben,
künyebben: könnyebben.

küñürül,
künyürül: könnyörül.

küñüség,
künyüség: könnyüség; de előfordul ö-
vel is: könnyebben 38.

L.

lakodalm:
poenitentia 672. (lakol?).

lacojic,
lakojik: lakik.

langazo,
lángazó: kénkövel lángazó szömei (az
ördögnek) 113.

lappag:
lappang. *Molnár Alb.*

meg-laffit:
csendesít; háborúságokat meg nem las-
sítani 694.

laat:
örök halált nem lát 17. azaz: soha
meg nem hal.

lece:
lecke.

leel,
lél: lel.

lelkös,
lelkös: állat (az „animal“ rabi fordí-
tása).

len:
lén, lön.

fel-lovvoldozic,
fellövöldözik: lövellik.

M.

maga:
ámbar, noha; *maga* gyakorta predi-
kálotta vala meg nekik, de ma el-
végezvén . . 147. semmi róla neküm
nem jelenék, *maga* éjjel és nappal
imádkozom vala érötte 445. L. de-
maga is.

maganac való erthes,
magának - való - értés: önzés?

fel-magaztatic:
felmagasztatik: hogy . . . az örök
örömbe *felmagasztassonk* 491.

magarfasg:
magyarság: magyarázat, jelentés; így:
Babylon *magyarsága* gyalázat 66.,
azaz a „Babylon“ szó értelme, je-
lentése: gyalázat.

marha :

jóság, vagyon ; (egy XVII. század-
beli kéz a codex 402. lapján így
javítá ki: gazdagtság) ; — dolog
680. hívságos *marháknban*, in super-
vacuis *rebus Leg. Aur.*

maroc,

marok : nyaláb ; marok vessző 636.

martírom,

mártírom : mártír.

maſt :

most.

masua,

másua : másuva, máshova.

meeg,

még : miig, míg.

meddū,

meddū : meddő.

melto,

méltó : kegyes ; hogy az uristen le-
gyen *méltó* atte szarándékokkal és
irgalmasságot tenni 587. ut tui quo-
que peregrini *dignetur* dominus mi-
sereri *Leg. Aur.* De előfordul mai
értelmében is : Krisztosnak *méltó* leá-
nya : digna.

meltol,

méltól : méltóztatik ; méltólna öneki
megjelöntení 612.

meltoltatic,

méltóltatik ; igaz hitbe *méltóltassék* te-
miattad (teáltalad) megerősülni 628.
azaz méltó legyen, méltóvá tetes-
sék. Előfordul az újabb „méltóztat-
tik“ jelentésében is : méltóltassék
megmutatni 430.

mene,

mene : mennyi, a mennyi ; mind ez
világba *mene* embör vagyon, és
mene volt, és *mene* leszön . . 47.
mene nagy kény ; — a mily ; *mene*
mértékkel te méröd, anneval mé-
rik neköd és 114.

menet,

menét tehet 408. azaz mennyit.

menebe :

mennyiben ; *menén* : mennyien.

menemel-anneual,

menével — anneval : mennyivel — any-
nyival.

mente :

menete v. menése ; a hova szokta va-
la *mentét* 402. : szokott menni.

által-menthe,

általmente, múlt idő az általmegy-ből
mint átható cs. igéből : miképpen
te . . . lelködét *által* nem *mente* ez
hallás ! 281.

men egek,

menny-egek : mennyek.

menögörgö,

mennygörgő (a debr. codexb. a meg-
felelő helyen : mennydörgő).

mert :

hogy ; látván Júdás *mert* kárhozott vol-
na 210. ; te mondod *mert* kerály va-
gyok 221. annak kettő oka *mert* űk
ellenségesek voltak öszve 224.

met :

metsz ; lábait *elmetütték* : 566. metöt-
ték ; az ő kezét es *el* hanná (hagy-
ná) *metni* 567. abszindí *Leg. Aur.*

el-metec :

elmeték emleit 651.

mia,

miá : -on át, keresztül ; mind világot
miá : az egész világon *által*, világ
szerte 153. 189.

miatt :

által, mintegy mivel, munkája által ; mi-
képpen mondja szent lelők bölcs-
nek *miatta*, azaz általa 130.

mi elöth,

mielőtt: mielőtt, minekelőtte.

miert kedeg:

amiérthogy . . *miért* kedeg ebek örök-ké ordejtnak a pokolba ű uroknak ellene 5.

mikeppen,

miképpen: hogy; hogy ő binében tanolná, *miképpen* egyebeknek megbocsátna 170.

mind a

mind a: a minden mn. határozott formája, mely ehez képest az igéket is határozott formában vonzza; *mind* az irégyök azaz valamennyi. irégyek, *mind a nép*: az egész nép.

mindönha,

mindönha: mindenkor.

mindön nemi,

mindönnemi: mindennemű.

mindönöstel,

mindönöstel: mindenestől, egészen.

mindönöstel fogwa,

mindönöstől fogva: egészen.

minem:

vajmi! 175. minem adatik jóért gonosz! 282.

minemde:

ngy-e nem? *minemde* elfeledheti-e az anya ű kis gyermekét-e, hogy ne könnyörülne ő méhének szülöttén-e?

minezör,

mineször: mennyiször. E phrasisban: *Mineször* tanítványinak mondván, némikoron fiainak, némikoron barátinak . . 167. hol-lal, néha-val, némikoron-nal visszaadható.

mini:

mennyi 190.

minnön,

minnön: minnen.

mintül:

(azaz mind-től v. mindennél -bb, a régi superlatív): mindtül kisebb 317.: mindennél kisebb, azaz *legkisebb*.

mire:

miért; mire neküm nem szólasz? 358.

mizerrel,

miszerrel: miképen; *miszerrel* országát hagyja? ötöle tanácsot kérde 615. — miszerint, miképpen 683.

mivelkedet:

cselekedet.

mivelkedic:

átható es. is: mihennönk két jelös *jót mivelködik*.

monno,

monnó: mindkettő, *ambo*; monnó keze 248.

morox,

Móroc: Mór (Maurus, keresztnév).

mosadec,

mosadék: moslék.

mqvet,

mövet: nevet; de előfordul mint fn. is: leszön emböröknek *möve* 125. (így áll e hely a Guary-codexben is).

meg-mqvet:

megmövet: kinevet.

mul:

mül, mint es. ige „mulat, mulaszt“ helyett: te parancsolatodnak utát el nem *múltam* 172.

mulat,

el-mulat cs: teszi, hogy múltjék, elmúltjék; ha valaki ez világba *mulatta* volna idejét igön sok heuságba 55.; valaki ez világba idejét heába *mulatta el* 57. bánatjokat elmulatják 319.

el-mulván,

elmúltván 267: kimúltván.

munkal,

munkál: „fárad“ értelemben is; mire *munkálottál* enhozám? 411. (azaz fáradtál hozzám).

mű:

mi, munk.

II. N.**naddeligh:**

naddélig: 543.: nagy délig.

nağ,

nagy: használtatott más melléknév v. igehatározó értelmének hatványítására: *nağ* bévön, azaz nagyon bőven.

nağğal,

naggyal: hatványító erővel hir színte, és sokkal helyett használtatott: *naggyal* inkább, *naggyal* kisebb, *naggyob* stb. *naggyal* erősb tettöled 635.

nagğobban,

naggyobban: inkább; de ha még ennél *naggyobban* vétközött volna elened 40.

nam,

nám: lám.

nap zin,

napszín: napszínbe változék ő orcája 634.: színváltozott.

napot estig:

egész napon át estig.

nassa,

násfa: fülbevaló, *Molnár Alb.*

ne:

nyi, -t. -re; egy mákszümne meg nem indíthatja: szümnyit, szümnyire.

nehezæl:

nehezelvén, hogy a tolvajnak szólna 270.: nehezen verén hogy . .

meg-nehezül,

megnehezül: aggravari *Molnár Alb.*

neki,

neki nm.: valaki; és *nekik* mit adnak vala, abban viseli vala 152.

nekil:

nekül, nélkül; -n kívül; vala hét száz embör gyermek *nekil* 647. azaz gyermekeken kívül.

nemde:

„vajjon, avagy“ értelemben is: *nemde* erőtlen-e istennek keze, avagy nehez-e istennek valamit tenni? 446. *nemde* ez-é az en jutalmam? 488.; *nemde-e*: úgy-e nem?

nenel

(-ben): nevel -ben; ki ... keresztyén hitben ütet neveli vala 492.

niha,

niha: néha.

nikic

545. *nikik*: *nekik* (a későbbi érsek-újvári codexben e helyt már „né-melyek“ áll).

nimikoron,
nimikoron: némikoron, némelykor.

no
indulatszó: *no* mikoron immár neve-
ködnék . . 492.

II. NY.

nyájaskodás,
nyájaskodás: társalkodás, társas élet
(*Komjátinál is*).

nyavalasságos,
nyavalasságos: nyomorúlt, szánatos
Moln. A.

nyavalgo,
nyavalgó: inséges *Moln. A.*

nyel,
nyel 690.: nyelv.

nyilvabban való,
nyilvabban való: nyilvánosabb.

el-nyogot,
elnyogott: elnyugodt.

nyójt,
nyójt: nyújt.

nyójtózik,
nyójtózik: nyújtózik.

nyomdec,
nyomdec: nyomdok.

nyomod,
nyomod: nyom (mint tapod).

meg-nyomod,
megnyomod: tapod; lovok lábokkal
megnyomodák 657.

nyomottat,
nyomottat: gázol, tapod.

nyugodalm,
nyugodalm: nyugalom.

nyugodas,
nyugodás: nyugvás.

nyugom,
nyugom: nyugalom; mindön éjjel
nyugom neki imádkozik vala 542.

nyút,
nyút: nyújt.

nyű:
nyű: tép, szaggat: *nyűni* kezdé az
ő vén fején való haját 593. *nyűi*
haját 595.

III. O.

o,
felkiáltás „jaj” értelemben: o enne-
kem! 445.

okosság,
okosság: ész; *okosságnak* ítéleti 106.

okosságos,
okosságos; okossággal (észszel) bíró.

megolt
(tüzet): elolt.

olyha,
olyha: mintha 189. (a Winkler-codex-
ben e helyt: olyanha).

ol mel,
olymely: ih. mintegy: kiből fellövöl-
döznek vala számtalan tüzes *olymely*

golyóbisok 87. ott en hallék szám-
talan sírókat . . . és *olymely* mind
(mint) értem vala, ekképpen mond-
ván 87.; *olymely* semmihe nem kö-
veti az okosságnak ítéletit 106. *oly-*
mely magát melegittené 485.; nun.
oly valaki; neköm sem atyám, sem
anyám és *olymely senki* ninesen,
ki . . 357.

ol mint,

olymint: mintegy; hozván nőmös ke-
netőt, *olymint* száz font volna 298.
azaz mely mintegy száz font . .

olatan:

olyatán, *olyatén*.

ondogságos,

ondokságos: *oudok*, *ndok*.

onnag:

640. *onnat*, *onnét*.

onnaten,

onnaten: *onnan*.

onnaton:

onnan.

onzol,

onszol: *unszol*.

ordejt, ordet,

ordejt, *ordét*: *ordít*.

otalm,

ótalm: *oltalom*.

otalmaz,

ótalmaz: *oltalmaz*; -től: kitől embör-
nek igön kell magát *ótalmaznia*.

meg-otalmaz:

ötöle magát inkább *megótalmazja* 64.

ottan:

legott.

ottogon:

ottan, *legott*. (A Winkler-cod. e helyt
ottogyan).

Ö, O.

oklel,

oklel: *döf*, *szúr*.

ölelet,

ölelet: *ölelés*.

ömmaga,

ömmaga: *önmaga*.

ön bennette,

önbennette: *önmagában* „id est in-
tra se“ veti közbe a cod. 417.

ördögös,

ördögös 629.: *daemoniacus* (esodá-
latos okossággal bírót jelent nagy
Lajos király régi népies mellékne-
vében: „ördögös Lajos“).

ördögösség,

ördögösség: *ördögös mesterség*.

öregejt,

öregejt: *öregít*, *öregbít*, *szaporít*.

öregület,

öregület: *öregbedés*, *szaporodás*.

öröcke soha:

nunquam in aeternum.

örökköl öröкке:

örökköl örökké, most: *örökkön örök-
ké*.

örömesben,

örömesben: *örömostebb*.

örömesön,

örömesön: örömost.

örömetöst,

örömetüst (mint szerelmetüst): örömost.

ösztörö,

ösztörö: kínpad.

ki-ötletic,

kiötletik: kiöntetik.

meg-ötletic,

megötletik: megöntetik; nagy sírassal megöletik vala 541.

ötlic,

ötlik: ömlik; öntetik (t. i. ött=önt): hogy másszor ki ne ötljek en fiamnak vére 302.

ötöle,

ötöle: maga-magától; demaga azt ötöle nem mondja vala 145. azaz: magától.

meg-öttenec,

megöttenek: megettenek (az ö-szik, eszik gyökérből).

ötletic,

ötletik: öntetik.

özue,

-özve: együtt; az uton lele egy figefát levelével özve.

özue egyenbe:

özve egyenbe menének Máriával 294. (a Winkler-codexben e helyt: egyetümbe).

özveen,

öszvén: vele öszvén, együtt.

övedözic,

övedözik: övedzi magát; aranyas övvel övedöznek vala.

özveg

(-tól): özvegygé leszek en jegyösömtől 364.

p. p.

pagimentom,

pagyimentom: pavimentum.

paraszt,

paraszt: tudatlan, járatlan.

meg-peldáz,

megpeldáz: jelképes beszédben mond el 143.

peldázat,

peldázat: exemplificatio.

penetence:

poenitentia.

pipparna,

pippárna 540. bizonyos párnanem.

pispec,

pispek: püspök.

pössöl,

pössöl: pörsöly.

pusztulvan

(től), pusztulván ih.; pusztulván maradt ő fiától 306: azaz megfosztva.

meg-pusztul

(-tól): magzatamtól megpusztúlok 277. és 364. azaz megfosztatom.

R. R.

fel-reazkodic,

felreaszzkodik : felriaszkodik, felriad ; felreaszzkodának ez ellen az ördögök 339.

-rel :

-ről.

remenkodic,

remenkődik : reményl, (a XVII. század óta e szó már „rimánkodik“ értelemben használtatik).

remenkottetic,

remenkődttetik : reményletik 673. separatur *Leg. Aur.*

rez,

rész : adjon részt *övele* (öbenne) 453.

meg-rezögil,

megrészögil : megrészegül.

retez,

retesz : 233. rúd.

reuas,

revás : rívás ; kiáltás ; hallá az ördögöknek *revásit* és ivöltésöket 669. *daemones clamantes audivit Leg. Aur.* (talán a *re-ad*, most *riad* gyökből).

riuid,

rivid : rövid.

meg-riuideit,

megrividejt : megrövidít.

rokon :

felebarát ; szeressed *rokonodat* miképpen tenmagadat 675.: *diligens proximum tuum sicut te ipsum Leg. Aur.* (a régiebbeknél : közelidet).

romafag,

Rómaság : romai hírodalom.

rothhadatosság,

rothadatosság 321. rothadás.

rog,

rög por : porszem.

S. S.

elsáfárlani,

elsáfárlani : „osztogatni“ helyett : de szerette *elsáfárlani* emböröknek 677.: *sed hominibus indigentibus dispensanda dilexit Leg. Aur.* (Itt a „dispensator“: „sáfár“ hason szó téveszthette el a szó szerint fordító író).

sebesejt,

sebesejt : sebesít.

meg-sebösil,

megsebösil : megsebesül.

sebösségös,

sebösségös : sebes, harapódzó.

segedseg,

segédség : segítség.

segedsegös,

segédségös.

segendőn,

szegéndön : szegényesen.

sem-sem :

senem.

seng :

sing ; a földről két *senggel* feljebb áll : 661. cubitus *Leg. Aur.*

senvedek:
senyvedék: *putredo*.

ser,
sér: sír; a sérbe vitéstől, atte séröd 315.

serelm,
sérelm: sérelem.

seres,
sérés: fájdalom; fogsérés 489. fűsérés 490.

serzik,
sérzik: sérül.

el-sílezt,
elsílyeszt: elsülyeszt.

el-síljhet,
elsílyedt: elsülyedt.

síram,
sírám: siralom; köny.

sírü,
sírü: sürü.

sívás: sírás.

sófiazson,
Zsófiasszony: Zsófia asszony.

sohol:
sehol.

el-sokasul:
elszaporodik.

sokoru kökörü,
sokoru kökörü (a pokolbeli tüzről mondatik 80.) sürü kékes?

soha:
soha.

soporla, soporlah,
kárpit; templom soporlája 291. soporlaha 292.

suba;
soha subát és egyebnemü bőrrel cse-nált ruhát nem viselt 539.

B. SZ.

3a,
sza: száj; gyónásra való szának megnyílását 42.

elzabadultatic,
elszabadultatik: elszabadítottatik.

zandok,
szándok: szándék.

zarandek,
szarándék: szarándok; idegen, utazó: peregrinus.

zarandokfag:
szarándokság; l. 289. „bújdosás“ értelemben használtatik.

zegenden,
szegéndön: szegényesen (mint édesdön).

zegenszeg,
szégyenség: szégyen.

megzegöneit,
megszégyönejt: megszégyenít.

zeled,
szeléd: szelid.

zeleence,
szeleence: „avagy pössöl“ mond a 216. l.

zellet,

szellet: daemon; valakik ő testét illetik vala, legottan... *gonosz szellettől* megszabadúlnak vala 599. *daemoniaci curabantur Leg. Aur.*

szeltelen,

szeltelen: nem széles; mert a keresztfára szeltelen vala.

zenic,

szenik: szünik.

meg-zenvedtet,

megszenvedtet: megtartóztat; hogy mi házasságonknak szerelmétől mindünöstől fogván magokat megszenvedtessék 619.

zer,

szer: rend; mód; az dolognak szeri: rende, folyamatja; ez szerrel... él vala 577. ilymódon. Jelent készülé- tet is: szentegyházi szer. 616.

sereda,

szereda: szerda.

zerelm,

szerelm: szerelem; fiúi szerelmmel 253.

zeretetoft,

szeretetőst (mint örömet): szeretettel.

zerez,

szerez: rendel; neki szolgálót szerze 587. azaz rendele; az örök tűzbe, ki meg vagyon *szerevén* ördögnek 100. azaz mely rendelve van...; csinál, készít; *szerezének* koporsót 600. operati sunt mond e helyt a *Leg. Aur.*; gyolcsba *szerevén* 579. facta in sindone *Leg. Aur.*; tesz; kéré a dolgozókat, kik ezt *szersik* vala 566.; előkészít; hogy magamat hozzá *szerzhessem* 570. ut me valeam *prae-parare Leg. Aur.*; binnel megke-ményült szívet töredelmességre és gyónásra szerzi 42. azaz készíti elő;

kikészít, felkészít; szentegyházi szerrel mindenneművel nagy bőséggel *szerzé* 616.

meg-zerez,

megszerez: elrendel; *szerzed meg* szivednek házát 615. azaz hozd rendbe.

zereztet,

szerzettet: rendeltet; külön házát *szerzettete* az ő ajtaja előtt 587. (kapuja előtt) *constituit Leg. Aur.*

zerkozic

(-hoz), szerkőzik: szövetezik, ragaszkodik; mit tegyek, ki *szerkőztem* e gonosz nembelihez? 556.

zerkozot,

szerkőzött: ragaszkodó; a szent ajé- tatossághoz oly igön *szerkőzött* va- la... 534.

zerzes,

szerzés: csinálás; levélszerzés: levél- irás; készülés; malasztra való nem *szerzés* 692. egyezés, feltétel; ilyen *szerzés* alatt 456.: ea tamen *conditione Leg. Aur.*

zerzettetic,

szerzettetik: rendeltetik; nem hallot- tatók-é minemű kén a keresztyé- nök ellen *szerzettetött*? 546.

zerzoth,

szerzött: rendelt; a szerzött napra 559.; szerződött, fogadott; neki jelős *szer- zött* szolgálója vala 542.

zi,

szí: szív; a kemény színek töredel- mességét 42.

zidalmassagos:

szidalmasságos (szidalmasság *Telegdi-* nél ignominia).

zikkof,

szikkös: szükös; mindönt, mivel ő le- ánya és ű társaságabeli vitézők,

szizek is, *szikösök* valának 458.:
maiasan: mindent, a mit . . . szük-
ségelték; indígebat *Leg. Aur.*

szikibe,

szikibe: székibe.

sziletic,

sziletik: születik.

szinö,

szinö: színü.

zol

mint átható cs. i.; ez igéket, *melye-
ket en nektök szóltam* 7.

zolaajt,

zolaajt (mint szakajt): szólít.

zolas,

szólás: discursus.

zolga,

szolga; e szóval fordítja sz. Elek éle-
te 576. az Arany Leg. *puer-jét.*

zolosma,

szolosma: solozsma, szentének.

zomac,

szomak: szomakkígyó, coluber.

zomehozic,

szomehozik: szomjuzik.

zomehsag,

szomehság: szomjuság.

zomesag,

szomeság: szomjuság.

zomihozom, zomiozol,

szomihozom, szomjozol: ma szomjazom,
szomjazol.

zomijofag,

szomjoság: szomjuság.

zomorult,

szomorult: elszomorodott; ő vala szo-
morultaknak vigasztalója 428.

zorehad,

szoréhad (szorét igéből): szorítsad.

zoret,

szorét: szorít.

zorgalmazatossaggal,

szorgalmazatossaggal: szorgalmazó sür-
getéssel 85.

meg-zorol,

megszoról: megszorúl.

zo viseles,

szóviseles: szóhordás.

zonetlen,

szünetlen; szünetlen 223.: azonnal (t.
i. közbe ejtett szünet nélkül).

megh-zonic,

(-ből), megszönik -ből: elhagy; hogy
te es megszönnél atte balgatagsá-
godból 505. (-től): félben hagy;
ne szönjél meg az imádságtól 429.

zontelen,

szöntelen: szüntelen.

zornyü:

szörnűbb.

zornyü lezon:

szörnűé leszön: szörnűvé.

zü,

szü; szív.

züle azzoniallat,

szüle asszonyiállat: melléknévül szü-
lő helyett.

C. T.

taglas,taglás: verés, botozás *Molnár Alb.***tagohad,**

tágóhad (tágót igéből): tágítsad.

tahat:

tahát, tehát; azután.

ne talantal,

netalántal: netalántán.

tanach,

tanács: tanácsos, tanácsadó.

tanacsoz,

tanácsoz: tanácsol.

tanacsozo,

tanácsozó: tanácsadó.

tanalcz,

tanács: tanács.

megtanittatic

(-n); Ursola istentől ezen megtanítotték, hogy 456.

tanittatlan

(lovakról mondatik 511.): vad.

tano,

tanó: tanu.

tanohon,

tanóhon (tanót igéből): tanítson.

meg-tanojt,

megtanojt: megtanít 457.

tanol, megtanol:az eredeti és helyesb forma *tanul* és *megtanul* helyett; de előfordul emez is.**tanosag,**

tanóság: tan, tanítás; tanutétel.

tanul:

tanuságot tesz (azaz: tanól; Winkler-cod. e helyt: bizonyojt).

tanusag,

tanuság: tanoda; adák tanuságra; mikoron a tanuságban . . verágoznék 577.

tapasztalható setetseg:

tapasztalható, kézzel tapogatható, fogható.

társolkodic,társolkodik: szövetezik; *velök* társolkodék 473.: . . se iunxerunt *Leg. Aur.*; mind ezek *öszve* társolkodván 473.**meg-tart:**-tól: megtartóztat; keménségöket és kezöket *töle* megtartják vala 474.**megh-tart,**megtart: letartóztat; hogy Jézost családsággal *megtartandék* és megölnéjek 149. engömet nem tartottatok meg 191.; (-tól): megtartóztat.**ellenth-tart,**

ellent tart: ellent áll.

tanol,

tavoly: távol.

tegetlen:

minap.

tegödet,

tegödet: tégedet.

el-tekel,

eltékél: elvégez, véghez visz.

be-tel:

betölt, cs.; a seböket mind betelik vala 261.

be-telic:

betelik, megtelik.

meg-telic:

megtelik (a Winkler-cod. megfelelő helyein néha betelik).

teliesődic

(-val) teljesődik: malaszttal megtelik.

temerdőc,

temerdők: vastag; a szegek nem voltak élősek, hanem temerdők.

tennen:

tennön, tennen.

teremte:

teremtő.

el-terit,

eltérít: elcsábít; öneki kedeg hire, neve, és bölcsesége és tudománya eltéríté mind a várost, mert igön szép vala 401.

teritti magát,

téríti magát: tér, fordul; térítte magát az ő szent fiához 350.

teröm,

teröm: terem, szoba, cella.

terömte,

terömte: teremű; en uram terömtem 654.

testos,

testös: test szerinti, anyagi (a tüzről mondatik) 79.

thetemen

tétemény: tett, cselekedet.

megtetöt,

megtetött: megtetszett (a tetik formából).

tettetic,

tettetik 539.: tetszik, látszik.

meg-tettetic:

megtetszik.

a vacsorát teve,

a vacsorát *tevé* 383. Másutt *alkot* használtatik.

tevölg,

tévölg (-ben): kételkedik; ha mind *tévölgendnek tebenned*, en soha nem *tévölgök* 169.

tijk,

tik: tyúk.

tikör,

tikör: tükör.

tilovek,

tilovék: ezen elavult igétől: tiloszik; (a Winkler-codexben e helyt: *tylocek*) tartózkodik, tiltja magát, azért nem *tilovék meg* a veszedelmnek fia ő gonosz és álnok szándokáról 155.

tilt

(-től); tiltja ez szentségnek vételét az *irégyektől* 1.; (-ról); kezdék *ütet róla tiltania* 84.

meg-tilt:

eltilt megtiltván az *ördögöket*, hogy engömet ne illessenek 88.

tisztasagos,

tisztaságos: tiszta.

meg-tiztosith,

megtisztosít: megtisztel; tisztessé tesz.

titok

melléknévül; *felmene titok* házába 487.

tinisk,

tivisk: tövis.

tiniskelt,

tiviskelt: tövissel rakott.

torom:

torony.

megtőkell,

megtőkél: elvégez, befejez.

megtőkélletic:megtőkélletik: beteljesíttetik; hogy az írás *megtőkélletnéjek* 286.**tőkélletöst,**

tőkélletöst: végkép.

tör,tör: pallos; a nyakvágó felvevé az ő *törét*, és egy vágással elvágá nyakát 522 628.; szablya 669. gladius *Leg. Aur.*; lándzsa.**megtör,**megtör: elront, elhont; ez ezt monda, hogy *megtörheti* istennek templomát.**törökodic,**

törökodik, vádesettel; animit törökodik vala 165.

történictörténik (-nek); mi történék atte leányod *nak* 429. mi történt öneki 439.**tofeer,**

tözsér: kereskedő.

tudacozic:

tudakozik (-n).

meg-tudakozic:

megtudakozik (-ról): tudakozódik; megtudakozik életökrel 408.

tudniamint,

tudniamint: tudnillik.

tü,

tü: ti; attü: a ti.

thür(-tól), tür (-től): tartóztat; magát nem *türheti* vala nagy sirástól 541.**tüth,**

tütt: tett.

V. U.**meg-uz odot,**

megucsódott: felocsált.

udnarbiro,

udvarbíró: udvarmester.

az ulta,

azulta: azolta, azóta.

uroz,

uroz: oroz, lop.

meg-uroz,

meguroz: meglop.

ursag,urság: ország, orzás (a Winkler-codexben e helyt *oruesag*, oruság áll).**urv,**

urv: orv, or, lopó.

urw,urv: orv, or. A codexben azon egy kéz apró betűkkel ezt írta e szó fölibe: *lopo*.**utol intot:**

utoljutott, későbbben jött, 56.

uttal,uttal: ízben; negyed *uttal* 484. negyed ízben.

u, w. ü, ű.

ü : ö.
 üdij,
 üdli : ünnepli 489. (a debreceni co-
 dexben e helyt : illi),
 ün kyeken,
 ün kfjeken : önkéjökön, önként.
 ünömmagoc,
 ünömmagok : önömmagok.

üresség,
 üresség : érkezés, szabad idő : otium,
 die Musze ; alkalom ; és keres va-
 la ürességöt miképpen adnája ne-
 kik ütét.
 ürül,
 ürül : örül.
 ütet,
 ütét : öt.

v. v.

vajjonni
 550. szükséget szenvedni (az érsek-
 ujev. codexben e helyt : wajodny)
 kinekil vajjonni kezdnek azok . . .
 quibus egebunt hi, qui . . . Leg. Aur.

meg-vakejtt,
 (től), megvakejt : vakít ; azokat a bi-
 zon velágosságtól megvakejtja 80.

val :
 bir, habet ; kit valaki val, ez öm-
 magát nem valja 125. mü igazán
 téteményönkért valjok ekként 269.
 dicsőséget val : dicsősége van ; kit
 bin nekil nem valhatsz ; — elkö-
 vet ; bint követ el.

valaki :
 bárki.
 valamenezsor,
 valamenezsor : valahányszor.

valami :
 bármi, bármely.
 valamicoron,
 valamikoron : bármikor.

valaminemü :
 bármely.
 valamiokert,
 valamiokért : mely okért 621.
 vall :
 habet ; ime en drágalátos anyám, mit
 vallok te nemzetidőtől ! 282. elkö-
 vet ; bint vallottam, mert az igaz
 vért elárultam 210. ad ; atyjaliá-
 nak hagyá, és vallá az országot
 617.
 vallás,
 vallás : habitus, létel ; megismeröd mi
 viadalonknak (lelki küzdésünknek)
 erős vallását 624.

el-valt,
 elvált : felcserél ; soha nem akartalak
 en tegödet egyeb fion elváltanom
 363 : más fiúval felcserélnem.
 meg-valtozhatic,
 megváltozhatik : megválthatja magát
 335.

vultozic,
 (-be) : változik valamivé ; istembe,
 ugy miképpen az étel ital attesthe.

váltfag,

váltfag: választás; o mely igön bódogtalan *váltfag* választani az örök ként 107.

váltfag,

váltfag: csere; minemű *váltfagot* től ez napon 363.

meg-valván

(-től): -től megválván azaz: kivén, -kívül, jelős innepüktől *megválván* 534. azaz: fő innepeket kivén; gyermektől *megválván* megkeresztele két negyven ezer embört 617. gyermekeken kívül.

valon,

valyon: vajon.

vasárnapon:

vasárnapon 210.

vezerie:

az esti ima ideje, estve.

veget er,

veget ér: véghez visz; senki a dolognak végét nem érheti vala 402.

meg-vegez,

megvégez: bevégez.

vegezés:

vég, bevégzés.

vegezet,

vegezet: vég; halál; hogy engömet en *vegezetömnek* előtte nem láttál 559.: ante exitum meum . . *Leg. Aur.*

vegezhetetlen:

vegezhetetlen; végzetetlen.

vég vetthes,

végvetés: végnek vetése.

velag,

velág: világ.

vellamas,

vellamas: villámás.

velleijth,

vellejt: szed, vesz; egy kicsinded nyugodaltnak utánna esmeg egy kicsinded erőt *vellejte* 359:

vendeg fogado haaz:

vendégfogadó ház: vendégfogadó 380. elfogadó terem 403.

venerék:

venerék: ital 287. 642.

verag,

verág: virág.

vere:

veriték; a kenyves vérnek veréje 172.

vereseg,

vereség: megverés; megveretés.

veritözik, verittözik,

veritözik, verittözik: verejtéközik, izzad.

verö:

verö: kalapács.

meg-verosil,

megvérösil: megvéresül.

megveresül:

megvérösül.

verrad:

virrad.

verteng:

vergödik, immár, en szerető fiam, látom, hogy halálodnak utolsó hóráján idején *vertengesz*.

megverüsül,

megvérüsül: megvéresül.

vezedelm,

veszedelm: veszedelem.

veztegetoc

673. olv.: vesztegljetök, mert a 678. lapon áll: veszteglenni: hallgatni.

vet:

kérdést vetni, vettetik egy kérdés: ma: tesz, tétetik; okát vetni: adni, okul adni, — vetenec rayta nilat 267.

veteködic,

vetekődik: vitáz.

veterne,

veternye: vecsernye.

vetközet,

vétközet: vétek.

viadal:

555. „belső küzdelem“ értelemben.

vigadoz

(Molnár Albertnél már helytelenül vigadozik).

vigasag,

vigaság; az ü szízeségüknek *vigasá-gára* harmad évig való szabadságot adna 456.: *inducias triennii sibi daret ad dedicationem suae virgininitatis Leg. Aur.*

megvigazic,

megvigaszik: meggyógyul.

megvigaszt,

megvigaszt: meggyógyít.

vigasztatic,

vigasztatik: gyógyítatik.

vigaz,

vigyáz: virraszt, ébren van.

vigazas:

vigyázás: virrasztás.

megvilagosoit,

megvilágosajt: megvilágosít.

meg-villamodic,

megvillámodik (az érsekujv. codexben e helyt: megvelámodik); *antequam illucsceret Leg. Aur.*

viselni:

viselni; kezdék az szent testöt viselni 599.

vizeth?

neköd vagyok adván *fin vizett* 386. (így a Winkler-codexben is e helyt *vyzett*: „helyett“ értelemben).

meg-von:

elvon; jó mivelködetöktől *megvontalak* 322.

pontat:

inúz; fogat neki ki kell vala *vontatni* 483. 489.

B. Z.**zalog,**

zalog: zálog.

be-zarla,

bezárlá (bezáról, bezár igéből. Az érsekujv. codexben e helyt: bezávárlá).

zoldseg,

zöldség: virulás, diszlés; átvitt értelemben 120.

§. ZS.

zság : zsák. |
                  saag,

Pótlék a z-hez

csucsa : lándzsa. |
                  zuzsa,

1378

1

Z
6605
H8C6

Codex Nádor
Nádor-codex

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY
